

DESET GODINA
CENTRA ZA DEMOKRACIJU I PRAVO MIKO TRIPALO
2003.-2013.

Nakladnik
CENTAR ZA DEMOKRACIJU I PRAVO MIKO TRIPALO

Za nakladnika
GORAN RADMAN

Urednik nakladničke djelatnosti
SLAVEN RAVLIĆ

Suradnici
DARIO ČEPO
INES PETRA STRUNJE
MATE SUBAŠIĆ
GORAN SUNAJKO

Lektura i korektura
VESNA RADAKOVIĆ-VINCHIERUTTI

Rješenje korica
BORIS LJUBIČIĆ

Grafička priprema i tisak
SVEUČILIŠNA TISKARA d. o. o., ZAGREB

DESET GODINA CENTRA ZA DEMOKRACIJU I PRAVO MIKO TRIPALO

2003.-2013.

Urednici:

Viktor Gotovac

Vlado Puljiz

**Centar za
demokraciju
i pravo
Miko Tripalo**

**Centre for
Democracy
and Law
Miko Tripalo**

Zagreb, 2013.

ISBN 978-953-56875-3-5

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne
i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem ??????

Objavljivanje ove knjige pomogla je:

NACIONALNA ZAKLADA ZA RAZVOJ CIVILNOGA DRUŠTVA

Sadržaj

Josip Kregar Goran Radman O RADU CENTRA ZA DEMOKRACIJU I PRAVO MIKO TRIPALO 2003.-2013.....	1
ZAHVALE NA SURADNJI	13
PROGRAM CENTRA ZA DEMOKRACIJU I PRAVO MIKO TRIPALO	17
PROGRAMME OF THE CENTRE FOR DEMOCRACY AND LAW MIKO TRIPALO	25
ZNANSTVENI SKUPOVI	33
HRVATSKA - KAKO DALJE: ZADANOSTI I MOGUĆNOSTI.....	35
IZAZOVI SOCIJALNE POLITIKE U HRVATSKOJ	36
SUVREMENI HRVATSKI IDENTITET(I).....	37
IZBORNI MODEL U HRVATSKOJ	37
KONKURENTNOST HRVATSKOGA GOSPODARSTVA I KORUPCIJA.....	38
SLOBODA MEDIJA U HRVATSKOJ DANAS.....	38
IZBORI ZA LOKALNU SAMOUPRAVU	41

IZBORNI MODEL HRVATSKE.....	41
HRVATSKI MIROVINSKI SUSTAV-STANJE I PERSPEKTIVE	43
HISTORIOGRAFIJA O HRVATSKOM PROLJEĆU	44
SUVREMENI HRVATSKI IDENTITET(I)	45
PRIMJENA FEDERALNOG NAČELA I POUKE USTAVNE REFORME IZ 1971. GODINE	46
HRVATSKA: KAKO SADA DALJE?	47
RAD U HRVATSKOJ	48
HRVATSKI NACIONALNI IDENTITET U GLOBALIZIRAJUĆEM SVIJETU.....	50
HRVATI U BIH: PROBLEMI USTAVNOG POLOŽAJA, KULTURNI RAZVOJ I NACIONALNI IDENTITET	51
USTAVNE PROMJENE	53
HRVATSKO PROLJEĆE, 40 GODINA POSLIJE	54
DECENTRALIZACIJA I LOKALNA SAMOUPRAVA	55
DECENTRALIZACIJA I LOKALNA SAMOUPRAVA - POTENCIJALI GRADOVA.....	59
HRVATSKA U EUROPSKOJ UNIJI: KAKO DALJE?	62
DECENTRALIZACIJA HRVATSKE UPRAVE (OKRUGLI STOL U SPLITU)	65
REFORMA LOKALNE SAMOUPRAVE U HRVATSKOJ (OKRUGLI STOL U RIJECI).....	66
REFORMA LOKALNE SAMOUPRAVE U HRVATSKOJ (OKRUGLI STOL U OSIJEKU).....	67
IZBORNI MODEL HRVATSKE: POLAZIŠTA ZA REFORME	69
O STRATEGIJI RAZVOJA ZNANOSTI I OBRAZOVANJA U HRVATSKOJ - ŠTO ČINITI U HRVATSKOJ?	70

VJERSKA PRAVA I SLOBODE - PROMICANJE EKUMENSKOG DIJALOGA I MEĐUKONFESIONALNE SURADNJE NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA.....	72
PROJEKTI	75
1. DECENTRALIZACIJA I LOKALNA SAMOUPRAVA.....	77
2. LOKALNA SAMOUPRAVA I DECENTRALIZACIJA.....	78
3. DECENTRALIZACIJA.....	79
4. DECENTRALIZACIJA.....	79
PROMOCIJE KNJIGA.....	81
HRVATSKA-KAKO DALJE: ZADANOSTI I MOGUĆNOSTI.....	83
SOCIJALNA POLITIKA-POVIJEST. SUSTAVI. POJMOVNIK.....	83
RAZGOVORI S MIKOM TRIPALOM O HRVATSKOM PROLJEĆU (PROMOCIJA U ZAGREBU).....	84
RAZGOVORI S MIKOM TRIPALOM O HRVATSKOM PROLJEĆU (PROMOCIJA U SINJU)	85
PRIMJENA FEDERALNOG NAČELA I POUKE USTAVNE REFORME 1971.	86
HRVATSKA - KAKO SADA DALJE?.....	86
RAD U HRVATSKOJ: PRED IZAZOVIMA BUDUĆNOSTI...	87
HRVATI U BIH: PROBLEMI USTAVNOG POLOŽAJA, KULTURNI RAZVOJ I NACIONALNI IDENTITET (PROMOCIJA U ZAGREBU)	88
HRVATI U BIH: PROBLEMI USTAVNOG POLOŽAJA, KULTURNI RAZVOJ I NACIONALNI IDENTITET (PROMOCIJA U SARAJEVU)	89

HRVATSKI NACIONALNI IDENTITET U GLOBALIZIRAJUĆEM SVIJETU.....	90
KORUPCIJA I POVJERENJE.....	90
DECENTRALIZACIJA.....	92
HRVATSKO PROLJEĆE, 40 GODINA POSLIJE	93
HRVATSKA U EUROPSKOJ UNIJI: KAKO DALJE?	94
KNJIGE- sažeci priloga	97
HRVATSKA-KAKO DALJE: ZADANOSTI I MOGUĆNOSTI	99
PRIMJENA FEDERALNOG NAČELA I POUKE USTAVNE REFORME 1971.	113
HRVATSKA-KAKO SADA DALJE?.....	125
RAD U HRVATSKOJ: PRED IZAZOVIMA BUDUĆNOSTI	135
HRVATSKI NACIONALNI IDENTITET U GLOBALIZIRAJUĆEM SVIJETU.....	147
KORUPCIJA I POVJERENJE.....	157
HRVATI U BIH: PROBLEMI USTAVNOG POLOŽAJA, KULTURNI RAZVOJ I NACIONALNI IDENTITET	161
DECENTRALIZACIJA.....	171
HRVATSKO PROLJEĆE: 40 GODINA POSLIJE	185
HRVATSKA U EUROPSKOJ UNIJI: KAKO DALJE?	203
TRIBINE	219
MIKO TRIPALO-HRVATSKO PROLJEĆE - MODERNA HRVATSKA	221
O PROGRAMU RADA CENTRA MIKO TRIPALO - PROGRAMSKE SMJERNICE	222
AUTONOMIJA SVEUČILIŠTA.....	226

NAGRADA MIKO TRIPALO	229
MEĐUNARODNA SURADNJA.....	235
ARHIV I KNJIŽNICA MIKO TRIPALO.....	247
INTERNET STRANICA CENTRA ZA DEMOKRACIJU I PRAVO MIKO TRIPALO	253
DONATORI.....	257
TIJELA UDRUGE.....	263

Josip Kregar
Goran Radman

O RADU CENTRA ZA DEMOKRACIJU I PRAVO MIKO TRIPALO 2003.-2013.

Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo utemeljen je 2. srpnja **2003.** godine u Zagrebu, kao neprofitna i nestranačka udruga civilnoga društva. U osnivačkim dokumentima zapisano je da je Centar osnovan radi promicanja demokratskih vrijednosti i ideja te europeizacije Hrvatske. Osnovali su ga istaknuti hrvatski znanstvenici i drugi javni djelatnici, s idejom da su život i djelo Mike Tripala potvrda važnosti tih ideala i snažan simbol koji daje prepoznatljivost radu Centra. Svoj utjecaj u hrvatskome društvu Centar je nastojao ostvariti praktičnim putem: održavanjem stručno utemeljenih rasprava kojima je cilj jačanje pravne države i stabiliziranje demokracije, kao i poticanjem zakonskih prijedloga utemeljenih na detaljnoj znanstvenoj razradi problema, interpolaciji relevantnih rješenja i na predlaganju konkretnih koraka za njihovo ostvarenje.

Tijekom deset godina Centar je obradio velik broj tema od iznimnog značaja za razvitak hrvatskoga društva i Republike Hrvatske kao demokratske države. One su bile uglavnom proizvod interesa članova Centra koji su vrhunski hrvatski znanstvenici i stručnjaci u različitim područjima, a zasnivale su se koliko na aktualnim događanjima u Hrvatskoj i oko nje, toliko i na svijesti o kapacitetima udruge civilnoga društva, kakva je Centar bio u prvom desetljeću svoga postojanja. Iz više desetaka tema i pitanja kojima su se članovi Centra

bavili mogu se iščitati ključni interesi na kojima je Centar postavio svoj rad – vladavina prava, poticanje jačanja demokracije, očuvanje socijalne pravde i razvitak političke kulture usmjerene na očuvanje demokratskog političkog poretka. U novije vrijeme tim smo temama dodali i bavljenje problematikom jačanja kapaciteta upravljanja na lokalnoj razini. Temelji su to koji proizlaze iz javnog djelovanja Mike Tripala; oni su usmjeravali, a i dalje će usmjeravati aktivnosti Centra, što se vidi i iz pregleda aktivnosti Centra tijekom deset godina.

Primjerice, tijekom **2004.** i **2005.** godine Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo proveo je nekoliko savjetovanja, rasprava i skupova koje su organizirali i u njima sudjelovali članovi Centra te stručnjaci iz akademske zajednice, političari i predstavnici udruga civilnoga društva. Među njima se posebno ističe savjetovanje *Izazovi socijalne politike u Hrvatskoj*. Riječ je o temi koja je izravno proizašla iz programskih načela Centra i ideala Mike Tripala, a rasprava koja je uslijedila, između više od 150 sudionika, pokazala je važnost pitanja povezanih sa socijalnom politikom u Republici Hrvatskoj i upozorila članove Centra da su pitanja socijalne pravde u središtu interesa hrvatske javnosti. S obzirom na to, Centar je nastavio redovito raspravljati o pitanjima povezanim sa socijalnom problematikom, ukazujući na važnost socijalne politike usmjerene na razvoj pravednijeg i uspješnijeg društva. Iste je godine Centar započeo raspravu o dvije teme koje su, slično kao i socijalna politika, otada redovito u središtu zanimanja naših članova. Riječ je o pitanju korupcije (obrađenom 2005. godine na skupu pod naslovom *Konkurentnost hrvatskoga gospodarstva i korupcija*), te o problematici izbornog zakonodavstva u Republici Hrvatskoj (obrađenoj iste godine na okruglom stolu *Izborni model u Hrvatskoj*). Tri teme kojima se Centar bavio na samom začetku svojega djelovanja upozorile su na važnost promatranja društvenih, ekonomskih i političkih pitanja, s ciljem rješavanja problema s kojima se Hrvatska susretala, i s kojima se još uvijek susreće. Taj svojevrsni holistički pristup pretvorit će skupove, savjetovanja i okrugle stolove Centra za demokraciju i pravo Miko Tripalo u jedno od najvažnijih mjesta na kojima se iznose i raspravljaju konkretni načini pravnog, socijalnog, ekonomskog, političkog i svakog drugog napretka hrvatskoga društva.

Aktivan i temeljit pristup analizi tih problema nastavio se i **2006.** godine, kada su članovi Centra, uz sudjelovanje niza vodećih znanstvenika i drugih predstavnika stručne javnosti, zaključili raspravu o izbornom procesu skupom o izborima za lokalnu samoupravu te prijedlogom konkretnih reformi, usmjerenih na jačanje izborne participacije i osnaživanje birača u izbornom natjecanju. Uz to, Centar je zadržao interes za specifičan aspekt socijalne politike – mirovinski sustav, organizirajući znanstveni skup s partnerima iz Hrvatske udruge za radno pravo i socijalnu sigurnost: *Hrvatski mirovinski sustav – stanje i perspektive*. Zahvaljujući našem članu, Vladi Puljizu, vodećem hrvatskom stručnjaku za mirovinsku politiku, koji je na Skupu okupio više od 90 sudionika, Centar je postao jedna od vodećih institucija usmjerenih na raspravu o reformama potrebnima za stvaranje mirovinskog sustava za 21. stoljeće i referentno mjesto za diseminaciju znanja dionicima procesa mirovinske reforme.

Godine 2006. Centar je započeo s još jednim važnim projektom, koji se održao do danas i koji je izravno vezan ne samo s iskustvima mnogih naših članova, nego izravno i s čovjekom čije ime Centar nosi.

Članovi su Centra na samom početku odlučili da će Centar, uz bavljenje analizom društvenih, ekonomskih i političkih pitanja i problema, poseban naglasak staviti na očuvanje povijesnog sjećanja na Hrvatsko proljeće i političke sudbine njegovih prvaka. S tim je ciljem krajem 2006. godine Centar organizirao skup na temu *Historiografija o Hrvatskom proljeću*, omogućujući znanstvenu valorizaciju i depolitizaciju pitanja povezanih s Hrvatskim proljećem. Centar je organizirao dodatne skupove sa sličnom tematikom, te objavio knjige pomoću kojih će šira znanstvena zajednica, kao i opća javnost, moći dobiti neke do sada nepoznate detalje vezane uz jedan od najvažnijih događaja u suvremenoj hrvatskoj povijesti.

Uz pitanja korupcije, socijalne pravde i izbornog zakonodavstva, **2007.** godine Centar je prvi put organizirao veliku znanstvenu konferenciju na temu koja od tada ostaje u žarištu interesa naših članova. Organizacijom konferencije *Primjena federalnog načela i pouke ustavne reforme iz 1971. godine*, Centar ne samo da nastavlja s valoriziranjem povijesnih iskustava tijekom i oko Hrvatskog proljeća, nego u prvi plan

stavlja i odnos Hrvatske i Europske unije, članicom koje naša država u tome trenutku pokušava postati. Taj je skup, čemu može posvjedočiti i zbornik radova koji je iz njega proizišao, ukazao na važnost izučavanja problematike federalizma kao komparativne prednosti hrvatske znanstvene zajednice u europskom kontekstu. Uspješnu je godinu Centar zaključio velikim i posjećenim znanstvenim skupom *Hrvatska: kako sada dalje?* Riječ je o svojevrsnom nastavku prvog skupa koji su članovi Centra proveli u siječnju 2004. godine, tek nekoliko mjeseci nakon osnutka, ukazujući na taj način na svu ozbiljnost svojih namjera da pokušaju reformirati Hrvatsku na idealima za koje se zalagao Miko Tripalo. Na skupu organiziranom 2007. godine govorilo se upravo o tim idealima, nastojeći ukazati na mogućnosti razvitka Hrvatske, kao i na sve poteškoće koje onemogućuju da se hrvatsko društvo potpuno demokratski razvije i ekonomski ojača.

Na sličan je način Centar nastavio djelovati i u **2008.** godini. Teme kojima smo se bavili upućuju na aktualnost pojedinih pitanja u određenom razdoblju, ali i na orijentaciju Centra kao mjesta u kojem se ne raspravlja rasprave radi, nego u kojem skupovi, savjetovanja, tribine i okrugli stolovi služe za pružanje konkretnih savjeta za rješavanje specifičnih problema. Knjiga *Rad u Hrvatskoj: pred izazovima budućnosti*, koja je proizišla iz istoimenog skupa, pokazatelj je takvoga djelovanja Centra. Riječ je o jednom od najuspješnijih skupova koje je Centar organizirao, a zaključci odaslani s tog skupa poslužili su u raspravama relevantnih političkih i društvenih aktera tijekom reformi radnog zakonodavstva. Iste je godine Centar proveo i uspješan skup na temu *Hrvatski nacionalni identitet u globalizirajućem svijetu*, nastavljajući se baviti važnim pitanjem slabljenja i očuvanja nacionalnih identitetskih matrica u razdoblju brzih i burnih promjena potaknutih globalizacijom. Svojevrsan je to nastavak okruglog stola *Suvremeni hrvatski identitet(i)*, koji je Centar proveo već 2005. godine, a koji je upozorio na važnost uključivanja kulturološkog aspekta u kompleksnu jednadžbu ekonomsko-društveno-političkih rasprava, orijentiranih na pretvaranje Hrvatske u modernu europsku državu.

Tu je kulturološku nit Centar zadržao i **2009.** godine održavanjem međunarodnoga znanstvenog skupa *Hrvati u BiH: problemi ustavnog*

položaja, kulturni razvoj i nacionalni identitet. Članovi su Centra, pozivajući vodeće hrvatske i bosanskohercegovačke stručnjake, nastojali upozoriti na prekarni položaj Hrvata u Bosni i Hercegovini, ali i ponuditi naznake rješenja nekih od nagomilanih problema koji onemogućuju da BiH postane funkcionalna država i gotovo 20 godina nakon Daytonskoga mirovnog sporazuma. Rasprava o tom pitanju, koju je potaknuo Centar, posebno je važna u kontekstu nastojanja reforme Daytonskog sporazuma, koji je zaustavio rat, ali je ujedno i onemogućio mirnodopski razvitak našeg susjeda.

Godine **2010.** Centar Miko Tripalo započinje sa svojim do sada najopsežnijim projektom pod nazivom *Decentralizacija i lokalna samouprava*. Naši su članovi, uz pomoć stručnjaka, u hrvatskom približavanju Europskoj uniji vidjeli priliku otvoriti pitanje centralizacije Hrvatske. Shvativši da će Hrvatska dio svojih ovlasti prenijeti s nacionalnih na nadnacionalne institucije, Centar je tim projektom htio postaviti logičko pitanje – može li se ta prilika iskoristiti za jačanje tijela lokalne vlasti, aktualizirajući na taj način problematiku dotadašnjih deklarativnih obećanja o decentralizaciji države. To se pitanje pokazalo važnim i zbog izmjena u načinu biranja lokalnih čelnika, odnosno zbog uvođenja izravnih izbora za načelnike, gradonačelnike i župane, čime je interes javnosti, barem nakratko, bio na lokalnoj politici. Važnost projekta, njegovu kompleksnost i dalekosežnost prepoznao je i Institut Otvoreno društvo, koji je dvije godine pružio financijsku i drugu pomoć Centru. Ta je pomoć omogućila ne samo uspješno provođenje projekta *Decentralizacija*, te objavljivanje istoimene knjige, nego i do sada najbolju diseminaciju zaključaka, kao i prikupljanje povratnih informacija javnosti iz lokalnih sredina, u kojima su voditelji i suradnici na projektu predstavili svoje prijedloge reforme lokalne samouprave. Ideje iznesene u knjizi - racionalizacija teritorijalnog ustroja, regionalizacija, model lokalnih izbora, fiskalna decentralizacija i otvorenost lokalne vlasti građanima samo su naznake smjera promjena – teško je, zbog interesnih otpora, pretvoriti u sustavnu reformu, no jednom formulirani zahtjevi postaju dio doktrinarnog i usvojenog stručnog i znanstvenog sustava.

Centar Miko Tripalo nastoji očuvati sjećanje na hrvatsku demokratsku povijest, posebno na Hrvatsko proljeće – čemu je uvelike

pridonijelo i formiranje Arhiva Tripalo, koji sadrži rukopise, tekstove, novinske članke i druge informacije o Miki Tripalu kao jednom od najvažnijih vođa Hrvatskog proljeća – Centar je **2011.** godine organizirao iznimno uspješan i dobro posjećen međunarodni znanstveni skup *Hrvatsko proljeće, 40 godina poslije*. Na njemu su, uz vodeće hrvatske i međunarodne stručnjake iz područja suvremene povijesti, svoja sjećanja izrekli i mnogi svjedoci te povijesne prekretnice u razvitku Hrvatske. Cilj Skupa bio je pomaknuti dosadašnje spoznaje o zbivanjima u hrvatskom, jugoslavenskom i međunarodnom kontekstu neposredno prije i tijekom Hrvatskog proljeća, a da se u tome uspjelo dokaz je opsežan zbornik radova koji rasvjetljava niz do sada nepoznatih ili manje poznatih čimbenika koji su utjecali na pojavu Hrvatskog proljeća i njegove posljedice. Tim je skupom Centar nastavio suradnju s vodećim hrvatskim znanstvenim institucijama, proširujući tradicionalnu plodonosnu suradnju s Pravnim fakultetom, na kojemu je Miko Tripalo kratko vrijeme bio predavač, suradnju s Filozofskim i Fakultetom političkih znanosti. Rektorat Sveučilišta u Zagrebu pomogao je realizaciju programa *Hrvatsko proljeće, 40 godina poslije*.

Da se najbolji rezultati postižu u sinergiji s drugima, Centar je pokazao udružujući iste godine snage s tvrtkom Deloitte, organizirajući skup *Decentralizacija i lokalna samouprava – potencijali gradova*. Riječ je o nastavku višegodišnjeg projekta na temu decentralizacije, koju je Centar prepoznao kao izvornu temu svojega interesa, ne samo zbog toga što je Miko Tripalo bio dugogodišnji lokalni čelnik u Gradu Zagrebu, nego i stoga što je pitanje uspješne demokracije povezano s pitanjima jednakosti svih razina vlasti i osnaživanja izravnog uključivanja građana u proces donošenja odluka.

Uspješnu 2011. godinu Centar je zaključio znanstvenim skupom *Hrvatska u EU: kako dalje?*, koji je na jednom mjestu okupio nekoliko (sadašnjih) članova Vlade Republike Hrvatske, predstavnike znanstvene zajednice, članove udruga civilnog društva i medija. Tim se skupom, u trenutku zaključivanja hrvatskih pregovora s Europskom unijom, nastojalo upozoriti da unatoč potpisivanju pristupnog ugovora posao za Hrvatsku nije gotov. Sudionici Skupa, koji su zajednički organizirali Centar i Veleučilište VERN', pokazali su da se reforme ne može niti

ne smije zaustaviti ako od Hrvatske želimo stvoriti uspješnu i modernu članicu europske zajednice naroda.

Pitanjem decentralizacije Centar se nastavio baviti i **2012.** godine, organiziranjem tribina u Splitu, Rijeci i Osijeku, s ciljem uključivanja lokalnih javnosti u raspravu o važnosti decentralizacije za demokratsko jačanje Hrvatske. Centar je time pokazao zrelost svojega djelovanja, utemeljenu na gotovo desetogodišnjem aktivnom bavljenju promocijom demokratskih vrijednosti u hrvatskome društvu. Tribine, koje je Centar organizirao uz pomoć pravnih fakulteta u Splitu, Rijeci i Osijeku, pokazale su zainteresiranost lokalnih zajednica za pitanje decentralizacije, kao i prihvaćenost zaključaka Centra proizišlih iz tog projekta. Krajem godine Centar je nastavio svoju tradicionalnu fokusiranost na izbornu problematiku okruglim stolom *Izborni model Hrvatske: polazišta za reforme*. Riječ je o prvom u nizu okruglih stolova o izbornom zakonodavstvu na svim razinama, kojima Centar još jednom želi svratiti pozornost na važnost izborne reforme usmjerene na jačanje demokratičnosti političkog sustava Republike Hrvatske.

Na temelju dosadašnjih aktivnosti, te uspješnosti pojedinih realiziranih programa i projekata, mogu se očitati tri snažna stupa na kojima se zasnivaju uspjeh i prepoznatljivost Centra za demokraciju i pravo Miko Tripalo, a u svojoj srži imaju ideju poboljšanja položaja pojedinca, što je ideal i budućih aktivnosti Centra. Riječ je o temama vladavine prava, jačanja demokracije u Hrvatskoj, posebice koncentriranjem na lokalni aspekt političkog djelovanja, te ekonomskog i socijalnog položaja pojedinca u političkom sustavu. Te su teme prepoznate kao najvažniji impuls za promjene u hrvatskome društvu, odnosno za razvitak političke kulture usmjerene na očuvanje i stabiliziranje demokratskoga političkog poretka. One će se stoga nastaviti i u 2013. godini. Novo vodstvo Centra ima veliku odgovornost nastaviti uspješno djelovanje koje je bilo produkt neumornog rada prethodnog vodstva na čelu s J. Kregarom, ali i usmjeriti Centar u nova područja pod utjecajem promjena koje nastupaju članstvom Hrvatske u Europskoj uniji, koje će se ostvariti sredinom 2013. godine. U isto će vrijeme Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo proslaviti deset godina postojanja, podsjećajući na svoje najuspješnije trenutke, ali i pripremajući se na

neumoran rad u daljnjem jačanju demokracije, socijalne pravde i vladavine prava u Hrvatskoj.

U tome će mu, bez sumnje, pomoći mnogi partneri, suradnici, novi i „stari“ članovi, te donatori, koji su pomogli da Centar djeluje uspješno.

U vezi s ranije iznesenim temeljima na kojima Centar djeluje, kao i vrijednostima koje je za svojega javnoga djelovanja gajio Miko Tripalo, te s obzirom na nove ciljeve koje će Centar postaviti u nadolazećem desetogodišnjem razdoblju, djelovanje Centra valja usredotočiti na nekoliko matičnih tema, u kojima, kroz djelovanje vlastitih članova, Centar može hrvatskom (a nakon ulaska Hrvatske u Europsku uniju i širem europskom) društvu ponuditi najveću dodanu vrijednost. Iako će fokus u daljnjem razdoblju biti usmjeren na nekoliko specifičnih (iako opsegom širokih) tema u kojima Centar može biti prepoznat kao vodeća organizacija, Centar će svojim članovima pružati plodonosnu atmosferu za otpočinjanje i razradu tema koje rezoniraju s potrebama situacije, koje su od javnog interesa i koje dodatno mogu profilirati Centar kao mjesto izvrsnosti iz kojega proizlaze konkretne ideje za poboljšanje problema s kojima se hrvatsko društvo suočava.

Sukladno želji da se Centar izgradi kao istinski *think tank* koji okuplja vrhunske hrvatske stručnjake (ali koji ima želju okupiti i mlade znanstvenike, kako one s drugih partnerskih institucija tako i kao vlastitu snagu), naglasak budućega rada Centra bit će na istraživačkim projektima. Cilj je istraživačkih projekata ponuditi ukupnost stručnjaka koji su članovi ili suradnici Centra, koji imaju teorijska i praktična znanja te spremnost na javni angažman s ciljem poboljšanja stanja u određenom području društvenoga života važnog za širu hrvatsku javnost. Projekti će stoga biti sveobuhvatni, nudit će ocjenu dosadašnjeg stanja, izrađujući svojevrstu trijažu koja bi očitala trenutačno stanje nekog problema i utvrdila elemente s kojima se valja pozabaviti, te će u konačnici ponuditi konkretne prijedloge za poboljšanje relevantnih politika.

Istraživački projekti i rezultati koji se tim istraživanjima dobiju, podvrgnut će se analizi ne samo članova Centra, nego i šire stručne i zainteresirane javnosti putem znanstvenih skupova i savjetovanja. Centar će skupove i savjetovanja koristiti kako bi prezentirao rezultate

svojih projekata, kako bi omogućio javnu raspravu na kojoj bi sudjelovali svi zainteresirani akteri, te kako bi se dobila povratna informacija o prijedlozima i rješenjima konkretnog *policy* prijedloga. Znanstvenim skupovima i savjetovanjima Centar osigurava da ideje koje nudi budu utemeljene na najširem konsenzusu vodećih stručnjaka u pojedinom pitanju i da budu prezentabilne široj javnosti.

Centar će također održavati okrugle stolove, kao oblik neformalne razmjene znanja i iskustava užeg kruga stručnjaka i zainteresiranih pojedinaca u određenom pitanju. Okrugli će se stolovi baviti *ad hoc* temama, odnosno temama od velikog javnog interesa koje se pojavljuju povodom određenog zakonskog prijedloga ili velike društvene rasprave o određenom pitanju. Na taj će se način osigurati da se u prvim danima kada se pojave teme i kada je interes javnosti najveći, čuje i glas Centra. Time bi se omogućilo da prijedlozi, koji bi u obliku zaključaka proizašli s okruglih stolova, budu korišteni u pokušaju otklanjanja određenog problema, što je cilj Centra kao institucije u okviru civilnog društva koja ne samo da progovara o problemima upućujući kritike i prozivajući odgovorne, nego i proaktivno djeluje na rješavanju problema konkretnim prijedlozima potrebnih promjena. Dok bi s jedne strane istraživački projekti nudili strategije za dugotrajno rješenje pojedinih kompleksnih pitanja koja muče hrvatsko društvo, okrugli bi stolovi poslužili kao način odgovaranja na izvanredne teme i promjenjive interese javnosti.

Centar će nastaviti djelovati i putem tribina i foruma, na kojima članovi Centra sa širom javnošću raspravljaju o određenim pitanjima, kako bi dijalogom, u cjelokupan proces *policy* izgradnje, uključili sve zainteresirane za pojedino pitanje, a koji nužno nisu dijelom znanstvene zajednice ili nisu aktivni u civilnom društvu. Na taj način Centar djeluje kao transmisijski mehanizam između javnosti, znanstvene zajednice i *policy* aktera, ukazujući na potrebu poticanja i održavanja stalnog dijaloga među dionicima kako bi se ojačao i stabilizirao demokratski potencijal društva. Cilj tribina i foruma je na prisniji, neformalan i deliberativniji način pojedinom društvenom, ekonomskom, socijalnom ili političkom problemu dati ljudsko lice, odnosno upozoriti da iza svakog pitanja stoje konkretni ljudi koji očekuju pravedno političko dje-

lovanje. Nudeći mogućnost konstruktivne rasprave Centar omogućuje građanima da i sami ponude određene ideje koje mogu postati temelj konkretnoga prijedloga za poboljšanje određene situacije. Tim oblikom društvenog angažmana Centar pokazuje da je zainteresiran za razvitak položaja pojedinaca u hrvatskom društvu, shvaćajući da je za očuvanje demokracije najvažnija vjera koju građani imaju u politički poredak.

Centar će, kao i do sada, radi što šire diseminacije svojih prijedloga, odnosno želje za najviše mogućim širenjem ideja proizašlih iz Centra, rezultate znanstvenih skupova i savjetovanja tiskati u obliku brošura, *policy* prijedloga ili zaključaka, sažimajući raspravu i nudeći konkretne i lako pregledne zaključke o potrebnim promjenama. Uz to će se više koristiti i web stranica Centra kao medij za dodatnu proliferaciju vlastitih ideja, te kao mehanizam za šire angažiranje javnosti putem e-tribina, e-foruma ili komentara posjetitelja web stranice. Centar će daljnje jačanje svoje vidljivosti u hrvatskom društvu ostvariti pojačanom aktivnosti na društvenim mrežama kako bi omogućio i mladima, kao najznačajnijim korisnicima društvenih mreža, uključivanje u raspravu o smjeru razvitka društva kojega su dio, osnažujući u isto vrijeme njihovu vjeru da je i glas mladih važan za jačanje demokratskog sustava vlasti.

Radi promicanja ideja na kojima se rad Centra temelji, a koje proizlaze iz političkog i ljudskog svjetonazora Mike Tripala, Centar dodjeljuje stipendije, jednokratne potpore i godišnje nagrade. Dobitnici godišnjih nagrada tijekom posljednjih deset godina pokazuju smjer razvitka hrvatskoga društva, ukazujući na važnost medija i civilnog društva u poticanju tog razvitka i nadzoru svakog oblika transgresije koji može ugroziti demokratizacijski impuls. Centar će i u budućnosti nastojati nagraditi one pojedince, grupe i institucije koji predstavljaju najbolje što Hrvatska može ponuditi.

Knjige i zbornici radova neprocjenjivi su produkti zalaganja Centra u rješavanju problema s kojima se suočava hrvatsko društvo i pokazatelj važnosti poticanja rasprave o aktualnim pitanjima među svim relevantnim čimbenicima, bez obzira na ideološku orijentaciju ili političku pripadnost. Za uspjeh tih knjiga pored autora zaslužni su njihovi urednici, te im stoga i na ovaj način zahvaljujemo. Vrsni

pojedinci, kao što su N. Budak, G. Flego, V. Franičević, T. Jakovina, V. Katunarić, J. Kregar, I. Markešić, V. Puljiz, S. Ravlić, D. Sekulić, B. Smerdel i V. Visković, najveće su bogatstvo Centra, jer su upravo oni omogućili da ciljeve, postavljene u prvom programu 2003. godine, Centar vjerodostojno i uspješno ispuni.

U tome su ih odlučno vodili inicijatori utemeljenja Centra, Josip Kregar, Slaven Ravlić, Vlado Puljiz, Vesna Pusić, Maja Pećarević, Mihajlo Dika, Gvozden Flego i Vinka Tomić Tripalo, bez čijeg požrtvovnog rada mnogo toga ne bi bilo moguće ostvariti, pogotovo u prvim, osnivačkim godinama. Značajna je uloga kontrole poslovanja Centra koju obavlja Nadzorni odbor na čelu s Vldimirom Pezom i sudjelovanje Božidara Novaka, Petra Novoselca i Branke Tripalo.

Novo im je vodstvo, na čelu s Goranom Radmanom, Nevenom Budakom, Gvozdenom Flegom, Viktorom Gotovcem, Tvrtkom Jakovinom, Vesnom Pusić i Velimirom Viskovićem iznimno zahvalno na njihovu dosadašnjem radu, kao i na spremnosti za daljnjim angažmanom, usmjerenim na nova pitanja i probleme, sveudilj se držeći političkih i životnih ideala Mike Tripala, bez kojih Centar ne bi bio tako uspješan u privlačenju najvažnijih stručnjaka i iznošenju najrelevantnijih prijedloga. Sa željom da budemo uspješniji u desetljeću koje slijedi, još jednom zahvaljujemo svima koji su omogućili da hrvatska javnost u Centru za demokraciju i pravo Miko Tripalo dobije svog istinskog zagovornika. Koliko smo u tome uspjeli i na čemu temeljimo uvjerenje da će novi uspjesi slijediti, može posvjedočiti i ovo izdanje koje stoji pred vama, a bilježi ukratko naš desetogodišnji rad.

ZAHVALE NA SURADNJI

Našu zahvalnost izražavamo Rektoratu Sveučilišta u Zagrebu, kao i rektoru prof. dr. sc. Aleksi Bjelišu. Suradnja s vodećim institucijama znanstvene zajednice u Republici Hrvatskoj, Sveučilištem i Pravnim fakultetom u Zagrebu, omogućila je uspješniji probitak u javnosti tema i zaključaka naših skupova. Na tome smo im iznimno zahvalni.

Posebno zahvaljujemo Pravnom fakultetu u Zagrebu s kojim je Centar razvio partnerstvo, koje se ogleda u velikom broju zajedničkih skupova i objavljenih knjiga. U svom desetogodišnjem djelovanju Centar je uvijek mogao računati na svesrdnu potporu i suradnju Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Bez obzira na promjene u Upravi fakulteta, ta je suradnja bila na najvišoj razini. Iskreno zahvaljujemo svim dekanima, prof. dr. sc. Davoru Krapcu, prof. dr. sc. Branku Smerdelu, prof. dr. sc. Josipu Kregaru, prof. dr. sc. Željku Potočnjaku i prof. dr. sc. Zoranu Paraću, s kojima smo imali čast surađivati, kao i profesorima Pravnog fakulteta koji su tijekom ovih godina bili aktivni u Centru.

Veliku zahvalu izražavamo institucijama koje su infrastrukturno i financijski pomagale Centar u svim njegovim aktivnostima. Riječ je, među ostalima, o Zakladi Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Veleučilištu VERN', Filozofskom fakultetu u Zagrebu, Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu, pravnim fakultetima u Rijeci, Splitu i Osijeku, Ekonomskom institutu u Zagrebu, Gradu Zagrebu, Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta, Ministarstvu kulture te Ministarstvu vanjskih i europskih poslova.

Filozofskom fakultetu u Sarajevu i dekanu Ivi Komšiću te Fakultetu političkih nauka u Sarajevu i njegovu dekanu Mirku Pejanoviću zahvaljujemo na izuzetnom gostoprimstvu i suradnji na realizaciji projekta

te predstavljanju knjige *Hrvati u BiH: ustavni položaj, kulturni razvoj i nacionalni identitet* (4. svibnja, 2010.).

Gradu Sinju, Matici hrvatskoj - ogranak Sinj, Poglavarstvu Grada Sinja i gradonačelniku Nikoli Tomaševiću zahvaljujemo na gostoljubivom prijemu i suradnji prilikom promocije knjige J. Šentije: *Razgovori s Mikom Tripalom o Hrvatskom proljeću* i postavljanja ploče na rodnu kuću Mike Tripala (20. travnja 2006.).

Osobito se zahvaljujemo Stjepanu Mesiću, Predsjedniku Republike u razdoblju od 2000. do 2010. godine. Stjepanu Mesiću zahvaljujemo što je kao Predsjednik Republike Hrvatske, u vrijeme kad je Centar Miko Tripalo osnovan i dok je počinjao s radom, svojim pokroviteljstvom i sudjelovanjem na promocijama knjiga i priložima u raspravama pomogao da se Centar afirmira kao nezaobilazan sudionik u demokratskoj transformaciji i europeizaciji Hrvatske.

Ivi Josipoviću, aktualnom Predsjedniku Republike Hrvatske, posebno se zahvaljujemo.

Ivo Josipović jedan je od osnivača Centra Miko Tripalo i jedan od članova koji je svojim inicijativama i angažmanom pridonio da Centar izraste u respektabilnu instituciju intelektualnog i političkog života Hrvatske. Ivo Josipović je kao Predsjednik Republike svojim sudjelovanjem i priložima na skupovima pomogao afirmaciji Centra.

Harisu Silajdžiću i Željku Komšiću, članovima Predsjedništva Bosne i Hercegovine, zahvaljujemo na sudjelovanju i prijateljskom prijemu u Sarajevu prilikom predstavljanja knjige *Hrvati u BiH: ustavni položaj, kulturni razvoj i nacionalni identitet* (4. svibnja, 2010.).

Članovi Centra Miko Tripalo namjeravaju u svoj budući program rada uvrstiti i nove teme i inicijative koje ne bi mogle biti ostvarene bez svakodnevne podrške i angažmana vrijednih pojedinaca.

Zahvaljujemo Goranu Sunajku i Dariu Čepi na redovitoj pomoći Centru, na predstavljanju Centra u aktivnostima partnerskih organizacija, kao i na sudjelovanju u projektima i skupovima koje su organizirali naši članovi.

Također zahvaljujemo Marini Škalić i Anki Ranić, arhivisticama koje su obavile hvalevrijedan posao sređivanja i katalogiziranja arhivske građe, Arhiva Miko Tripalo, koja je sada, sustavno i na jednom

mjestu, ponuđena hrvatskoj znanstvenoj zajednici na izučavanje i prezentiranje.

Borisu Ljubičiću zahvaljujemo na originalnim likovnim rješenjima naslovnica svih izdanja Centra.

Zahvaljujemo Vesni Radaković-Vinchierrutti, koja je svojom lektorskom rukom uredila nebrojeno mnogo tekstova koje je Centar objavio.

Ani Matijašević zahvaljujemo za pomoć uspostave knjigovodstva na početku rada Centra.

Vanja Mladineo obnašala je u Centru dužnost izvršne direktorice 2010. i 2011. godine. Bitan je njezin doprinos institucionalnom jačanju, unaprjeđenju niza programa koje je inicirala i bila u njih neposredno uključena. Također, dala je doprinos poticanju kadrovskoga jačanja Centra, kao i njenoj suradnji domaćim i inozemnim institucijama.

Marku Kovačiću, tajniku Centra u 2012. godini, zahvaljujemo zbog njegova predanog rada i sudjelovanja u svim vrstama poslova.

Zahvaljujemo također Renati Požgaj, tajnici Dekanata Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, za svesrdnu pomoć oko organizacije velikog broja skupova koje je Centar realizirao zajedno s Pravnim fakultetom.

Valja zahvaliti Kati Hećimović, Mirjani Šepak te Blagi Justinić na doprinosu organizacijskom, tehničkom i funkcionalnom uspostavljanju Centra.

Posebno zahvaljujemo Jasmini Prici, koja je prijateljski pomogla svojim idejama i kontaktima u opremanju Centra.

Janji Matacun zahvaljujemo na trudu da Centar bude ugodno mjesto za rad i boravak njegovih članova.

Pomoć je Centar uvijek dobivao od Štefice Brlek, tajnice u Ministarstvu vanjskih poslova, Rose Gabelice, tajnice u Veleučilištu VERN', i Jagice Cvrk, tajnice u HRT-u.

Anki Velić, direktorici Sveučilišne tiskare, koja se brinula o tiskanju svih knjiga koje je Centar objavio, također srdačno zahvaljujemo. Nadalje, zahvaljujemo Gordani Vinter, djelatnici Sveučilišne tiskare, koja je strpljivo grafički pripremala i pomagala oko poslova vezanih uz tiskana izdanja (zbornike, knjige, programe, povelje i dr.) koje je Centar tijekom godina objavljivao.

Prof. Sandra Kramar iz Rektorata Sveučilišta u Zagrebu, pružila je svesrdnu pomoć Centru prigodom organiziranja cijelog niza skupova, okruglih stolova i konferencija, pa joj zahvaljujemo na pomoći.

Zahvaljujemo studentima, koji su srčano obavljali najrazličitije, jednostavne i složene, poslove u Centru, Petri Ravlić, Tei Šepak, Ines Petri Strunje, Ivani Buljat i Ivanu Blaževiću.

Na kraju, zahvalni smo i na pomoći tvrtkama i pojedincima koji su nam pomogli u bavljenju temama za koje smo smatrali da će pridonijeti poboljšanju Hrvatske kao demokratske države. Riječ je o obitelji Pećarević, Zakladi HAZU, Institutu Otvoreno društvo, Orbicu, Agrokoru, Končar inženjeringu za energetiku i transport d. d. (KET), Podravki i ZM-VIKOM-u d. o. o. iz Šibenika. Hrvatskoj nacionalnoj zakladi za razvoj civilnoga društva zahvalni smo što je dala institucionalnu podršku Centru Miko Tripalo.

**PROGRAM CENTRA ZA DEMOKRACIJU
I PRAVO MIKO TRIPALO**

PROGRAM CENTRA ZA DEMOKRACIJU I PRAVO MIKO TRIPALO

Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo utemeljen je 2. VII. 2003. u Zagrebu, kao neprofitabilna, nestranačka i nevladina udruga.

Centar Miko Tripalo je udruga civilnoga društva.

Udruga je osnovana radi ostvarivanja vladavine prava, promicanja europskih demokratskih ideja, vrijednosti i kriterija te potpore europskoj integraciji i sudjelovanju Hrvatske u Europskoj uniji, slijedeći u tome ideje i vrijednosti za koje se svojim životom i djelom zalagao Miko Tripalo.

Taj cilj Centar i njegovi članovi ostvaruju poticanjem dijaloga, podizanjem svijesti te predlaganjem promjena, ponajprije na području političkog i pravnog sustava i socijalne države.

U svom radu Centar Miko Tripalo nastoji akademskim i primijenjenim metodama istraživanja i dijalogom u javnom okruženju postići kvalitetna, konsenzusom dobivena rješenja javnih politika i potaknuti reforme u interesu demokratske budućnosti Hrvatske. Rad Centra usmjeren je ne samo na predlaganje reformskih programa, već i prema poticanju reformi samog procesa donošenja javnih politika u Hrvatskoj, kako bi on postao efikasniji, transparentniji, podložniji kontroli i participativniji.

Okosnica tih nastojanja Centra su predlaganje platformi, koje se temelje na rezultatima istraživanja javnih politika, stimuliranje dijaloga u procesima donošenja javnih politika te poticanje trajne uloge organizacija civilnoga društva, sudionica u tim procesima.

PROGRAM

I. PRAVNO I POLITIČKO OBRAZOVANJE ZA PRAVNU DRŽAVU I DEMOKRACIJU

Centar organizira savjetovanja, okrugle stolove i javne tribine o značajnim društvenim problemima, na kojima se promoviraju određena rješenja ili smjerovi djelovanja. Potiče organiziranje različitih instruktivnih seminara pravnog i građanskog obrazovanja te različite vrste pravnih, politoloških i socioloških savjetodavnih usluga.

a. SAVJETOVANJA I OKRUGLI STOLOVI

Stručno-znanstveni skupovi organiziraju se o temama kao što su: socijalno pitanje u Hrvatskoj – perspektive socijalne države; stanje u hrvatskome pravosuđu i pravci promjena; stranke i stranački sustav u Hrvatskoj – izborni sustav, stranke i javnost, financiranje stranaka i izbornih kampanja; budućnost socijalne demokracije; strategija reforme javne uprave; visoko obrazovanje i znanost u Hrvatskoj i Europi; hrvatski identitet u europskoj zajednici država; znanstveno i mitsko u prezentaciji hrvatske povijesti; hrvatski menadžment u europskome kontekstu; poljoprivredna politika u Hrvatskoj; strategija razvoja hrvatskog turizma; politički ekstremizam u europskim tranzicijskim zemljama; medij i politička vlast – odgovornost medija.

b. JAVNE TRIBINE

Centar će uspostaviti stalnu javnu tribinu pod općim nazivom **Hrvatska i Europska unija**, na kojoj će istaknuti hrvatski i europski stručnjaci izlagati o različitim aspektima europske politike, pravne regulacije, institucija i vrijednosti te o problemima primjene europskih kriterija i standarda u Hrvatskoj.

c. INSTRUKTIVNI SEMINARI I SAVJETODAVNE USLUGE

Centar će organizirati sudjelovanje stranih i domaćih stručnjaka u pružanju različitih vrsta savjetodavnih usluga političkim strankama i udrugama civilnoga društva, koje prihvaćaju orijentaciju i vrijednosti na kojima se Centar temelji.

II. ISTRAŽIVAČKO-DOKUMENTACIJSKI RAD I NAKLADNIŠTVO

a. ISTRAŽIVAČKI RAD

Centar potiče istraživanja demokratskih procesa i institucija u Hrvatskoj od 1948. do danas. Samostalno ili u suradnji s odgovarajućim znanstvenim ustanovama organizirat će i izvoditi znanstvenoistraživačke projekte.

b. DOKUMENTACIJSKI RAD

Centar je utemeljio Arhiv, u kojemu su pohranjeni građa i knjige iz ostavštine Mike Tripala. Plan je prikupljanje i sređivanje građe iz hrvatske demokratske povijesti; svrha Arhiva je priprema i objavljivanje te građe.

c. NAKLADNIŠTVO

Samostalno ili u suradnji s drugim nakladnicima, Centar objavljuje knjige, brošure i povremene publikacije iz područja svoje djelatnosti.

III. STIPENDIJE, POTPORE I NAGRADE

a. STIPENDIJE I POTPORE

Centar će dodjeljivati stipendije i jednokratne potpore za specijalističke, magistarske i doktorske studije iz područja europskih studija, ustavnog i europskog prava, komparativne politike, političkog sustava, javnog upravljanja i socijalne politike.

b. NAGRADA MIKO TRIPALO - godišnja nagrada -

Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo, dodjelom godišnje **Nagrade Miko Tripalo**, nastavlja vrednovati najbolja znanstveno-publicistička ostvarenja te objektivno i relevantno izvještavanje javnosti o temama koje promiču europske vrijednosti i stavove u hrvatskome društvu, aktivno promicanje uloge građana u političkom životu i borbu za jačanje vladavine prava. Godišnja nagrada može se dodijeliti i zaslužnim pojedincima ili organizacijama koji u svojem znanstvenom radu postižu rezultate od posebnog interesa i za Centar Miko Tripalo.

MIKO TRIPALO

Miko Tripalo rodio se 16. XI. 1926. u uglednoj sinjskoj obitelji. Gimnazijalac Tripalo priključio se 1941. antifašističkom pokretu. Studij prava započeo je na Pravnom fakultetu u Zagrebu, a završio u Beogradu. Kao predsjednik omladine Hrvatske i studenata i omladine Jugoslavije istaknuo se širinom, otvorenosću i sposobnošću okupljanja i motiviranja ljudi. Od jeseni 1962. djelovao je u Zagrebu, gdje je uveo novi stil politike, demokratizirao proces odlučivanja i uključivao mlade i obrazovane ljude te potaknuo živost u kulturnom životu. Time se profilirao u značajnog reformatora, a nakon slučaja Ranković 1966. i ispitivanja uloge tajne policije, postao je vodeći reformator političar. Kao predstavnik Hrvatske, ušao je 1969. u najviši partijski i državni vrh Jugoslavije. Sa skupinom reformatora koju je predvodio povezao je nastojanje za demokratizacijom društveno-političkog sustava s radikalnim preustrojem jugoslavenske federacije, kojim bi se republike afirmirale i razvijale kao federalne, ravnopravne države. Takva je politika otvorila javni prostor različitim političko-kulturnim inicijativama, dovela je do procvata slobode tiska i pojave novih listova i časopisa različitih orijentacija. U Hrvatskoj se 1971. pojavio cijeli niz političkih aktera (studentski pokret, Matica hrvatska, različite intelektualne skupine), koji su stvorili pluralističko ozračje u nacionalno-demokratskom gibanju nazvanom Hrvatskim proljećem. Kao jedan od vođa Hrvatskog proljeća Tripalo, je, nakon sjednice u Karađorđevu 1971., uklonjen sa svih položaja, isključen iz političkog života i prisiljen na dugogodišnju šutnju. U vrijeme dugogodišnjega policijskog nadzora i zastrašivanja ime Miko Tripalo postalo je simbol otpora, a njegove ideje nadahnućem slobodoumnih ljudi. Početkom 1990. objavio je memoarsku knjigu *Hrvatsko proljeće* i ušao u politiku kao izvanstranačka ličnost u Koaliciji narodnog sporazuma, potom je bio jedan od osnivača Hrvatske narodne stranke i njezin zastupnik u Saboru RH. Dosljedno se zauzimao za hrvatsku neovisnost, obranu hrvatskog suvereniteta, i upozoravao da se Hrvatska brani i svojim demokratskim ustrojem, ravnopravnošću i boljim životom građana. U kolumni *Politika na dlanu*, koju je od travnja 1992. do smrti iz tjedna u tjedan objavljivao

u *Novom listu*, analizirao je autoritarnu politiku i njezine posljedice – tajkunsku privatizaciju, korupciju, rastuću nezaposlenost, sužavanje građanskih sloboda, međunarodnu izolaciju. Istupao je protiv politike diskriminacije i nesnošljivosti te se angažirao u različitim inicijativama civilnoga društva i nevladinih organizacija. Početkom travnja 1993. sudjelovao je u osnivanju Hrvatskoga helsinškog odbora za ljudska prava, kojemu je bio potpredsjednik. Od studenoga 1993. bio je predsjednik Upravnog odbora Instituta Otvoreno društvo Hrvatska. U ljeto 1994. pokrenuo je inicijativu za ujedinjenje socijaldemokratskih stranaka i skupina, iz koje je nastala Akcija socijaldemokrata Hrvatske. Umro je 11. 12. 1995. u Zagrebu. Bio je plodan publicist, kolumnist i autor četiriju knjiga. Njegovim je imenom 1997. nazvana nagrada za ljudska prava Hrvatskoga helsinškog odbora.

Centar za demokraciju i pravo nazvan je po Miki Tripalu kao ustrajnom zagovorniku i protagonistu razvoja demokratskih institucija. Za njega politika nije bila samo umijeće vladanja, nego odgovoran javni posao, skrb za opće dobro, zauzimanje za prava i interese onih u ime kojih se vodi. Utemeljenjem Centra s njegovim imenom, Hrvatska je dobila instituciju koja će slijediti ideju na kojoj je Tripalo temeljio svoj politički i publicistički rad, zbog koje je ušao u politiku i kojoj je ostao privržen cijeloga života; ideju o boljoj Hrvatskoj, modernoj, socijalnoj, pravnoj i demokratskoj državi te ravnopravnoj članici europske zajednice država.

**PROGRAMME OF THE CENTRE FOR
DEMOCRACY AND LAW MIKO TRIPALO**

PROGRAMME OF THE CENTRE FOR DEMOCRACY AND LAW MIKO TRIPALO

Centre for Democracy and Law **Miko Tripalo** was founded on July 2nd, 2003 in Zagreb as a non-profit, non-partisan and non-governmental organisation.

Centre Miko Tripalo is a civil society organisation.

It was founded with the goal of promoting rule of law, fostering European democratic ideas, values and criteria, as well as providing support for the process of Croatia's accession and participation in the European Union, by following ideas and values Miko Tripalo advocated throughout his life and work. The Centre and its members work towards this goal by encouraging dialogue, raising awareness and proposing reforms, primarily in the areas of political and legal system and the welfare state.

In its work through academic and applied research methods and dialogue in the public sphere Centre Miko Tripalo aims to reach quality, consensus-based public policy solutions and encourage reforms in the interest of Croatia's democratic future. The work of the Centre is focused not only on proposing reform-oriented programmes, but also on reforming the public policy making process itself to make it more effective, transparent, accountable and participatory. The core of these efforts is proposing platforms based on public policy research results, encouraging dialogue in the policy making process and establishing a permanent role of civil society organizations as participants in these processes.

PROGRAMME

I. LEGAL AND POLITICAL EDUCATION FOR RULE OF LAW AND DEMOCRACY

The Centre organises seminars, round-tables and public forums on important issues in society in order to promote various approaches and action guidelines. It advocates organising instructional seminars on legal and civil education and various forms of legal, political and sociological consultative services.

a. SEMINARS AND ROUND-TABLES

Professional and scientific conferences are organised in the following areas: welfare issues in Croatia –perspectives for a welfare state; the situation in Croatian legal system and guidelines for change; political parties and party system in Croatia – electoral system, relationship between political parties and the public, financing of political parties and election campaigns, and future of social democracy; civil service reform strategy; higher education and science in Croatia and Europe in general; Croatian identity in the European community of nations; difference between the scientific and mythical presentation of Croatian history; management in Croatia in the European context; agricultural policy in Croatia; strategy for the development of Croatian tourism; political extremism in the European countries in transition; media and political power – the responsibilities of the media.

b. PUBLIC FORUMS

The Centre shall establish a permanent public forum under the title **Croatia and the European Union**, gathering prominent Croatian and European experts for discussion of key aspects of European policy, legal regulations, institutions and values, as well as the problems of the implementation of the European criteria and standards in Croatia.

c. INSTRUCTIONAL SEMINARS AND CONSULTATIVE SERVICES

The Centre shall organise the participation of experts from Croatia and abroad in a wide range of consultative services to political parties and civil society associations that accept the orientation and the values on which the Centre was founded.

II. RESEARCH, DOCUMENTATION AND PUBLISHING

a. RESEARCH

The Centre encourages research into democratic processes and institutions in Croatia since 1848. It shall undertake various research projects, either on its own or in association with other relevant academic organisations.

b. DOCUMENTARY WORK

The Centre has established an Archive which holds the documents and books legacy of Miko Tripalo. The goal is to collect and classify materials documenting the history of democracy in Croatia; the ultimate goal is to prepare and publish these documents.

c. PUBLISHING

The Centre publishes books, brochures and various periodical publications from its field of activity either independently or in cooperation with other publishers.

III. SCHOLARSHIPS, GRANTS AND AWARDS

a. SCHOLARSHIPS AND GRANTS

The Centre shall provide scholarships and one-time grants for specialised and post-graduate studies (Master's and Doctoral levels) in the area of European studies, constitutional and European law, comparative politics, political systems, administration and welfare policies.

b. MIKO TRIPALO AWARD - awarded annually -

Through its annual Miko Tripalo award, Centre for Democracy and Law Miko Tripalo continues to honour the best scientific and non-fiction accomplishments, as well as objective and meaningful public information about themes promoting European values and attitudes in Croatian society, active promotion of the role of citizens in political life and efforts to strengthen the rule of law. The annual award goes to individuals or organisations.

MIKO TRIPALO

MIKO TRIPALO was born on November 16th, 1926 in Sinj in a prominent family. In 1941, when he was still a high school student, he joined the anti-fascist movement. He studied law at the Faculty of Law in Zagreb and completed his study programme in Belgrade. As the president of the Croatian and Yugoslav youth and of the student organisation, he became known for his broad knowledge, openness and the ability to organise and motivate people. From fall 1962, he worked in Zagreb, where he introduced a new political style by democratising the decision-making process, engaging educated young people and instilling enthusiasm into the cultural sphere. Therefore, he was an important reformer, and after the Ranković Case of 1966 and the airing of the role of the secret police, he became a key political reformist. In 1969, he was elected to represent Croatia in the highest state and party structures of Yugoslavia. Heading a group of other reformers, he linked the aspirations for a more democratic socio-political system and the idea of a radical reorganisation of the Yugoslav federation, where the republics could affirm themselves and develop as federal states on an equal footing. The politics of this kind opened up the space for diverse political and cultural initiatives leading to the flowering of the free press and appearance of many new papers and journals of different orientations. In 1971, a whole range of political actors emerged (the student movement, *Matica Hrvatska*, various other intellectual groups), creating an atmosphere of pluralism within the national and democratic movement called »The Croatian Spring«. After the party session in Karađorđevo in 1971, Miko Tripalo, as one of the leaders of »The Croatian Spring«, was stripped of all functions, barred from participation in political life and silenced for many years. During the period of police control and intimidation, his name became a symbol of resistance and his ideas the inspiration to all free-thinking people. At the beginning of 1990, he published a memoir called *Hrvatsko proljeće* (The Croatian Spring) and entered politics as a non-party member of the Coalition of National Agreement. Subsequently, he was one of the founders of the Croatian People's Party and a member of the Croatian

Parliament. He was a persistent advocate of Croatian independence and sovereignty. He insisted that Croatia needs to defend itself also by its democratic organization, equality and better life standard of its citizens. In his weekly column *Politika na dlanu* (Politics at One's Fingertips) published in the paper *Novi list* from 1992 until his death, he analysed the authoritarian politics and its consequences – tycoon privatisation, corruption, growing unemployment, curtailment of civil liberties and international isolation. He stood against discrimination and intolerance and was active in various civil society initiatives and non-governmental organisations. At the beginning of April 1993, he took part in the founding of the Croatian Helsinki Committee for Human Rights where he held the position of vice-president. In 1993, he became chairperson of the Managing Committee of the Open Society Institute of Croatia. In the summer of 1994, he launched an initiative for the unification of social-democratic parties and groups which gave birth to Social Democratic Action of Croatia. He died on December 11th, 1995, in Zagreb. He was a very prolific journalist, columnist and the author of four books. In 1997, the human rights award of the Croatian Helsinki Committee was named after Miko Tripalo.

Centre for Democracy and Law is named in memory of Miko Tripalo who was a persistent advocate and a leading protagonist of the development of democratic institutions. For Tripalo, politics was not just the art of governing but a responsible public mission and true concern for the common good, as well as advocacy for the rights and interests of those in whose name it was exercised. With the founding of the Centre bearing his name, Croatia has an institution that follows the idea on which Tripalo based his work - in politics and writing, the idea that prompted him to enter politics and to which he remained devoted all his life: the idea of a better Croatia which would become a modern, just, and democratic state and an equal member of the European community of states.

ZNANSTVENI SKUPOVI

ZNANSTVENI SKUPOVI

HRVATSKA - KAKO DALJE: ZADANOSTI I MOGUĆNOSTI

Skup je održan 30. i 31. siječnja 2004. godine na Pravnom fakultetu u Zagrebu.

Organizatori:

Centar Miko Tripalo i
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Moderatori:

prof. dr. sc. Josip Kregar,
prof. dr. sc. Vlado Puljiz,
doc. dr. sc. Slaven Ravlić i
prof. dr. sc. Ivan Šiber.

To je bila prva javna inicijativa Centra.

Skup je proizašao iz spoznaje o potrebi otvaranja trajnijeg dijaloga o strateškim pitanjima pravnog i političkog ustroja, socijalnog i ekonomskog razvoja te kulturnog identiteta Hrvatske u uvjetima globalizacije i europske integracije. Na skupu je sudjelovalo pedesetak hrvatskih intelektualaca, a pokrovitelj skupa bio je Predsjednik Republike Stjepan Mesić.

Izlaganja na skupu objavljena su u posebnoj publikaciji pod naslovom: *Hrvatska - kako dalje: zadanosti i mogućnosti*, 2004. godine. Nakladnici: Centar Miko Tripalo i Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Urednici: Josip Kregar, Vlado Puljiz i Slaven Ravlić.

IZAZOVI SOCIJALNE POLITIKE U HRVATSKOJ

Skup je održan 3. lipnja. 2005. godine na Pravnom fakultetu u Zagrebu.

Organizatori:

Centar Miko Tripalo,
Hrvatska udruga za radno pravo i socijalnu sigurnost,
Katedra za radno i socijalno pravo i
Katedra za socijalnu politiku Pravnog fakulteta u Zagrebu.

Moderatori i referenti:

prof. dr. sc. Gojko Bežovan: *Socijalna politika i civilno društvo*,
prof. dr. sc. Željko Potočnjak: *Aktualni problemi mirovinskog sustava*,
prof. dr. sc. Vlado Puljiz: *Izazovi socijalne politike Hrvatske*,
doc. dr. sc. Zoran Šućur: *Socijalna politika i siromaštvo* i
prof. dr. sc. Siniša Zrinščak: *Socijalna politika Hrvatske i europski kontekst*.

Skupu je prisustvovalo oko 150 sudionika:

- članovi Centra Miko Tripalo,
- nastavnici Pravnog fakulteta,
- predstavnici ministarstava i državnih tijela u području socijalne politike,
- saborski zastupnici,
- predstavnici političkih stranaka i sindikata,
- predstavnici udruga civilnoga društva u području socijalne politike i
- istaknuti pojedinci koji se bave socijalnim problemima.

Cilj savjetovanja bio je da se rasprave ključni problemi pred kojima se nalazi socijalna politika Hrvatske. Socijalna politika Hrvatske u proteklih desetljeće i pol doživjela je velike perturbacije, koje su slijedile radikalne promjene u hrvatskome društvu. Na socijalnu su politiku presudno utjecali rat i postsocijalistička tranzicija, kao i prilagodba procesima u svijetu. U spomenutom razdoblju razvijala se i socijalna politika kao znanstvena disciplina koja kritički analizira sve što se dešava u sekundarnoj distribuciji dohotka, odnosno suočavanju društva sa socijalnim problemima i socijalnim rizicima.

U Hrvatskoj se osjeća nedostatak javnih rasprava o socijalnim problemima i načinu njihova rješavanja, osobito onih u kojima bi sudjelovali istraživači i neposredni akteri socijalne politike.

SUVREMENI HRVATSKI IDENTITET(I)

Skup je održan 11. srpnja 2005. u Centru Miko Tripalo.

Organizator:

Centar Miko Tripalo.

Moderator:

prof. dr. sc. Neven Budak.

Bio je to prvi skup o različitim pristupima poimanja nacionalnog identiteta u globalizirajućim okolnostima.

Zaključeno je da Centar organizira raspravu na tu temu iz sljedećih razloga: a) nakon stvaranja samostalne države pojavila se potreba za definiranjem suvremenog hrvatskog identiteta; b) definiranje identiteta postalo je još izraženije u vrijeme pristupanja Hrvatske Europskoj uniji.

U radu skupa sudjelovali su članovi Centra Miko Tripalo.

IZBORNI MODEL U HRVATSKOJ

Skup je održan 8. rujna 2005. godine u Centru Miko Tripalo.

Organizator:

Centar Miko Tripalo.

Moderator:

dr. sc. Slaven Ravlić.

U raspravi su sudjelovali članovi Centra.

Planirano je da se održe dvije rasprave. U prvoj je sudjelovalo 10-15 vodećih znanstvenika i stručnjaka (pravnika i politologa); bio je to dogovor eksperata oko pristupa za konačnu raspravu. U drugoj

raspravi, osim znanstvenika, sudjelovali su i vodeći stranački eksperti i dužnosnici koji se bave izbornom problematikom.

Cilj rasprave bila je izrada: *Prijedloga reforme izbornog sustava*.

KONKURENTNOST HRVATSKOGA GOSPODARSTVA I KORUPCIJA

Skup je održan 7. studenog 2005. godine u Centru Miko Tripalo. Centar Miko Tripalo organizirao je prvu raspravu o temi konkurentnosti hrvatskoga gospodarstva i korupcije.

Organizator:

Centar Miko Tripalo.

Moderatori i referenti:

prof. dr. sc. Josip Kregar: *Korupcija je evidentna smetnja gospodarskom napretku i poštenom radu u Hrvatskoj* i

doc. dr. sc. Mladen Vedriš: *Konkurentnost hrvatskoga gospodarstva*.

U raspravi su sudjelovali članovi Centra i drugi vodeći znanstvenici i stručnjaci, s ciljem da se dogovore oko pristupa i daljnjih skupova koje će o toj temi organizirati Centar.

Korupcija je po uzrocima i posljedicama sustavna pojava. Pasivno političko društvo i politička kultura, nesposobne institucije i nedostatak poštenog političkog vodstva stvaraju dojam o njezinoj onipotenciji. Tome se dojmu moramo suprotstaviti mi u Centru Miko Tripalo.

Zaključak je da će Centar nastaviti raspravu o temi *Konkurentnost hrvatskoga gospodarstva i korupcija*.

SLOBODA MEDIJA U HRVATSKOJ DANAS

Skup je održan 28. prosinca 2005. godine u Auli Sveučilišta u Zagrebu.

Organizator:

Centar Miko Tripalo.

Moderator:

Božidar Novak.

Uvodna izlaganja:

mr. sc. Vlaho Bogišić, leksikograf i publicist,
Dragutin Lučić, novinar, predsjednik HND-a,
dr. sc. Đorđe Gardašević, asistent Pravnog fakulteta,
prof. dr. sc. Josip Kregar, predsjednik UO-a Centra Tripalo,
Stjepan Mesić, Predsjednik RH,
Božidar Novak, novinar i član Centra Tripalo,
Tihomir Ponoš, novinar *Vjesnika* i
Dragutin Dimitrović, poduzetnik.

Centar se od utemeljenja bavi problemom modernih medija te odnosa medija i vlasti. Razgovor o medijima je razgovor o društvu, u najširem smislu te riječi, jer bez komunikacije među ljudima nema društva, a suvremena se kultura komuniciranja sve više posreduje tehničkim i tehnološkim mogućnostima novovjekih medijskih kanala i postupaka. Odlučiti se za govor o medijima, u naznačenom kontekstu, prije svega znači odrediti se prema nekim aspektima tema i problema koje suvremeni mediji nose ili proizvode. Polazeći od prava i demokracije, kao središnjih interesa, izbor bi tema trebalo vezati uz te aspekte. Tematika medija vrlo je široka. Treba se fokusirati na neka pitanja.

Mediji i kultura njihova korištenja prolaze dinamične promjene, u kojima problemi onoga što je pod prinudom promjena i onoga što dolazi stvaraju mnoštvo pitanja na koja rijetko dobivamo šire prihvaćene odgovore. Iz tih razloga temi treba prilaziti serijom pitanja, vjerujući da ona mogu motivirati raspravu. Predloženo je 10 pitanja o kojima će se voditi dijalog:

1. *Kuda idu mediji?*

a) Opća dostupnost medijskih sadržaja u vremenu i prostoru.

Razvoj ICT tehnologija omogućava da se medijske poruke, po sve nižoj cijeni, te u različitom obliku (tekst, govor, slika), distribuiraju. To proizvodi najrazličitije oblike medijske komunikacije, pri čemu neelektronički oblici idu u povijest, a sve sofisticiraniji postaju elektronički oblici komuniciranja.

b) Interaktivnost

Medijska rješenja koja se temelje na internetu omogućavaju dvosmjernu komunikaciju (tekst, govor, slika) i različite brzine prijenosa.

Interaktivne mogućnosti otvorile su nove dimenzije medijskog prostora, koji je u prošlosti bio usmjeren na jednosmjernu komunikaciju: od izvora informacija prema korisnicima. Danas interaktivnost prepoznajemo u različitim društvenim mrežama (Facebook, Twitter, LinkedIn i dr.), ali i u drugim oblicima komunikacija.

- c) Nove mogućnosti razvoja biznisa, marketinga i oblikovanja javnog mnijenja

Nove ICT tehnologije su, uz proširenu dostupnost i interaktivnost, otvorile mogućnost mjerenja i praćenja najmanjih paketa informacija koji putuju webom.

- d) Globalizacija

ICT tehnologije su u realnom vremenu povezale svijet i postale najsnažniji alat stvaranja zajedničkih vrlina i mana suvremenog svijeta. Mediji su postali bazični alat standardizacije vrijednosti, a time i standardizacije civilizacije.

- e) Informacijska zagušenost

Suvremeni komunikacijski i medijski prostor je prevelik za apsorpcijske kapacitete ljudi. Čini se da smo zatrpali informacijama koje ne možemo dovoljno brzo obraditi.

2. Internet i mediji

Uz tu riječ vezuju se uglavnom sve promjene koje se zbivaju u medijskom prostoru. Čarolija leži u mreži koja je omogućila toliko brzo putovanje informacija da se korisnicima sve čini kao kontinuitet.

3. Mediji i društvo

Interaktivnost medija stvorila je nove oblike društvenog povezivanja. U nekim situacijama ti se oblici koriste i za komuniciranje radi ostvarivanja društvenih i političkih ciljeva (izborne kampanje, grčka oporba i slično). Društvo nije iskoristilo nove medijske mogućnosti za oblikovanje novih oblika političke ili samoupravne komunikacije.

4. Izvori medijskih poruka /novinari

5. Suvremeni trend je širenje broja izvora medijskih poruka

Za kreatore medijskih poruka otvaraju se pitanja valorizacije naplativih usluga i nalaženja koliko-toliko stabilne socijalne pozicije u metežu koji će sljedećih nekoliko godina određivati transformacije njihova položaja.

6. *Korisnici medijskih poruka*
7. *Suvremena ekonomska kriza i mediji*
8. *Mediji u RH, lokalno ili globalno oblikovanje*
9. *Regionalizacija medija*
10. *Pravna regulativa i dinamika medija*

Podlogu za raspravu o medijima napisao je Dragutin Dimitrović, a ovaj tekst sadrži samo sažetak teza.

IZBORI ZA LOKALNU SAMOUPRAVU

Skup je održan 20. travnja 2006. u Sinju.

Organizatori:

Centar Miko Tripalo i
Matica hrvatska ogranak Sinj.

Moderator:

prof. dr. sc. Josip Kregar.

Tema skupa bili su izbori za lokalnu samoupravu. Na skupu je sudje-
lovalo 20 istaknutih stručnjaka za izborni sustav, pravnika, politologa,
sociologa i psihologa te javnih djelatnika Grada Sinja.

Suradnici Centra posjetili su Sinj prigodom promocije knjige J. Šen-
tije: *Razgovori s Mikom Tripalom o Hrvatskom proljeću* i postavljanja
spomen-ploče na rodnu kuću Mike Tripala.

IZBORNI MODEL HRVATSKE

Skup je održan 25. travnja 2006. godine na Pravnom fakultetu u Zagrebu.

Organizatori:

Centar Miko Tripalo i
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Moderatori:

prof. dr. sc. Josip Kregar i
doc. dr. sc. Slaven Ravlić.

Zaključak:

Kako se rasprave i promjene izbornog modela ne bi odvijale u obliku političke kampanje, u kojoj stručnjaci i javnost imaju tek ulogu naknadnoga tehničkog elaboriranja rješenja koje su usvojili dominantni politički akteri, potrebno je raspraviti osnovna načela i polazišta izbornog modela za Hrvatsku te na temelju toga uputiti na konkretna rješenja.

1. Na raspravama, koje je organizirao Centar, stručnjaci za izbore i izborni sustav razmatrali su osnovne pretpostavke i kriterije uspješnog izbornog modela za Hrvatsku te pokušali pronaći stručni konsenzus oko osnovnih polazišta i načela. Izborne zakone nužno je promijeniti barem 6 mjeseci prije izbora.
2. Uvesti razmjerni izborni sustav:
 - a. primijeniti visok indeks razmjernosti do granice da se ne narušava vladanje racionalne većine, odnosno omogućiti efikasno upravljanje državom,
 - b. osigurati razmjernu zastupljenost biračkog tijela i
 - c. spriječiti razmrmljenost - prisustvo mnogobrojnih stranaka u Saboru.
3. Izborne jedinice utvrditi političkim konsenzusom - poštovati interese regionalne samouprave:
 - a. povećati participaciju birača,
 - b. izraziti cjelovite i realne ekonomske, kulturne, političke i druge interese građana preko izbornih jedinica i sudjelovanja u državnoj vlasti, a
 - c. optimalno rješenje je 4 do 5 izbornih jedinica.
4. Zakonski-izborni prag utvrditi tako da on spriječi razmrmljenost zakonodavnog tijela, ali da osigura maksimalan interes i participaciju birača (3% ili 5%).
5. Omogućiti predizborne koalicije.
6. Izborna kampanja do mjesec dana.
7. Financiranje izborne kampanje na posebnom legalnom računu, javno.

HRVATSKI MIROVINSKI SUSTAV - STANJE I PERSPEKTIVE

Skup je održan 19. lipnja 2006. na Pravnom fakultetu u Zagrebu.

Organizatori:

Centar Miko Tripalo i

Hrvatska udruga za radno pravo i socijalnu sigurnost.

Organizacijski odbor:

prof. dr. sc. Josip Kregar, predsjednik Upravnog odbora Centra Miko Tripalo,

prof. dr. sc. Željko Potočnjak, predsjednik Hrvatske udruge za radno pravo i socijalnu sigurnost i

prof. dr. sc. Vlado Puljiz, predsjednik Znanstvenog savjeta Centra Miko Tripalo.

Moderatori:

prof. dr. sc. Vlado Puljiz i

prof. dr. sc. Željko Potočnjak.

Program znanstvenog skupa (referati):

Ljiljana Marušić: *Trendovi u mirovinskom sustavu,*

prof. dr. sc. Željko Potočnjak: *Koncepcija i struktura mirovinskog sustava,*

prof. dr. sc. Vlado Puljiz: *Hrvatski mirovinski sustav: komparativni uvid i*

dr. sc. Ante Škembar: *Aktualna pitanja hrvatskoga mirovinskog sustava.*

Sadržaj i cilj skupa: *Hrvatski mirovinski sustav – stanje i perspektive.*

Unatoč određenoj stabilizaciji, ostvarenoj zahvaljujući reformama, mirovinski je sustav i dalje bremenit ozbiljnim problemima, od kojih su se neki pojavili u novije vrijeme (npr. razlike između 'starih' i 'novih' mirovina). Također su otvorena pitanja nastavka mirovinske reforme, odnosno prilagodbe mirovinskog sustava, posebno njegova prvog stupa, osobito s obzirom na očekivano povećanje udjela stare populacije te sve veću fluidnost zaposlenja umnožavanjem atipičnih oblika rada (*fleksibilizacija*).

Budući da u nas nema ozbiljnih stručnih rasprava o stanju i perspektivama mirovinskog sustava, cilj je ovog skupa bio raspraviti njegovo aktualno stanje, probleme i perspektive. To se ostvarilo (1) uvodnim izlaganjima istaknutih stručnjaka Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje i sveučilišnih profesora koji se bave mirovinskim sustavom te (2) raspravom u kojoj su sudjelovali predstavnici umirovljeničkih udruga, sindikata, političkih stranaka, državnih tijela, kao i drugi zainteresirani. Pažnja je usmjerena na pitanja prvog mirovinskog stupa, dok je o drugom i trećem stupu potrebno organizirati posebnu raspravu. Nadamo se da smo ovim savjetovanjima potaknuli rasprave o mirovinskom sustavu kao temeljnoj komponenti socijalne sigurnosti, pa tako pomogli u traganju za prikladnim rješenjima u njegovu daljnjem razvoju.

Skupu je prisustvovalo oko 90 sudionika:

- članovi Centra Miko Tripalo,
- nastavnici Pravnog fakulteta,
- predstavnici državnih tijela u području socijalne politike,
- predstavnici političkih stranaka i sindikata,
- predstavnici udruga civilnoga društva u području socijalne politike i
- istaknuti pojedinci koji se bave socijalnim problemima.

HISTORIOGRAFIJA O HRVATSKOM PROLJEĆU

Skup je održan 18. prosinca 2006. godine u Auli Sveučilišta u Zagrebu.

Organizator:

Centar Miko Tripalo.

Moderator:

prof. dr. sc. Tvrtko Jakovina.

U povodu 35. obljetnice Hrvatskoga proljeća Centar je organizirao ovaj znanstveni skup.

Skup je održan pod pokroviteljstvom i uz sudjelovanje Stjepana Mesića, Predsjednika Republike Hrvatske.

Program znanstvenog skupa (referati):

doc. dr. sc. Tvrtko Jakovina (Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu): *Historiografija o Hrvatskom proljeću. Što imamo, što nam treba?*,

prof. dr. sc. Tihomir Cipek (Fakultet političkih znanosti u Zagrebu): *Njemačka historiografija o Hrvatskom proljeću*,

mr. sc. Hrvoje Klasić (Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu): *Sisak u Hrvatskom proljeću*,

prof. dr. sc. Darko Dukovski (Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci): *Istra i Rijeka u Hrvatskom proljeću*,

Ante Batović (Odjel za povijest Sveučilišta u Zadru): *Hrvatsko proljeće u europskom kontekstu*,

Tihomir Ponoš (novinar *Novog lista*): *O studentskom pokretu u Hrvatskom proljeću i*

doc. dr. sc. Tonči Kursar (Fakultet političkih znanosti u Zagrebu): *Hrvatska 1971.: politizacija masa ili politička pluralizacija*.

SUVREMENI HRVATSKI IDENTITET(I)

Skup je održan 21. prosinca 2006. godine u Centru Miko Tripalo.

Organizator:

Centar Miko Tripalo.

Moderator:

prof. dr. sc. Neven Budak.

Znanstveni savjet Centra je tijekom 2006. godine (16. veljače i 15. rujna) organizirao nekoliko rasprava o temi *Suvremeni hrvatski identitet(i)*.

Na taj je način pripremio širu, javnu raspravu na tu temu iz sljedećih razloga:

a) pojavila se potreba za dijalogom o suvremenom hrvatskom identitetu nakon stvaranja samostalne države;

b) definiranje identiteta postalo je još izraženije u vrijeme pristupanja Hrvatske Europskoj uniji.

PRIMJENA FEDERALNOG NAČELA I POUKE USTAVNE REFORME IZ 1971. GODINE

Skup je održan 6. veljače 2007. godine u Velikoj vijećnici Sveučilišta u Zagrebu.

Organizatori:

Centar Miko Tripalo i
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Moderator:

prof. dr. sc. Branko Smerdel.

Organizacijski odbor:

prof. dr. sc. Branko Smerdel,
prof. dr. sc. Josip Kregar i
prof. dr. sc. Vlado Puljiz.

U nastavku obilježavanja 35. obljetnice Hrvatskoga proljeća i 80. rođendana Mike Tripala, Centar Miko Tripalo i Pravni fakultet u Zagrebu organizirali su znanstveni skup na temu: *Primjena federalnog načela i pouke ustavne reforme iz 1971. godine*.

Namjera je bila da se u tijeku procesa pridruživanja Europskoj uniji potakne i oživi teorijska rasprava o hrvatskim iskustvima s federalizmom i primjenom federalnog načela. Rasprava se odvijala u dvije grupe pitanja:

- a) *Teorija federalizma i ustavne reforme 1971.*
- b) *Tradicija i perspektive federalizma.*

Na skupu je sudjelovalo 53 profesora pravnih, filozofskih i drugih fakulteta i instituta.

Aktualnost teme naznačio je urednik knjige prof. B. Smerdel, u predgovoru: „Federalno načelo, kao princip udruživanja političkih zajednica na ravnopravnim osnovama, usmjereno je na uspostavljanje jedinstva u određenim funkcijama zajednice uz očuvanje identiteta i samostalnosti udruženih političkih zajednica“.

Prilozi izneseni na skupu objavljeni su u posebnoj publikaciji pod naslovom *Primjena federalnog načela i pouke ustavne reforme iz*

1971., 2007. godine. Nakladnici: Centar Miko Tripalo i Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Urednik knjige: Branko Smerdel.

Skup je održan pod visokim pokroviteljstvom i uz sudjelovanje Stjepana Mesića, Predsjednika Republike Hrvatske.

HRVATSKA: KAKO SADA DALJE?

Skup je održan 25. listopada 2007. godine na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Organizatori:

Centar Miko Tripalo i
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Moderatori:

prof. dr. sc. Gvozden Flego,
prof. dr. sc. Josip Kregar i
prof. dr. sc. Slaven Ravlić.

Centar Miko Tripalo je udruga koja, zajedno s Pravnim fakultetom iz Zagreba, promiče demokratske reforme i vladavinu prava te europske demokratske ideje i vrijednosti. Najvažniji joj je cilj poticanje europeizacije hrvatskoga društva, njegova obrazovanja, gospodarstva, prava i politike te pružanje potpore radi ulaska u Europsku uniju. Centar je postao mjesto okupljanja intelektualaca i javnih djelatnika koji promoviraju navedene ciljeve, potiču političke institucije i javnost u raspravi o suvremenim temama.

U siječnju 2004. godine Centar je organizirao znanstveni skup pod nazivom: *Hrvatska - kako dalje: zadanosti i mogućnosti*. Na skupu i u istoimenoj knjizi sudjelovalo je svojim prilozima 19 autora. U međuvremenu se u Hrvatskoj dosta toga promijenilo i željeli smo, nakon tri godine, ponoviti sličan skup. Namjera nam je bila ponovno okupiti veći broj kompetentnih sudionika, koji bi s raznih stajališta (ekonomskog, političkog, socijalnog, pravnog) aktualizirali pitanje: **HRVATSKA: KAKO SADA DALJE ?**

Podnaslov prethodne knjige bio je: *Zadanosti i mogućnosti*, dakle rasprava o mogućnostima razvoja Hrvatske i okolnostima koje sprečavaju demokratski društveni i ekonomski napredak. Na ovom skupu zadržali smo širok raspon tema i rasprava, napravili smo korak naprijed u specifikaciji mjera i reformi koje odgovaraju sadašnjem trenutku Hrvatske. Jedan od predloženih prioriteta za raspravu bilo je pitanje obrazovanja i znanosti.

Rasprava je organizirana u tri tematske skupine:

A. Hrvatska: kako sada dalje - društveni i politički okvir promjena - koje su slabosti našega društva

B. Hrvatska: kako sada dalje - obrazovanje

C. Hrvatska: kako sada dalje – akteri promjena

Prilozi izneseni na skupu objavljeni su u posebnoj publikaciji pod naslovom: ***Hrvatska - kako sada dalje?***, 2008. godine. Nakladnici: Centar Miko Tripalo i

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Urednici: Josip Kregar, Gvozden Flego i Slaven Ravlić.

Skup je održan pod visokim pokroviteljstvom Stjepana Mesića, Predsjednika Republike Hrvatske.

RAD U HRVATSKOJ

Skup je održan 20. studenog 2008. godine na Pravnom fakultetu u Zagrebu.

Organizatori:

Centar Miko Tripalo i

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Moderatori:

prof. dr. sc. Vojmir Franičević i

prof. dr. sc. Vlado Puljiz.

Moderatori znanstvenog skupa pripremali su skup 2007. godine. Održano je više razgovora (24. IV., 4. V. i 17. IX. 2007.), kako bi se izvršio izbor tema (referata) i sudionika (referenata) te kako bi se što

uspješnije našli odgovori i sugerirale mjere odgovornim institucijama države za poboljšanje sadašnjega stanja.

Centar Miko Tripalo raspravom o: *Radu u Hrvatskoj* nastoji inicirati interes za ove važne, ali zanemarene fenomene u hrvatskome društvu.

Organizatori skupa ocijenili su da se u svijetu rada danas događaju duboke promjene; među njima važno mjesto zauzimaju fleksibilizacija i prekarizacija rada. Tim se fenomenima malo bavimo, pa je bilo korisno i nužno o njima organizirati raspravu, na koju su, pored stručnjaka, pozvani predstavnici sindikata i političkih stranaka.

Fleksibilizacija podrazumijeva nove, atipične oblike rada koji zamjenjuju stabilnu zaposlenost utjelovljenu u radnom ugovoru na neodređeno vrijeme. Fleksibilizacija obuhvaća rad s djelomičnim vremenom, rad na određeno vrijeme, povremeni rad, rad na distancu, neovisni rad i slično. (U Francuskoj su, npr., nabrojili 17 vrsta atipičnih radnih ugovora!). O opsegu fleksibilizacije rada svjedoči podatak prema kojem je u Hrvatskoj tijekom 2004. godine, od svih 115 508 novozaposlenih, na neodređeno vrijeme bilo zaposleno samo njih 13,9%, dok su ostalo bili atipični oblici rada.

Na fleksibilizaciju zaposlenosti utjecale su inovacije proizašle iz tehnološke revolucije, kao i globalizacija koja je intenzivirala konkurenciju na svjetskom tržištu, pa tako prisilila poslodavce na brzu prilagodbu radne snage. Posljedica fleksibilizacije je opadanje utjecaja sindikata, dakle manja kolektivna zaštićenost radnika. Nadalje, fleksibilizacija utječe na socijalnu sigurnost zaposlenih; ona podriva same njene temelje. Ima i brojnih drugih posljedica fleksibilizacije koje bi trebalo sustavno istraživati i na njih tražiti odgovore.

Prekarizacija rada je tijesno vezana za fleksibilizaciju. Prekarizaciju možemo definirati kao neizvjestan rad koji kod radnika izaziva strah od gubitka posla ili pak nekih prednosti koje proizlaze iz rada. Stalno zaposleni također mogu biti žrtve prekarizacije rada. Prekarizacija utječe na psihološku nestabilnost zaposlenih. U nekim istraživanjima upozorava se na mnoge bolesti i nelagode, kao i oblike socijalne patologije, koji nastaju kao posljedica prekarizacije rada. Nadalje, posljedice prekarizacije mogu se odraziti na funkcioniranje obitelji i socijalne zajednice u kojoj takvi zaposlenici žive.

Zaključili smo da nam predstoji razdoblje duge i teške prilagodbe (fluidnom) društvu nesigurnog rada.

Prilozi izneseni na skupu objavljeni su u posebnoj publikaciji pod naslovom: ***Rad u Hrvatskoj: pred izazovima budućnosti***, 2009. godine. Nakladnici: Centar Miko Tripalo i Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Urednici Vojmir Franičević i Vlado Puljiz.

HRVATSKI NACIONALNI IDENTITET U GLOBALIZIRAJUĆEM SVIJETU

Skup je održan 27. studenog 2008. godine u Rektoratu Sveučilišta u Zagrebu (Velika vijećnica).

Organizatori:

Centar Miko Tripalo i
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Moderator:

prof. dr. sc. Neven Budak.

Zašto tema: Hrvatski nacionalni identitet u globalizirajućem svijetu?

Globalni politički procesi u suvremenome svijetu nadilaze i prevladavaju dosadašnje okvire nacionalnih država, njihovih ekonomija, nacionalnih identiteta i društvenih odnosa. Unatoč takvim globalnim tendencijama, kojima nije cilj te okvire ukinuti već nadvladati, nacionalni identiteti dobivaju na važnosti upravo stoga što pružaju mogućnost isticanja vlastitosti u globalnim, osobito političkim i ekonomskim odnosima. Novina globalizacije, u tom smislu, jest da nacionalni identiteti svojom prepoznatljivošću ne predstavljaju više toliko razlikovanje od ,onih drugih', već integraciju ,među ostale'.

Pred Hrvatskom, kao i pred ostalim državama, stoji problem određenja vlastitog identiteta koji je zbog razvoja civilizacije postao relativan, jer veliki dio svijeta funkcionira prema sličnim ili istim načelima i vrijednostima. Unatoč bogatoj hrvatskoj povijesnoj i kulturnoj baštini, pojavljuje se poteškoća u formulaciji takvoga identiteta. Hrvatska u komunikaciji prema svijetu može istaknuti mnogo toga što će biti

prepoznato kao jedinstveno. U duhovnom i fizičkom smislu Hrvatska je raskrižje i susretište triju velikih kultura: srednjoeuropske, mediteranske i balkanske, čija sinteza stvara jedinstvenu raznolikost koja je veliko kulturno bogatstvo.

Hrvatska se prepoznatljivost obično definira uz pomoć jezika, narodnih običaja i nošnji, sporta, glazbe, gastronomije, kulturne baštine ili prirodnih ljepota. No, u kompleksnome globaliziranom svijetu ti vidovi identiteta, ma koliko značajni, zanimljivi i specifični, nisu dovoljni da bi na zadovoljavajući način definirali hrvatski identitet. Osim toga, jasno je da ne postoji jedan hrvatski identitet, nego smo u mogućnosti birati između niza različitih kombinacija elemenata od kojih identitet može biti sastavljen. Kakva je, međutim, kombinacija koja bi za Hrvatsku bila najpovoljnija? Koje elemente odabrati za složenu sliku kojom ćemo se predstavljati neposrednom okruženju, Europskoj uniji ili svijetu? Možemo li i u kojoj mjeri osmišljeno kreirati identitet, ili moramo pasivno promatrati efekte stihijskoga razvitka?

Rasprava se odvijala u četiri skupine problema nacionalnog identiteta:
Teorijsko obrazloženje i povijesno utemeljenje hrvatskog identiteta,
Hrvatski identitet i europsko okruženje,
Politike identiteta i
Identitet i vrijednosni sustavi.

Prilozi izneseni na skupu objavljeni su u posebnoj publikaciji pod naslovom: ***Hrvatski nacionalni identitet u globalizirajućem svijetu***, 2010. godine. Nakladnici: Centar Miko Tripalo i Pravni fakultet iz Zagreba. Urednici: Neven Budak i Vjeran Katunarić.

HRVATI U BIH: PROBLEMI USTAVNOG POLOŽAJA, KULTURNI RAZVOJ I NACIONALNI IDENTITET

Skup je održan 3. i 4. studenog 2009. godine, na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Organizatori:

Centar Miko Tripalo i
 Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Moderator:

prof. dr. sc. Ivan Markešić, Institut *Ivo Pilar*.

Zašto tema: Hrvati u BiH: problemi ustavnog položaja, kulturni razvoj i nacionalni identitet?

U suvremenim globalizacijskim procesima, koji u velikoj mjeri nadvladavaju tradicionalne forme političkih, ekonomskih i društvenih (kulturnih) odnosa, pitanje identiteta u središtu je pozornosti aktualnih rasprava. S jedne strane naglašava se važnost očuvanja tradicionalnoga shvaćanja identiteta kako bi se njime očuvala državna i nacionalna posebnost u svijetu koji se brzo mijenja, a s druge strane relativizira se važnost identiteta koji, u tom smislu, postaje manje važna odrednica u svijetu u kojem dominira globalizacija.

Takve su rasprave osobito aktualne u vrlo složenim političkim odnosima u BiH, te se očituju osobito u recentnim inicijativama o stvaranju više federalnih jedinica (»stvaranje trećeg entiteta«), kojima bi se nadvladala dvoentitetska podjela u kojoj bi Hrvati u BiH, prema mišljenju nekih, osnažili svoj status. Iznimna složenost situacije u BiH, osobito nakon Daytonškoga sporazuma, potaknula je mnoštvo znanstvenih i stručnih rasprava o mogućnostima »boljeg« ustavno-pravnog rješenja BiH.

Stoga je namjera ovoga simpozija bila pokrenuti ključna pitanja o situaciji u BiH i statusu Hrvata u tekućim političkim procesima na državnoj i entitetskoj razini. Ugledni sudionici znanstvenoga skupa raspravljali su, između ostaloga, o ustavno-pravnom uređenju BiH te ustavno-pravnom položaju Hrvata, njihovu političkome predstavništvu na entitetskoj i državnoj razini, političkom i kulturnom identitetu Hrvata u BiH, njihovoj demografskoj slici, mogućnosti povratka izbjeglica, službenoj politici RH prema Hrvatima u BiH, ulozi Katoličke crkve u integrativnim procesima u BiH, problemima dvojnoga državljanstva i osjećaju pripadnosti Hrvata u BiH te nekim konsocijacijskim mogućnostima i rješenjima.

Uređeni radovi objavljeni su u knjizi: ***Hrvati u BiH: problemi ustavnog položaja, kulturni razvoj i nacionalni identitet***, 2010. godine. Nakladnici: Centar Miko Tripalo i Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Urednik: Ivan Markešić.

USTAVNE PROMJENE

SKUPOVI su održani 6. travnja i 10. rujna 2009. u Centar Miko Tripalo, te 5. studenog 2009. na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Organizatori:

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu i
Centar Miko Tripalo.

Moderator:

prof. dr. sc. Branko Smerdel.

Skup koji je održan 5. studenog 2009. bio je javna rasprava na temu *Ustavne promjene u Hrvatskoj*, u kojoj su sudjelovali i članovi Radne skupine za promjene Ustava RH. Raspravljalo se o skupini pitanja koja obuhvaćaju promjene potrebne i nužne za skladno funkcioniranje hrvatskoga pravnog sustava u sklopu pravnog sustava Europske unije, nakon prijema u članstvo EU-a.

Vlada RH je u veljači 2009. godine formirala Radnu skupinu pod predsjedanjem Vladimira Šeksa, potpredsjednika Hrvatskog sabora i predsjednika saborskog Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav, sa zadaćom da izradi projekt ustavnih promjena i podnese ga Hrvatskome saboru i javnosti.

Radna skupina je na svojoj prvoj sjednici, održanoj 20. veljače 2009. godine, izabrala užu radnu grupu koju čine profesori ustavnog i europskog prava: Siniša Rodin kao voditelj, te profesori Arsen Bačić, Zvonimir Lauc, Robert Podolnjak i Branko Smerdel. Uža radna skupina izradila je idejni projekt-nacrt prijedloga ustavnih promjena.

Idejni projekt ustavnih promjena obuhvaća tri skupine pitanja:

Funkcioniranje hrvatskoga sustava u sklopu pravnog sustava EU, Funkcioniranje hrvatskoga pravnog sustava u sklopu pravnog sustava Europske unije, po prijemu u članstvo EU i Promjena ustavnog uređenja pravosuđa, konstitucionalizacija i preciznije uređenje institucija zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Završnoj su raspravi prethodili skupovi: u Centru Tripalo 6. travnja 2009. raspravljalo se o dvije teme: a) *Komparativna analiza hrvatskoga*

pravnog sustava i pravnog sustava EU i b) Konstitucionalizacija i preciznije uređenje institucija zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda. Ukazano je na razlike i rješenja koja se odnose na nužne promjene hrvatskoga sustava, promjene koje su potrebne za uspješno okončanje pregovora o članstvu s Europskom unijom. Rješenja su ponuđena Radnoj skupini za promjene Ustava RH.

Centar Tripalo je 10. rujna 2009. organizirao drugi okrugli stol na kojem su sudjelovali stručnjaci za ustavno pravo; raspravljalo se o temi: *Funkcioniranje hrvatskoga pravnog sustava u sklopu pravnog sustava Europske unije, po prijemu u članstvo EU.*

HRVATSKO PROLJEĆE: 40 GODINA POSLIJE

Skup je održan 13. i 14. listopada 2011. godine na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

Organizatori:

Centar Miko Tripalo,
Filozofski fakultet,
Fakultet političkih znanosti i
Pravni fakultet u Zagrebu.

Organizacijski odbor:

Stjepan Mesić, Predsjednik RH 2000-2010. godine, predsjednik Centra Miko Tripalo,
prof. dr. sc. Damir Boras, dekan Filozofskog fakulteta,
prof. dr. sc. Josip Kregar, Pravni fakultet i Centar Miko Tripalo,
prof. dr. sc. Željko Potočnjak, dekan Pravnog fakulteta u Zagrebu (do 01.10. 2011.),
prof. dr. sc. Zoran Parać, dekan Pravnog fakulteta u Zagrebu (od 01. 10. 2011.),
prof. dr. sc. Nenad Zakošek, dekan Fakulteta političkih znanosti i
prof. dr. sc. Tvrtko Jakovina, Filozofski fakultet i Centar Miko Tripalo.

Moderator:

prof. dr. sc. Tvrtko Jakovina.

Pokrovitelji skupa:

Sveučilište u Zagrebu te rektor, prof. dr. sc. Aleksa Bjeliš,
Gradska skupština Grada Zagreba i predsjednik Skupštine Boris Šprem.

Cilj skupa bio je proširiti dosadašnje spoznaje o zbivanjima početkom sedamdesetih godina i vidjeti s kojom (posebice novom) arhivskom građom raspolazemo, na koji način nove informacije potkrepljuju ili drukčije interpretiraju ono što smo dosada o Proljeću znali. Jedan od naglasaka bilo je jasnije situiranje Hrvatskoga proljeća u ukupni tijek hrvatske/jugoslavenske i (istočno)europske povijesti. S obzirom da su dokumenti iz vremena koje je slijedilo Hrvatsko proljeće deklasificirani (ili bi to trebali biti), skup je dijelom pokazao što se događalo nakon 1971., te u kojem su odnosu nova istraživanja toga razdoblja s jednim od vrhunaca hrvatske poslijeratne povijesti. Skup je pokazao prilike u širokom spektru hrvatskoga društva, osvjetlio neke ličnosti koje su promjenu nosile, bolje pokazao vezu središta i pojedinih dijelova republike, zbivanja u novinstvu, Matici hrvatskoj, Društvu hrvatskih književnika, događaje među studentima, pokazao je odnose zagovornika i protivnika reformske politike, odnose Beograda i Tita prema Proljećarima. Jednako važan je dio u kojem se pokazalo na koji je način 1971. živa danas, kako i koliko je odredila zbivanja početkom 1990-ih godina i koliko i kako se danas osjeća u hrvatskome društvu.

Radovi, prije svega povjesničara, temeljili su se na arhivskoj građi, uz nastojanje da se zbivanja u Hrvatskoj postave u širi kontekst jugoslavenskih zbivanja i događanja u istočnoeuropskim zemljama. Izlaganja su uglavnom donijela nove podatke ili pokazala drukčija čitanja.

Na skupu su iskorišteni ukupni potencijali hrvatske znanstvene zajednice, u izlaganja, osim povjesničara, uključio je sociologe, kroatiste, teatrologe, teoretičare medija, politologe, pravnike i po- najmanje ekonomiste.

Sudionici iz drugih sredina, posebno Beograda, Ljubljane, Sarajeva i Novog Sada, povjesničari iz drugih država, bili su dobrodošli zbog toga što su dali drukčiji pogled na zbivanja koja su dio zajedničke prošlosti.

Akteri zbivanja bili su malobrojni, ali vrlo korisni u dijalogu koji se vodio na skupu.

Jedan od zaključaka skupa je da treba raditi na identifikaciji arhivskoga gradiva koje se još čuva u privatnim zbirkama. U idealnom slučaju takvo bi se gradivo trebalo/moglo predati na čuvanje bilo Centru Tripalo, Hrvatskome državnom arhivu ili Arhivu dokumenata koji bi se trebao stvoriti na Filozofskom fakultetu.

Program skupa

Riječ suorganizatora:

prof. dr. sc. Damir Boras, dekan Filozofskog fakulteta: *Hrvatsko proljeće u programima povijesti,*

prof. dr. sc. Josip Kregar, Pravni fakultet i Centar Miko Tripalo (predsjednik Upravnog odbora): *Zašto skup o Hrvatskom proljeću?,*

prof. dr. sc. Dalibor Čepulo, prodekan Pravnog fakulteta: *Hrvatsko proljeće - reforme pravnog sustava,*

prof. dr. sc. Nenad Zakošek, dekan Fakulteta političkih znanosti: *Hrvatsko proljeće - promjene u političkom sustavu i*

Stjepan Mesić, Predsjednik RH 2000-2010. godine, predsjednik Centra za demokraciju i pravo Miko Tripalo: *Hrvatsko proljeće i suvremena Hrvatska.*

Riječ pokrovitelja:

prof. dr. sc. Aleksa Bjeliš, rektor Sveučilišta u Zagrebu i

Boris Šprem, predsjednik Skupštine Grada Zagreba.

Program skupa odvijao se u četiri tematske cjeline:

Moderator teme I. i II.:

prof. dr. sc. Tvrtko Jakovina, Filozofski fakultet i Centar Miko Tripalo

I. *„Čisti računi”: financijsko-ekonomska pozadina Hrvatskog proljeća*

II. *Jugoslavenski i međunarodni kontekst Hrvatskog proljeća*

Moderator teme III.:

prof. dr. sc. Nenad Zakošek, Fakultet političkih znanosti

III. *Političke koncepcije, akteri, frakcije: hrvatsko društvo u vrijeme Hrvatskog proljeća*

Moderator teme IV.:

prof. dr. sc. Josip Kregar, Pravni fakultet i Centar Miko Tripalo

IV. *Hrvatsko proljeće i suvremena Hrvatska (1971.-1991.-2011.)*.

Uređeni prilozi objavljeni su u knjizi: *Hrvatsko proljeće: 40 godina poslije*, 2012. godine.

Nakladnici: Centar Miko Tripalo, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu i Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Urednik: Tvrtko Jakovina.

DECENTRALIZACIJA I LOKALNA SAMOUPRAVA

Skup je održan 27. listopada 2011. na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Organizator:

Centar Miko Tripalo.

Moderator:

prof. dr. sc. Josip Kregar.

O problemu

U proljeće 2009. godine slijedom promjena u izbornom zakonu građani RH su prvi put bili u prilici birati svoje predstavnike u izvršnoj lokalnoj vlasti izravno, a ne putem stranačkih lista. Novoizabrani župani, gradonačelnici i načelnici općina postali su time, više nego ikada, direktno odgovorni biračima, a ne više stranačkim čelnicima i hijerarhijama. U teoriji, ova promjena obećava potaknuti veću odgovornost, transparentnost i učinkovitost lokalne vlasti, međutim ona se mora dogoditi i u percepciji i razmišljanju građana o svojim lokalnim predstavnicima. Promjene u načinu razmišljanja dogodit će se polako i vjerojatno tek nakon provedbe reforme cjelokupnog sustava lokalne samouprave, koji bi omogućio pravedniji, učinkovitiji i djelotvorniji odnos između državne vlasti i lokalne samouprave.

U proteklih deset godina pokrenuto je nekoliko većih i ambicioznih projekata reforme lokalne samouprave, a napisani su i mnogi alka-

demski i stručni tekstovi o potrebi reforme i dijagnozama problema u cjelokupnom sustavu lokalne samouprave. Mnogi su stručnjaci iznosili prijedloge promjena i reformi, međutim sustavnih pomaka bilo je vrlo malo. Centar Miko Tripalo je stoga prepoznao potrebu da se napravi vlastita analiza postojećih istraživanja i da se na temelju toga izradi jedinstvena procjena funkcioniranja sustava lokalne samouprave, te da se uz aktivno sudjelovanje širokoga kruga stručnjaka, predstavnika lokalnih vlasti i organizacija civilnoga društva otvori tema odgovornosti i demokratičnosti lokalne vlasti, kako bi se počela sustavno mijenjati svijest hrvatskih građana o njihovoj ulozi u poboljšanju lokalne vlasti.

Projekt se provodi uz financijsku pomoć Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, Generalturista i Open Society Institute.

O projektu

Centar Miko Tripalo odlučio je napraviti pregled funkcioniranja lokalne samouprave, na koji će se nastavljati sveobuhvatan i konkretan prijedlog reformskih promjena. Stručnjaci Centra prvo su poduzeli procjenu funkcioniranja lokalne samouprave u četiri osnovna područja (teritorijalna podjela, financiranje, lokalna demokracija i kvaliteta lokalnog upravljanja). Ta procjena/ocjena stanja bila je osnova za nacrt prijedloga reforme navedenih elemenata sustava, ali i povod otvaranju dijaloga s lokalnim udrugama i

lokalnom javnom upravom o učinkovitosti, odgovornosti i transparentnosti upravljanja na lokalnoj razini. Stručnjaci Centra predstavili su nacrt prijedloga reforme lokalne samouprave putem medija, internet-skih sadržaja i organiziranih predstavljanja prijedloga na nacionalnom i lokalnom nivou.

Projekt se sastoji od sljedećih komponenti:

Analiza i istraživanje funkcioniranja lokalne samouprave (za gore navedena područja) te izrada nacrtu izvještaja procjene funkcioniranja koji će sadržavati inicijalne prijedloge promjena i reformi. Organizacija sastanaka/javnih rasprava sa stručnjacima, predstavnicima lokalne vlasti i udruga kako bi započeo dijalog o rezultatima istraživanja i prijedlozima reformi te kako bi se definirala područja za buduću suradnju na pobolj-

šanju lokalnog upravljanja. Okrugli stol bio je prilika da stručnjaci koji su radili na projektu: *Decentralizacija* predstave rezultate svojih istraživanja i predložene reformske prijedloge te da o tim prijedlozima raspravljaju s relevantnim znanstvenicima, stručnjacima, predstavnicima ključnih ne-vladinih organizacija, kao i organizacija u javnom sektoru.

Uvodna izlaganja:

prof. dr. sc. Josip Kregar, Pravni fakultet i Centar Miko Tripalo: *Decentralizacija: sredstvo vertikalne diobe vlasti; ograničenja političke moći; organizacijski model javne vlasti,*

prof. dr. sc. Zoran Parać, dekan Pravnog fakulteta: *Reforma lokalne samouprave,*

prof. dr. sc. Slaven Ravlić, Centar Miko Tripalo i Pravni fakultet: *Lokalna demokracija,*

doc. dr. sc. Tereza Rogić Lugarić, Pravni fakultet: *Financiranje jedinica lokalne i regionalne (područne) samouprave,*

doc. dr. sc. Anamarija Musa, Pravni fakultet: *Lokalna samouprava u kontekstu europskih integracija,*

doc. dr. sc. Vedran Đulabić, Pravni fakultet: *Razvoj i modernizacija regionalne samouprave u Hrvatskoj i*

doc. dr. sc. Đorđe Gardašević, Pravni fakultet: *Transparentnost javne vlasti na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini.*

Na skupu su, uz brojne članove akademske zajednice, sudjelovali i predstavnici državnih i lokalnih upravnih tijela, gradonačelnici i načelnici općina, različitih organizacija civilnoga društva koje se bave razvojem demokracije te članovi političkih stranaka i novinari koji pišu o pitanjima lokalne samouprave.

**DECENTRALIZACIJA I LOKALNA SAMOUPRAVA
- POTENCIJALI GRADOVA**

Skup je održan 13. prosinca 2011. u Auli Sveučilišta u Zagrebu.

Organizatori:

Centar Miko Tripalo i

Deloitte iz Zagreba.

Skup **Potencijali gradova** dio je projekta *Decentralizacija* Centra Miko Tripalo. Ideja tog projekta usmjerena je na identifikaciju fenomena unutar lokalne samouprave u hrvatskom kontekstu te na analizu potencijalnih pravaca reforme u tom području. Nakon dvadeset godina samostalnosti vrijeme je za reformu lokalne samouprave, s ciljem povećanja efikasnosti i efektivnosti lokalne samouprave, smanjenja korupcije te povećanja političke odgovornosti izabраних dužnosnika. Ovaj skup zamišljen je kao platforma za prezentaciju i raspravu o istraživanju funkcioniranja gradova u Hrvatskoj, koje je provedeno 2011. godine. Osim članova Deloittea i Centra za demokraciju i pravo Miko Tripalo, konferenciji su prisustvovali i brojni gradonačelnici hrvatskih gradova te predstavnici gradskih i općinskih poglavarstava koji su svoje iskustvo o aktualnim problemima upravljanja gradovima i načinima rješenja istih podijelili sa sudionicima.

Skup je imao nekoliko naglasaka. Prvi se odnosi na način financiranja gradova i donošenje proračuna, gdje je zaključeno da samo 15% gradova koristi suvremene tehnike donošenja proračuna te da je većina procesa iz tog područja jednosmjerna. Prijedlozi se sastoje od stavljanja većeg naglasaka na *feedback*, *monitoring* i evaluaciju projekata koje provode gradovi te na uspostavljanje dvosmjerne komunikacije s građanima. Druga velika tematska cjelina bila je vezana za samu strukturu projekata. Naime, istraživanje je pokazalo kako više od 50% gradova ima iskustva s EU projektima, a čak 84% gradova ima u planu koristiti EU fondove. Sudionici su diskusijom došli do zaključka kako je bitno oformiti tim stručnjaka koji će educirati gradske službenike o europskoj projektnoj metodologiji radi povećanja iskorištavanja europskih fondova. Treća velika tema o kojoj se raspravljalo, a nadovezuje se na prethodni zaključak, je stanje ljudskih resursa i informacijske i infrastrukturne tehnologije. Premda je bilo za očekivati kako su gradski službenici nedovoljno obrazovani te kako imaju zadržku prema informatizaciji, istraživanje, a i rasprava na panelu, pokazali su suprotno. Osoblje gradova pokazuje sklonost prema informatizaciji i dodatnom usavršavanju radi što efikasnijeg obavljanja posla. Pitanje koje se postavilo je dostupnost i pogodnost ponuđene edukacije.

Program skupa:

prof. dr. sc. Josip Kregar, predsjednik Upravnog odbora Centra za demokraciju i pravo Miko Tripalo i Pravni fakultet, imao je uvodnu riječ u raspravu.

Tamara Obradović Mazal, Deloitte, direktor u Odjelu poslovnog savjetovanja, imala je uvodno obrazloženje istraživanja koje su obavili Centar Tripalo i Deloitte.

Tema: *Modeli financiranja i upravljanje financijama u gradovima*

Moderator:

dr. sc. Žarko Primorac.

Uvodno izlaganje:

doc. dr. sc. Tereza Rogić Lugarić, Pravni fakultet, projekt *Decentralizacija* Centra Miko Tripalo,

Zvonimir Mršić, gradonačelnik Koprivnice,

dr. sc. Dubravka Jurlina Alibegović, Ekonomski institut i

Slavko Kojić, pročelnik Gradskog ureda za financije, Grad Zagreb.

Tema: *Reforma javne uprave – decentralizacija*

Uvodna izlaganja i moderatori panela:

prof. dr. sc. Josip Kregar, Pravni fakultet, Centar Miko Tripalo,

Tamara Obradović Mazal, Deloitte, direktor u Odjelu poslovnog savjetovanja,

Mladen Ivanović, Udruga općina u Republici Hrvatskoj,

doc. dr. sc. Vedran Đulabić, Pravni fakultet, projekt *Decentralizacija*,

prof. dr. sc. Slaven Ravlić, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, projekt *Decentralizacija* i

Krešo Beljak, gradonačelnik Samobora.

Sudionici skupa *Potencijali gradova* ovaj su događaj opisali kao iznimno koristan te su izrazili želju da i u budućnosti bude događaja ovakvog karaktera, koji će pomoći u razmjeni iskustava te međusobnom povezivanju različitih administrativnih jedinica.

Na temelju istraživanja objavljena je knjiga: *Decentralizacija*, 2011. godine.

Nakladnik: Centar Miko Tripalo. Autori: Josip Kregar, Vedran Đulabić, Đorđe Gardašević, Anamarija Musa, Slaven Ravlić i Tereza Rogić Lugarić.

HRVATSKA U EUROPSKOJ UNIJI: KAKO DALJE?

Skup je održan 15. i 16. prosinca 2011. godine na Veleučilištu VERN' u Zagrebu.

Organizator:

Centar Miko Tripalo.

Skup je održan povodom 20. obljetnice neovisnosti Republike Hrvatske i njezina skorog ulaska u Europsku uniju.

Moderatori:

prof. dr. sc. Slaven Ravlić,
prof. dr. sc. Vojmir Franičević,
prof. dr. sc. Vlado Puljiz,
mr. sc. Velimir Visković i
mr. sc. Vanja Mladineo.

Skup *Hrvatska u Europskoj uniji* prvi je od tri koraka realizacije istoimenog projekta. Skup je načinio svojevrsnu bilancu razvoja Hrvatske u posljednjih 20 godina, odnosno, potaknuo je dijalog o pojedinim aspektima hrvatske budućnosti, pridonio boljem razumijevanju promjena koje očekuju hrvatske građane nakon ulaska u EU te dao ideje i preporuke za buduće strateške pravce razvoja Hrvatske unutar EU-a. Druga faza projekta odnosi se na objavljivanje knjige koja bi sadržavala radove sudionika skupa (planirano za ožujak 2012. godine). Treća faza su komunikacijske aktivnosti, tj. prezentacija rezultata i preporuka za ekonomski, društveni, politički i kulturni progres hrvatskoga društva.

Program skupa:

Protekla je dvadeset i jedna godina od prvih višestranačkih izbora, državnog osamostaljenja i početka demokratskih promjena u Republici

Hrvatskoj. U tom je razdoblju Hrvatska prolazila kroz brojne poteškoće postsocijalističke tranzicije te postupno gradila institucije i usvajala vrijednosti demokratskog društva. U proteklom razdoblju Hrvatska je sudjelovala u brojnim međunarodnim akcijama i inicijativama te je postala članica nekoliko važnih međunarodnih organizacija, među ostalim članica NATO-a. Sada, kada je na pragu Europske unije, dakle ostvarenja najvažnijega političkog cilja, Hrvatska mora provesti brojne reforme (od kojih su mnoge već učinjene), kako u području ekonomije i prava, tako i u području političkoga sustava te društvenih odnosa. To treba činiti kako bi se hrvatsko društvo što lakše prilagodilo europskomu društvenom, ekonomskom, političkom i vrijednosnom kontekstu. Upravo zbog svođenja bilance dvadesetogodišnjeg razvoja hrvatske države, s jedne, te pripreme za ulazak u Europsku uniju, s druge strane, potrebno je organizirati široku znanstvenu raspravu o temeljnim dostignućima i problemima dosadašnjega razvoja te perspektivama hrvatskoga društva u Europskoj uniji.

S tim ciljem Centar Miko Tripalo organizirao je znanstveni skup: *Hrvatska u Europskoj uniji: kako dalje?*. Ideja skupa bila je da ugledni pravници, politolozi, ekonomisti, sociolozi, filozofi i istaknuti javni djelatnici svojim priložima analiziraju ostvarene rezultate i probleme koji su se pojavili proteklih dvadeset godina. Drugim riječima, trebalo je načiniti svojevrsnu bilancu hrvatske postsocijalističke tranzicije.

Uz navedeno, cilj nam je bio ponuditi razvojne perspektive Republike Hrvatske u Europskoj uniji i rješenja za ključne političke, pravne, ekonomske, socijalne i kulturne probleme s kojima će se Hrvatska u europskoj zajednici naroda susresti. Skup je iznio na vidjelo tko smo i s čime ulazimo u Europsku uniju, što očekujemo od pristupanja jednoj novoj zajednici država i naroda, te što nas sve čeka kada, i ako, postanemo punopravna članica Europske unije.

Tematske cjeline:

Politički i pravni sustav

Moderator:

prof. dr. sc. Slaven Ravlić.

U *prvoj* tematskoj cjelini, pored analize prijedrenog puta Republike Hrvatske od osamostaljenja do skorašnjega članstva u Europskoj uniji,

razmatrala su se važna politička i pravna pitanja vezana uz proces izgradnje institucija i pravnog sustava te dostignuća i perspektive hrvatske vanjske politike.

Gospodarstvo

Moderator:

prof. dr. sc. Vojmir Franičević.

U *drugoj* tematskoj cjelini analizirala su se temeljna pitanja hrvatskoga gospodarstva u Europskoj uniji: od vođenja makroekonomskih politika do industrijskih/sektorskih politika, od politika regionalnog razvoja do problema poljoprivrede, od konkurentnosti hrvatskoga gospodarstva, napose radne snage, u kontekstu europskoga jedinstvenog tržišta do problema održivog razvoja.

Društvo

Moderator:

prof. dr. sc. Vlado Puljiz.

U *trećoj* tematskoj cjelini u središtu su pozornosti bili društveni aspekti razvoja Hrvatske. Prije svega, radi se o demografskim procesima, problemima rada i zaposlenosti, socijalnoj strukturi i vrijednostima, socijalnoj državi i socijalnoj politici, obrazovanju i znanosti, naslijeđu i perspektivama civilnoga društva, mjestu i ulozi religije i Crkve u hrvatskome društvu.

Kultura

Moderator:

mr. sc. Velimir Visković.

U četvrtoj tematskoj cjelini razmatrale su se teme vezane uz kulturni razvoj, stanje i budućnost medija, pitanja hrvatskog identiteta unutar zajednice europskih država te ostale teme iz područja kulture.

Uređeni prilozi objavljeni su u knjizi: ***Hrvatska u Europskoj uniji: kako dalje?***, 2012. godine.

Nakladnik: Centar Miko Tripalo. Urednici: Vlado Puljiz, Slaven Ravlić i Velimir Visković.

DECENTRALIZACIJA HRVATSKE UPRAVE

Skup je održan 20. siječnja 2012. godine na Pravnom fakultetu u Splitu.

Organizatori:

Pravni fakultet u Splitu i
Centar Miko Tripalo.

Moderator:

Zoran Malenica, Pravni fakultet u Splitu i Centar Miko Tripalo.

Ovaj okrugli stol organiziran je na Pravnom fakultetu u Splitu u okviru znanstvenog projekta *Decentralizacija i lokalna samouprava*, koji provodi Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo. U radu Okruglog stola sudjelovala su tri istraživača, kao dio istraživačkog tima koji je sudjelovao u realizaciji projekta: Slaven Ravlić, Vedran Đulabić i Tereza Rogić Lugarić, zatim znanstvenici s Pravnog fakulteta u Splitu koji se bave problemima uprave: Onesin Cvitan, Duško Lozina, Mirko Klarić, Zoran Malenica, Ivo Šimunović i Zoran Radman, te dvadesetak ljudi koji rade u gradskim i županijskim tijelima uprave. Osim njih, Okruglom stolu je prisustvovalo petnaestak studenata prve godine Pravnog fakulteta u Splitu. Podloga za razgovor bila je studija *Decentralizacija*, koju je objavio Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo; u studiji su objavljeni autorski prilozi članova istraživačkog tima (Josip Kregar, Vedran Đulabić, Đorđe Gardašević, Anamarija Musa, Slaven Ravlić i Tereza Rogić-Lugarić). U prvom dijelu Okruglog stola govorili su članovi istraživačkog tima: Slaven Ravlić, o ciljevima samog istraživačkog projekta te o lokalnoj demokraciji; Vedran Đulabić, o razvoju i modernizaciji regionalne samouprave u Hrvatskoj, i Tereza Rogić Lugarić: o financiranju jedinica lokalne i regionalne samouprave. Nakon njihovih izlaganja većina prisutnih sudjelovala je u raspravi. Pozitivno su se izrazili kako o studiji u cjelini, tako i o izlaganjima koja su čuli. Ocijenili su da ova studija pruža dobru osnovu za nužno potrebnu reformu državne i lokalne uprave, u smislu teritorijalnog preustrojstva i decentralizacije nadležnosti. Nekoliko sudionika, koji već dulje vrijeme rade u tijelima gradske i županijske

uprave, navelo je konkretne primjere neracionalnosti i neefikasnosti u sadašnjem funkcioniranju uprave.

REFORMA LOKALNE SAMOUPRAVE U HRVATSKOJ

Skup je održan 4. travnja 2012. godine na Pravnom fakultetu u Rijeci.

Organizatori:

Pravni fakultet u Rijeci i
Centar Miko Tripalo.

Moderator:

prof. dr. sc. Dario Đerđa, Pravni fakultet u Rijeci.

Navedeni skup dio je aktivnosti u okviru znanstvenog projekta Centra Miko Tripalo *Decentralizacija i lokalna samouprava* te predstavlja upoznavanje šire i stručne javnosti s nalazima istraživanja. Na skupu su sudjelovali članovi istraživačkoga tima *Decentralizacije*: prof. dr. sc. Josip Kregar, doc. dr. sc. Anamarija Musa, doc. dr. sc. Vedran Đulabić i doc. dr. sc. Đorđe Gardašević.

Prvo izlaganje *Kakva lokalna samouprava u Hrvatskoj – uvod u nalaze projekta* održao je prof. dr. sc. Josip Kregar, koji je upoznao sudionike s idejom i metodologijom istraživanja te dao generalni uvid u stanje sustava lokalne samouprave Republike Hrvatske. Istaknuo je kako ovaj projekt zastupa praktične i primjenjive ideje te upozorio na zamku u koju mnogi stručnjaci upadaju kada se zalažu za puko smanjivanje broja upravnih jedinica.

Doc. dr. sc. Vedran Đulabić u svom se izlaganju pod nazivom *Dosezi i budućnost regionalizacije u Hrvatskoj* usmjerio na analizu efikasnosti županijskog ustroja Republike Hrvatske. Argumentirajući zašto je županijski sustav manjkav, naglasio je važnost poticanja društveno-gospodarskog razvoja te racionalniju podjelu Hrvatske u regije.

U izlaganju doc. dr. sc. Anamarije Musa *Priprema lokalnih jedinica za Europu* moglo se čuti koliko su hrvatske lokalne jedinice komplementarne europskima. Dr. sc. Musa je istaknula da su prioritarna

područja u sustavu lokalne samouprave: staviti naglasak na strateško planiranje, potaknuti inovacije i kvalitetu lokalnog upravljanja, ohrabriti nastojanja uvođenja e-uprave.

Posljednje izlaganje *Transparentnost u lokalnoj samoupravi i prava građana* imao je doc. dr. sc. Đorđe Gardašević. Analizom istraživanja koja su provele organizacije civilnoga društva i službenih državnih izvještaja, doc. Gardašević zaključio je kako na povećanju transparentnosti Republika Hrvatska treba još raditi te kako je ograničavanje informacija uskraćivanje prava građanima.

Posljednji dio skupa bio je predviđen za pitanja i komentare.

U raspravi su sudjelovali: Tomislav Klatić, gradonačelnik Bakra, Robert Baus ispred Grada Rijeke, Marin Grgeta, predstavnik Istarske županije, Mirjana Polonijo, predstavnica Općine Vrbnik i Matea Marić, s Pravnog fakulteta u Rijeci. Sudionici rasprave uglavnom su bili zainteresirani za predloženu novu teritorijalnu podjelu, ističući strah od gubitka identiteta, te su izrazili skepsu naspram postojanja političke volje među političkim elitama za reformu sustava lokalne samouprave. Zaključeno je da je teritorijalni kriterij podjele bitan, ali da pri reformi sustava lokalne samouprave treba uzeti u obzir i povijesne, ekonomske i socijalne čimbenike u procesu krojenja jedinica. Postavljena su pitanja i o potencijalu građanske (mjesne) samouprave, koja bi trebala biti aktivniji čimbenik sustava lokalne samouprave. Referenti su se složili da postoji neiskorišteni potencijal građanske samouprave. Uz to povela se i rasprava o kriterijima okupljanja jedinica, odnosno o europskim iskustvima u tom području.

Zaključeno je kako su rasprave ovakvoga tipa korisne i potrebne, radi približavanja navedene tematike, ali i sličnih problema građanima.

REFORMA LOKALNE SAMOUPRAVE U HRVATSKOJ

Skup je održan 20. travnja 2012. godine na Pravnom fakultetu u Osijeku.

Organizatori:

Pravni fakultet u Osijeku i
Centar Miko Tripalo.

Moderatori:

prof. dr. sc. Igor Bojanić, dekan Pravnog fakulteta u Osijeku i
prof. dr. sc. Zvonimir Lauc, Pravni fakultet u Osijeku i predsjednik
Hrvatskog instituta za lokalnu samoupravu.

Izlaganja na skupu temelje se na nalazima istraživačkog projekta *Decentralizacija i lokalna samouprava*, koji su istraživači Centra Miko Tripalo proveli 2011. godine uz potporu *Open Society Foundation*. Tekst proizišao iz tog istraživanja sadrži iscrpnu ocjenu funkcioniranja lokalne samouprave u Hrvatskoj, kao i naznake prioriteta i potrebnih budućih reformskih zahtjeva. Rezultat toga bit će vrijedan temelj budućih promjena u sustavu lokalne samouprave u Hrvatskoj.

Program skupa

Uvodna riječ:

prof. dr. sc. Igor Bojanić, dekan Pravnog fakulteta u Osijeku i prof.
dr. sc. Zvonimir Lauc, Pravni fakultet u Osijeku i predsjednik Hrvat-
skog instituta za lokalnu samoupravu.

***Lokalna demokracija* (referati):**

prof. dr. sc. Slaven Ravlić, Pravni fakultet u Zagrebu i Centar Miko
Tripalo: *Lokalna demokracija*,

dr. sc. Tereza Rogić Lugarić, Pravni Fakultet u Zagrebu i Centar
Miko Tripalo: *Financiranje jedinica lokalne (regionalne) samouprave*,

dr. sc. Dario Čepo, Leksikografski Zavod Miroslav Krleža i Cen-
tar Miko Tripalo: *Decentralizacija i lokalna demokracija na pragu
ulaska u EU*,

dr. sc. Davor Brunčić, Hrvatski institut za lokalnu samoupravu:
Lokalna demokracija,

dr. sc. Boris Bakota, Pravni Fakultet u Osijeku: *Udio lokalnih
prihoda u BDP-u*,

prof. dr. sc. Renata Perić, Pravni fakultet u Osijeku: *Transparentnost
javne vlasti na lokanoj razini* i

dr. sc. Anita Blagojević, Pravni fakultet u Osijeku: *Regionalna
samouprava*.

IZBORNI MODEL HRVATSKE: POLAZIŠTA ZA REFORME

Skup je održan u Centru Miko Tripalo 30. studenog 2012. godine.

Organizator:

Centar Miko Tripalo.

Moderator:

prof. dr. sc. Slaven Ravlić.

Koordinator skupa i autor Izvještaja:

mr. sc. Goran Sunajko.

Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo organizirao je 30. studenog 2012. godine prvu od dviju rasprava na temu ***Izborni model Hrvatske: polazišta za reforme***, koja se odnosi na probleme u izbornome modelu za parlamentarne izbore. U raspravi je sudjelovalo nekoliko znanstvenika, stručnjaka za politički, izborni i stranački sustav, koji su iznijeli svoje zaključke o potrebi reforme izbornoga sustava na nacionalnoj razini. U raspravi su sudjelovali: dr. sc. Ivan Rimac, s izlaganjem *Analiza postojećeg izbornog sustava i mogućnosti njegove izmjene*, dr. sc. Robert Podolnjak, *Problem razmjernosti i učinkovitosti izbornoga sustava*, dr. sc. Mato Palić, *Promjena izbornog sustava: poboljšanje postojećeg ili uvođenje novoga*, dr. sc. Vedran Đulabić, *Političke stranke između nacionalnog i regionalnog predstavnštva*, te mr. sc. Zoran Malenica, dr. sc. Dario Čepo, dr. sc. Vlasta Ilišin i mr. sc. Goran Sunajko u raspravnome dijelu. Raspravu je moderirao dr. sc. Slaven Ravlić, a zaključak iznio Goran Radman, predsjednik Upravnog odbora Centra.

Okrugli stol, odnosno rasprava, potaknut je evidentnim poteškoćama i problemima postojećeg izbornoga sustava (modela). Neki od temeljnih su problem broja i veličine izbornih jedinica, problem nesrazmjernosti broja birača između izbornih jedinica, problem neprirodnosti izbornih jedinica, problem (ne)prebivališta kandidata u odnosnoj izbornoj jedinici u kojoj se natječe, problem prevelikog postotka propalih glasova, problem *D'Hondtove metode* koja favorizira velike stranke, problem uvjeta za potpise kandidature, problem neažuriranog popisa

birača, problem prevelikoga broja kandidata i lista, problem glasovanja dijaspore i nacionalnih manjina te problem predizbornih koalicija.

U raspravi je zaključeno da je potrebno izvršiti sljedeće izmjene: 1. smanjenje broja izbornih jedinica, 2. usklađivanje veličine izbornih jedinica (približno jednak broj birača po jedinici), 3. obvezivanje kandidata na prebivalište u izornoj jedinici u kojoj se natječe, 3. sprečavanje predizbornih koalicija, 4. smanjenje broja kandidata i izbornih lista povećanjem broja potpisa za valjanu kandidaturu, 5. uvođenje dobro pozicioniranih otvorenih lista, 6. donošenje jednoga jedinstvenoga zakona kojim bi bili regulirani svi izbori (parlamentarni, predsjednički, lokalni i izbori za Europski parlament), 7. razmatranje uvođenja *Pojedinačnog prenosivog glasa* (*Single Transferable Vote* – akr. STV), 8. razmatranje mogućnosti zamjene postojeće *D'Hondtove metode* preračunavanja glasova *Sainte-Lagueovom metodom* i 9. razmatranje smanjenja utjecaja glasova dijaspore na domaći politički sustav. Na temelju navedenih zaključaka Centar će izraditi *policy paper*, kojim će, na argumentiran način, nastojati utjecati na političke aktere i donositelje političkih odluka o izmjeni izbornoga modela.

O STRATEGIJI RAZVOJA ZNANOSTI I OBRAZOVANJA U HRVATSKOJ - ŠTO ČINITI U HRVATSKOJ?

Skup je održan 26. veljače 2013. u Centru Miko Tripalo.

Organizator:

Centar Miko Tripalo.

Voditelj skupa:

Goran Radman.

Moderatori skupa:

prof. dr. sc. Neven Budak,

prof. dr. sc. Ivo Družić,

prof. dr. sc. Gvozden Flego i

prof. dr. sc. Josip Kregar.

Raspravu je otvorio i moderirao gospodin Goran Radman, predsjednik Upravnog odbora Centra Miko Tripalo. Uslijedila su uvodna izlaganja, počevši s profesorom Nevenom Budakom, članom Centra Miko Tripalo i voditeljem Nacionalnog vijeća za izradu hrvatske strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije. Potom su izlagali profesori Gvozden Flego, Ivo Družić i Josip Kregar, trojica suautora teksta: *Prijedloga za razmišljanje o razvoju znanosti i visokog obrazovanja u Hrvatskoj*. Svi su upozorili na probleme s kojima se suočava akademska zajednica i pozvali na izradu dugoročne strategije razvoja znanosti i visokog obrazovanja.

Raspravi su se pridružili i ostali članovi Centra Miko Tripalo, kao i ugledni znanstveni djelatnici i predstavnici institucija visokog obrazovanja u Hrvatskoj.

Rektorica Sveučilišta u Osijeku Gordana Kralik upozorila je na centralizirani sustav visokog obrazovanja. Profesor Zvonko Maković upozorio je na deficite u ljudskim resursima na novim studijskim programima sveučilišta izvan Zagreba.

Raspravi su pridonijeli i predstavnici javne vlasti – Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, kao i predstavnici Sabora Republike Hrvatske i pojedinih odbora zaduženih za obrazovanje. Ružica Beljo Lučić naglasila je također potrebu reforme, ali i važnost izmjena zakona kojima Ministarstvo želi popraviti zatečeno stanje u što kraćem roku. Predsjednik Saborskog odbora za znanost i visoko obrazovanje, Valter Boljunčić, istaknuo je potrebu reforme, ali se zauzeo i za specijaliziranu policentričnost sustava. Saborska zastupnica Marija Lugarić upozorila je na važnost srednjeg i osnovnog obrazovanja, kao preduvjete kvalitetnog visokog obrazovanja.

Sudionici su se suglasili u stavu kako su znanost i visoko obrazovanje jedini temelji napretka u svakom smislu, kako društvenog tako i ekonomskog, stoga su zaključili da bi ulaganje u obrazovanje trebalo biti neizostavan dio svake reforme.

U raspravi je sudjelovao i Predsjednik Republike Ivo Josipović, koji je upozorio na važnost visokog obrazovanja za društvo u cjelini.

VJERSKA PRAVA I SLOBODE – PROMICANJE EKUMENSKOG DIJALOGA I MEĐUKONFESIONALNE SURADNJE NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA

Skup je održan 17. travnja 2013. godine u Velikoj vijećnici Rektorata Sveučilišta u Zagrebu.

Organizator:

Centar Miko Tripalo

Voditelj skupa:

Goran Radman, predsjednik Upravnog odbora Centra Miko Tripalo.

Moderatori:

prof. dr. sc. Ankica Marinović i

prof. dr. sc. Ivan Markešić.

Na skupu su sudjelovali pripadnici vjerskih zajednica.

Uvodna izlaganja:

Budistička zajednica Dharmaloka u RH, gospodin Žarko Andričević,

Crkva cjelovitog Evanđelja, gospodin Mario Dučić,

Evandeosko–pentekostna crkva u RH, gospodin Peter Kuzmič,

Islamska vjerska zajednica u RH, gospodin Nermin Botonjić,

Katolička crkva u RH, gospodin Željko Tanjić,

Koordinacija židovskih zajednica u RH, gospodin Luciano Moše Prelević,

Kršćanska adventistička crkva u RH, gospodin Dragutin Matak,

Protestantska reformirana kršćanska zajednica u RH, gospodin Jasmin Milić,

Savez baptističkih crkava u RH, gospodin Željko Mraz i

Srpska pravoslavna crkva u RH, gospodin Slobodan Lalić.

Rasprava:

Apostolska crkva, gospodin Marinko Šoša,

Crkva Božja u RH, gospodin Lazar Kovačević,

Hrvatska starokatolička crkva, gospodin Damir Boras,

Reformirana kalvinska Crkva, gospodin Branimir Bučanović

Savez Kristovih crkava, Mladen Jovanović,

prof. dr. sc. Ivan Šiber i

prof. dr. sc. Esad Ćimić,

Skup: *Vjerska prava i slobode – Promicanje ekumenskog dijaloga i međukonfesionalne suradnje na području Grada Zagreba*, bio je susret predstavnika vjerskih zajednica koje djeluju na području Grada Zagreba. Razgovor se odnosio na doprinos koji te vjerske zajednice – na temelju međusobnoga ekumenskog i međuvjerskog dijaloga, ali i međukonfesionalne suradnje – mogu dati izgradnji mira, pomirenja, tolerancije i suživota ne samo u Gradu Zagrebu, nego i na području cijele Republike Hrvatske.

Tom prigodom predstavnici vjerskih zajednica iznijeli su svoja stajališta, između ostaloga, i o:

- ulozi i doprinosu vjerskih zajednica i religija u procesu izgradnje mira i pomirenja, tolerancije i suživota putem dijaloga,
- promicanju općega dobra i stvaranju uvjeta za demokratizaciju društva,
- poštivanju vjerskih sloboda u svakodnevnoj praksi,
- (ne)postojanju Ustavom zajamčene slobode vjeroispovijedi i (ne) poštivanju vjerskih sloboda,
- (ne)mogućnostima slobodnoga prakticiranja vjere,
- (ne)mogućnostima pristupa predstavnika vjerskih zajednica bolnicama i zatvorima u svrhu pružanja pastoralne skrbi,
- (ne)mogućnostima pristupa vojnim i policijskim strukturama,
- (ne)mogućnostima održavanja konfesionalnog vjeronauka u predškolskim, osnovnoškolskim i srednjoškolskim ustanovama,
- povratu tijekom socijalističke vladavine nacionalizirane i konfiscirane imovine, kako u Republici Hrvatskoj tako i na području Grada Zagreba,
- obnovi u ratu porušenih vjerskih objekata, ali i drugih kulturnih spomenika,
- pristupu medijima – radiju, televiziji itd.,
- i o drugim temama iz djelokruga koji se tiče i vjerskih zajednica, kao što su npr. *Zakon o medicinski potpomognutoj oplodnji*, *Zakon o zdravstvenom odgoju* itd.

Na temelju održanog susreta planiramo izraditi policy paper (u obliku knjižice – brošure) koji bi sadržavao temeljne ekumenske i međukonfesionalne naglaske susreta, osobito one koji se tiču praktičnih aspekata zajedničke suradnje na svim razinama života u Gradu Zagrebu, s apostrofiranjem dobrih i loših primjera.

Policy paper mogao bi se koristiti na seminarima nastavnika etike i vjeronauka u zagrebačkim srednjim školama, zatim i u srednjoškolskoj nastavi, kao ilustrativni materijal u nastavnim jedinicama koje se bave multikulturalnošću i multikonfesionalnošću kao karakteristikama hrvatskoga društva i, naravno, glavnoga hrvatskoga grada – Grada Zagreba. Tim više, što su analize udžbenika vjeronauka za srednje škole pokazale da taj konkretni, ilustrativni aspekt multikonfesionalnosti s primjerima, nedostaje.

PROJEKTI

DECENTRALIZACIJA

1. Decentralizacija i lokalna samouprava

Izrada projektnog prijedloga: 14. srpanj 2010. godine.

Istraživački tim:

prof. dr. sc. Josip Kregar, Centar Miko Tripalo,
doc. dr. sc. Anamarija Musa, Pravni fakultet u Zagrebu,
dr. sc. Tereza Rogić Lugarić, Pravni fakultet u Zagrebu,
mr. sc. Đorđe Gardašević, Pravni fakultet u Zagrebu,
mr. sc. Vedran Đulabić, Pravni fakultet u Zagrebu,
prof. dr. sc. Slaven Ravlić, Centar Miko Tripalo i
Vanja Mladineo, Centar Miko Tripalo.

Konzultanti:

Mladen Ivanović, Udruga gradova i
Dragan Zelić, GONG.

Teme:

Četiri aspekta funkcioniranja lokalne samouprave (teritorijalna raspodjela, lokalne financije, lokalna demokracija i kvaliteta upravljanja na lokalnim razinama); Potreba formuliranja jedinstvenog projektnog prijedloga; Aktivnosti unutar predloženog projekta.

Na sastanku se raspravljalo o četiri aspekta funkcioniranja lokalne samouprave: teritorijalnoj raspodjeli, lokalnim financijama, lokalnoj demokraciji i kvaliteti upravljanja na lokalnim razinama. Dogovorene su osnovne smjernice projektnog prijedloga i prihvaćene četiri predložene osnovne istraživačke teme. Zaključeno je da će istraživači na projektu *Decentralizacija* napraviti analizu funkcioniranja lokalne samouprave prema odabranim i definiranim područjima te biti zadu-

ženi za provođenje aktivnosti u sklopu projekta. Dogovoreno je da će se zajednički završiti projektni prijedlog do sredine kolovoza 2011. te da će biti poslan na mišljenje međunarodnim stručnjacima.

2. Lokalna samouprava i decentralizacija

Sastanak s predstavnicima Instituta Otvoreno društvo iz Budimpešte i s međunarodnim stručnjacima za lokalnu samoupravu i decentralizaciju: 18. studeni 2010. godine.

Moderator:

prof. dr. sc. Gvozden Flego, Centar Tripalo.

Sudionici:

mr. sc. Đorđe Gardašević, Pravni fakultet u Zagrebu,
Tin Gazivoda, koordinator Open Society Institute za Hrvatsku,
Kenneth Davey, LGI, Open Society Institute Budimpešta,
Maša Đorđević, LGI, Open Society Institute Budimpešta,
mr. sc. Vedran Đulabić, Pravni fakultet u Zagrebu,
Vanja Mladineo, Centar Tripalo,
Gabor Peteri, LGI, Open Society Institute Budimpešta,
dr. sc. Tereza Rogić Lugarić, Pravni fakultet u Zagrebu,
dr. sc. Vinka Tomić Tripalo, Centar Tripalo i
Beka Vučo, Open Society Institute New York.

Teme:

Problematika lokalnog financiranja; Problematika teritorijalnog ustroja; Moguća reformska rješenja; Popratne projektne aktivnosti; Održivost i ostvarivost reformskih prijedloga.

Održana je rasprava o sadržaju projektnog prijedloga s naglaskom na tematiku lokalnih financija i teritorijalnog ustroja, a razgovaralo se i o potencijalnim i mogućim reformskim prijedlozima i alternativnim rješenjima identificiranih problema. Raspravljalo se o prijedlozima popratnih aktivnosti, prvenstveno o konzultacijskim skupovima i sastancima koji su unutar projekta planirani za proljeće 2011. godine, a na kraju i o ostvarivosti i prihvaćenosti reformskih prijedloga s obzirom na političke okolnosti i nadolazeću izbornu godinu.

3. Decentralizacija

Follow-up sastanak za doradu projektnog prijedloga: 24. studeni 2010. godine.

Moderator:

prof. dr. sc. Gvozden Flego, Centar Tripalo.

Sudionici:

dr. sc. Tereza Rogić Lugarić, Pravni fakultet u Zagrebu,

dr. sc. Anamarija Musa, Pravni fakultet u Zagrebu i

Vanja Mladineo, Centar Tripalo.

Teme:

Dorada projektnog prijedloga; Tematska područja u funkcioniranju lokalne samouprave (teritorijalna raspodjela, lokalne financije, lokalna demokracija i kvaliteta upravljanja na lokalnim razinama); Pojedinačne obaveze istraživača i međusobna suradnja.

Rasprava

Na sastanku se raspravljalo o prijedlozima i komentarima međunarodnih stručnjaka te se povela tematska rasprava o predloženim dopunama. Dogovoreno je da se umjesto četiri cjeline obrade tri osnovna tematska područja, tako da se tematika, vezana uz lokalnu demokraciju i kvalitetu upravljanja na lokalnoj razini, ujedini u jednu tematsku cjelinu. Nadalje, pobliže su definirane projektne obaveze pojedinih istraživača i njihovi prilozi definiranju osnovnih istraživačkih problema prema svakom od tematskih područja. Zaključno su dogovorene metode međusobne suradnje, kako u fazi dorade projektnog prijedloga, tako i u fazama istraživanja i pisanja izvještaja i reformskih prijedloga.

4. Decentralizacija

Koordinacijski sastanak za izradu konačne verzije projektnog prijedloga: 6. prosinac 2010. godine.

Moderator:

prof. dr. sc. Gvozden Flego, Centar Tripalo.

Sudionici:

mr. sc. Đorđe Gardašević, Pravni fakultet u Zagrebu,
mr. sc. Vedran Đulabić, Pravni fakultet u Zagrebu,
dr. sc. Tereza Rogić Lugarić, Pravni fakultet u Zagrebu,
dr. sc. Anamarija Musa, Pravni fakultet u Zagrebu i
Vanja Mladineo, Centar Tripalo.

Teme:

Finaliziranje projektnog tima; Dogovor oko rokova; Usklađivanje prijedloga; Plan rada na projektu za 2011. godinu.

Ovaj je sastanak poslužio konačnom redefiniranju i usklađivanju projektnog prijedloga, s naglaskom na odabiru stručnjaka za svako od tematskih područja: doc. dr. sc. Gordana Marčetić za područje ljudskih resursa u javnoj upravi, dr. sc. Jakša Puljiz za područje lokalnog razvoja i doc. dr. sc. Nataša Zunić Kovačević za područje financijskog prava. Sve definicije pojedinačnih tematskih područja i istraživačkih problema međusobno su usklađene i čine uvod u pregled stanja funkcioniranja lokalne samouprave u odnosu na financije, teritorijalni ustroj te lokalnu demokraciju i upravljanje. Definirani su rokovi i prihvaćen je Plan rada za 2011. godinu, prema predloženim aktivnostima u projektnom prijedlogu.

PROMOCIJE KNJIGA

HRVATSKA - KAKO DALJE: ZADANOSTI I MOGUĆNOSTI

Knjiga je predstavljena 6. listopada 2004. godine, na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Organizatori promocije:

Centar Miko Tripalo i
Pravni fakultet u Zagrebu.

Nakladnici:

Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo i
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Urednici:

Josip Kregar,
Vlado Puljiz i
Slaven Ravlić.

Promotori:

Stjepan Mesić,
Josip Kregar,
Slaven Ravlić i
Vlado Puljiz.

Promocija je održana pod visokim pokroviteljstvom i uz sudjelovanje Stjepana Mesića, Predsjednika Republike Hrvatske.

SOCIJALNA POLITIKA – POVIJEST. SUSTAVI. POJMOVNIK

Centar Miko Tripalo organizirao je 3. lipnja 2005. na Pravnom fakultetu u Zagrebu promociju knjige.

Autori:

Vlado Puljiz,
Gojko Bežovan,
Zoran Šućur i
Siniša Zrinščak.

Nakladnici:

Sveučilište u Zagrebu i
Pravni fakultet.

O knjizi su govorili:

Željko Potočnjak i
Rade Kalanj.

**RAZGOVORI S MIKOM TRIPALOM O HRVATSKOM
PROLJEĆU**

Centar je organizirao 15. studenog 2005. na Pravnom fakultetu u Zagrebu promociju knjige.

Autor knjige:

Josip Šentija.

Autor *Kronologije Tripalova života i rada:*

Slaven Ravlić.

Izdavač:

Profil International d. o . o.

Urednik:

Velimir Visković.

O knjizi su govorili:

Stjepan Mesić, Predsjednik Republike Hrvatske,
Petar Kriste,
Tihomir Ponoš, novinar,
Velimir Visković, urednik knjige,
Slaven Ravlić, autor *Kronologije* i
Josip Šentija, autor knjige.

Josip Kregar, predsjednik Upravnog odbora Centra Miko Tripalo zahvalio se Profilu, izdavaču knjige: *Drago nam je da je Profil kao izdavač prepoznao vrijednost Tripalovih misli...Držimo da Mikina riječ i danas ima veliku političku i etičku vrijednost. Kad je riječ o sudbini Jugoslavije i limitiranosti real-socijalističkoga društvenog poretka, one su umnogome proročke. Vrijeme im nije naudilo.*

RAZGOVORI S MIKOM TRIPALOM O HRVATSKOM PROLJEĆU

Matica hrvatska-ogranak Sinj i Centar Miko Tripalo organizirali su 20. travnja 2006.

godine u Sinju promociju knjige.

Autor:

Josip Šentija.

Autor Kronologije Tripalova života i rada:

Slaven Ravlić.

Izdavač:

Profil International d. o . o.

Urednik:

Velimir Visković.

O knjizi su govorili:

Velimir Visković, urednik knjige,

Marko Grčić,

Željko Mardešić,

Ivica Prtenjača u ime Profila – izdavača i

Josip Šentija, autor knjige.

Tom prigodom su Centar Tripalo i Grad Sinj postavili i spomen-ploču na rodnu kuću Mike Tripala na kojoj piše: ***U ovoj kući rođen je Miko Tripalo hrvatski političar 1926.-1995. Grad Sinj.*** Kuća je u vlasništvu Viteškog alkarskog društva Sinj. Spomen-ploču su otkrili Nikola Tomašević, gradonačelnik Sinja i Josip Kregar, predsjednik Upravnog odbora Centra Miko Tripalo.

PRIMJENA FEDERALNOG NAČELA I POUKE USTAVNE REFORME 1971.

Predstavljanje knjige obavljeno je na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, 18. listopada 2007.

Urednik knjige:

Branko Smerdel.

Nakladnici:

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu i
Centar Miko Tripalo.

Recenzenti:

Ivan Šimonović i
Slaven Ravlić.

O knjizi su govorili:

Josip Kregar, dekan Pravnog fakulteta i predsjednik Upravnog odbora
Centra Miko Tripalo,
Stjepan Mesić, Predsjednik Republike,
Arsen Bačić, Pravni fakultet Split,
Slaven Ravlić, Pravni fakultet Zagreb i Centar Miko Tripalo i
Branko Smerdel, Pravni fakultet Zagreb i Centar Miko Tripalo.

HRVATSKA - KAKO SADA DALJE?

Predstavljanje knjige obavljeno je na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, 15. listopada 2008.

Urednici knjige:

Josip Kregar,
Gvozden Flego i
Slaven Ravlić.

Nakladnici:

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu i
Centar Miko Tripalo.

Organizatori promocije:

Centar Miko Tripalo i
Pravni fakultet u Zagrebu.

Knjigu su predstavili urednici knjige:

Josip Kregar,
Gvozden Flego i
Slaven Ravlić.

RAD U HRVATSKOJ: PRED IZAZOVIMA BUDUĆNOSTI

Predstavljanje knjige održano je na Dan ljudskih prava, 10. prosinca 2009. godine, na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Organizatori promocije:

Centar Miko Tripalo i
Pravni fakultet u Zagrebu.

Urednici:

Vojmir Franičević i
Vlado Puljiz.

Nakladnici:

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu i
Centar Miko Tripalo.

Knjigu su predstavili:

Josip Kregar, predsjednik Upravnog odbora Centra za demokraciju i pravo Miko Tripalo,
Željko Potočnjak, dekan Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (govorio je o aktualnosti pitanja koja sadrži knjiga. Naglasio je važnost suradnje Pravnog fakulteta i Centra te vođenja dijaloga o pitanjima koja su temelj uspostave pravne države i vladavine prava),
Ivo Bićanić,
Zoran Malenica,
Vojmir Franičević i
Vlado Puljiz.

HRVATI U BIH: USTAVNI POLOŽAJ, KULTURNI RAZVOJ I NACIONALNI IDENTITET

Knjiga je predstavljena 16. travnja 2010. godine, u Auli Sveučilišta u Zagrebu.

Organizatori predstavljanja knjige u Zagrebu:

Centar Miko Tripalo i
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Nakladnici:

Centar Miko Tripalo i
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Urednik:

Ivan Markešić.

Knjigu su predstavili:

Stjepan Mesić, predsjednik Centra Miko Tripalo,
Slaven Ravlić, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Centar Miko Tripalo i
Ivan Markešić, urednik knjige, Institut Ivo Pilar u Zagrebu i Centar Miko Tripalo.

Urednik knjige naznačio je: Knjiga je nastala je na temelju znanstvenog skupa *Hrvati u BiH: problemi ustavnog položaja, kulturni razvoj i nacionalni identitet*, održanog u Zagrebu 4. studenog 2009. u organizaciji Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Centra Miko Tripalo. Knjiga tematizira iznimno važno i aktualno pitanje ustavnopravnog, političkog, kulturnog, ekonomskog i vjerskog položaja Hrvata u BiH, kao i pitanje njihova identiteta, te se dotiče problema općeg funkcioniranja BiH.

Autori su ugledni bosanskohercegovački politolozi, sociolozi, filozofi, pedagozi, teolozi, književnici i drugi intelektualci koji u 11 priloga, uključujući prilog tadašnjega Predsjednika RH Stjepana Mesića, tematiziraju aktualna pitanja o cjelovitosti BiH, ustavnopravnim promjenama, poslijeratnoj promjeni demografske slike na razini cjelokupne države, osobito hrvatskoga naroda u BiH, te iz vlastitih uvida

pružaju i nude određene prijedloge i rješenja za uspostavu boljeg i pravednijeg položaja Hrvata te ravnopravnijeg odnosa konstitutivnih naroda u cjelovitoj BiH.

Predstavljanje knjige vodio je Josip Kregar, predsjednik Upravnog odbora Centra Miko Tripalo.

HRVATI U BIH: USTAVNI POLOŽAJ, KULTURNI RAZVOJ I NACIONALNI IDENTITET

Predstavljanje je održano 4. svibnja 2010. godine u Amfiteatru Filozofskog fakulteta u Sarajevu.

Organizatori predstavljanja knjige u Sarajevu:

Filozofski fakultet u Sarajevu,
Fakultet političkih nauka u Sarajevu,
Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo i
Pravni Fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Nakladnici:

Centar Miko Tripalo i
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Urednik:

Ivan Markešić.

Knjigu su predstavili:

Ivo Komšić, dekan Filozofskog fakulteta u Sarajevu,
Mirko Pejanović, dekan Fakulteta političkih nauka u Sarajevu,
Josip Kregar, predsjednik Upravnog odbora Centra Miko Tripalo,
Vesna Pusić, predsjednica Skupštine Centra Miko Tripalo,
Dubravko Lovrenović, Filozofski fakultet u Sarajevu,
Enes Karić, Fakultet islamskih nauka u Sarajevu,
Ljubomir Berberović, potpredsjednik ANUBiH u Sarajevu,
Ivan Markešić, urednik knjige, Institut Ivo Pilar u Zagrebu i
Stjepan Mesić, predsjednik Centra za demokraciju i pravo Miko Tripalo.

HRVATSKI NACIONALNI IDENTITET U GLOBALIZIRAJUĆEM SVIJETU

Promocija knjige održana je 9. lipnja 2010. godine, u Auli Sveučilišta u Zagrebu.

Organizatori promocije:

Centar Miko Tripalo i
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Nakladnici:

Centar Miko Tripalo i
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Urednici:

Neven Budak i
Vjeran Katunarić.

Knjigu su predstavili:

Slaven Ravlić, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Centar Miko Tripalo,
Željko Potočnjak, dekan Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu,
Biserka Cvjetičanin i
Milorad Pupovac.

Urednici knjige:

Neven Budak i
Vjeran Katunarić.

Promocija je održana pod visokim pokroviteljstvom i uz sudjelovanje Ive Josipovića, Predsjednika Republike Hrvatske.

KORUPCIJA I POVJERENJE CORRUPTION UND TRUST

Knjiga je predstavljena 27. siječnja 2011. godine, u Velikoj vijećnici Rektorata Sveučilišta u Zagrebu.
Objavljena je na hrvatskom i engleskom jeziku.

Nakladnici:

Centar Miko Tripalo i
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Autori:

Josip Kregar,
Duško Sekulić i
Željka Šporer.

Organizatori promocije:

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu i
Centar Miko Tripalo.

Josip Kregar: Problem korupcije u hrvatskom društvu je velik. Njezine žrtve su svi građani. Predgovor knjige započeo je riječima: *Zločin se ne isplati. Tvrdnja nije sasvim točna. Zločin se ne isplati samo ako je za njega predviđena sankcija, samo ako postoje ljudi spremni da mu se odupru, samo ako postoji društvo koje ga osuđuje i ako je osuda brza, vjerojatna i odlučna te ako osuda znači i uvjerljivu kaznu. Kad se zločin raširi i postane sustav otimanja javnog dobra, poštenje postaje iracionalno.*

Stanje u Hrvatskoj je takvo da se taj zločin isplati, štoviše on je dobar posao.

Ovo predstavljanje knjige bilo je neuobičajeno. Povodom knjige govorilo se o suzbijanju zločina, suzbijanju korupcije i stvaranju povjerenja u državu i njezine institucije.

Na promociji su govorili:

Željko Potočnjak, moderator skupa, dekan Pravnog fakulteta, član Centra Miko Tripalo,

Stjepan Mesić, predsjednik Centra Miko Tripalo,

Paul Vandoren, veleposlanik, šef Delegacije Europske unije u RH i

Ivo Josipović, Predsjednik Republike Hrvatske.

Autori knjige:

Josip Kregar, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, predsjednik Upravnog odbora Centra Miko Tripalo i

Duško Sekulić, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Knjiga *Korupcija i povjerenje* istražuje i analizira probleme raširenosti korupcije u Hrvatskoj i povjerenja građana u ključne institucije u državi. Prvi dio knjige odgovara na pitanja postoji li korupcija u hrvatskome društvu, do koje je mjere prisutna i što je moguće učiniti kako bi se ona smanjila i spriječila.

Drugi dio knjige bavi se percepcijom korupcije i njezinom povezanošću s povjerenjem u institucije te istražuje vezu između pojedinih demografskih skupina u društvu i razine njihova povjerenja u domaće i strane institucije.

Promocija je održana pod visokim pokroviteljstvom i uz sudjelovanje Ive Josipovića, Predsjednika Republike Hrvatske.

DECENTRALIZACIJA

Promocija knjige održana je 27. listopada 2011. godine na Pravnom fakultetu u Zagrebu.

Knjiga je objavljena u kolovozu 2011. godine, bez zaključaka, te nakon javnih rasprava, sa zaključcima, u studenom 2011. godine.

Nakladnik:

Centar Miko Tripalo.

Autori:

Josip Kregar,

Vedran Đulabić,

Đorđe Gardašević,

Anamarija Musa,

Slaven Ravlić i

Tereza Rogić Lugarić.

Knjigu su predstavili njezini autori.

Riječima ispisanih rukopisom voditelja projekta Josipa Kregara autori knjige zaključili su: *Knjiga je kritička analiza postojeće prakse, sadrži zaključke i prijedloge za reformu lokalne samouprave. Reforma lokalne samouprave došla je na red. Nagomilali su se prigovori, kritike i očekivanja. Postoje razlike u dijagnozi, stanju, tumačenju uzroka problema, ocjene prioriteta, razlike u prijedlozima izmjena.*

Razlike će postojati i glede potrebnih i nužnih reformi. Isticati će se činjenica da sustav postoji gotovo dvadeset godina, nudit će se ishitrene i radikalne promjene. Neki će nastojati da se ne promijeni ništa. Izbjegavat će se rasprava o tome da postoji politička kalkulacija po kojoj je glavni argument protiv promjena nepopularnost mjera racionalizacije teritorijalnog i političkog ustroja. Doista, treba priznati da izmjene granica, veličine i broja jedinica nisu dovoljne, nisu nužan ali su dobar poticaj promjenama. Više od toga vrijedio bi odmak od birokratskog zatvaranja, jačanje odgovornosti (političke, moralne), otvorenosti i participacije. No odlučivanje mora imati svrhu i raspodjelu nadležnosti, trebaju sredstva i odgovarajući institucionalni okvir. Sve je povezano. Teškoće i neprilike u reformi ne treba smatrati razlogom za odustajanje. U svakoj promjeni otpori su neizbježni, a time i potrebni da se pridobiju povjerenje i podrška građana i korisnika. No rasprava je otvorena. U uvjerenju da je istina bolji argument od interesnog ili političkog stava. Ova knjiga je, nadamo se, drukčija od mnogih i sličnih o lokalnoj samoupravi. Ona ne sadrži samo opis institucija i nadležnosti. Ona je kritička analiza postojeće prakse. Riječ kritička analiza znači da je moguće drukčije i bolje.

HRVATSKO PROLJEĆE: 40 GODINA POSLIJE

Promocija je održana 8. svibnja 2012. godine na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

Nakladnici:

Centar Miko Tripalo,
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu,
Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu i
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Urednik:

Tvrtko Jakovina.

Predstavljanje knjige vodio je:

Goran Radman, predsjednik Upravnog odbora Centra Miko Tripalo.
Nakon riječi Damira Borasa, dekana Filozofskog fakulteta Sveučilišta

u Zagrebu i Damira Agičića, pročelnika Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta,

knjigu su predstavili:

Josip Šentija,

Antun Vujić i

Tvrtko Jakovina.

Aleksa Bjeliš, rektor Sveučilišta u Zagrebu: Čast mi je i zadovoljstvo što vas mogu pozdraviti u ime Sveučilišta u Zagrebu, pokrovitelja skupa, čiji su organizatori *Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo i tri sveučilišne sastavnice: Filozofski fakultet, Pravni fakultet i Fakultet političkih znanosti*. Posebno mi je drago da Sveučilište ima tako važnu ulogu u inicijativi sveobuhvatnog istraživačkog sagledavanja kasnih šezdesetih i ranih sedamdesetih godina prošlog stoljeća, koje su, gledajući iz današnje perspektive, umnogome bile prijelomne u modernoj hrvatskoj povijesti. Uvjeran sam da će skup proteći u atmosferi otvorenog i kritičkog propitivanja i da će obogatiti naše razumijevanje epohe u kojoj je naše Sveučilište imalo ključnu povijesnu i društvenu ulogu kroz doprinose i angažmane brojnih svojih profesora i studenata.

Jednako tako treba očekivati da će ovaj skup potaknuti i daljnje zanimanje za brojne teme Hrvatskog proljeća koje i danas, četrdeset godina kasnije, nisu izgubile na aktualnosti. Naša je obveza biti aktivnima ne samo u kritičkoj znanstvenoj evokaciji tog povijesnog razdoblja, već i u kreativnom traženju odgovora na pitanja koja sada, kao i prije četrdeset godina, propituju budućnost Hrvatske, i posebno ulogu Sveučilišta u njenom društvenom i gospodarskom razvoju.

HRVATSKA U EU: KAKO DALJE?

Promocija je održana 13. prosinca 2012. godine na Sveučilištu u Zagrebu (Aula Sveučilišta).

Nakladnici:

Centar Miko Tripalo i

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Urednici:

Vlado Puljiz,
Slaven Ravlić i
Velimir Visković.

Predstavljanje knjige vodio je:

Goran Radman, predsjednik Upravnog odbora Centra Miko Tripalo.

Knjigu su predstavili urednici knjige:

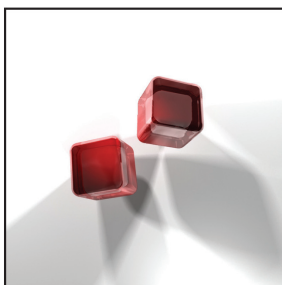
Vlado Puljiz,
Slaven Ravlić i
Velimir Visković.

O knjizi i u povodu objavljivanja knjige govorila je Vesna Pusić, prva potpredsjednica Vlade RH, ministrica vanjskih poslova i predsjednica Skupštine Centra Miko Tripalo.

Ivo Josipović, Predsjednik Republike Hrvatske, u svom govoru o temama knjige posebno je istaknuo značaj dosljednosti Centra Miko Tripalo u otvaranju pitanja i davanju odgovora: *kako dalje*.

KNJIGE – SAŽECI PRILOGA

HRVATSKA **KAKO DALJE**

ZADANOSTI I MOGUĆNOSTI

Urednici:

Josip Kregar

Vlado Puljiz

Slaven Ravlić

**Centar za
demokraciju
i pravo
Miko Tripalo**

Pravni
fakultet
Sveučilišta
u Zagrebu

HRVATSKA – KAKO DALJE: ZADANOSTI I MOGUĆNOSTI

Nakladnici:

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo

Urednici:

Josip Kregar
Vlado Puljiz
Slaven Ravlić

Godina izdanja: 2004.

Josip Šentija

Miko Tripalo i suvremena Hrvatska

Za Šentiju je Miko Tripalo *par excellence homo politicus*. Njegov paradigmatičan životni put, od početne predanosti ideji komunizma do pokušaja njezine rekonstrukcije u kontekstu socijalne demokracije, simbolizira u sebi opće iskustvo naraštaja druge polovice 20. stoljeća, koje je stasalo uz komunističke iluzije, ali i ispratilo ih u ropotarnicu povijesti. Tripalov put započeo je antifašističkom borbom, u sklopu savezničkog europskog poretka, nastavio se Hrvatskim proljećem te kulminirao bitkom za samostalnu Hrvatsku. Ono po čemu je Tripalo ostao najviše zapamćen su njegova nastojanja da se odbaci ideološka ortodoksija, komunistička rigidnost, a stremi širenju prostora građanskih sloboda i slobodnog potvrđivanja nacionalnih osjećaja. U temelju njegova poimanja politike nalazila se vjera da samo demokratska i nacionalna prava građana mogu izvesti društvo iz stagnacije i međunarodnih, građanskih sukoba. Autor priloga navodi kako su samo dva projekta stvaranja hrvatske države kroz povijest dala relevantne, međunarodno priznate rezultate: antifašistički iz vremena II. svjetskog rata i Tuđmanov projekt iz 1990./1991. Tripalov doprinos suvremenoj i slobodnoj Hrvatskoj u državnopravnom smislu, u smislu legalnosti i legitimizacije države pred svijetom, ugrađen je u oba projekta. Nažalost, kako Šentija primjećuje, u hrvatskoj povijesnoj memoriji još uvijek

se nije oformio politogenetski kod Hrvatske kao države, zajednice građana, koji bi prihvatili svi suvremeni naraštaji kao neprijepornu povijesnu stečevinu.

Mia Mikić

Hrvatska i EU: proces prilagodbe

Autoričina glavna intencija jest pokazati da iako Hrvatska ima utvrđen cilj – članstvo u Europskoj uniji, ona ne zna kojim putem mu se približiti. Problem nije samo u nesposobnosti naše države, već i u promjenjivosti cilja, koji često mijenja svojstva, bilo očekivana, bilo neočekivana. Zato je nužno, kako autorica nalaže, preispitati i usuglasiti stavove u pogledu pridruživanja Hrvatske EU, te nam na tom putu sugerira tri bitna pitanja na koja treba naći odgovore. Prvi problem je nepostojanje dovoljnog broja kvantitativnih analiza troškova i koristi priključenja Hrvatske EU. Kritizira da se pri donošenju odluke o članstvu u EU ne sagledavaju ekonomske konzekvence. Sljedeći nužan korak je ustvrditi koliko smo daleko odmaknuli na putu prema članstvu u EU. Makroekonomski pokazatelji su na našoj strani, ali oni nisu toliko u domeni domaćih kreatora ekonomske politike, dok visoku vanjsku zaduženost, trgovinski deficit i neadekvatna institucionalna rješenja možemo zahvaliti upravo njima. Zadnje pitanje jest – kako dalje i što promijeniti? Slijedeći ideju da strategija Hrvatske ne bi trebala biti određena ciljem ulaska u EU, već biti u funkciji povećanja životnog standarda u zemlji, autorica preporučuje podizanje konkurentnosti domaćih poduzeća te reformu obrazovanja na svim razinama, kako bismo vlastito znanje stavili u funkciju vlastitoga rasta.

Vesna Pusić

Hrvatski nacionalni interesi i europska politika

Nacionalni i politički identitet često se zamjenjuju s osjećajem patriotizma, no patriotizam kao ljubav prema domovini individualno je definiran, bez objektivnih kriterija i mogućnosti kvalifikacija, dok nacionalni identitet kao slika jedne nacije o samoj sebi predstavlja njezin izbor različitih povijesnih događaja i figura na kojima gradi

svoj sadašnji identitet. Upravo u toj dimenziji selekcije, kako tvrdi V. Pusić, otkriva se odnos između patriotizma i nacionalnog identiteta, jer izbor ukazuje na ono što je dovoljno vrijedan razlog za iskazivanje ljubavi prema domovini. Prateći formiranje hrvatskog identiteta, od druge polovice 19. stoljeća, mogu se uočiti dvije dominantne, suprotne linije hrvatskog samoprepoznavanja, koje se mogu ilustrirati s javnim figurama, političarima i misliocima iz različitih razdoblja hrvatske povijesti. Ideju da je dobra vladavina svrha svake države, pa tako i hrvatske države koja tek po ispunjenju te svrhe dobiva svoj pravi smisao, zastupali su Mažuranić, Maček, Radić i Tripalo. Njihovi oponenti Starčević, Pavelić i Tuđman, smatrali su da je dovoljno da država bude naša, hrvatska, kako bi zaslužila potvrdu svoje valjanosti. Zanimljivo je, primjećuje autorica, postojanje opće opredijeljenosti za europski identitet Hrvatske u obje spomenute linije. Ističe kako je danas bitno da pobijedi ono što je kroz povijest bilo najbolje u našoj naciji te se ustanovi kao naš suvremeni politički identitet.

Gvozden Flego

Uloga znanosti i visokog obrazovanja u pridruživanju Europskoj uniji

Visoko je obrazovanje još od Platona i Aristotela poseban segment obrazovanja koje utječe na sadržaj i način proizvodnje novih društvenih vrijednosti, a strategijsko značenje sveučilišta u maniri Sokratove izjave *Znanje je moć*, ogleda se u činjenici da napredak Zapada i svijeta najviše ovisi o napretku znanosti i obrazovanja općenito, a posebno o razvoju sveučilišta. Navodeći ovu misao jednoznačno, autor ju u daljnjem tekstu specificira kroz tri teze i povezuje s tematikom pristupanja Europskoj uniji. U kontekstu postmodernog isticanja posebnosti, znanost je ostala univerzalna, a znanstvenici su time postali 'građani svijeta', integrirani u Europu, u civilizaciju. Stoga bismo morali njima pridavati posebnu, čak političku pozornost, kao pionirima hrvatskog članstva u EU, tvrdi Flego. Druga teza govori o transformaciji znanosti, industrijskoj revoluciji, uslužnom sektoru i virtualnoj stvarnosti. U vremenu u kojem su intelektualne usluge najprofitabilniji izvor zarade i prosperiteta, bitno je prepoznati ulogu znanja, inovacija i postaviti

ih kao strateški okvir za ekonomsku politiku. Za kraj, autor se pita – gdje je Hrvatska u tim procesima razvijenog svijeta? S obzirom da se osobna i kolektivna dobrobit temelje na znanju, s tugom zaključuje da je Hrvatska, za europske kriterije, relativno nerazvijena i siromašna zemlja te kao naš imperativ ističe veće ulaganje u obrazovanje i znanost kako bi uistinu mogli reći da živimo u „društvu temeljenom na znanju”.

Ivo Josipović

Progon ratnih zločina: pravna i politička pretpostavka integracije Republike Hrvatske u Europu, uz poseban osvrt na zapovjednu odgovornost u hrvatskom pravu

Praktična univerzalnost stalnog Međunarodnoga kaznenog suda ogleda se u širokoj institucionalnoj podršci za sustavno kažnjavanje počinitelja najtežih kaznenih djela, poput genocida, zločina protiv čovječnosti, zločina agresije te ratnih zločina. Kako su sve države Europske unije politički, a i stručno pridonijele uspostavi i funkcioniranju ovog Suda, razumljivo je da je i Hrvatska na svom europskom, ali i postratnom putu ratificirala Statut Suda te ga implementirala u vlastito zakonodavstvo. Uostalom, dio korpusa međunarodnoga kaznenog prava je i pravo Međunarodnoga kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju, a suradnja s njim je postavljena kao jedan od političkih uvjeta članstva u EU, baš kao i provođenje suđenja za ratne zločine pred domaćim sudovima. Autor primjećuje da se većina tih suđenja ipak vodila protiv pripadnika neprijateljskih formacija, ali stvarni, pravni problem pri vođenju domaćih sudskih postupaka predstavlja činjenica da hrvatsko kazneno materijalno pravo ne poznaje koncept zapovjedne odgovornosti predviđene Statutom Međunarodnoga kaznenog suda. Naknadnim uvođenjem tih odredbi u hrvatski pravni sustav ne rješava se problem nekompatibilnosti zbog zabrane retroaktivnosti kaznenopravnih odredbi, pa preostaje rješenje da se koncept zapovjedne odgovornosti »uvede« u interpretativnoj formi postojećih institucija kaznenoga materijalnog prava. Navodeći normativne okvire i komparativni pregled za kažnjavanje ratnih zločina u RH, Josipović daje prikaz mogućih oblika zapovjedne odgovornosti te nudi potencijalne načine rješenja postojećeg pravnog sraza.

Branko Smerdel

Promjena vlasti i izgledi ustavne vladavine

Smerdel drži kako je ključni problem Hrvatske potiskivanje ustavnih načela demokratske države od strane političkih vlasti. Ta »hrvatska bolest«, kako je on naziva, opći je i kronični sindrom u kontekstu naše patrimonijalne političke kulture, pa unatoč stabiliziranoj demokraciji u Hrvatskoj, tek treba uspostaviti temelje valjanog političkog sustava s realiziranim načelima vladavine prava, odnosno izmijeniti odnos prema ustavnosti i zakonitosti kod političkih elita. Pravna nestabilnost ishod je lošeg stanja pravnog sustava, a ona se ne može ukloniti nikakvim reformama pravosuđa. Primjedba autora je izostanak javne konstruktivne kritike kao najboljeg korektiva svakoj demokratskoj vlasti i nepostojanje sustava koji omogućuje bolju selekciju političkih lidera. Unatoč bitnom postignuću – demokratskoj promjeni stranaka na vlasti, što je jedan od minimuma ozbiljenja takvog političkog uređenja, autor navodi niz nepravilnosti, od poremećenih odnosa hijerarhije pravnih propisa, do nelegalnog i nelegitimnog donošenja zakona, propisa i interpretiranja istih. Smerdel inzistira na društveno i politički neusvojenim terminima, kao što su pravna i ustavna kultura te jaka „pristojna vlast“, koja prikriva svoje primarne nagone, a zapravo predstavlja nominalno slabu vlast.

Jakša Barbić

Europeizacija hrvatskog prava

Pravni sustav je neodvojiv od društva i njegovih promjena, kao i od duha vremena. Ozbiljiti, osuvremeniti pravo znači prilagoditi ga novim društvenim procesima, modernizirati ga, a u hrvatskom slučaju radi se o potrebi praktičnog usvajanja pravnih rješenja iz srednjoeuropskih pravnih sustava, odnosno o europeizaciji hrvatskoga prava. Postojanje europskoga prava izraz je nastojanja izjednačavanja prava na području EU, čime se žele prevladati različitosti nacionalnih pravnih sustava. Nažalost, kako primjećuje Barbić, proces stvaranja hrvatskoga pravnog sustava nakon osamostaljenja nije sam po sebi uključivao detaljne planove i potrebnu ekspertizu za vlastiti razvoj i djelotvornost, pa nije ni stručno koordinirao i adekvatno anticipirao

europsku pravnu infrastrukturu koju mora inkorporirati. Upravo je zato potrebno europeizaciju prava pojmiti kao širi proces, a ne golu prilagodbu europskom pravu. Autor navodi bitne odrednice i pravni okvir kojim bi se zadovoljila potrebna razina prilagodbe europskom pravu, a prije svega temeljne vrednote svakog ustavnog poretka te, oštro kritizirajući kampanjski pristup pri modernizaciji hrvatskoga prava, napominje kako je ta tranzicija isključivo u našim rukama.

Mihajlo Dika

Marginalije uz problem reforme pravosuđa

Dika obrazlaže potrebnu reformu sudstva u organizacijskom i funkcionalnom smislu, s obzirom da postojeće stanje u hrvatskome sudstvu ocjenjuje nedovoljnom ocjenom. Govori da su naši sudovi pretrpani velikim brojem neriješenih predmeta, o neažurnosti i zastarjelosti vođenja i poslovanja sudova, o neadekvatnim procedurama i kadrovskim politikama. Nadalje, autor dovodi u pitanje kvalitetu donesenih propisa, spominje protuustavnost u raspodjeli kompetencija između sudbene i izvršne vlasti te postavlja pitanje potrebe dejudicijalizacije u određenim područjima sudbene vlasti. Kako su pred Hrvatsku postavljeni međunarodni zahtjevi za provođenje reforme sudstva, a ustavni okvir organizacije i djelovanja sudstva relativno odgovarajuć, presudna je politička volja, jer samo ona, smatra autor, može inducirati reformu i ostvariti uvjete za nju. Autor spominje ciljeve koje treba ostvariti tom reformom, a oni su: usklađivanje organizacije, nadležnosti i procedura pred sudovima s ustavnim i međunarodnim zahtjevima, rasterećenje sudova, ubrzanje procedura i povećanje kompetentnosti sudova, a ključan uvjet za uspješno ostvarenje navedenih ciljeva jest prethodno utvrđivanje pravog stanja pojedinih predmeta i sudova te djelovanje na temelju dobivene snimke.

Goran Čular

Razvoj stranačkog sustava u Hrvatskoj: četiri teze

S obzirom da je hrvatski stranački sustav bitno određen ranom stranačkom mobilizacijom biračke podrške te temeljen linijama

teritorijalno-kulturnih i ideološko-kulturnih rascjepa, uspostavljeni opći obrazac stranačke kompetencije izgrađen je na prepoznatljivim političkim strankama i njihovim međusobnim odnosima. Autor iznosi nekoliko teza koje ilustriraju temeljne odrednice hrvatskog stranačkog sustava. Autor pokazuje da u Hrvatskoj postoji velik broj političkih stranaka, ali taj se problem do kraja ne manifestira u smislu fragmentacije parlamenta, jer blokovski karakter natjecanja drži stranke na okupu. Također, ukazuje na dokazano utemeljen jednodimenzionalan politički prostor koji je definiran stavovima i percepcijama birača unutar dimenzije lijevo-desno. Priča o ekonomskim vrednovanjima birača pokazuje da su takva vrednovanja prije posljedica nego uzrok stranačkog odabira, jer su biračke usporedbe trenutačne ekonomske situacije ipak podložne njihovim stranačkim identitetima. Na kraju, autor obrazlaže sveprisutan fenomen rasta antistranačkog raspoloženja. No, to je raspoloženje samo po sebi kontradiktorno i sadrži u sebi zahtjev za novim nekonvencionalnim kanalima političke participacije, ali i autoritarni sindrom, zahtjev za većom demokratizacijom, ali i za smanjenje iste kada se govori o politici u funkciji ekonomije i upravljanja.

Neven Budak

Hrvatski identitet između prošlosti i moderniteta

Budak upozorava na kompleksnost poimanja identiteta u hrvatskoj prošlosti, navodeći kako se on gradio kao identitet »protiv« nekog drugog, a ne kao identitet ,za' sebe. Proces nacionalne integracije započet je ilirskim pokretom, imao je za zadaću brisati zasebne identitete i stvarati jedinstven hrvatski identitet koji bi bio u funkciji stvaranja i očuvanja nacije. Unificiranje je ugrozilo posebnosti, ali i istaknulo zajedničke motive hrvatskog identiteta, poput katoličanstva, pripadnosti zapadnomu civilizacijskom krugu te raznih mitologema u kontekstu hrvatske tisućljetne kulture. Hrvatski identitet, kao nikada ostvareni identitet, egzistirao je zapravo u obliku parcijalnih hrvatskih identiteta koji su bili prilagođavani povijesnim, političkim i ideološkim okvirima danog vremena, pa autor poziva hrvatsku intelektualnu elitu da oformi novi, suvremeni identitet nacije koja želi biti prepoznatljiva i prihvatljiva Europskoj uniji.

Vjeran Katunarić

Društveni razvoj i nacionalni identitet

Svrhovitost hrvatskoga nacionalnog identiteta dugo se ogledala isključivo u uspostavi nacionalne države, a postizanjem toga cilja njegov smisao postaje nejasan i nedefiniran u kontekstu korjenitih promjena društvenog razvoja. Katunarić tvrdi kako se glavina stvaralačke energije hrvatskih elita usredotočila te iscrpila pri razgradnji bivšeg jugoslavenskog nadidentiteta, a sada nema inovativnih, razvojnih strategija. Hrvatski razvojni identitet stvarao se putem međunarodnog priznanja države i međunarodne afirmacije, a njegova buduća razvojna dinamika proizlazi iz nadnacionalne okoline, makrosustava i načina njegove prilagodbe u domaćem kontekstu. Ključno pitanje koje se nameće jest kako će se ponašati novi europski makrosustav, koje su njegove granice i koji je njegov sadržaj?

Antun Vujić

Globalizacija i identitet

Autor upozorava na neminovnost globalizacije kao prijetnje očuvanju kulturnog identiteta i kulturne različitosti te postavlja temeljna pitanja – prisustvujemo li stvaranju nove kulture koja će zamijeniti staru, radi li se možda samo o prožimanju kultura ili smo suočeni s novim masovnim kulturnim surogatom? Navodeći negativne, ali i pozitivne učinke globalizacije, naziva ju glavnim pokretačem izmjenе biploarne političke strukture današnjega svijeta. U kontekstu tih pitanja, autor razmatra je li se uopće moguće suprotstaviti mehanizmima globalizacije, nastojati ih modificirati ili nekako preusmjeriti njihove negativne efekte po očuvanje kulturnih i drugih identiteta. Autor kritizira nastojanja očuvanja i prezentiranja hrvatskog identiteta putem kategorije tzv. kulturnog proizvoda, osporavajući pritom administrativni karakter nakane te ističući kako identitet nije nastao u prošlosti, već se razvija u sadašnjosti na autonomnim nacionalnim vrijednostima.

Velimir Visković

Književnost i nacionalni identitet

Autor književnost naziva čuvaricom kolektivne memorije, čovjekovim umijećem koje se realizira posredstvom jezika, jednog od bitnih sredstava pri formiranju nacionalne svijesti. Tvrdi kako je ključni trenutak za osnivanje hrvatske nacije bilo stvaranje uvjeta za standardizaciju hrvatskog jezika na štokavskoj osnovici u prvoj polovici 19. stoljeća. Književnici i politički prvaci toga doba imali su snažno razvijenu svijest o važnosti te forme umjetnosti u kontekstu nacionalne samosvijesti te su često sami književnici preuzimali ulogu artikuliranja političkih ideja i interesa u javnosti. Iz tog razloga je hrvatska književnost dugo ostala u sjeni pisaca-bardova, tipičnih za arhaična društva, kako ih naziva Visković, dok je suvremena redefinirana društvena uloga pisca iznjedrila nove generacije književnika koji nemaju intencije biti narodni vođe i proroci, jer je povijesna misija književnosti završena.

Vlado Puljiz

Hrvatska: prema novoj socijalnoj državi

Autor u tekstu progovara o genezi konstrukta socijalne države, o aktualnoj situaciji na području socijalnih politika, kako u svijetu tako i u Hrvatskoj. Bit socijalne države ogleda se u činjenici da je država preuzela na sebe odgovornost za zadovoljavanje i osiguranje osnovnih egzistencijalnih potreba svojih građana putem mehanizma redistribuiranja nacionalnog dohotka. Ključna promjena koja se dogodila nakon razdoblja univerzalizacije prava iz socijalne sigurnosti, kao potvrde nacionalne solidarnosti i pomirenja suprotstavljenih klasnih interesa, jest ulazak ekonomske kompeticije u socijalnu sferu. Nova kompetitivna država smanjuje socijalne troškove kako bi podigla konkurentnost vlastitoga gospodarstva na svjetskom tržištu. Hrvatska u tom procesu privatizacije, odnosno komodifikacije socijalnih prava, nije izostavljena, tvrdi Puljiz, navodeći kako bi trebalo posvetiti posebnu pažnju načinu financiranja socijalne sigurnosti.

Siniša Zrinščak

Vrednote i razvoj: neki novi aspekti vrijednosne strukture hrvatskog društva

Na temelju rezultata najvećega komparativnog i longitudinalnog istraživanja vrednota u Europi – *European Values Study*, koje je u svom zadnjem ciklusu obuhvatilo i Hrvatsku, Zrinščak formira postavke o povezanosti dominantnih društvenih i individualnih vrednota s dosezi-ma i perspektivama cjelokupnoga društvenog razvoja. To se istraživanje temelji u najvećoj mjeri na modernizacijskoj teoriji koja se fokusira na promjenu društvenih i individualnih ciljeva u kontekstu prelaska iz tradicionalnog u moderno. Autor obrazlaže i opisuje osnovne elemente društvene slike Hrvatske kroz kategorije religije, socijalnoga kapitala, liberalnih i normativnih vrednota i socijalne pravde u postkomunizmu. Uočava raskorak između socijalno-liberalnih i normativno-religijskih vrednota u Hrvatskoj te upozorava na nužnost identifikacije agensa promjena putem racionalne analize, a ne emotivno-interesne političke kampanje.

Ivo Bićanić

Je li u Hrvatskoj moguć moderan ekonomski rast?

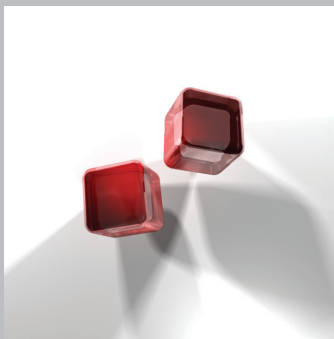
U tekstu se postavljaju pitanja mogućnosti doglednog ostvarenja modernog ekonomskog rasta (MER) određenom ekonomskom politikom te njegovog potencijalnog ubrzanja u Hrvatskoj. Bićanić definira MER kao tehnički pojam koji označava stabilan rast narodnoga gospodarstva, s postojano visoko ostvarenim stopama rasta praćenih institucionalnim i sektorskim restrukturiranjem u okruženju koje vodi konvergenciji narodnoga gospodarstva s onima razvijenih zemalja. Uz povijesna iskustva MER-a i navođenjem zajedničkih osobina svih gospodarstava s visokim stopama rasta, autor se posebno osvrće na domet proaktivne politike rasta i na faktore rasta u Hrvatskoj. Oštro kritizira struju koja mesijanski bez znanja, uz pomoć »spin doktora« nudi recepte i prognoze rasta u Hrvatskoj. Za kraj, Bićanić iznosi vlastiti prijedlog proaktivne politike, objašnjava na kojim se ekonomskim načelima temelji te iz kojih je razloga potrebna.

Vojmir Franičević

Deficiti i izazovi postsocijalističke transformacije u Hrvatskoj

Postsocijalistička transformacija u Hrvatskoj odvijala se pod utjecajem liberalizacije, privatizacije, stabilizacije, izgradnje nacionalne države i rata. Ta je kombinacija znatno utjecala na transformacijski put i njegovu efikasnost, tvrdi Franičević. Autor komentira temeljne izazove i rezultate s obzirom na akumulativnost i legitimnost novonastajućeg političko-ekonomskog poretka, a obje kategorije su se pokazale izvorom ključnih tranzicijskih izazova i deficita (političkih, socijalnih i ekonomskih). Tako među izazovima rasta autor detektira deficite zapošljavanja, fiskalni deficit, vanjskotrgovinski, deficit investicija i poduzetništva te ih označava kao fundamentalne propuste Hrvatske. Pokušavajući pozicionirati naš transformacijski identitet u kontekstu globalnih tranzicijskih diskursa, autor se pita koliko je zapravo moguće vjerovati tržišnom mehanizmu, poduzetništvu ili državi uzimajući u obzir sve njihove propuste i teškoće.

Primjena federalnog načela i pouke ustavne reforme

Urednik:
Prof. dr. sc. Branko Smerdel

**Centar za
demokraciju
i pravo
Miko Tripalo**

Pravni
fakultet
Sveučilišta
u Zagrebu

PRIMJENA FEDERALNOG NAČELA I POUKE USTAVNE REFORME 1971.

Nakladnici:

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo

Urednik:

Branko Smerdel

Godina izdanja: 2007.

Stjepan Mesić

Europa i Hrvatska: aktualnosti federalnog načela

U uvodnoj riječi Predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić ukazuje na dugotrajnu poveznicu između Hrvatske i federalizma kao načela uređenja političke zajednice. Ističe važnost povijesnog iskustva koje je Hrvatska gradila u višenacionalnim zajednicama, od Austro-Ugarske, preko Kraljevine SHS i dviju Jugoslavija, pa sve do iskustva pregovora oko ulaska u još jedan višenacionalni složeni politički sustav – Europsku uniju. Želja za pravednijim uređenjem života svih naroda u tim zajednicama vodila je najvažnije hrvatske političare i političke mislioce da u federalnom načelu vide rješenje nepravdi i neravnopravnosti. Ta su nastojanja kulminirala u ustavnim reformama iz 1971. i Ustavu iz 1974., na temelju kojega je Hrvatska, u konačnici, mogla legitimno i legalno tražiti izdvajanje iz SFR Jugoslavije početkom 1990-ih. Time se, ističe Mesić, povlači veza između suverenosti političke zajednice i federalnog načela, što smatra važnim, jer će omogućiti odgovor na pitanje kako pomiriti nacionalnu suverenost država članica s potencijalnom budućom europskom federacijom, u koju bi Europska unija mogla prerasti.

Branko Smerdel

Primjena federalnog načela i pouke ustavne reforme iz 1971.

Autor ističe važnu ulogu koju je hrvatska ustavnopravna znanost imala u izučavanju uređenja složenih država korištenjem federalnog

načela, navodeći važnost njezina ponovnog oživljavanja nakon godina zapuštenosti. Vjeruje da je to oživljavanje ne samo moguće, nego i nužno s obzirom na izraženu želju hrvatskih građana, a prije svega hrvatske političke elite, da Republika Hrvatska postane članica Europske unije. Bez obzira što se uz Europsku uniju ne veže koncept federalizma, odnosno federacije, Smerdel ističe da je federalno načelo uvijek prisutno u situacijama kada se države udružuju u složene zajednice, prenoseći pritom na tu zajednicu dio svog suvereniteta. Federalizam, odnosno federalno načelo, odgovara na različite potrebe ljudi i naroda, ukazujući na ambivalentnost stremljenja koja s jedne strane onemogućuju unitarizaciju ili centralizaciju složene države, dok s druge strane sprječavaju njezino parceliziranje na manje i slabije političke entitete. Federalnim se načelom, dakle, nastoji osigurati ravnoteža između želje za očuvanjem posebnosti i nastojanja za jačanjem vlastitog položaja u odnosu na druge države ili političke sustave. Aktualnost rasprave o ustavnoj reformi iz 1971., po Smerdelu, dala se iščitati iz Konvencije za uspostavu Ustava za Europu, odnosno propasti zajedničkog europskog ustava na referendumima u Francuskoj i Nizozemskoj. Po njemu, Europa je suviše složena za jednostavna rješenja poput pretvaranja Europske unije u federativnu nadnacionalnu državu, a propast Jugoslavije upravo ukazuje na pogrešnost tog pojednostavljenja.

Arsen Bačić

Politička gramatika federalizma i hrvatsko iskustvo

Autor ukazuje na povijesno iskustvo Hrvatske kao političke zajednice u kojoj se prakticirao tzv. fasadni federalizam, ali unatoč tome je mogla biti građena kultura razumijevanja federalnog načela. Za Bačića, jedan od najvažnijih doprinosa koje Hrvatska može ponuditi Europskoj uniji je održavanje rasprave o političkom uređenju složene političke zajednice, koje će u prvom planu imati zaštitu identiteta i različitosti unutar Europske unije. S tim ciljem federalno se načelo valja koristiti potpuno otvoreno, razumijevajući važnost njegove konceptualne promjenjivosti i ovisnosti o trenutačnim političkim i drugim okolnostima. Bačić ističe kako je, primjerice, u jugoslavenskom slučaju federalizam počivao na ostvarenju ravnoteže između različitih nacionalnih grupa

kroz ustavnopravnu kontrolu najbrojnijeg naroda. Unatoč tome što su mnogi oci utemeljitelji današnje Europske unije u konačnici imali ideju izgradnje europske federacije, Bačić ističe da strah od tog rezultata ne treba spriječiti znanstvenu zajednicu u korištenju koncepta federalizma, odnosno korištenja federalnog načela u formuliranju budućeg izgleda Europske unije, jer federalizam nužno ne vodi stvaranju federacija.

Dušan Bilandžić

Zašto Srbija nije prihvatila federalizam

Autor u svom prilogu daje nekoliko teza o odnosu najbrojnijih naroda u složenim političkim sustavima prema ideji federalizma. Ključna postavka njegova teksta jest da je Srbija iz II. svjetskog rata izišla iznimno oslabljena, u odnosu na snažne partizanske oslobodilačke pokrete ostalih južnoslavenskih naroda (ponajviše u Hrvatskoj, Makedoniji i BiH). S obzirom na to, srbijansko vodstvo nije se moglo snažnije oduprijeti AVNOJ-evskim idejama o korištenju federalnog načela u osiguranju »bratstva i jedinstva« u budućoj jugoslavenskoj državi. Uz to, važnije stremljenje srbijanske politike, osiguranje politike da svi Srbi žive u jednoj državi, stvaranjem Jugoslavije ostvarilo se, što je, po Bilandžiću, za tadašnje srbijansko vodstvo bilo sasvim dovoljno.

Zvonimir Lauc

Ustavna revizija iz 1971. – kauzalni i teleološki aspekti

Autor povezuje proces raspada SFRJ i pokušaj ulaska Hrvatske u Europsku uniju s konceptima diferenciranja (raspadanja) i integracije, koji utječu na politički i povijesni kontekst formiranja hrvatske države. U tom je kontekstu svim političkim zajednicama svojstven koncept federalnog načela, jer ukazuje na mogućnost izgradnje odnosa između viših i nižih, odnosno užih i širih administrativno-teritorijalnih zajednica. Pritom se misli na mogućnost izgradnje optimalne vertikalne i horizontalne diobe vlasti. Lauc pritom u svojem radu koristi koncept *autopoiesisa* (u smislu samoorganiziranja), odnosno *autopoietičkoga* konstitucionalnog inženjeringa koji je jugoslavenski politički sustav vodio od centralizacije ka federalizaciji. Važnost Ustava SFRJ iz 1974.,

koji se temeljio na reformama iz 1971., u tome je što je u raspravu o vitalnim pitanjima uveo republike, koje moraju biti uključene u svako rješavanje konfliktnih situacija u jugoslavenskoj federaciji. Lauc zaključuje da je Hrvatska mnogo naučila iz federalnog jugoslavenskog iskustva i da tu memoriju valja iskoristiti ne samo u raspravi oko članstva u Europskoj uniji, nego i u razradi diobe vlasti u Hrvatskoj, poglavito u ideji supsidijarnosti koja traži da se odluke donose na onoj razini koja je najbliža građanima na koje se odluke odnose. Zato je važno ojačati zakržljali lokalni administrativno-politički sustav i zaustaviti hipercentralizaciju Hrvatske.

Robert Podolnjak

Federalizam u bivšoj Jugoslaviji i Europskoj uniji: dodirne točke u federalnim načelima i institucionalnoj strukturi

Autor ističe da je na prvi pogled nemoguće uspoređivati SFRJ i Europsku uniju, zbog mnogobrojnih razlika koje proizlaze iz tih dvaju političkih sustava, no ipak je moguće povući neke paralele, ponajviše u vezi s federalnim načelom i određenim institucionalnim aranžmanima koji su slični u oba sustava. Upućujući na aktualnu raspravu o federalizmu i Europskoj uniji u Sloveniji, Podolnjak ističe važnost povratka izučavanju federalnog načela u Hrvatskoj s obzirom na izraženu želju ulaska u Europsku uniju, u kojoj će u nizu *policy* područja, umjesto Zagreba, odlučivati Bruxelles. Pritom je važno razumjeti problematiku odnosa demokracije i federalizma, odnosno odgovoriti na pitanje može li federalizam postojati u nedemokratskim političkim sustavima, kakav je bio onaj SFRJ (i kakav je za neke Europska unija). Ta je rasprava važna, a hrvatski joj znanstvenici mogu mnogo pridonijeti iz iskustva raspravljanja o mogućnosti izgradnje jugoslavenske federacije u kontekstu jednopartijskoga komunističkog režima. Poglavito je to važno jer su mnoga istraživanja pokazala da je jugoslavenska federalna praksa bila daleko od lažnog federalizma sovjetskoga tipa, iako možda nije bila primjer istinskog federalizma kojemu je cilj jačanje demokratskog republikanizma. Jugoslavija je, a to je važno napomenuti u kontekstu Europske unije, bila federalni sustav *sui generis*, što može pomoći u povlačenju mnogih paralela važnih u rješavanju europskih problema,

ali i u izbjegavanju negativnosti jugoslavenskoga sustava koje su u konačnici dovele do njegova urušavanja.

Smiljko Sokol

Federalistička ideja od Hrvatskog proljeća 1971. do restrukturiranja Europske unije

Autor dovodi u odnos mogućnost izgradnje uspješnog političkog sustava korištenjem federalnog načela, i interes najbrojnijeg ili gospodarski najsnažnijeg naroda u osiguranju vlastite dominacije. Taj interes najbrojnije zajednice homogenizira manje nacionalne zajednice i vodi naprezanju federalnoga političkog sustava, što za posljedicu može imati raspad takvog sustava, bio on uređen na najbolji demokratski način. S obzirom na to, rješenje problema s kojima se susreće Europska unija ne treba tražiti u federalnom, i jedino u federalnom načelu, jer će u tom slučaju sasvim sigurno doći do mnogo većih problema u samoj EU, što pokazuje primjer SFRJ. Europsku uniju treba promatrati kao interesnu zajednicu, odnosno prvi svjetski imperij izgrađen mirnim putem (integracijom), ističe Sokol. Ako shvatimo Europsku uniju na taj način, jasna nam je važnost članstva Hrvatske u toj mirnodopskoj zajednici naroda.

Siniša Tatalović

Federalizam i civilno-vojni odnosi u Hrvatskom proljeću 1971.

Autor analizira važnost uloge vojske i njezina odnosa spram civilne vlasti u kontekstu reformskih previranja koja su kulminirala 1971. Vojska je bila jedina institucija koja je ostvarila potpunu centralizaciju, što je imalo utjecaja na pokušaje provođenja centralizacije na drugim razinama jugoslavenskog sustava vlasti. Pritom je tako centralizirana vojska bila ključni čimbenik osiguranja opstanka političkog sustava, pri čemu ne čudi da se vojska ubrzo preorijentirala iz borbe s vanjskim neprijateljem na borbu protiv tzv. unutarnjeg neprijatelja, čemu nije pomoglo izbjegavanje rušenja vojne centralizacije Ustavom iz 1974. Bio je to zametak ratova koji su se na području bivše Jugoslavije vodili tijekom 1990-ih.

Igor Dekanić

Globalizam, federalizam i dominacija na početku 21. stoljeća i demokratizacija Hrvatske

Autor pokazuje važnost utjecaja globalizacije na razvitak političkih sustava, te upozorava na odgovor tih sustava u smislu pozitivnih i negativnih posljedica globalizacije. Federalizam se, smatra Dekanić, koristi kao način odnosa političkih sustava spram nepoznanica koje ih okružuju, i to u trenucima kada različite zajednice prepoznaju zajedničke interese i spremne su podijeliti vlast kako bi te interese ostvarile ili sačuvale. Primjer europske integracije, kao i raniji primjer osnutka SAD-a, ukazuje na važnost federalnog načela u izgradnji mehanizma za ostvarenje zajedničkih interesa različitih političkih entiteta. Ističući primjer Hrvatske, Dekanić primjećuje izostanak federalnog načela u procesu demokratizacije hrvatskoga političkog sustava. Postavlja se pitanje, može li se u situaciji nesigurnih globalnih odnosa ostati na tome, ili hrvatskom političkom sustavu treba dodatni demokratizacijski impuls? Ako je odgovor na drugo pitanje potvrđan, tada se ni federalno načelo, ponajviše usmjereno na odnos centra i periferije, ne bi trebalo zanemariti.

Dalibor Čepulo

Josip Pliverić, Georg Jellinek i »Državni fragmenti« – protekla iskustva i suvremeni poticaj

Autor ukazuje na tradiciju federalističke misli u hrvatskim pravnim krugovima na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće, koja je imala utjecaj i na vodeće europske pravne stručnjake toga doba. Čepulo tu tezu potvrđuje prikazom odnosa hrvatskog pravnika Josipa Pliverića i bečkoga pravnog stručnjaka Georga Jellneka, koji je svoj koncept državnih fragmenata djelomično utemeljio na Pliverićevoj ideji o Hrvatskoj kao dijelu asimistrične federacije s Ugarskom. Koncept državnih fragmenata, koji predstavljaju političke zajednice koje nisu države, ali nisu ni pokrajine, provincije ili dijelovi neke druge države, ima svoju suvremenu refleksiju, koja je vidljiva u primjerima Republike Srpske, Katalonije i Škotske. Kratak osvrt na raspravu o federalizmu s kraja

19. stoljeća autoru je poslužio kao vrijedan argument o povezanosti hrvatske pravne tradicije i koncepta federalizma, ukazujući time na mogući doprinos hrvatske znanstvene javnosti raspravljanju o političko-pravnom razvitku europske integracije.

Mario Jelušić

O evoluciji ideje federalizma u hrvatskih ustavnih teoretičara

Nadovezujući se na prethodni rad, autor upozorava na stalna nastojanja hrvatskih stručnjaka i političkih vođa da reformiraju složene političke zajednice u kojima se Hrvatska nalazila, s ciljem osiguranja njezine ravnopravnosti s ostalim sastavnicama tih političkih zajednica. Među vrijednim doprinosima toj raspravi autor ističe nekolicinu ustavnih teoretičara, poput Josipa Pliverića, koji odbija koncept inkorporacije kao objašnjenje uređenja odnosa između Ugarske i Hrvatske, Ladislava Polića, koji se borio protiv centralizacije nametnute Vidovdanskim ustavom, kako znanstveno tako i politički kao zastupnik u Narodnoj skupštini, te Jovana Stefanovića, koji je upozorio na važnost samostalnosti federativnih jedinica u jugoslavenskom federalnom sustavu, kao *differentia specifica* novih u odnosu na stare federacije. Tim pregledom Jelušić ističe dugotrajnost federalističke ideje u hrvatskoj pravnoj misli i poziva na njezinu revitalizaciju s obzirom na ulazak Hrvatske u Europsku uniju. Na taj bi se način federalno načelo ponovno moglo staviti u funkciju zaštite hrvatskih interesa i osiguranja suvereniteta u novoj nadnacionalnoj zajednici.

Siniša Rodin

Hrvatska i Europska unija – priča o dva diskursa

Autor pokazuje ideju konstrukcije europskog identiteta. Odgovor na pitanje što je europski identitet i kako se on promatra u Hrvatskoj, autora dovodi do zaključka da postoje dva različita diskursa – europski i nacionalni. Riječ je o dvama diskursima koji generiraju ili imaju mogućnost generirati sukob, a koji supostoje na istom prostoru i u istom vremenu. Ključna razlika u tim dvama diskursima može se razumjeti kroz sintagmu »mi smo uvijek bili Europa«. Za razliku od Europe

kao zajednice utemeljene na zajedničkim vrijednostima, ta sintagma uzima u obzir Europu kao teritorijalni konstrukt koji ne pomaže u razumijevanju promjena na koje su se europske države obvezale na početku europske integracije, cilj koje je bilo osiguranje mira. Važnost tog pitanja autor povezuje s problematikom prilagođenosti hrvatskoga društva novom razvojnom kontekstu u Europi, pitajući se hoće li ulazak Hrvatske u Europsku uniju značiti i ulazak hrvatskoga društva u europski kulturni *mainstream*, kako bi se i time osiguralo korištenje svih prednosti članstva.

Mladen Vedriš

Hrvatski ekonomski interesi

Tekst Mladena Vedriša upućuje na činjenicu da su događaji s početka 1970-ih, koji su kulminirali Ustavom iz 1974. godine, u svojoj biti imali za cilj zaštititi ekonomske interese Hrvatske, barem u jednakoj mjeri, ako ne i više, kao što im je cilj bio osigurati političku jednakopravnost u jugoslavenskoj federalnoj zajednici. Autor ističe da je i osamostaljenje Hrvatske, kao i naša usmjerenost na europsko integriranje, imalo za cilj osiguranje boljih ekonomskih uvjeta za hrvatsko društvo. To je važno ne samo zbog usmjerenosti Europske unije na ekonomsku integraciju europskih država, nego i zbog galopirajuće globalizacije koja iz dana u dan mijenja ekonomsku, političku i društvenu sliku svijeta. Hrvatska zbog toga treba iskoristiti sva znanja i umijeća skupljena u življenju u složenim političkim zajednicama, kako bi osigurala položaj koji će nam donijeti ekonomski boljitak i društveno blagostanje.

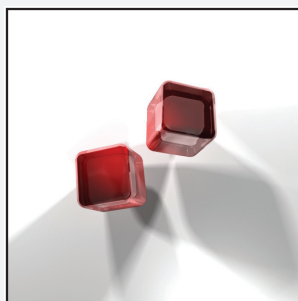
Dario Čepo

Elementi federalnog načela integracije Europske unije

Dario Čepo u tekstu pokazuje da je federalizam jedan od ključnih koncepata kroz koji se može razumjeti europska integracija, ponajviše uzevši u obzir unutarnje impulse, odnosno poticaje za integracijom koji su dolazili s europske razine i koji često nisu bili u skladu s interesima koje su iskazivale pojedine države članice. Formalno se ti unutarnji impulsi očituju u uvođenju kvalificiranoga glasovanja u Vijeću Europske

unije i napuštanju konsenzusnog odlučivanja u mnogim *policy* poljima, te jačanju uloge Europskog parlamenta kao jedine izravno izabrane europske institucije. Razdoblja iznenadnih skokova u jačanju integracije za autora su jednako važna kao i razdoblja polaganih prilagodbi, pa čak i stagnacije u procesu ujedinjenja europskih država, jer daju priliku svim relevantnim akterima da iskažu svoje viđenje daljnjeg integracijskog procesa. Na taj je način omogućen utjecaj supranacionalno orijentiranih institucija koje žele vidjeti snažnije integriranu Europsku uniju, kao i intergovernmentalističkih institucija koje su zainteresirane za očuvanje primata nacionalnih država i njihovih aktera. Konceptualna elastičnost federalnog načela pruža i jednoj i drugoj strani dovoljno mehanizama za uređenje Europske unije, koji će voditi brigu o očuvanju nacionalnih identiteta, o suverenitetu, ali koji će i omogućiti građanima onu razinu slobode koju sami žele ostvariti.

HRVATSKA **KAKO SADA DALJE**

Urednici:
Josip Kregar
Gvozden Flego
Slaven Ravlić

**Centar za
demokraciju
i pravo
Miko Tripalo**

Pravni
fakultet
Sveučilišta
u Zagrebu

HRVATSKA – KAKO SADA DALJE?

Nakladnici:

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo

Urednici:

Josip Kregar
Gvozden Flego
Slaven Ravlić

Godina izdanja: 2008.

Josip Kregar

Politička optička varka

Josip Kregar pokazuje kako u hrvatskoj politici postoje arogancija i neznanje, a prate ih površnost i neodgovornost. Rješenje je u reformama političkog sustava koje će vratiti povjerenje u odgovornu i učinkovitu vlast, jer političkog povjerenja i legitimnosti nema bez odgovornosti. Cijena političke moći je odgovornost, a odgovornosti nema bez kritičke javnosti kao glavnoga sredstva protiv degeneracije vlasti. Autor zaključuje da je demokratska politika prevažna da bi se ostavila političarima i strankama, a za stvarnu je promjenu potrebno da se na političkoj sceni pojave ljudi koji su odgovorni i poštteni.

Ivo Josipović

Reforma pravosuđa – pretpostavka društvenog i ekonomskog razvoja hrvatskog društva i njegove europske budućnosti

Autor pokušava odgovoriti na pitanje zašto imamo toliko sjajnih, posebno mladih sudaca, a tako neuspješno pravosuđe, zašto se o potrebi reforme pravosuđa toliko javno govori i ono uživa sve manje povjerenja građana, a suci su neskloni da bilo što učine da se stanje promijeni. Josipović dokazuje da se glavni problem krije u nedostatku svijesti o tome što neovisno i efikasno pravosuđe jest, pa je stoga kriza pravosuđa kriza cijeloga društva, napose pravne struke, a reforme nema bez reforme svijesti, reforme u »glavama ljudi«. Ona se prije svega

mora dogoditi u glavama sudaca, koji se mogu smatrati krivcima za takvo stanje, jer oni su trebali biti glavni akteri promjene. Oko lošeg pravosuđa „ciglama“ sudačke neovisnosti podignut je »kineski zid«, koji priječi utjecaj društva i potiče sudački autizam. Kako bi se to promijenilo, smatra autor, potrebno je krenuti od početka: reformirati Državno sudbeno vijeće, prije svega izmijeniti njegov sastav, ojačati poziciju i odgovornost ministra pravosuđa, povećati ovlasti i odgovornost predsjednika sudova u upravljanju poslovanjem suda te uvesti obveznu stalnu edukaciju sudaca.

Petar Novoselec

Hrvatsko pravosuđe danas

Autor ocrtava loše stanje u hrvatskome pravosuđu te posebno upozorava na nezadovoljavajuću stručnost, slab radni učinak i sudačku neodgovornost. Nezadovoljavajuća stručnost znatnim je dijelom posljedica masovne čistke provedene 1990-ih, koja se legitimirala kriterijem »domoljublja«, a dijelom prepuštanjem stručnog usavršavanja volji pojedinaca. Neodgovornost je proistekla iz pogrešno shvaćene neovisnosti. Novoselec kao ključnu točku ističe promjenu sastava Državnoga sudbenog vijeća, tako da u vijeću suci nemaju prevlast, kako bi se time ojačala njegova odgovornost i kritičnost prema funkcioniranju pravosuđa i sudaca.

Mihajlo Dika

Je li u Republici Hrvatskoj provedena lustracija ili o položaju sudaca tijekom prve tri i pol godine nakon donošenja Ustava iz 1990.

Mihajlo Dika usredotočuje se na uspostavljanje i provedbu načela o neovisnosti sudstva u socijalističkoj i u postsocijalističkoj Hrvatskoj početkom 1990-ih, pokazujući da nije nastupio očekivani prijelom između starog i novog sustava u reguliranju i ostvarivanju toga načela. U tom razdoblju nije ostvareno načelo trodiobe vlasti, jer je ustavna pozicija sudstva djelovanjem drugih dviju grana vlasti suspendirana, a sudstvo je bilo u izvanustavnom stanju. Uz to, tijekom toga razdoblja došlo je do lustracije sudaca (oko 40% sudaca napustilo je pravosuđe)

metodama koje su odgovarale općem stanju pravnosti sustava, a kadrovska je politika dovela do pogoršanja toga stanja.

Vlasta Ilišin

Vrijednosne dimenzije demokratske konsolidacije: politički stavovi hrvatskih građana i političke elite

Rad se bavi pitanjem odnosa političkih vrijednosti i stavova hrvatskih građana i političke elite kao segmenta političke kulture, a na temelju podataka dvaju empirijskih istraživanja provedenih 2004. Ta su istraživanja pokazala da je politička elita liberalnija od građana, ali da postoje znatne razlike i među građanima. I građani i elita prihvaćaju ustavno proklamirane demokratske vrijednosti, ali građani u nešto manjoj mjeri razumiju demokratska pravila. Politička elita je razmjerno tolerantnija i liberalnija od građana, što je posljedica više obrazovne strukture političara i njihovoga političkog iskustva. Uočeno je da kod mlađih građana postoji znatan potencijal za prihvaćanje liberalne demokracije, jer su liberalniji i tolerantniji ne samo od starijih, nego i od lokalne političke elite. To pokazuje da nacionalna politička elita saveznika za promjene u liberalno-demokratskom smjeru može naći u dijelu mladoga naraštaja.

Daša Galogaža-Primorac

O bitnoj slabosti našega društva: vladavina prava i državna uprava

Autorica daje kritički pogled na sudstvo iz iskustva nekadašnje sutkinje Upravnoga suda. D. Galogaža- Primorac osobito upozorava na niz problema vezanih za stanje u državnoj upravi, koja pridonosi neefikasnosti sudstva i ugrožavanju prava građana, jer proizvodi protuzakonite upravne akte (tako je u deset godina, od 1996. do 2005., prihvaćeno čak 44% tužbi), a zbog političke ovisnosti i poslušničkog mentaliteta nesposobna je samu sebe reformirati.

Gvozden Flego

Hrvatsko obrazovanje između riječi i djela

Autor upozorava na potrebu jasne spoznaje i distinkcija u shvaćanju odnosa društva, znanosti i obrazovanja u razvijenome svijetu. Viso-

korazvijena društva su društva utemeljena na znanosti, jer je u njima znanost glavna proizvodna snaga. U takvim društvima obrazovanje kao učenje znanja i umijeća te osposobljavanje za suživot i suradnju imaju, upozorava Flego, strateški značaj za pojedinca, ali i za cijele zajednice. Bolonjski proces, na znanosti utemeljen sustav obrazovanja koji treba obrazovati ljude za društvo utemeljeno na znanosti i pripremiti ih za što efikasnije visoko obrazovanje, nema isključivo za cilj podizanje razine europske konkurentnosti i dobrobiti, nego i nastojanje oko osnova europskoga suživota i zajedništva. S obzirom na te ciljeve i kriterije, hrvatski je sustav obrazovanja zastario – sadržajno i metodski, a umjesto korjenitih reformi uvode se kozmetičke preinake (npr. HNOS). Promjene u visokom obrazovanju ostale su na formalnoj razini, a osiguranje nužnih uvjeta (nastavnici, oprema, prostor) i primjena predviđenih standarda i evaluacija, posebno nastavnika, nisu obavljeni. Rezultat je neujednačenost te sve veći jaz između razvijenog svijeta i Hrvatske.

Ivan Rimac

Prepreke razvoju obrazovnog sustava u Hrvatskoj

Autor razmatra prepreke razvoju obrazovnog sustava u Hrvatskoj. Promjena nepovoljne obrazovne strukture radne snage ne može se postići konceptom prirodne obnove stanovništva smjenom generacija, jer on nudi sve veće zaostajanje za drugim zemljama u regiji. Promjene se mogu izvesti, smatra Rimac, samo na jasno osmišljenom modelu koji će moći ukloniti prepreke u obrazovnom sustavu, gospodarstvu i upravi te osigurati otvorenost, konkurentnost i efikasnost obrazovnog sustava. Dugoročna strategija razvoja sektora obrazovanja trebala bi se temeljiti na ideji uspostave tržišta obrazovnih usluga i na tržišnim kriterijima vrednovanja svih elemenata obrazovnog sustava, što podrazumijeva duboke promjene u sustavu (razdvajanje akademske i strukovne vertikale, uspostavu mehanizama mjerenja obrazovnih postignuća, razdvajanje sustava licenciranja od sustava poučavanja, sustav vrednovanja kvalitete obrazovnih ustanova, financijsku autonomiju obrazovnih ustanova i dr.).

Darko Marinac

Ulaganje u obrazovanje ključ je napretka

Iz spoznaja i iskustva vrhunskog menadžera i predsjednika Nacionalnog vijeća za konkurentnost, D. Marinac pokazuje koliko je ulaganje u obrazovanje ključ ekonomskog napretka. Povećanje konkurentnosti zemlje zahtijeva znatno povećanje ulaganja u obrazovanje, posebno u visoko obrazovanje, a podrazumijeva i povećanje ulaganja privatnog sektora u obrazovanje. Time bi se obrazovanje povezalo s potrebama gospodarstva te poticalo cjeloživotno obrazovanje kao bitno načelo europske koncepcije obrazovanja. U tom je smjeru Nacionalno vijeće za konkurentnost predložilo povećanje apsorpcije novih tehnologija, širenje i korištenje interneta i druge preporuke za povećanje konkurentnosti Hrvatske.

Mladen Vedriš

Republika Hrvatska – aktualna ograničenja i perspektivne mogućnosti ekonomskoga napretka

Autor razmatra odrednice postojećega ekonomskog stanja i aktualna ekonomska i pravna ograničenja kao polazišta za zahtijevanje bržih i jačih promjena, koje bi donijele zaokret u gospodarskome razvoju. Taj se zaokret temelji na stvaranju pretpostavki da industrijski sektor postane glavni motor razvoja, te da se strukturnim promjenama potakne konkurentnost, socijalno partnerstvo te fleksibilizacija i sigurnost na tržištu rada. Takav zaokret, smatra Vedriš, podrazumijeva i promjenu u javnoj i političkoj eliti, prije svega u razvijanju svijesti o odgovornosti za ekonomski razvoj i upravljanje reformskim procesima.

Dragomir Vojnić

Neke karakteristike hrvatskoga gospodarstva i društva

Autor upozorava da se naše zaostajanje ne može svesti na posljedice nametnutog rata, nego su mu uzroci u velikim pogreškama ekonomske i ukupne politike. Pri tome je loša politika, smatra Vojnić, stvorila okvir koji je onemogućio da Hrvatska bude na čelu zemalja s uspješnom tranzicijom te da se priključi Europskoj uniji.

Igor Dekanić

Položaj Hrvatske u mogućim energetske i geopolitičkim krizama

Autor pokazuje kako se napušta dosadašnja apsolutizacija tržišta u korist veće i osmišljenije uloge vlade. Analizirajući prilike na globaliziranom tržištu nafte i plina početkom 21. stoljeća, koje obilježavaju sve veća politizacija i neizvjesnost, Dekanić upozorava da je energetska sigurnost postala glavnim ciljem energetske politike država, pa je u tom smislu Europska unija već najavila zaokret u energetske strategiji. Takva situacija bitno određuje potrebu za razradom fleksibilne energetske strategije Hrvatske, koja povećanjem energetske sigurnosti može ne samo povećati razinu nacionalne sigurnosti, nego i osigurati dugoročnu stabilnost ekonomskog rasta.

Vlado Puljiz

Hrvatska socijalna država: trendovi i izazovi

Autor se usredotočuje na promjene u socijalnoj politici nakon 2000. te na naznačivanje mogućega trenda razvoja. Pokazuje da je u početku toga razdoblja došlo do relativne stabilizacije gospodarstva te povećanja zaposlenosti i smanjivanja nezaposlenosti, ali su se nastavili nepovoljni demografski trendovi. Smanjena je uloga države u distribuciji socijalne dobrobiti i nastavljena neoliberalna politika redukcije socijalnih troškova. Međutim, od 2004. u socijalnoj je politici došlo do nekih širenja prava i novih socijalnih izdvajanja (povrat duga umirovljenicima, korekcija »novih mirovina«, povećanje nekih obiteljskih prava i naknada, rast izdataka za prava branitelja). Autor predviđa da se može očekivati proturječan trend: s jedne strane povlačenje države iz dijelova sustava izloženih intenzivnijemu djelovanju tržišta, a s druge strane opsežnija intervencija države u demografskoj sferi, odgoju, obrazovanju, tržištu rada, socijalnom uključivanju i jačanju socijalne kohezije, što podrazumijeva transformaciju socijalne države od pasivne i protektivne, prema aktivnoj i produktivnoj ulozi u društvu.

Zoran Šućur

Ljudski i sociokulturni kapital siromašnih u Hrvatskoj

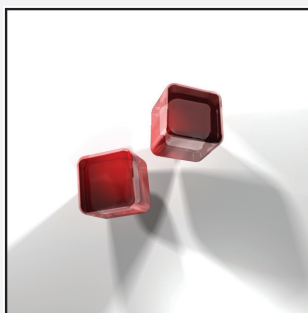
Autor u studiji o ljudskom (obrazovanje, zdravlje, obučavanje) i sociokulturnom (povjerenje, udruživanje, poštivanje normi) kapitalu siromašnih u Hrvatskoj, svoju analizu temelji na podacima iz Europskog istraživanja o kvaliteti života 2003. godine te na podacima o povjerenju u institucije iz istraživanja siromaštva u Hrvatskoj 2004. Šućur pokazuje da postoje sličnosti između općenito niske razine ljudskog i socijalnoga kapitala između siromašnih u zemljama EU i u Hrvatskoj, ali postoje i važne specifičnosti. Siromašni u Hrvatskoj imaju nižu razinu ljudskog i socijalnoga kapitala u svim bitnim dimenzijama od siromašnih u EU; imaju nižu razinu obrazovanja, manje povjerenja u ljude, rjeđe se uključuju u aktivnosti dobrotvornih organizacija, volonterski rad i političke procese. Autor zaključuje da je neophodno podići razinu ljudskoga kapitala (primjerice produženjem obveznoga školovanja, uključivanjem odraslih u cjeloživotno učenje), ali i stvarati poticajne prilike za razvoj sociokulturnoga kapitala.

Goran Sunajko

Europska i hrvatska socijalna misao: »politika identiteta«

Autor nastoji upozoriti na potrebu identificiranja neke europske identitetske točke te je traži u tradiciji europskoga socijalnog mišljenja, osobito u pluralizmu ideja koje su sukonstituirale europsku noviju povijest. Europske su države i tradicije njihovoga mišljenja međusobno različite, više nego što je to Europa kao cjelina naspram ostatku svijeta, no to ne odaje njezinu nejedinstvenost, već, naprotiv, misaono jedinstvo suprotnosti koje se može pomiriti u socijalnome. Autor prikazuje hrvatsku socijalnu tradiciju označujući je mjestom njezina identiteta unutar europske socijalne misli.

RAD U HRVATSKOJ: PRED IZAZOVIMA BUDUCNOSTI

Urednici:
Vojmir Franičević
Vlado Puljiz

**Centar za
demokraciju
i pravo
Miko Tripalo**

Pravni
fakultet
Sveučilišta
u Zagrebu

RAD U HRVATSKOJ: PRED IZAZOVIMA BUDUĆNOSTI

Nakladnici:

Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Urednici:

Vojmir Franičević
Vlado Puljiz

Godina izdanja: 2009.

Vlado Puljiz

Uvod: Društveni procesi i svijet rada

U uvodu autor propituje uzroke i manifestacijske oblike povijesnih i aktualnih globalnih trendova na tržištu rada. Puljiz ukazuje na prelazak iz faze fordističkog salarijata, obilježenog stabilnim radom, u fazu postfordističkog fleksibilnog, individualnog, prekarnog rada, te razmatra posljedice koje iz toga slijede za suvremenu organizaciju rada i socijalne sigurnosti.

Maja Vehovec

Ponuda rada i izazovi starenja radne snage – Hrvatska u EU perspektivi

Tema rada su demografske promjene smanjivanja i starenja populacije u EU, što znatno utječe na promjene ponude rada i na ukupni ekonomski rast. Gubitak populacije radne dobi treba se kompenzirati da bi se spriječio budući pad ekonomskog rasta. Fokus istraživanja je na povećanju participacije radne snage pomoću kohorte starijih radnika, jer nije moguće očekivati veću kompenzaciju iz neto migracijskih priljeva. Polazište su projekcije stanovništva te njihovi učinci na promjenu ponude rada, kao i na cjelokupni ekonomski rast. Budući da se od neto migracijskih tokova ne očekuje veći utjecaj u priljevu radne snage, težište analize usmjereno je na mogućnosti povećanja participacije starijih radnika. U prvome dijelu rada polazi se od usporedbe demografskih trendova između dviju grupa zemalja, EU-15 i EU-10,

dok se u drugome dijelu uspoređuje Hrvatska s novim zemljama članicama EU-10 te s Bugarskom i Rumunjskom. Demografske promjene u ponudi rada u Hrvatskoj, koje su već započele i za koje se očekuje da će se dugoročno još više produbiti, vrlo su slične demografskim trendovima promjena u novim zemljama članicama EU. Danas tržište rada u Hrvatskoj pokazuje malu stopu aktivnosti i nisku stopu zaposlenosti starijih radnika (55–64 godina), što upućuje na postojanje unutrašnjih skrivenih rezervi pomoću kojih se može povećati participacija radnika. Istraživanje završava diskusijom o hrvatskim perspektivama prilagodbe na izazove starenja radne snage i realnost produljenja radnoga vijeka.

Alka Obadić

Trendovi i novi koncepti politika zapošljavanja u Europskoj uniji i Hrvatskoj

Europsko tržište rada prema brojnim pokazateljima zaostaje u dinamici u odnosu na svoja dva najžešća konkurenta (Japan i SAD). Kako bi se ubrzalo smanjivanje toga jaza te povećala konkurentnost europskoga gospodarskog prostora, izrađena je Europska strategija zapošljavanja, s namjerom poticanja pozitivnih trendova koji ponajprije uključuju dinamiziranje pokazatelja na tržištu rada. Nezaposlenošću su posebno zahvaćene žene i invalidi, te mladi. Upravo u okviru Lisabonske strategije pomoć je usmjerena njima. Očito je da je nezaposlenost u EU uglavnom strukturne prirode, što je slučaj i u Hrvatskoj. U radu se analiziraju osnovni trendovi na tržištu rada EU i RH, te stanje u pogledu sustizanja i udovoljavanja Lisabonskim ciljevima u starim i novim članicama EU. Ujedno se upozorava na temeljne učinke Europske strategije zapošljavanja radi smanjivanja udjela strukturne nezaposlenosti. Jedan od osnovnih načina smanjivanja toga udjela je primjena politika zapošljavanja, što se posebno istražuje. Rezultati istraživanja pokazuju kako se u posljednjih dvadesetak godina u starim članicama EU izdaci za politike zapošljavanja pretežito usmjeravaju na obučavanje i usavršavanje u okviru aktivnih mjera, dok su u Hrvatskoj one još uvijek usmjerene na pasivne mjere. Rad odgovara na pitanje kako razvijati novi koncept politika zapošljavanja u okviru uspješnog danskog modela fleksigurnosti.

Valerija Botrić

Regionalna dimenzija nezaposlenosti u Hrvatskoj

U radu se analiziraju postojeće regionalne razlike u nezaposlenosti u Hrvatskoj, njihova dinamika tijekom vremena, te se razmatraju mogućnosti njihova smanjivanja u budućnosti. Kako bi se odgovorilo na pitanje koji su potencijalni mehanizmi smanjivanja regionalnih razlika, u empirijskoj se analizi razmatraju odrednice županijskih stopa nezaposlenosti. S obzirom na ograničenja u dostupnosti raspoloživih izvora podataka u Hrvatskoj, razdoblje analize je relativno kratko i obuhvaća razdoblje 2002–2007. Kratkoća razdoblja utjecala je i na broj odrednica koje se istodobno mogu uključiti u analizu. U ovom su radu odabrane četiri varijable – unutrašnje migracije, odnos potražnje i ponude na lokalnom tržištu rada, udio zaposlenosti u poljoprivredi te udio zaposlenosti u industrijskim djelatnostima u županiji. Provedeni rezultati analize pokazali su da su sve odabrane varijable signifikantne za županijske stope nezaposlenosti, a na temelju uspostavljenih trendova na lokalnim tržištima veća je vjerojatnost da će postojeći mehanizmi voditi daljnjem povećavanju regionalnih razlika, nego konvergenciji.

Branka Galić i Krunoslav Nikodem

Neki aspekti diskriminacije žena pri zapošljavanju u Republici Hrvatskoj

Rad se temelji na rezultatima empirijskog istraživanja »Identifikacija standarda diskriminacije žena pri zapošljavanju«, koje je proveo Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske u suradnji s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje i autorima članka. Istraživanje je provedeno u listopadu 2007. godine na reprezentativnom uzroku od 1017 nezaposlenih žena. Uzorak je slučajan i stratificiran po regijama, odnosno županijama, konstruiran na temelju baze podataka Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje. Reprezentativan je za populaciju nezaposlenih žena (ne za cjelokupnu populaciju Republike Hrvatske). Istraživanje je provedeno individualnim anketiranjem u prostorijama Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje. Upitnik je sadržavao pitanja koja obuhvaćaju razne oblike diskriminacije žena pri zapošljavanju (ili na

prethodnim poslovima), stavove o rodnim ulogama (primjerice u politici, poslovanju, kućanskim poslovima i društvu općenito), te pitanja o mogućnostima i spremnosti za zapošljavanje, siromaštvu, religioznosti, političkim orijentacijama, opravdanosti davanja mita, osnovnim socio-demografskim karakteristikama ispitanica itd. U ovom radu analizira se dio dobivenih rezultata. U tom smislu polazi se od opće hipoteze da su žene pri traženju zaposlenja u Hrvatskoj u nepovoljnijem položaju od muškaraca, pri čemu poslodavci imaju važnu ulogu u stvaranju i održavanju spolne/rodne segregacije te diskriminacije žena pri zapošljavanju. U zaključku se, na temelju provedene analize, ističe kako su rezultati istraživanja pokazali značajnu prisutnost (eksplicitne ili implicitne) spolne diskriminacije žena prilikom traženja posla u Hrvatskoj, uz istodobno kršenje Zakona o radu i o ravnopravnosti spolova RH.

Teo Matković

Razmjeri, oblici i kvaliteta samozaposlenosti u Hrvatskoj

Samozaposlenost je oblik zaposlenosti u kojem radnik nije u zaposleničkom statusu, već zarađuje izravno od profita ostvarenog prodajom roba ili pružanjem usluga – dakle kao »sam svoj gazda«. Taj je oblik zaposlenosti dominirao u 19. stoljeću, da bi kasnije u industrijaliziranim zemljama postojano gubio na opsegu i važnosti. Iako je bilo prisutno i u vrijeme socijalizma, u Hrvatskoj se tranzicijom samozapošljavanju vraća popularnost, trend koji je u sedamdesetim i osamdesetim godinama 20. stoljeća bio prisutan diljem razvijenih zemalja. No između 1996. i 2007. godine na agregiranoj razini dogodilo se vrlo malo promjena u raširenosti samozaposlenosti, koja se kretala između 18,5 i 22,5 posto od ukupne zaposlenosti. Pri tome su se posebno robusnima na promjene pokazali formalni oblici samozaposlenosti (vlasnici poduzeća i obrta), čiji je udio u ukupnoj zaposlenosti bio najstabilniji. Niti jedna institucionalna promjena, rast ili stagnacija BDP-a nisu izravno potaknuli ili suzbili samozaposlenost, iako postoje indicije da je rast nezaposlenosti u kasnim 1990-ima potaknuo rast nepoljoprivredne samozaposlenosti. Prikaz dinamike ulaza i izlaza iz samozaposlenosti kazuje o stabilizaciji samozaposlenosti nakon 2001. godine, otkad sve manje osoba ulazi u taj oblik zaposlenosti, ali ga sve manje i napušta.

Danijel Nestić

Plaće u Hrvatskoj: trendovi, problemi i očekivanja

Tema rada su osnovni trendovi u razini i raspodjeli plaća u Hrvatskoj. Govori se i o pitanju određivanja visine minimalne plaće te donosi kratak pregled očekivanih kretanja plaća u sljedećim godinama. Usprkos solidnom realnom rastu plaća nakon 2000. udio plaća u raspodjeli BDP-a je smanjen. Takva tendencija ukazuje da je rad u Hrvatskoj postao relativno manje cijenjen u odnosu na druge faktore proizvodnje, što je tendencija i u mnogim drugim državama. Pokazuje se da je u Hrvatskoj u posljednjih desetak godina došlo do umjerenog rasta nejednakosti u raspodjeli plaća. Smatra se da će novi sustav minimalnih plaća donijeti dodatne napetosti u radno intenzivnim sektorima. Zaključak je da bi recesija, koja je započela u 2009. godini, mogla donijeti znatne promjene u trendovima kretanja plaća i dovesti do povećanih socijalnih tenzija.

Branimir Šverko i Zvonimir Galić

Kvaliteta radnog života u Hrvatskoj: subjektivne procjene tijekom posljednjih 15 godina

Cilj ovog rada bio je istražiti kakva je kvaliteta radnog života u Hrvatskoj tijekom posljednjih petnaest godina. Podaci su dobiveni višegodišnjim istraživanjem (od 1993. do 2008. godine) na prigodnim uzorcima zaposlenih koji omogućuju kros-sekcijske usporedbe rezultata (N=2990) i dopunjeni su istraživanjem na reprezentativnom uzorku zaposlenih u Hrvatskoj (N=474), provedenim u rujnu 2008. Ispitanici su, na numeričkoj ljestvici od pet stupnjeva, trebali procijeniti u kojoj mjeri su ostvarene sljedeće ključne karakteristike posla: (1) visina plaće koja omogućuje pristojan život, (2) pravednosti plaće prema zaslugama, (3) dobri (fizički) uvjeti rada, (4) sigurnost posla u kojem ne prijete otkazi, (5) sposobno rukovodstvo koje dobro vodi posao i brine se o ljudima, (6) ugodni suradnici koji se potpomažu, (7) mogućnosti napredovanja prema sposobnostima, (8) mogućnosti sudjelovanja u odlučivanju o pitanjima koja se odnose na rad pojedinca te (9) zanimljiv i poticajan posao koji čovjeka veseli. Podaci pokazuju statistički znatan porast

percipiranog stupnja ostvarenosti za većinu procijenjenih karakteristika rada. To upućuje na zaključak da je u promatranom razdoblju kvaliteta radnog života u Hrvatskoj bila u porastu. No unatoč tom porastu, prosudbe stupnja ostvarenosti nekih aspekata rada (osobito mogućnosti napredovanja i sudjelovanja u odlučivanju) i nadalje su niske, osobito za niže obrazovane skupine zaposlenih.

Nina Pološki Vokić

***Ugrožava li menadžment ljudskih potencijala položaj sindikata?
– Odnos sindikata i menadžmenta ljudskih potencijala u zadovoljavanju potreba zaposlenika***

Smanjenje sindikalnog članstva, te kao posljedica toga opadanje utjecaja i moći sindikata, prisutni su zadnjih desetljeća svugdje u svijetu. Kao jedan od značajnih razloga za navedeno ističe se menadžment ljudskih potencijala (MLJP). Teza o supstituciji sindikata MLJP-om te rast prisutnosti i važnosti MLJP-a u Hrvatskoj sredinom prvog desetljeća 21. stoljeća poticali su za ovaj rad, jer otvaraju pitanje kako se navedeno odražava na položaj sindikata u Hrvatskoj. Odgovor na to pitanje dan je na dvije razine – teorijskoj i empirijskoj. Na teorijskoj razini opisane su sličnosti i razlike između sindikata i MLJP-a u brizi za zaposlenike, opisana je Guestova kategorizacija politika radnih odnosa te je razvijena kategorizacija odnosa sindikata i MLJP-a od četiri stupnja (potpuna strategija MLJP-a, sinergija sindikata i MLJP-a, dualizam sindikata i MLJP-a te dominacija sindikata). Na empirijskoj razini, radi prihvaćanja/odbacivanja hipoteze o supstituciji sindikata MLJP-om, određivana je povezanost prisutnosti sindikata i kvalitete zadovoljavanja potreba zaposlenika na uzorku 81 velike i srednje velike hrvatske organizacije. Analiza literature potvrdila je prisutnost hipoteze o supstituciji sindikata MLJP-om u teorijskim promišljanjima i zemljama diljem svijeta, dok empirijski rezultati, usprkos tome što nisu statistički značajni, daju naslutiti da je u Hrvatskoj briga za zaposlenike veća u organizacijama koje nemaju sindikate te da sindikate posljedično MLJP može uspješno zamijeniti.

Marinko Đ. Učur

Uvjeti rada i sigurnosti zdravlja radnika

Područja zaštite na radu, zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja na radu bitne su determinante rada općenito, a posebno rada u radnom odnosu. Uvjeti rada u Hrvatskoj (fizičke, ekonomske i pravne naravi) nisu zadovoljavajući. Ozljede na radu i profesionalne bolesti se ne smanjuju. Nakon donošenja Zakona o zaštiti na radu (1996), donesen je određeni broj podzakonskih i drugih autonomnih akata, ali je na snazi nekoliko onih starih i dvadesetak godina. Autonomna regulativa je ograničena na nekoliko pitanja i odnosa iz te složene i zahtjevne oblasti. Osposobljavanje u području zaštite na radu ne provodi se sustavno. To se odnosi i na poslodavce i posloprimce. Doneseni su novi propisi o zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenom osiguranju na radu. Evidentirane su organizacijske i financijske promjene, ali suštinskih promjena nema. Obveze poslodavca (materijalne, financijske) su veće kada je riječ o sigurnosti i zdravlju pri radu s računalom, pri uporabi radne opreme, na privremenim i pokretnim gradilištima, pri ručnom prenošenju tereta, zaštiti na radu u radnim prostorijama i prostorima, pravima radnika profesionalno izloženih azbestu, o izloženosti buci na radu i dr. Nema sigurne djelatnosti pa zbog toga zaštita zdravlja i zaštita na radu ne mogu biti »dovršen« proces, već stalni aktivni odnos brojnih subjekata. Budućnost zahtijeva bolje uvjete rada i siguran rad te se, i u skladu s europskim stremljenjima, osobit naglasak stavlja na preventivno djelovanje.

Željko Potočnjak i Viktor Gotovac

Rad i pravni oblici rada u Republici Hrvatskoj

Promatrajući pravne oblike rada u Republici Hrvatskoj, autori u ovom radu nastoje obuhvatiti pojavnosti rada koje postoje u Republici Hrvatskoj te pokušavaju doći do zaključka o smislenosti pravnog uređenja rada. Polazeći od sveobuhvatnog »prava rada«, korpusa pravnih pravila koji u sebi obuhvaća sve pravne oblike rada u radnom odnosu, ali i izvan njega, autori ne diferenciraju elemente različitih pravnih oblika rada u Republici Hrvatskoj, već rad i pravne oblike rada identi-

ficiraju kako bi se, s gledišta radnog prava, utvrdila vrijednost njihova pozitivno-pravnog uređenja. Rad stoga nije analiza pojedinačnih različitih pravnih oblika rada, niti se pravni oblici vrijednosno ocjenjuju, nego se analitički pristupa implikacijama postojanja više pravnih oblika rada, posebno s obzirom na rad u radnom odnosu. U tome se dijelu iznose i određene teze u vezi suvremenih pravno-političkih diskusija s obzirom na fleksibilizaciju radnog zakonodavstva i tržišta rada.

Svjetlana Šokčević

Mogućnosti i izazovi socijalnog dijaloga u Hrvatskoj

Pri sagledavanju budućnosti individualnih i kolektivnih radnih odnosa u Hrvatskoj treba imati u vidu, među ostalim, europski koncept socijalnog dijaloga. Njegova je uloga naglašena u Ugovoru o osnivanju Europske zajednice, čija se glava »XI. Socijalna politika, izobrazba, stručno osposobljavanje i mladež« realizira kroz taj dijalog. Učinci socijalnog dijaloga u Hrvatskoj, osobito na sektorskoj razini, koji bi po svojoj efikasnosti bili usporedivi s europskim uzorima, gotovo da ne postoje pa negativna ocjena Europske komisije s tim u vezi nije neočekivana. Time u Hrvatskoj postaje upitna sposobnost provedbe europeiziranoga radnog prava, pa su pred socijalnim akterima očito velike promjene: ne samo promjene strategije, strukture i sustava djelovanja te novog načina vodstva, već i promjene načina razmišljanja.

Jasminka Kulušić

Poslodavac i novi Zakon o radu

U radu se daje prikaz evolucije temeljnoga hrvatskog propisa o radu, njegovih načela i ciljeva: od prijelaza sa statusnog na ugovorni radni odnos i dominacije poduzetnički poticajnog pristupa u 1995., preko fiktivne fleksibilizacije 2003. godine kojom je sustav učinjen rigidnijim, do kontroverzne rigidne

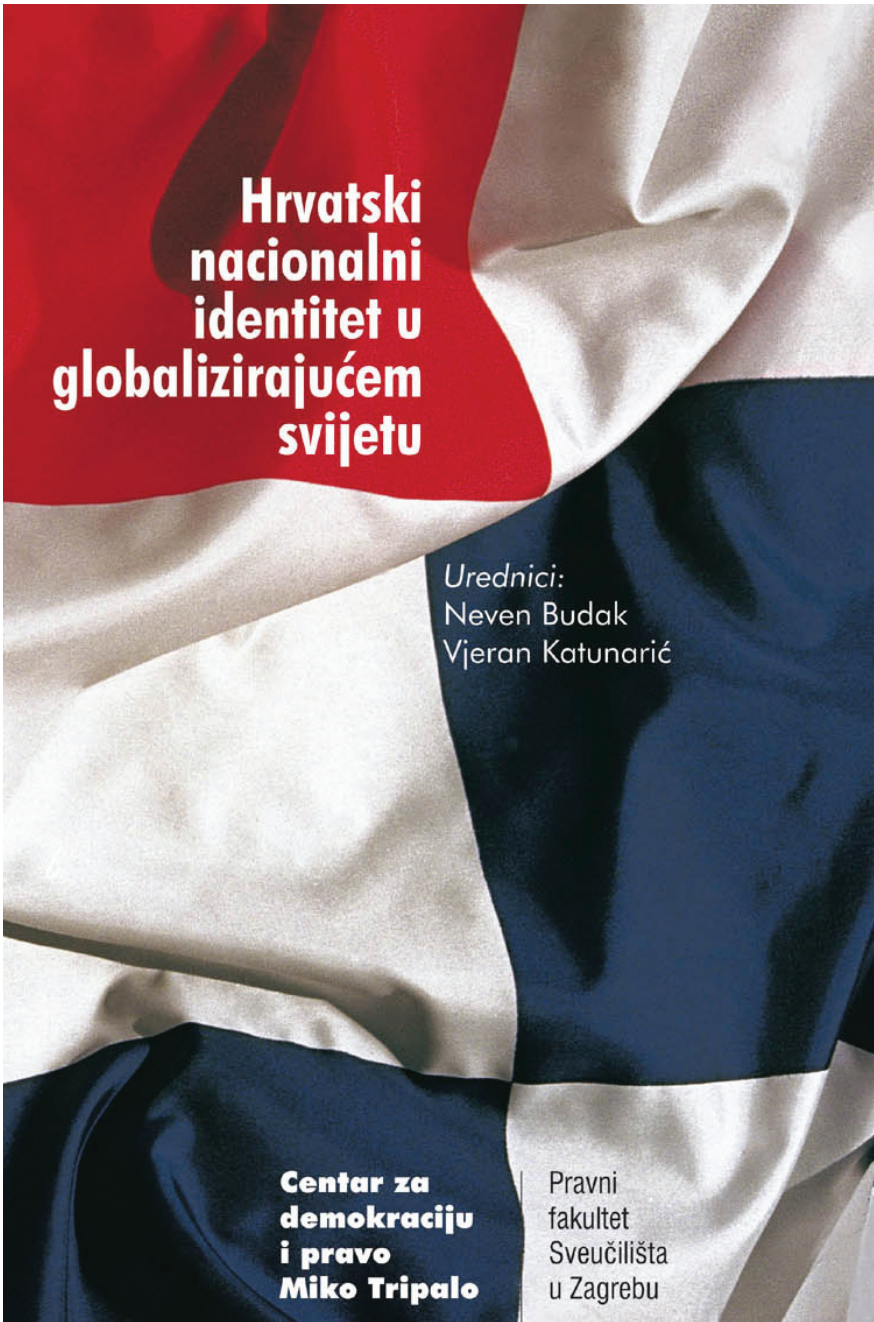
fleksibilizacije 2007. godine, kojom se vrši potpuno usklađivanje s europskom pravnom stečevinom. Prikazane su okolnosti donošenja novog propisa starog naziva kroz sociološku i ekonomsku dimenziju, te okolnosti europskih integracija. Naglašava se (s iznimkom harmoni-

zacije s *acquisom*) izostanak definiranja ciljeva najnovije intervencije u radno pravo te zahtjevi poslodavaca – njihovi ciljevi, razlozi i konkretni prijedlozi *de lege ferenda*.

Vojmir Franičević

Pogovor: Rad u Hrvatskoj – izazovi i dileme

U pogovoru knjige Vojmir Franičević raspravlja o izazovima i dilemama pred kojima se nalazi rad te akteri politika rada u kontekstu koji je globalizacijski i europeizacijski, ali i transformacijski, kontekstu koji je jedna od temeljnih poveznica svih radova u ovoj knjizi. Raspravlja se o izazovima produktivnosti i kompetitivnosti rada; o njegovoj fleksibilnosti i sigurnosti te pitanjima institucionalnih nedostataka i nedostataka sposobnosti reformiranja i vođenja aktivnih i koherentnih politika.

Hrvatski nacionalni identitet u globalizirajućem svijetu

Urednici:
Neven Budak
Vjeran Katunarić

**Centar za
demokraciju
i pravo
Miko Tripalo**

Pravni
fakultet
Sveučilišta
u Zagrebu

HRVATSKI NACIONALNI IDENTITET U GLOBALIZIRAJUĆEM SVIJETU

Nakladnici:

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo

Urednici:

Neven Budak
Vjeran Katunarić

Godina izdanja: 2010.

Stjepan Mesić

Riječ Predsjednika RH

Predsjednik RH naglasio je aktualnost i važnost izdavanja ove knjige. Navodeći kako identitet čine svi oni elementi koji kroz opće iskustvo narodnog života s vremenom postaju zajednički, pozitivni sadržaj sjećanja većine pripadnika neke nacije, naglašava kako se u hrvatskom slučaju identitet prožima kroz tri kruga utjecaja: najširi europski kulturno-civilizacijski krug, zatim nešto uži mediteranski i kontinentalni krug, koji sadrži i vezanost s balkanskim prostorom, te na posljednjem mjestu najbliži nam krug vlastite emancipacije na kojem sami gradimo svoj identitet. Stoga, navodeći neke bitne odrednice identiteta i upozoravajući na otvorena pitanja, Predsjednik je pozvao sudionike skupa da osnaže raspravu o vlastitom identitetu, radi afirmacije i opstanka u globalizirajućem svijetu.

Neven Budak

Hrvatski identitet između prošlosti i moderniteta

Autor upozorava na kompleksnost poimanja identiteta u hrvatskoj prošlosti te upućuje na moguće pravce razvoja u budućnosti. Procesi nacionalne integracije s kraja 19. stoljeća prvi su pokušaji labavljenja lokalnih na račun nacionalnog identiteta. Nacionalni identitet se gradio na instrumentalnim interpretacijama motiva iz *tisućljetne povijesti*, poput kršćanske prošlosti ili raznih mitova o

kralju Tomislavu. Budak u tom kontekstu zaključuje da je hrvatski identitet postojao kao nikad ostvareni ideal, a da su stvarno egzistirali samo parcijalni hrvatski identiteti, prilagođeni ideološkim potrebama njihovih nositelja. Opća modernizacija društva u 1960-ima omogućila je diferencijaciju i osnaživanje urbane na račun ruralne kulture, utječući time i na različito poimanje identiteta, a sukob će preživjeti i period Domovinskog rata, ponovno dovodeći u prednost ruralnu interpretaciju. Na samom kraju autor upozorava na potrebu objektivnog pristupa izgradnji identiteta, kao i na pronalazak prave mjere između općih i nacionalnih obilježja.

Duško Sekulić
Pojam identiteta

Autor počinje svoj prilog utvrđivanjem razlike između prirodnih i društvenih znanosti, kako bi upozorio na fluidnost pojmova kojima se opisuju društvena stvarnost. U tom kontekstu naglašava potrebu za analizom shvaćanja fenomena poput etničkog, nacionalnog i rasnog, odnosno, potrebu za istraživanjem njihova značenja i promjena u značenju. Naime, Sekulić naglašava kako ti pojmovi u sebi sadrže ideološku funkciju koja više *prikriva* nego što *otkriva*. U nastavku rada analizira pojmove rase, nacije te odnosa nacije i jezika, istovremeno inzistirajući na ideji nacije kao *zamišljene zajednice*, kako bi pokazao da se socijalni konstrukti ne mogu razumjeti pozivanjem na neke objektivne karakteristike. Naprotiv, mogu se razumjeti samo procesi nastajanja tih konstrukata u kojima određena interpretacija povijesti ima važnu ulogu. Time autor prelazi na pojam identiteta, odnosno sociološku konstrukciju identiteta kao promjenjivog i socijalno konstruiranog, kako kroz funkcionalističku teoriju, tako i kroz simbolički interakcionizam. Identitet se nalazi, kao i čitava politička praksa, u tenziji između esencijalizma i konstruktivizma, a Sekulić zaključuje da se pitanje identiteta ipak treba proučavati kroz njegovu konstrukciju, koju ne smatra objektivnom povijesti nego izborom, a često i mitološkom rekonstrukcijom prošlosti. Identitet je nešto što treba stvoriti, a ne nešto objektivno dano što treba otkriti.

Gvozden Flego

Bilješke uz pojam identiteta

Usprkos velikoj ekspanziji pojma identiteta u posljednjih tri desetljeća, autor ipak izražava skeptičan stav prema njegovoj uporabi. Nekoliko je razloga: (1) sama riječ identitet izaziva nedoumice i semantičke stranputice, stoga smatra prihvatljivijim upotrebu drugog pojma za ono što se želi iskazati pojmom 'identitet'; (2) kod upotrebe pojma spornim mu se čini implicirana statičnost i naročito okrenutost prema prošlosti onoga što je identično, dakle jednako samome sebi, odnosno onoga što »bijaše biti«; (3) spornim se, i teško obranjivim, čini i gotovo svaka jednoobrazna definicija kolektivnog identiteta, posebno iz rakursa odnosa ja – mi; (4) Autor smatra da se upotrebom sintagme nacionalni identitet podrazumijeva apsolvirana njena temeljna supstancija, nacija, a ne uzimaju se u obzir promjene koje svijetu donosi globalizacija, kako za naciju i nacionalnu državu, tako i za identitet i pojedinca i društva ukupno.

Dario Čepo

Od nacionalnoga k supranacionalnom: europski identitet i Europska unija

Autor nastoji pokazati kako se s izgradnjom europskog identiteta kasnilo i da je to kašnjenje ključan čimbenik većine problema s kojima se suočava EU, napose problema demokratskog deficita. Pitanje europskog identiteta suočava se s idejom postmoderne relativizacije mogućnosti razvoja nekog novog identiteta ili inzistiranjem na višedimenzionalnosti dosada razvijenih identiteta, koji se smatraju neproduktivnim i suvišnim. Stoga, smatra Čepo, rješenje ne bi trebalo podrazumijevati stvaranje lojalnih europskih građana na principima nacionalne paradigme. Naprotiv, zajedništvo bi se trebalo temeljiti primjerice na habermasovskom postnacionalnom zajedništvu, uobličenom u poštivanju demokracije i temeljnih ljudskih prava ili pak, s druge strane, na Beckovoj ideji kozmopolitske Europe.

Tvrtko Jakovina

Hrvatska vanjska politika – što smo bili, što jesmo, što želimo i što možemo biti?

Analizom hrvatske vanjske politike autor pokušava utvrditi koliki su utjecaj identitet i samopercepcija Hrvata imali na međunarodni položaj Hrvatske. U tu svrhu analizu je podijelio u krugove, od kojih svaki predstavlja jednu skupinu vanjskopolitičkih problema na koje identitet može utjecati. Unutar prvoga kruga Jakovina kritizira situaciju unutar granica, analizirajući utjecaj unutarnje politike na vanjsku, odnosno ograničenja djelovanja koja identitetska pitanja nameću. Drugi krug čine zemlje u okruženju – susjedi. Analizirajući regiju i ograničenja koja onemogućuju potencijalnu dobrosusjedsku suradnju, Jakovina zaključuje da se takvo okruženje može smatrati neugodnim, što zbog neriješenih pitanja, što zbog vlastite nezainteresiranosti da razvijemo koherentnu politiku. Treći krug obilježavaju zemlje na koje se gleda kao na cilj, uzor ili savezništvo, a čine ih zemlje Europske unije i SAD. One su referentna točka prema kojoj mjerimo vlastita postignuća, ali javna rasprava o suradnji s tim državama, upozorava autor, još uvijek nema dovoljno demokratskoga kapaciteta kako bismo mogli uskladiti vlastite interese s interesima tih država. Posljednji krug analize bavi se ostatkom svijeta, naglašavajući razliku u utjecaju na svjetsku scenu koji je Hrvatska imala u prošlosti, a danas je izostao. Autor zaključuje da se unatoč njegovanoj ambivalentnosti hrvatske vanjske politike ipak može i mora osmisliti koherentna politika, jer države nisu apstrakcije, već organizmi koji nose povijesno iskustvo i nude osjećaj zajedničkog identiteta. Hrvatska treba prestati strahovati od geografije i prošlosti i pronaći svoje mjesto unutar svjetskog sustava.

Vjeran Katunarić

Hrvatska kulturna politika i izazovi globalizacije

Autor pokušava istražiti u kakvom su odnosu nacionalni identitet i proces globalizacije. Rad započinje prikazom obilježja procesa kulturne globalizacije i odgovorom nacionalnih država na taj proces. Hrvatski identitet specifičan je utoliko što je početkom devedesetih

antiglobalizam izjednačen s antibalkanizmom, čime je istovremeno bila omogućena snažnija suradnja sa zapadnim, a zatim i sa državama srednje Europe. Takve reakcije, smatra Katunarić, ilustriraju centrifugalni učinak globalizacije – napuštajući jugoslavensku sferu hrvatska vlast priklonila se novim saveznicima koji pristaju samozamišljenom zapadnjačkom idealu. Javni djelatnici u kulturi pokušali su razviti kanale suradnje unutar globalnog sistema razvijanjem nacionalne strategije, međutim, nedovoljno kreativne, a stanju nekreativne države i društva najvjerojatnije slijedi kulturna kolonizacija, upozorava Katunarić. Stoga se hrvatsko društvo mora transformirati, ali se transformacija mora temeljiti na realnoj slici o sebi i spremnosti da se prema vlastitoj tradiciji i središnjim uvjerenjima zauzme kritičan i samokorigirajući stav.

Rade Kalanj

Identitet i politika identiteta (politički identitet)

Autor započinje konstatacijom *da je riječ **identitet** izazvala **kapitulaciju društvenih i humanističkih znanosti te da to ima svoju intelektualnu i političku cijenu***. Naglašava da je koncept identiteta izrazito diferencijalistički i utoliko antagonizirajući, ali ga se ne može ignorirati, jer označava bitnu, trajnu i određujuću formu individualne i društvene egzistencije, bez koje pojedinci ili grupe ne bi imali svoj egzistencijalni smisao. On ima svoju snagu neovisno u našoj volji, stoga ga, naglašava Kalanj, neki autori tematiziraju kao »moć identiteta«. U nastavku, pokušavajući odgovoriti na pitanje zašto je problem identiteta zadobio toliku važnost u suvremenim društvenopovijesnim konstelacijama, autorova analiza se koncentrira na procese globalizacije, postmodernosti i tranzicije, na temelju koje zaključuje da je problem identiteta morao zadobiti političko obilježje. Kako bi izbjegli negativnu, antagonizirajuću formu koncepta, autor navodi upotrebu zamjenskoga koncepta politike priznanja, koji bi trebao omogućiti priznanje identitetske autentičnosti te stalno unaprjeđenje i nadograđivanje moderno- demokratskih ideja i društvenih oblika. Prvi korak na tom putu je prihvaćanje multikulturalne formule identitetske politike, stoga se autor u posljednjem dijelu bavi problemom multikulturalizma.

Vladimir Pezo

Sport i hrvatski identitet

Autor ističe općenitu važnost sporta i ukazuje na sve veće doprinose sporta, što iz perspektive marketinga, što iz perspektive javnog ulaganja. Time se sport pozicionira kao jedna od ključnih djelatnosti kojima se oblikuje identitet pojedinca, ali i društva općenito. Međunarodna sportska događanja postala su masovna okupljanja kroz koja se zemlje domaćini, ali i zemlje natjecatelji, kao i njihovi identiteti pokazuju u najboljem svjetlu. Osim toga, međunarodne sportske federacije nameću specifična pravila natjecanja koja podrazumijevaju i upute navijačima, indirektno promičući vrijednosti i utječući na identitet. U nastavku, Pezo opisuje neke od uspjeha hrvatskog sporta i utjecaj koji su imali na međunarodni položaj i unutar društvene odnose, te zaključuje da razvojem društvenih djelatnosti i sporta u europskoj Hrvatskoj postajemo snažna komponenta turizma, zdrave hrane, ekološki očuvane prirode i pitke vode.

Snježana Banović

Nedostatak strategije razvoja nacionalnih kazališnih kuća i hrvatski kulturni identitet

Autorica upozorava na važnost politike nacionalnih kulturnih kuća u izgradnji nacionalnog identiteta. Započinje analizu isticanjem onih povijesnih trenutaka u kojima je kulturna politika imala najveći utjecaj, bilo da je se koristilo u instrumentalne svrhe ili u svrhu oživljavanju duhovne perspektive vremena. Prisjećajući se tako značajnih trenutaka, Banović kritično pristupa razvoju koji je uslijedio nakon 80-ih godina prošlog stoljeća. Promjenu u percepciji trebala je donijeti Strategija iz 2001. godine, ali ona nije zaživjela, jer se realna politika bavila samo izborom čelnika važnih institucija i određivanjem fondova iz kojih će se financirati takve institucije. Autorica stoga završava donekle skeptičnim stavom, ipak citirajući Zakon o kazalištu na temelju kojeg bi se mogla osvijestiti važnost problema.

Boris Ljubičić
Grb i zastava

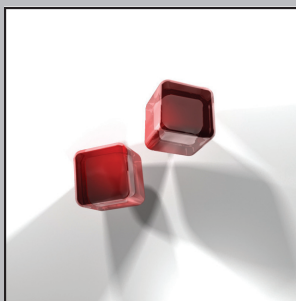

Goran Sunajko

Politički identitet i hrvatska socijalna svijest: odrednice političkog identiteta

Analizom dekonstruktivističke postmoderne političke misli, odnosno onog dijela koji problematizira pitanje identiteta u postmodernizmu, autor pokušava konstruirati temeljne odrednice daljnjeg razvoja identiteta, napose hrvatskoga. Sunajko u zaključku upozorava kako trebamo biti svjesni da identitet više nije nepromjenjiva i stalna činjenica, on je promjenjiv i može ga se i treba graditi prije svega aktivnom politikom identiteta kao jednom od politika, kako bi bio funkcionalan i u sadašnjosti, a ne vezan više za prisjećanje prošlosti i očekivanje budućnosti. U tom smislu suvremeni funkcionalni identitet rezultat je dogovora ili konvencije društvenih grupa, za kakve se vrijednosti treba vezati. Ako se u tome uspije, može se govoriti o postojanju hrvatske države i društva kao homogenih kategorija. U širini konsenzusa očituje se stupanj homogenosti cjeline, ali cjeline koja je široka samo zato što postoji pluralitet i raznolikost mišljenja, ideja i vrijednosti. Stoga je homogenost uvjetovana pluralitetom, prije nego njegovim ukidanjem ili nepostojanjem.

KORUPCIJA I POVJERENJE

Josip Kregar
Duško Sekulić
Željka Šporer

Centar za
demokraciju
i pravo
Miko Tripalo

Pravni
fakultet
Sveučilišta
u Zagrebu

KORUPCIJA I POVJERENJE

Nakladnici:

Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Autori:

Josip Kregar
Duško Sekulić
Željka Šporer

Godina izdanja: 2010.

Josip Kregar

Korupcija: neznanje nije opravdanje

Autor pokazuje kako demokracija u sebi ima ugrađenu potrebu za mijenjanjem i poboljšanjem. Demokratske reforme ključ su promjena u državi u kojoj tražimo viši stupanj odgovornosti. Institucije, već po naravi pojma, nikada nisu dovršeno djelo, već živi oblik koji treba oblikovati prema prilikama i njihovu učinku. Institucijama i zakonima o sprječavanju sukoba interesa, dostupnosti informacija i financiranju političkih stranaka i kampanja nije zajedničko samo to što su nerazdvojni dio izgradnje demokratskih političkih institucija, već i da su pravci reforme političkog sistema koji nas približava europskim kriterijima dobre i odgovorne vlasti. Poželjan rezultat naših prijedloga je razgradnja strukturnih uvjeta razvitku korupcije. Vlast i uprava temeljena na javnom interesu, a ne na klijentelističkim vezama, poželjan su cilj. U zaključku autor iznosi ocjenu: Korupcija je u Hrvatskoj stvaran i ozbiljan problem, no postignut je izvjestan napredak u usporedbi s ranijom situacijom, ali još uvijek zaostajemo za nekim drugim zemljama. Izgradnja institucija stvarni je cilj i to je razlog zbog kojega predlažemo izvjesne promjene u glavnim preventivnim mjerama protiv korupcije. Korupcija nije jednostavno politički program ili naslov u novostima. To je struktura i metoda vlasti, prepreka pristojnom društvu, korisnom radu, odgovornoj vlasti. Korupcija raste iz straha (pasivnosti, siromaštva: etičkog i materijalnog), cvjeta u neznanju (u birokraciji i bezličnom društvu). Ono što trebamo ukloniti su strah i neznanje.

Duško Sekulić

Percepcija korumpiranosti u vremenskoj perspektivi

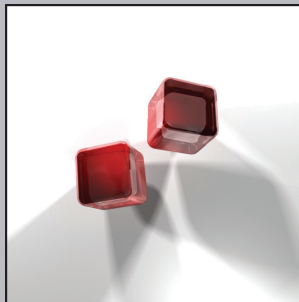
U radu smo pokazali, ističe Sekulić, da se percepcija korupcije znatno mijenja u posljednjih petnaest godina, tj. da raste. To je očito uvjetovano događanjima u društvu, naročito u posljednje vrijeme, obilježeno otkrivanjem velikog broja koruptivnih slučajeva. Vidjeli smo također da ta percepcija nije sasvim identična u svim kategorijama stanovništva, iako su trendovi prema percipiranju njezina povećanja univerzalni. Prema tome, možemo reći da je percepcija korupcije važan barometar društvenih kretanja, a vezana je i za niz drugih fenomena, poglavito za povjerenje u institucije i glasovanje na izborima.

Duško Sekulić i Željka Šporer

Gubimo li povjerenje u institucije?

Sekulić i Šporer zaključuju kako povjerenje u institucije varira te se, u oba promatrana razdoblja, najviše vjeruje vojsci, crkvi i policiji. Povjerenje u Europsku uniju je na razini prosječnog povjerenja u domaće institucije. U tom smislu obrasci povjerenja u institucije ne pokazuju neka drastična odstupanja od povjerenja koje nalazimo u drugim europskim zemljama. Nismo uočili tragove velikog entuzijazma i velikog povjerenja, ali nismo detektirali ni neko izraženo nepovjerenje. Faktorska nam struktura povjerenja pokazuje da se povjerenje strukturira u četiri osnovna faktora, od kojih je povjerenje u Europsku uniju (zajedno s povjerenjem u UN) zaseban faktor. Protivno očekivanju, povjerenje u institucije nije determinirano socijalnim položajem, ali je očito dio vrijednosne orijentacije. Visoko povjerenje u Europsku uniju dio je demokratsko-modernističkog kompleksa u 2004., s tim da se ta modernistička dimenzija ublažava podizanjem povjerenja u 2010. Povjerenje u domaće institucije znatno je više determinirano konzervativno-tradicionalističkim kompleksom. Ljudi skloni tradicionalizmu i konzervativizmu pokazuju tendenciju iskazivanja većeg povjerenja u domaće institucije. U 2010. dolazi do znatnijih promjena u usporedbi s 2004. godinom. Iako se rang-lista bitno ne mijenja, jasno se vidi pad povjerenja u neke institucije i porast povjerenja u neke druge. Tako su najveći relativni gubitnici crkva, Vlada i Sabor, a najveći dobitnici mediji, i to u prvom redu tisak.

HRVATI U BIH: USTAVNI POLOŽAJ, KULTURNI RAZVOJ I NACIONALNI IDENTITET

Urednik:
Ivan Markešić

Centar za
demokraciju
i pravo
Miko Tripalo

Pravni
fakultet
Sveučilišta
u Zagrebu

HRVATI U BIH: USTAVNI POLOŽAJ, KULTURNI RAZVOJ I NACIONALNI IDENTITET

Nakladnici:

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo

Urednik:

Ivan Markešić

Godina izdanja: 2010.

Stjepan Mesić

Bezentitetska Bosna i Hercegovina – rješenje za postizanje i održavanje konstitutivnosti i ravnopravnosti Hrvata u Bosni i Hercegovini

Stjepan Mesić u svom uvodnom izlaganju polazi od postavke kako je rasprava o Hrvatima u BiH važna ne samo zbog aktualnosti trenutnog političkog stanja u Bosni i Hercegovini, nego ponajprije s obzirom na položaj Hrvata u toj zemlji, koji se tijekom i nakon posljednjeg rata u BiH bitno pogoršao, i to ne samo zbog najmanje brojnosti hrvatskoga naroda, nego i zbog pogrešnih političkih procjena koje su imale hrvatske političke elite, kako one u BiH tako i one u Hrvatskoj. Rješenje »permanentne političke krize« u kojoj se BiH nalazi od vremena potpisivanja Daytonskoga mirovnog sporazuma predsjednik Mesić ne vidi u stvaranju hrvatskoga, tzv. trećeg entiteta, nego »u inzistiranju na tome da novi Ustav o kojem raspravlja i međunarodna zajednica: 1) poštuje konstitutivnost svih triju naroda na cijelom teritoriju BiH, 2) da jamči kulturnu autonomiju u ozračju interkulturalnosti te 3) da izgradi temelje političkim, poreznim, sigurnosnim, upravnim i drugim mehanizmima koji će jednako funkcionirati na cijelom području BiH«. Takva ustavna rješenja omogućila bi funkcioniranje Bosne i Hercegovine kao države i vodila bi ukidanju postojećih entiteta te novoj regionalizaciji zemlje. Ona bi smanjila i postojeće napetosti i međusobna nepovjerenja među trima narodima i omogućila da BiH započne temeljite i korjenite promjene radi pristupanja Europskoj uniji. Pomoć RH Hrvatima u BiH, predviđena čl. 10. Ustava RH, treba biti kako „u funkciji izgradnje stabilnih međudržavnih odnosa“, tako i u

funkciji očuvanja konstitutivnosti Hrvata u BiH, njihova političkog identiteta i subjektiviteta, ali i u funkciji stabilnosti BiH kao države. Mesić navodi kako se u navedenim pregovorima bosanskohercegovački Hrvati trebaju legitimirati kao »faktor političke stabilnosti države« i ustrajavati na donošenju ustavnih rješenja kojima „ni jedan narod ne može za sebe prisvajati ulogu državotvornog naroda“, jer bi takav politički debalans značio put u raspad BiH.

Ivo Komšić

Ustavno-pravni položaj Hrvata nakon Dayton – kontinuitet depolitizacije

Autor polazi od tvrdnje kako se Hrvati u BiH nalaze u procesu depolitizacije, i da je taj proces započeo početkom 90-ih godina 20. stoljeća, da je institucionaliziran u Daytonskom ustavu BiH i da se danas nastavlja politikom dekonstitucije naroda. Komšić se koristi pojmom ‚depolitizacija‘ u značenju oduzimanja ili odricanja političkog subjektiviteta, pa bi, kada je riječ o oduzimanju političkog subjektiviteta, ‚depolitizacija‘ značila da je nad narodom izvršena politička prisila ili pritisak neke druge vrste, odnosno da bi taj pojam, kada je riječ o odricanju političkog subjektiviteta, značio da je narod sam, u određenim okolnostima, politički subjektivitet prenio na nekoga drugoga ili da nije bio u stanju konstituirati svoju političku volju. U tekstu se naznačuje kako je politički subjektivitet naroda vezan za njegovu konstitutivnost u državi, a gubitak tog subjektiviteta za gubitak konstitutivnosti, odnosno za gubitak državnčkog identiteta, te da ni jedan narod ne može živjeti u jednoj, a svoj politički identitet i subjektivitet potvrđivati i ostvarivati u nekoj drugoj društveno-političkoj zajednici. Kada je riječ o Hrvatima u BiH, može se kazati kako se kod njih istodobno odvija proces depolitizacije i proces odrođavanja od Bosne i Hercegovine. Ti procesi započinju početkom 1990-ih godina, kada Hrvati u BiH formiraju svoju prvu nacionalnu stranku. Njezino formiranje trebalo je označiti početak političkog subjektiviteta hrvatskoga naroda u novim uvjetima, kao i njegovu unutarnju demokratizaciju. Međutim, taj proces nije vođen u tom pravcu, nego prema nacionalizaciji teritorija te »političkom i teritorijalnom separatizmu i izolacionizmu«

i provođen je različitim nasilnim sredstvima: »političkim pritiscima, kadroviranjem na svim razinama, vojnim prisustvom, ekonomskom zavisnošću i sl.«. U tom i takvom kontekstu Bosna i Hercegovina kao društveno-politička zajednica prestaje biti »tlo i okvir političkog identiteta hrvatskog naroda«.

Šaćir Filandra

Bošnjaci i Hrvati: od jednakosti do razlika

Autor ističe kako se odnosi Bošnjaka i Hrvata u posljednjih 150 godina nikada nisu određivali iz pozicije slobode i samostalnosti tih dvaju naroda, nego su uvijek bili determinirani izvana i često prikazivani u obliku »mita o bliskosti i o međusobnom savezništvu«, koji je, iako mit, imao i svoju trenutačnu političku važnost. Filandra je mišljenja kako u aktualnim bosanskohercegovačkim prilikama hrvatsko nacionalno pitanje postaje jedno od najvažnijih demokratskih pitanja, koje je rješivo samo kao zajedničko, opće pitanje, kao pitanje svih ljudi i građana BiH, a ne kao parcijalno, isključivo hrvatsko nacionalno pitanje. Pomoć Republike Hrvatske u rješavanju tog pitanja dobrodošla je, ali ne kao pomoć samo jednom od triju naroda, nego kao pomoć BiH kao cjelini. Jer pozicioniranje hrvatskoga pitanja na isključivo nacionalno pitanje neminovno dovodi do reduciranja na njegov teritorijalni i nacionalni aspekt, a time i do sukoba s isto tako teritorijaliziranim interesima Bošnjaka i Srba.

Mirko Pejanović

Demografsko-migracijski problemi u poslijeratnoj Bosni i Hercegovini

Kao podlogu svoje analize, autor uzima demografsku situaciju u BiH prije raspada Jugoslavije (1990.), zatim navodi demografsko-migracijske promjene tijekom rata u BiH. U tom su se razdoblju dogodila dva vala nasilnog progona i iseljavanja hrvatskog i bošnjačkog stanovništva: prvi val išao je s prostora koje je vojska srpskog naroda u BiH, potpomognuta postrojbama JNA, »čistila« od *nesrpskog* življa. Smjer iseljavanja bile su Hrvatska, dijelom Slovenija i zapadnoeuropske

zemlje. Drugi val dogodio se nakon početka bošnjačko-hrvatskog sukoba. Hrvati su prognani i iseljeni iz pretežno bošnjačkih sredina, a Bošnjaci iz pretežno hrvatskih sredina. Unutar tog vala iz većih se gradova iselio i veći broj građana srpske nacionalnosti. Pejanović analizira i politiku vladajućih stranaka prema povratku izbjeglica i raseljenih osoba u poslijeratnom razdoblju. Srpska demokratska stranka (SDS) nije zagovarala povratak Srba na područja Federacije BiH, dok je Stranka demokratske akcije (SDA) zagovarala povratak Bošnjaka na područja Republike Srpske. Hrvatska demokratska zajednica Bosne i Hercegovine (HDZ BiH) zagovarala je gradnju novih naselja za Hrvate iseljene s područja Republike Srpske i s većinskih bošnjačkih područja u Federaciji BiH i nije inzistirala na povratku Hrvata na područja RS-a, a posebno ne na područja Bosanske Posavine. Zbog trajnog iseljavanja tijekom i nakon rata Bosna i Hercegovina je kao prvo izgubila više od 80 000 stanovnika, što se može smatrati demografskim gubitkom, i drugo, u njoj je u tom ratnom razdoblju izvršena »radikalna promjena etničke strukture općina i gradova«, što svjedoče primjeri gradova Mostar, Bihać i Kakanj. Analizirajući demografsko-migracijske probleme Hrvata iz BiH, Pejanović navodi nekoliko uzroka njihova iseljavanja: 1) nemogućnost zapošljavanja, 2) teškoće u postizanju kulturne ravnopravnosti, 3) osjećaj neravnopravnosti hrvatskoga naroda zbog dvoentitetske podjele države BiH i 4) neizvjesnu političku budućnost BiH.

Tomo Vukšić

Demografski pogled na stanje katolika (Hrvata) u Bosni i Hercegovini (1996–2008)

Autor analizira suvremenu demografsku sliku BiH s posebnim osvrtom na katolike (Hrvate). Navodi tri glavna razloga demografskog stagniranja Hrvata: 1) neuspjao povratak prognanika i raseljenih, 2) vrlo negativan prirodni prirast Hrvata koji su ostali u BiH i 3) novo iseljavanje Hrvata. Vukšić nudi i preliminarne rješenja takvih negativnih demografskih trendova. Kao prvo treba i dalje ustrajati na povratku prognanika i raseljenih, učiniti sve kako bi se zaustavio val iseljavanja.

nja i podigao natalitet. No cjelovita rješenja navedenih problema vidi ponajprije u gospodarskom razvitku BiH, posebno gospodarskom razvitku krajeva naseljenih Hrvatima i katolicima, zatim u političkoj sigurnosti u BiH, jačanju kredibiliteta Katoličke crkve, jačanju veza s Republikom Hrvatskom, ali i gradnjom i jačanjem institucija nacionalne kulture.

Slavo Kukić

Mediji u BiH – stanje i mogući pravci razvoja

Autor analizira ulogu medija u BiH, koji su odigrali važnu ulogu u konstruiranju, ali i destruiranju same države. Troetnička podijeljenost države i društva, nastala početkom 90-ih godina 20. stoljeća i nastavljena tijekom i neposredno nakon rata, odrazila se i na medije. U ratu su stvorena »tri potpuno odvojena medijska sustava« koja su nakon potpisivanja Daytonskog sporazuma od »ratnohuškačkih« prešla u miroljubivije vode, iako »ratnohuškačka« logika nije potpuno iščezla. No pozitivni trendovi u medijima mogu se primijetiti tek od 2000. godine, posebno kada je riječ o novinarskim slobodama, iako vodeće političke elite nastoje zadržati kontrolu nad medijima. U sklopu te analize Kukić ne bježi od rasprave o hrvatskom nacionalnom kanalu, o problemima koji su se javljali u vezi s tim i koji se još uvijek javljaju. Prihvati li se zahtjev većine zastupnika hrvatskih stranaka u bosanskohercegovačkom parlamentu za uspostavu kanala na hrvatskom jeziku, doći će, smatra autor, do preseljenja preostalog dijela hrvatskog naroda, iz već sada ratom uspostavljenih »etničkih oaza« u neka druga jednonacionalna hrvatska područja. Uspostavom vlastitoga nacionalnog kanala postaviti će se pitanje ljudskih potencijala za njegovo funkcioniranje, kao i pitanje njegovog financiranja. Kukić rješenje vidi u osmišljavanju javnog RTV servisa kao pretpostavke europske budućnosti BiH, za što bi bilo potrebno prvo izgraditi jedinstven i jedini RTV servis na razini države BiH i drugo, zakonodavac bi uspostavljanjem jedinstvenoga RTV servisa morao stvoriti pretpostavke za strukturu »koja će biti u funkciji spajanja, a ne razdvajanja«.

Milenko Brkić i Marko-Antonio Brkić

Dvije škole pod jednim krovom – od segregacije do koedukacije

Autori u svom radu upozoravaju na probleme koji u bosanskohercegovačkom društvu nastaju daljnjim postojanjem dviju škola pod jednim krovom. Smatraju da takve škole ne razvijaju »koncept koedukacije«, nego uglavnom rezultiraju »izolacijom, nesnošljivošću i diskriminacijom«. Najočitije je to u projektu »dvije škole pod jednim krovom«. Jedan dio kreatora takvih politika radi to svjesno, s konkretnim ciljem, svjesni napetosti koje iz toga proizlaze. Autori su mišljenja kako je za sve građane BiH sudbinski važno »prepoznati, priznati i prihvatiti različitosti«. Međutim, od ključnog je značenja za razvitak hrvatskog naroda, posebno u BiH, potreba da se kod djece i mladeži razvijaju sposobnosti i umijeća za suodnose unutar različitih kultura, kako bi drugima i drugačijima otkrivali sličnosti i razlike. U komunikaciji s drugima je potrebno, smatraju oni, prestati tražiti smetnje i prepreke i pritom zlorabiti pitanje identiteta; umjesto toga treba tražiti »miroljubive i kreativne odnose«. Na temelju analize stanja u nekoliko takvih škola, autori naznačuju da projekt dviju škola pod jednim krovom još nije u stanju odgajati mlade ljude za suživot u toleranciji.

Ivan Cvitković

Hrvatski identitet u Bosni i Hercegovini

Autor razmatra važno pitanje identiteta, prije svega onog tko su »bosanski Hrvati«, a tko »Hrvati u BiH«, kao i pitanja jezičnog i političkog identiteta te demografske slike BiH koja je bitno izmijenjena posljednjim ratom. Cvitković primjećuje kako je BiH kroz svoju povijest opterećena odnosom i prepletenošću vjerske i nacionalne pripadnosti. Zato će se u BiH, zbog nacionalnih i konfesionalnih odnosa, u organiziranju političkog života uvijek javljati nacionalne i konfesionalne prepreke, što stvara pogodne okolnosti za konstantno njegovanje kulta straha (od ugroženosti, obnove rata, besperspektivnosti, osiromašjenja itd.). Shodno tome, smatra autor, bosanskohercegovačko društvo se 90-ih godina 20. stoljeća pokidalo po nacionalno-konfesionalnim šavovima, što traje i danas. Po pitanju nacionalnog identiteta Hrvata u

BiH, autor zaključuje kako hrvatska nacija jest matična nacija Hrvata u BiH, ali im Hrvatska nije matična, ni rezervna domovina. Matična i jedina domovina jest Bosna i Hercegovina, stoga se postavlja pitanje zašto se onda Hrvatima u BiH nameće status dijaspore.

Željko Ivanković

Hrvatska književnost u BiH prema cjelini hrvatske književnosti i cjelini (moguće) bosanskohercegovačke književnosti

Autor polazi od stajališta kako je u Republici Hrvatskoj u mirne vode ušlo »dramatično konstituiranje nove hrvatske književnosti«, dok je razumijevanje te iste književnosti na margini, što znači da je u Bosni i Hercegovini ostalo i dalje difuzno. Iako su književnost i jezik bosanskohercegovačkih Hrvata integralni dio hrvatske kulture, ipak bi bilo potrebno propitivati mogu li hrvatska kultura, književnost i jezik biti i sastavnim dijelom neke buduće bosanskohercegovačke književnosti. Ivanković analizira stanje unutar hrvatske književnosti, koja je svedena na granice NR/SR Hrvatske. Za tu književnost nisu postojali Hrvati i njihova književnost izvan ondašnjih republičkih granica, pa tako ni Hrvati i njihova književnost u BiH. Navodi nekoliko respektabilnih izdanja u kojima se prikazuju najvažnija dostignuća u hrvatskoj književnosti, npr. *Pet stoljeća hrvatske književnosti*, *Zlatna knjiga hrvatskog pjesništva*, Frangešova *Povijest hrvatske književnosti* te Viskovićev pregled hrvatske književnosti u *Enciklopediji Jugoslavije* te zaključuje kako službeni književni Zagreb hrvatsku književnost ne vidi i ne prepoznaje izvan Zagreba. Posebnu pozornost posvećuje hrvatskoj književnosti u BiH, pokušavajući pronaći odgovor na pitanje je li hrvatska književnost u BiH sastavnica književnosti Bosne i Hercegovine, odnosno bosanskohercegovačke književnosti. Tražeći odgovor na ta pitanja Ivanković upozorava na problem odnosa unutar cjeline hrvatske književnosti, kao i na »problem razumijevanja cjeline hrvatske književnosti u BiH kao njezina *corpus separatuma*«.

Luka Markešić

Uloga Katoličke crkve u integrativnim procesima u BiH

Autor polazi od postavke kako religije imaju integrativnu i dezintegrativnu funkciju u društvu. Kada je riječ o BiH, Katolička crkva je imala vrlo važnu integrativnu ulogu, posebno u izgradnji državnosti BiH »sa specifičnim modelom pluralizma nacija, kultura i religija«. Katolička crkva je to činila, navodi Markešić, sa stajališta svjetovnosti, ali ne apsolutizirajući pritom državu. Koliko je Katolička crkva bila zauzeta uspostavom BiH kao države kao multikulturnog društva vidljivo je iz nastupa najviših crkvenih predstavnika, od pape Ivana Pavla II., koji je snažno podupirao neovisnost i samostalnost BiH, pa do mjesnih biskupa (kardinala Vinka Puljića) i redovničkih provincijala (fra Petra Anđelovića). Međutim, kaže i kako u najnovijoj bosanskohercegovačkoj povijesti određeni predstavnici Katoličke crkve nisu bili dorasli svojem poslanju u uspostavi društva povjerenja i tolerancije, nego su bili u službi dezintegrativne nacionalno-stranačke politike. Navodi kako je »dio viših i nižih crkvenih poglavara, protivno javno obznanjenim stavovima mjesne i univerzalne crkve, djelovao teoretski i praktično za ostvarenje plana podjele BiH bez obzira na zločine koji su se time činili, od etničkog čišćenja do genocida, i to se toleriralo bez primjene opravdanih sankcija prema njima«.

Alen Kristić

Vjerske institucije u BiH: govor »razrokosti« ?

Autor propituje u kojoj je mjeri javni govor vjerskih institucija u BiH odgovoran i u kojoj je mjeri taj govor »autentičan teološki govor«. Stoga u prvom dijelu članka Kristić analizira načelne oznake autentičnoga teološkoga govora, dok u drugom dijelu govori o simptomatičnim obilježjima javnoga govora vjerskih institucija u BiH, koje naziva nesposobnost prihvatanja kritike, odsuće samokritike, posredovanje krivog načina pripadanja, bešćutna usredotočenost na sebe, relativizam bez stvaralaštva itd. U trećem dijelu članka daje dijagnozu takvoga stanja s obzirom na navedeni javni govor religijskih institucija, a u četvrtome naznačuje i terapiju kako postojeći javni govor vjerskih institucija u Bosni i Hercegovini učiniti istinskim teološkim govorom.

DECENTRALIZACIJA

JOSIP KREGAR
VEDRAN ĐULABIĆ
ĐORĐE GARDAŠEVIĆ
ANAMARIJA MUSA
SLAVEN RAVLIĆ
TEREZA ROGIĆ LUGARIĆ

Centar za
demokraciju
i pravo
Miko Tripalo

Zagreb, 2011.

DECENTRALIZACIJA

Nakladnik:

Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo

Autori:

Josip Kregar

Vedran Đulabić

Đorđe Gardašević

Anamarija Musa

Slaven Ravlić

Tereza Rogić Lugarić

Godina izdanja: 2011.

Autori studije *Decentralizacija* analizirali su cjelokupni sistem javnog upravljanja u Hrvatskoj, i zajedno s postojećim teorijskim pretpostavkama dobrog upravljanja došli su do sljedećih zaključaka i prijedloga:

1. Reforme pod zajedničkim nazivom decentralizacija moraju prije svega imati jasan cilj. Decentralizacija je prijenos vlasti od centralne i regionalne samoupravne jedinice, što uključuje prijenos ovlasti odlučivanja i financijskih sredstava, ali i odgovornosti. Naša namjera je potaknuti političku decentralizaciju koja omogućava svrhovitu participaciju građana u odlučivanju o lokalnim javnim poslovima. Svrhovita participacija znači reforme izbornog modela i međuodnos tijela lokalne vlasti radi otvorene, efikasne, odgovorne, skromne i jeftine, no profesionalne uprave koja slijedi načela europskog načina dobrog vladanja. Glavnina napora u ostvarivanju gradskih proračuna svodi se na financiranje različitih komunalnih potreba i obveza te na razvojne strateške projekte.

2. Politička decentralizacija nije sama sebi cilj, njezin cilj je legitimizacija političkih institucija lokalne vlasti i sistema u cjelini. Građani su u centru javne aktivnosti te su na jasno definiran način uključeni u javni život na lokalnoj razini.

a) Lokalni izborni sustav trebao bi imati dvije razine, s dva različita izborna modela. Za lokalne jedinice (općine i gradovi) do 35 000 stanovnika jednostavan većinski sustav, s jednomandatnim okruzima. Za jedinice s više od 35 000 stanovnika (veliki gradovi i županije) mješoviti većinsko-razmjerni sustav u kojemu se polovica vijećnika bira sustavom relativne većine u jednomandatnim okruzima, a polovica razmjernim sustavom u kojemu je cijela lokalna jedinica izborna jedinica. I izborni sustav u jedinicama mjesne samouprave slijedio bi istu logiku: sustav relativne većine za mjesne odbore i gradske kotareve, ali mješoviti većinsko-razmjerni sustav za gradske četvrti Zagreba.

b) Treba razriješiti izvjesni dualizam i potencijalni sukob nadležnosti između čelnika izvršne vlasti (načelnika, gradonačelnika) i predstavničke skupštine parlamentarizacijom predstavničke demokracije – jačanjem političko-nadzornih ovlasti skupštine te uspostavljanjem sustava političke odgovornosti lokalne izvršne vlasti i uprave skupštini.

c) Postojeći zakonski okvir u Republici Hrvatskoj predviđa neposredan izbor općinskih načelnika, gradonačelnika, župana te gradonačelnika Grada Zagreba. Na taj način te važne institucije dobivaju legitimitet za obavljanje svoje funkcije izravno od birača. Takvo rješenje, međutim, ni u kojem slučaju ne znači da spomenuti čelnici nisu odgovorni za zakonitost svog djelovanja. Njihov mandat nije bezuvjetan i ne znači izostanak nadzora od strane predstavničkog tijela lokalne i područne samouprave i njih samih. Taj mandat je ograničen pravnom odgovornošću za obavljanje izvršne funkcije, ali samo i isključivo u okvirima zakona koji uređuju njihov položaj i ovlasti.

d) Treba započeti radikalnu demokratizaciju izbornog postupka za izbore lokalnih stranačkih tijela i dužnosnika, te demokratizaciju kandidacijskog postupka za stranačke kandidate u izborima za lokalna vijeća. U te izborne postupke treba uključiti sve članove stranke, kojima treba dati i mogućnost predlaganja kandidata ne samo za lokalne organe stranke i jedinica lokalne samouprave, dakako, uz ovlaštena stranačka tijela.

e) Odlučivanje na unutarstranačkim i kandidacijskim izborima mora biti tajno, obvezno s više kandidata od broja koji se bira, s tim da bi u kandidacijskim izborima članovi stranke u izbornom okrugu

gdje se bira sustavom relativne većine određivali kandidata stranke, a u razmjernom dijelu izbora u većim gradovima i županijama odredili bi svojim glasovanjem i redosljed kandidata stranke (uz osiguranje propisane zastupljenosti). Nadzor nad ispravnošću izbornog i kandidacijskog postupka obavljala bi regionalna i nacionalna stranačka tijela, ovisno o tome na kojoj se razini odvijaju izbori.

f) Trebalo bi ojačati ulogu lokalnih stranačkih tijela (skupštine, odbora) kao mjesta rasprave i odlučivanja te organizirati unutarstranačke rasprave oko političke strategije i programa rada stranke u jedinici lokalne samouprave. Političke stranke mogu biti demokratski subjekti samo ako su same unutar sebe demokratske.

g) Korisna mjera je proširenje nespojivosti (inkompatibiliteta) i kumulacije funkcija. Ne bi trebalo dozvoliti istovremeno obavljanje funkcija na dvije razine i kumulaciju izvršnih funkcija.

h) Radi sprječavanja rizika stranačke korupcije predlažemo potpunu transparentnost stranačkih financija (izvora, troškova) te objavljivanje liste najvećih pojedinačnih donatora, daljnje smanjivanje gornje granice troškova za lokalne izborne kampanje te strogo kažnjavanje prekršitelja i kaznene sankcije za odgovorne stranačke dužnosnike.

i) Treba donijeti posebna i specifična pravila o sprječavanju sukoba interesa na lokalnoj razini te promovirati transparentnost poslovanja i obavljanja funkcija.

j) U Hrvatskoj bi posebno na lokalnoj razini pravo na referendum moglo pozitivno utjecati na razvoj lokalne demokracije. Za lokalni referendum treba propisati prag od 10% potpisa ukupno registriranih birača, a za uspjeh referenduma dovoljna je pozitivna odluka 25% ukupno registriranih birača. Treba propisati da je lokalno predstavničko tijelo obvezno raspisati referendum ako se ispune zakonski uvjeti te utvrditi pitanja o kojima se ne može odlučivati na referendumu.

k) U skladu s europskim preporukama o građanskoj inicijativi i pravilima Europske komisije o građanskoj inicijativi za donošenje zakona na razini EU iz travnja 2010., treba razraditi uvjete i oblike lokalne građanske inicijative. Tako bi 10% registriranih birača u lokalnoj jedinici moglo tražiti raspravu ili pokretanje postupka odlučivanja skupštine o nekom lokalnom pitanju, a o tome bi se moralo odlučiti u roku od tri mjeseca.

1) Treba uvesti instituciju građanskog foruma kao oblik deliberativne demokracije u velike gradove koji imaju razvijeno civilno društvo. Osnivači bi zajednički trebali biti gradsko vijeće i relevantne udruge i organizacije civilnoga društva. Cilj bi bio rasprava o strateškim rješenjima gradskih problema (prostorno planiranje, promet).

3. Teritorijalna podjela i fragmentacija lokalnih samoupravnih jedinica realan su problem. Ne radi se o broju, već o sadržaju djelovanja i institucijama. I druge zemlje imaju male lokalne jedinice, no više stupnjeva upravljanja, drukčije nadležnosti i financije, drukčije institucije. Rješenje mehaničkog spajanja nije dobro. Daleko bolje bilo bi pojačati suradnju i stvaranje zajedničkih tijela, upravnog aparata i projekata. Iako ograničena, i sada postoje takva rješenja, no rijetko se primjenjuju jer nema politika i indirektnih (npr. financijskih) poticaja za to. Variranje i računalno simuliranje dobra su podloga za raspravu, no sami po sebi nedovoljni za podršku i povjerenje u racionalnost i nepristranost prijedloga. Iskustvo je da se i razumna rješenja iskrive petljavom izvedbom i političkim kompromisima. Namjera da se ta promjena izvede postupno, u više faza i koraka, čini se najboljim izborom, jer se nakon svakog koraka može s više pouzdanja radikalnije rješavati i taj problem. Dobar početak bilo bi objedinjavanje, pripajanje, općina koje nemaju ni minimalne gospodarske ili demografske uvjete za samostalnost, a sve to potkrijepljeno financijskim poticanjem.

a) U Hrvatskoj je regionalna decentralizacija posljedica dvaju paralelnih procesa. Jedno je prepoznavanje posebnih regionalnih interesa u ekonomskom razvoju, bilo da se radi o natprosječnom uspjehu ili relativnom zaostajanju. Drugo je prepoznavanje posebnih regionalnih identiteta, naglašavanje posebne kulturne posebnosti i vrijednosne političke identifikacije. Hrvatska ima nekoliko povijesnih i prirodnih regija s kojima postoji snažna identifikacija stanovništva pojedinih dijelova zemlje, pa je pri racionalizaciji teritorijalne osnove potrebno voditi računa i o tom elementu. I jedno i drugo je podloga, ali i posljedica, političkih pokreta koji su postali formom i medijem isticanja tih procesa. Samo malim dijelom to je objašnjivo kulturnopovijesnim čimbenicima. Nisu sazreli svi potrebni elementi za okončanje postup-

ka reforme. No naznake smjera su jasne. Regije nisu statističke, već političke kategorije, regije nisu zajednice ljudi, već i administrativni stupanj, regije se ne stvaraju volontarističkim nametanjem granica, već deliberativnim procesom odlučivanja. Ideja o Hrvatskoj kao zemlji jakih regija nema više negativnu političku konotaciju, no i nije cilj za sebe, već sredstvo bolje vlasti.

b) Sadašnji sustav područne (regionalne) samouprave potrebno je reformirati u nekoliko smjerova. Jedan smjer bio bi nedvosmisleno jačanje njegove regionalističke dimenzije, koji bi sadašnje županije od jedinica područne (regionalne) samouprave postupno transformirao u prave regije s većim stupnjem samoupravnoga kapaciteta.

c) Racionalizacija teritorijalne osnove županijskog ustrojstva znači smanjivanje broja županija. Hrvatskoj nije potreban dosadašnji broj županija koje opterećuju cjelokupnu organizaciju države, jer se na postojeću županijsku podjelu nadovezuju i ostale podjele te organizacija drugih upravnih resora.

d) Jačanje samoupravnoga kapaciteta županija i njihova transformacija u snažne samoupravne regije. Elementi za to su već velikim dijelom ugrađeni u postojeće pravno uređenje županija. Među navedene elemente ubrajaju se neposredni izbori izvršnih i predstavničkih tijela (župana i županijskih skupština), županijske financije, ustavom zajamčen samoupravni djelokrug, pravna osobnost i drugo.

e) Poboljšanje koordinativne uloge županija u obavljanju javnih službi na svojem području. Bitan dio poslova koji ulaze u samoupravni djelokrug županija otpada na koordinaciju mreže zdravstvenih, kulturnih i obrazovnih institucija na području županije. U pogledu tih poslova županije, veće i relevantne kao regija, trebaju biti ključna čvorišta u obavljanju tih poslova. Posebno je značajna uloga županija kao koordinatora javnih službi, s obzirom na središnja tijela državne uprave nadležna za pojedine upravne resore.

f) Osobitu važnost ima reguliranje prostornog planiranja, zaštita interesa Hrvatske kao cjeline u tome te orijentacija županija na poticanje društvenog i gospodarskog razvoja u okviru nove regionalne politike Hrvatske. Pretpostavka je moderniji sustav vođenja regionalne politike. Županije bi trebale biti bitan dio moderne regionalne politike, a ulogu

županija potrebno je dodatno potencirati i oživotvoriti. To se posebno odnosi na strateško planiranje razvoja županije.

4. Upravna i fiskalna decentralizacija posljedica su zahtjeva za legitimiranom i otvorenom, manje rastrošnom, a učinkovitom i odgovornom lokalnom upravom. Cilj zagovaranja otvorene i dobre vlasti je viša razina odgovornosti, participacija građana, bolja javna kontrola i otvorenost kod formiranja proračuna. Cilj je smanjenje ukupnog troška djelovanja institucija. Središnja tijela državne vlasti tolerirala su, umjesto da kontroliraju, nejasnoće regulacije i primjene propisa i nisu pružala adekvatnu pomoć u tumačenju i provedbi propisa.

a) Ulogu nadležnih središnjih tijela, umjesto na nadzoru, treba temeljiti na pružanju pomoći i suradnji s lokalnim jedinicama, kako bi one ostvarile odgovarajući stupanj kadrovske spremnosti, tehničke i stručne osposobljenosti potrebne za nove zadatke kao što su internacionalizacija djelovanja, strateško planiranje i uključivanje u sustav europskih i regionalnih projekata. Istovremeno treba intenzivirati nadzor zakonitosti rada i financijskog poslovanja.

b) Strateško odlučivanje i razmišljanje o budućem i održivom razvoju, nedostaju, stvara se dojam o kaotičnosti, improvizaciji u odlučivanju na lokalnoj razini. Potrebno je utvrđivanje obveze donošenja strateških planova. Jedinice same, bez podrške središnjeg tijela, to neće moći osigurati. Treba se oslanjati i na sposobnosti i mogućnosti civilnog društva, ne samo u ovom pitanju. Uključivanje svih dionika, posebno privatnog sektora, civilnog društva i samih građana, pretpostavka je kvalitete strategije i doprinosa njezinoj implementaciji.

c) Modeli za kvalitetu, kao što su CAF ili ELOGE, mogu se u lokalne jedinice ili njihove javne službe uvoditi samoinicijativno ili putem udruga regija, gradova i/ili općina, koje bi mogle imati koordinacijsku ulogu. Kroz mreže lokalnih jedinica i njihove platforme hrvatski gradovi i općine mogli bi razmjenjivati najbolju praksu u rješavanju pitanja lokalnog upravljanja i stvarati ljestvicu kvalitete na temelju postignutih rezultata.

d) Svaka lokalna jedinica treba na vlastitoj Internet stranici na lako dostupan i jasan način pravovremeno objaviti odgovarajuće dokumente.

Nepoštivanje odredbe ili rokova može biti razlog za sankcije. Službeno glasilo lokalne jedinice treba biti lako i bez naknade dostupno na internetu. Objavljivanje svih odluka, aktivnosti i podataka na internetu treba biti pravilo, a iznimke ograničene. To se naročito odnosi na podatke o svim lokalnim tijelima i pravnim osobama, uključujući proračune, završne račune i izvještaje, podatke o broju i stručnosti vijećnika, (grado)načelniku i zaposlenima u lokalnim tijelima, ustanovama i službama te na formiranje registra općih akata, uključujući statut i poslovnik. Podaci o načinu kontaktiranja i Internet stranicama svih tijela i službi trebaju biti vidljivi i dostupni. Internet stranica lokalnih jedinica treba biti stalno otvorena za pitanja i komentare građana, kao i njihove pritužbe. Posebno je važno informirati građane o sjednicama vijeća i dnevnim redovima, zapisnicima sa sjednica, ali i o važnijim namjeravanim odlukama, kao što su urbanistički planovi, prijedlozi proračuna, strategije, te važne odluke.

e) E-uprava treba omogućiti uvođenje sustava elektroničkog upravljanja dokumentima, a e-javne nabave trebaju se odvijati u skladu s europskim standardima i domaćim zakonima. Uloga središnjih državnih tijela je u stvaranju preduvjeta za usvajanje i provedbu e-upravljanja u lokalnim jedinicama, posebno u pogledu pravnog okvira, uključujući elektronički potpis te osiguranje informacijske sigurnosti i zaštite osobnih podataka, ali i u uspostavi odgovarajuće infrastrukture i znanja.

f) Lokalne jedinice građanima trebaju pružiti mogućnost te za vijećnike, gradonačelnike i zaposlene u lokalnoj samoupravi i službama odrediti obvezu edukacije o političkoj kulturi i pitanjima kao što su transparentnost, dijalog, tolerancija, etika, participacija.

5. Lokalne jedinice ne može se ostaviti same da se snalaze u novom europskom, političkom i administrativnom okružju. Pomoć i orijentacija bilo bi donošenje strategije regionalne i lokalne samouprave za EU i njezina provedba.

a) Nacionalna strategija treba regulirati pitanja kao što su jačanje personalnih i organizacijskih kapaciteta, praćenje zakonodavstva, uključivanje u europske mreže i tijela te odgovarajuće jedinice za europske projekte (jedinice i službenici za EU); osnivanje centra za praćenje europskog prava i njegova utjecaja na lokalne jedinice te

praćenje nacionalnog prava kojim se prenosi europsko zakonodavstvo; odgovarajuće procedure i strukture za praćenje primjene načela supsidijarnosti; stvaranje informativnog centra za EU za lokalne jedinice u okviru mreže lokalnih vlasti; edukacija službenika i vijećnika, ali i lokalnih poduzetnika o europskim pitanjima i politikama (okoliš, lokalne službe, energetika itd.) te o europskim fondovima.

b) Po uzoru na europske nagrade, udruge lokalnih i regionalnih jedinica trebale bi konstruirati vlastitu nagradu za kvalitetu u lokalnom upravljanju, potičući izvrsnost u segmentima kao što su inovacija, participacija, povezivanje s privatnim sektorom.

c) Gradovi i općine, kao i županije, trebale bi iskoristiti mreže lokalnih i regionalnih jedinica europskih zemalja u pogledu razmjene službenika i vijećnika u okviru *twinning* programa.

6. Udio lokalnih prihoda u BDP-u je prenizak i ne potiče decentralizaciju ovlasti. Fiskalni kapacitet lokalnih i regionalnih jedinica je prenizak. To posebno vrijedi za gradove.

a) Udio razvojnih rashoda treba povećati na račun tekućih rashoda, namijenjenih za plaće lokalne administracije i za materijalne troškove, posebice imajući u vidu manjkove u pojedinim infrastrukturnim sektorima (prometu, vodoopskrbi, odvodnji, otpadu).

b) Nepripremljenost razvojnih projekata i nedostatak (strateškog) planiranja često se navode kao razlog ne-realizacije kapitalnih ulaganja na lokalnim razinama. Uočena je i pojava neutrošenih sredstava u lokalnim proračunima, čija je namjena unaprijed zakonom utvrđena, između ostalog upravo i za kapitalna ulaganja.

c) Nužno je preispitivanje zakonskih rješenja u sustavu poreza na dohodak. Sadašnji je model raspodjele prihoda poreza na dohodak složen, često se mijenjao, a za neka postojeća rješenja je uopće pitanje njihove iskoristivosti. Također na oblikovanje modela lokalne jedinice nisu imale nikakvog utjecaja.

d) Potrebna je reforma neporeznih prihoda ili uvođenje lokalnog poreza na imovinu (nekretnine) te poboljšanje sustava komunalne naknade i komunalnog doprinosa. Komunalna naknada razmjerno je niska, premda s komunalnim doprinosom čini i do 30% prihoda lokalnih proračuna, no ozbiljni su prigovori (ne)pravednosti, izdašnosti

i skupoće ubiranja. Postoji mogućnosti uvođenja lokalnog poreza na nekretnine; moguće je također i zadržati postojeći model uz (moguća) poboljšanja.

e) Cijena komunalnih usluga iznimno je važan financijski izvor u pojedinim komunalnim djelatnostima (prometu, vodoopskrbi, odvodnji, otpadu), osobito radi njihova razvoja. Voluntaristički držati niske naknade i cijene zbog političkih razloga, za gradske proračune znači velike rashode u obliku subvencija trgovačkim društvima. Postojeći sustav pomoći obilježavaju brojne neracionalnosti, zakonska neujednačenost i nemogućnost njihova planiranja u lokalnim proračunima. Ne vodi se dovoljno računa o fiskalnim mogućnostima lokalnih jedinica, te je nastao sustav klijentelističkog i politiziranog odlučivanja o projektima.

f) Reguliranje sustava pomoći posebnim, srednjoročnim zakonskim okvirom znatno bi pridonijelo stabilnosti, predvidivosti i transparentnosti sustava. U sustavu dodjele pomoći malo se vodilo računa o fiskalnim mogućnostima lokalnih jedinica, što može biti jedan od ključnih kriterija za dodjelu pomoći. Zato lokalne jedinice nisu iskoristivale sve zakonske mogućnosti, i postoji pritisak za dodjelu pomoći središnje vlasti te se smanjuje odgovornost prema lokalnim biračima.

g) Jedan od problema na koji se već dulje vrijeme upozorava jest problem naplate prihoda (posebno vidljivo kada je riječ o neporeznim prihodima). Na tom se tragu preporučuju osnivanje posebnih odjela za naplatu prihoda, praćenje izradom sustavnih planova naplate i redovitih izvještaja o postignutoj naplati, skupštinski nadzor nad tim poslovima i dr.

STRATEGIJA ZA INOVACIJU I DOBRO UPRAVLJANJE NA LOKALNOJ RAZINI – 12 NAČELA DOBROG UPRAVLJANJA

1. načelo: Pravilna provedba izbora, predstavljenost i sudjelovanje

- Lokalni izbori provode se slobodno i pošteno, u skladu s međunarodnim standardima i nacionalnim zakonodavstvom, i bez ikakvih prijevara.
- Građani su u centru javne aktivnosti te su na jasno definiran način uključeni u javni život na lokalnoj razini.

- Sve žene i muškarci mogu sudjelovati u odlučivanju, bilo neposredno ili putem legitimnih posredničkih tijela koja predstavljaju njihove interese. Takvo široko sudjelovanje temelji se na slobodi izražavanja, okupljanja i udruživanja.
- Svi glasovi, uključujući i one manje privilegiranih i najranjivijih, saslušat će se i uzeti u obzir pri odlučivanju, uključujući i odlučivanje o dodjeli sredstava.
- Uvijek postoji iskreno nastojanje da se posreduje između različitih legitimnih interesa i postigne široki konsenzus o tome što je u najboljem interesu cijele zajednice i kako se to može postići.
- Odluke se donose u skladu s voljom mnogih, poštujući prava i legitimne interese onih u manjini.

2. načelo: Odazivnost

- Ciljevi, pravila, strukture i procedure prilagođeni su legitimnim očekivanjima i potrebama građana.
- Javne usluge se pružaju, a zahtjevi i pritužbe rješavaju u razumnom vremenskom roku.

3. načelo: Efikasnost i učinkovitost

- Rezultati odgovaraju dogovorenim ciljevima.
- Raspoloživa sredstva se koriste na najbolji mogući način.
- Sustavi upravljanja učinkom omogućuju vrednovanje i poboljšanje efikasnosti i učinkovitosti javnih usluga.
- U redovitim intervalima se provode revizije u svrhu ocjenjivanja i poboljšanja učinka.

4. načelo: Otvorenost i transparentnost

- Odluke se donose i provode u skladu s propisima.
- Javnost ima pristup svim informacijama koje nisu određene kao povjerljive iz zakonom propisanih razloga (kao što su zaštita privatnosti ili zbog pravičnog tretmana u postupku javne nabave).
- Informacije o odlukama, provedbi politika i rezultatima stavljaju se na raspolaganje javnosti na način da joj omoguće učinkovito praćenje i doprinos radu lokalnih vlasti.

5. načelo – Vladavina prava

- Lokalne vlasti poštuju zakon i sudske odluke.
- Propisi se usvajaju u skladu s postupcima predviđenim zakonom i nepristrano se provode.

6. načelo: Etično ponašanje

- Javno dobro nalazi se ispred pojedinačnih interesa.
- Postoje učinkovite mjere u svrhu sprječavanja i suprotstavljanja svim oblicima korupcije.
- O sukobu interesa izvještava se na vrijeme i sve uključene osobe moraju se suzdržati od sudjelovanja u donošenju relevantnih odluka.

7. načelo: Kompetentnost i sposobnost

- Profesionalne vještine onih koji upravljaju kontinuirano se održavaju i unapređuju, kako bi se poboljšao njihov rezultat i učinak.
- Javni službenici se motiviraju, kako bi kontinuirano poboljšali svoj rad.
- Stvaraju se i koriste praktične metode i postupci, kako bi se vještine pretvorile u sposobnosti i dovele do boljih rezultata.

8. načelo: Inovacija i otvorenost za promjene

- Traže se nova i učinkovita rješenja problema te se koriste moderne metode pružanja usluga.
- Postoji spremnost da se testiraju novi programi, da se s istima eksperimentira te da se uči iz tuđih iskustava.
- Stvara se klima naklonjena promjeni u svrhu postizanja što boljih rezultata.

9. načelo: Održivost i dugoročna orijentacija

- U provođenju sadašnjih politika uzimaju se u obzir potrebe budućih generacija.
- Konstantno se uzima u obzir održivost zajednice. Svi troškovi i problemi, okolišni, strukturni, financijski, gospodarski ili socijalni, nastoje se riješiti a ne prebacivati na buduće generacije.
- Postoji sveobuhvatna i dugoročna perspektiva za budućnost lokalne zajednice te svijest o tome što je potrebno za takav razvoj.
- Postoji razumijevanje povijesnih, kulturoloških i društvenih složenosti na kojima se temelji spomenuta perspektiva.

10. načelo: Zdravo financijsko upravljanje

- Naplate ne premašuju troškove pruženih usluga te značajno ne reduciraju potražnju, posebno u slučaju važnih javnih usluga.

- Kod financijskog upravljanja bitna je razboritost, posebno kod ugovaranja i korištenja kredita, procjeni sredstava, prihoda i rezervi te korištenja izvanrednih prihoda.
- Pripremaju se višegodišnji planovi za budžet, uz konzultiranje javnosti.
- Rizici se procjenjuju te se istima upravlja na odgovarajući način, uključujući objavljivanje konsolidiranih računa te, u slučaju javno-privatnog partnerstva, realističnom podjelom rizika.
- Lokalna vlast sudjeluje u aranžmanima međuopćinske solidarnosti, pravedne podjele tereta i pogodnosti te smanjenju rizika (sustavi izravnjanja, međuopćinska suradnja, zajedničko snošenje rizika,...).

11. načelo: Ljudska prava, kulturna raznolikost i socijalna kohezija

- Unutar sfere djelovanja lokalnih vlasti ljudska prava se poštuju, štite i provode, i suprotstavlja se diskriminaciji bilo koje vrste.
- Kulturna raznolikost smatra se vrijednošću, te se nastoji da te različitosti budu zastupljene u lokalnoj zajednici, da se s istima poistovjećuje te da se ne osjećaju isključenima.
- Promiče se socijalna kohezija i integracija zapostavljenih područja.
- Nastoji se očuvati pristup osnovnim uslugama, posebno za najugroženije dijelove populacije.

12. načelo: Odgovornost

- Svi donositelji odluka, kolektivni i individualni, preuzimaju odgovornost za svoje odluke.
- O odlukama se izvještava, one se obrazlažu i podložne su sankcijama.
- Postoje učinkovita pravna sredstva za sankcioniranje lošeg upravljanja, kao i postupaka lokalnih vlasti kojima se krše ljudska prava.

HRVAT
SKOPR
OLJECE
40 GODI
NAPOS
LIJE

Urednik:
**Tvrtko
Jakovina**

HRVATSKO PROLJEĆE: 40 GODINA POSLIJE

Nakladnici:

Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Urednik:

Tvrtko Jakovina

Godina izdanja: 2012.

Damir Boras

Hrvatsko proljeće – važan period hrvatske povijesti

Istaknuvši važnost Hrvatskog proljeća, označivši ga kao ključan period koji je možda i utemeljio današnju hrvatsku državu, Boras je pozvao sudionike da svojim doprinosom pokušaju precizno osvijetliti događaje kako bi mogli istražiti njihove utjecaje. Naglasio je kako nije riječ o skupu povjesničara, nego o skupu na kojem će se govoriti i o pravu i o politici, kao i kulturi i svim ostalim aspektima na koje su tadašnja događanja utjecala.

Josip Kregar

Zašto skup o Hrvatskom proljeću?

Hrvatsko proljeće bilo je pokušaj da se vlada narodom i iz naroda, a da se ne vlada protiv naroda, silom i Partijom. Stoga je, smatra Kregar, ključno da se interpretacije tih događaja odupru dvama izazovima – marginalizaciji i odsustvu kontekstualizacije događaja.

Dalibor Čepulo

Hrvatsko proljeće: reforme pravnog sustava

Čepulo pokazuje kako su, iz perspektive pravnika, događaji iz 1971. važni zbog tri razloga. Sudjelovanje profesora i studenata Pravnog fakulteta, koji su u konačnici i snosili posljedice za svoje djelovanje prvi

je razlog. Slijede promjene koje su nastale u okviru Ustava, a odnose se na nadležnost republičkih zakonodavstava. Na kraju, istaknutu ulogu odigrale su i reforme, kojima su osnovane institucije koje i danas čine temelj pravnog sustava, poput Upravnog suda.

Nenad Zakošek

Hrvatsko proljeće: promjene u političkom sustavu

Hrvatsko proljeće ključna je prekretnica u političkoj povijesti Hrvatske. Zaliha legitimnosti proizašla iz tadašnjih događaja utjecala je i na demokratsku tranziciju u Hrvatskoj 1989./1990., koja se može istodobno shvatiti kao nastavak reformskog pokreta iz 1971. godine. Pozivajući na nepristranu raspravu, Zakošek je istaknuo četiri ključne pouke. Prva se odnosi na kobne posljedice neuspjeha reforme jugoslavenske federacije u kontekstu izgradnje mnogo kompleksnijega sustava EU. Druga se pouka odnosi na važnost mirne i demokratski uređene smjene generacija u političkom životu. Treća se tiče važnosti srpsko-hrvatskih odnosa za stabilnost Hrvatske i njezina regionalnog okruženja, a posljednja pouka govori o opasnosti od ideologizacije politike.

Stjepan Mesić

Hrvatsko proljeće i suvremena Hrvatska

Hrvatsko proljeće nije bilo pokret za stvaranje hrvatske države, i u tom smislu treba kontekstualizirati priču. Čelnici Hrvatskog proljeća nisu postavili stvaranje države za cilj jer je tada to bilo nerealno. U tom smislu u njemu se ne može pronaći preteča današnje Republike Hrvatske, smatra Mesić, ali dodaje da su događaji iz tog razdoblja ipak utkani u današnju hrvatsku državu. Promjene koje su uslijedile izmjenama Ustava, kao i nametnuti rat u kojem se Hrvatska obranila, valja imati na umu prilikom promjena koje donosi pristupanje EU.

Josip Šentija

Što je zapravo bilo Hrvatsko proljeće? – o 40-oj godišnjici sloma

Autor se u tekstu prisjeća događaja koji su izazvali lavinu nezadovoljstva među Hrvatima, naglašavajući pritom još uvijek prisutan

viktimološki odnos prema Hrvatskom proljeću. Stoga ističe upravo suprotnu perspektivu, ističe ponos s kojim se prisjeća 1971. – jer bez nje ne bi bilo ni 1991. u njezinom povijesnom značenju, u postignuću *državne slobode*. Nezadovoljstvo je bilo uzrokovano dekadencijom jugoslavenskoga državnog sistema, kako u političkoj tako i u ideološkoj sferi. Oživljavanje sustava moguće je bilo samo provođenjem reformi na razini politike – federacija treba istinski da federira – i na razini ekonomije – među članicama federacije moraju vladati čisti računi. U tom kontekstu sva su se *proljećarska* pitanja ticala primarno nacionalne slobode, odnosno veće političke i ekonomske samostalnosti, pa iako su bili svjesni kontekstualnih ograničenja i skromnih mogućnosti, proljećari su i dalje inzistirali, jer su bili nadahnuti mišlju o stvaranju slobodne i demokratske Hrvatske, a njihove ideje su bile u skladu s tada najmodernijim i najatraktivnijim europskim idejama. Šentija se prisjeća i nekih od ključnih aktera poput Mike Tripala, Vladimira Bakarića i drugih, a u svrhu isticanja tada prisutnih nesuglasica u političkom prostoru koje će u konačnici i dovesti do eskalacije nezadovoljstva iskazanog djelovanjem *proljećara*.

Antun Vujić

Političke osnove nekih interpretacija Hrvatskog proljeća

Autor primjećuje da se Hrvatsko proljeće duboko zasjeklo u razne političke konstelacije današnje Hrvatske, bilo vlastitim ili nametnutim značenjem, kao povijesni događaj ili kao dugotrajna kontestacija oko tog događaja. Politička aktivnost najistaknutijih lidera Hrvatskog proljeća u kasnijem demokratskom okruženju od 1990-ih kretala se i prema ljevici (Miko Tripalo) i prema političkom centru (Savka Dabčević-Kučar), i prema (umjerenoj) desnici (Dražen Budiša), pa i prema izraženoj desnici (Marko Veselica). Širi dio sudionika Hrvatskog proljeća našao se i u širem rasponu stranaka, pa i onih najvećih i suprotstavljenih, HDZ-a i SDP-a. U tom smislu, naslijeđe Hrvatskog proljeća opstaje više po zasadama njegovoga demokratskog pluralizma nego po koncentraciji u samo jednoj i određenoj političkoj opciji. Tako Hrvatsko proljeće ostaje bez epiloga koji bi ga politički zatvarao. Možda je to

najjači izraz njegove aktualnosti. Ta aktualnost opstaje i u mogućim jednadžbama hrvatske politike, i hrvatske ljevice i hrvatske desnice. Stoga Vujić podsjeća na pesimističku maksimu o hrvatskoj ljevici: »Hrvatska je ljevica uvijek bila manje hrvatska nego što je to trebala biti, ali je bila više hrvatska nego što je to smjela biti«. S iskustvom poslije Hrvatskog proljeća, možda bi je trebalo nadopuniti i u drugom smjeru: »Hrvatska je desnica uvijek bila više hrvatska nego što je to smjela biti, a nikad nije bila onoliko hrvatska koliko je to morala biti«. Te relacije, međutim, nisu nužno fatalne i pesimističke: optimističko je njihovo razumijevanje – i na njemu zasnovano demokratsko prevladavanje.

Petar Kriste

Nekoliko teza o Hrvatskom proljeću

Autor iznosi nekoliko teza o Hrvatskom proljeću preko kojih pokušava kontekstualizirati cjelokupna događanja, pojasniti njihove uzroke i povod, ali i upozoriti na krive interpretacije ili pokušaje namjernog iskrivljavanja događaja, kako u vrijeme dok je Proljeće trajalo, tako i poslije, sve do danas. Započinje kritikom upućenom današnjoj političkoj eliti – naveliko se manipulira pitanjem općeg značenja *proljeća*, a pritom se uporno zanemaruju činjenice, suština zahtijevanja pokreta kao cjeline. Hrvatsko proljeće bilo je reformski pokret, a izvršene reforme unutar SK otvorile su prostor za djelovanje i drugim segmentima društva, naglašava autor. Nedoumice i prijevori javljaju se i na pitanju samog vremenskog obuhvata, zatim se zanemaruju reforme koje su prethodile Proljeću, a pogotovo činjenica da su bile inicirane od strane vrha SKJ i Tita. Kontekstualno govoreći, zaključuje Kriste, za uspješan ishod Proljeća u ono vrijeme nije bilo realnih izgleda, kako zbog unutarnje političke, tako i zbog vanjskopolitičke situacije. Navodeći još niz pokušaja manipuliranja ondašnjim događajima, autor zaključuje da, bez obzira na sve, između osamostaljenja Hrvatske i Hrvatskog proljeća postoji neraskidiva povezanost, stoga i žali što se lideri Proljeća nisu na vrijeme potrudili okupiti širi krug iskrenih hrvatskih demokrata te zajedno s njima ostvariti jači utjecaj na gibanja tijekom osamostaljenja i na uređenje samostalne hrvatske države.

Hrvoje Klasić

Svibanjsko savjetovanje 1968.: ekonomsko-politička platforma Hrvatskog proljeća

Svibanjsko savjetovanje i studentske demonstracije doveli su hrvatsko rukovodstvo u pomalo paradoksalnu situaciju. Ukazivanje na posljedice neprovođenja privredne reforme protumačeno je kao poticaj demonstracijama, čiji se karakter velikim dijelom ocjenjivao kao anti-reformski! U tom paradoksu leži između ostalog i objašnjenje za odnos hrvatskog rukovodstva prema »pobunjenim« zagrebačkim studentima. Spremnost i na najdrastičnije metode obračuna bio je jedan od poteza koji je trebao ukloniti bilo kakvu sumnju u povezanost s organiziranim nemirima. Unatoč zahtjevima i argumentima koji su se mogli čuti (i) na Savjetovanju, Savezna je skupština početkom ljeta 1968. usvojila, po riječima Mike Tripala, netočnu bilancu federacije. Iako je u skladu s pravilima igre službeni Zagreb prihvatio tu odluku, ona nije značila odustajanje od stavova kojima se inzistiralo na promjeni postojećeg stanja. Naprotiv, »poraz« na saveznoj razini umjesto da pokoleba, samo je dodatno homogenizirao hrvatsko rukovodstvo. Osim toga, kao odgovor na sve izraženiju konfrontaciju s rukovodstvima ostalih republika, sve veća pažnja posvećuje se odnosima s (hrvatskom) javnošću. U tom kontekstu treba promatrati i Svibanjsko savjetovanje. Upoznavanje republičkih, ali i lokalnih dužnosnika s nastalom situacijom, korištenje sredstava informiranja (televizija, radio, tisak) radi upoznavanja cjelokupne javnosti, trebali su izazvati sveopću mobilizaciju društva. Cilj otvaranja javne diskusije bio je stvaranje povoljne političke klime koja bi (rukovodstvu) omogućila i olakšala daljnje djelovanje. Spomenuti cilj velikim je dijelom i postignut. Događaji koji su uslijedili pokazat će koliko je upravo ta »masovna« podrška pomogla, a koliko odmogla hrvatskom rukovodstvu i društvu u cjelini.

Ante Batović

Titova Jugoslavija i Ujedinjeno Kraljevstvo za vrijeme Hrvatskog proljeća

Ključ britanske reakcije na događaje u Hrvatskoj 1971. treba tražiti u dugoročnoj politici Zapada prema Jugoslaviji, koja je trajala već od

1948. godine. Britanski izvori pokazuju da je Velika Britanija, ali i Zapad u cjelini, vodila svrsishodnu politiku prema Titovu režimu. Osnovni cilj bio je nenametljivim političkim i ekonomskih mjerama poticati liberalizaciju gospodarstva, politike i javnog života. Nadali su se kako će liberalnija i otvorenija atmosfera pozitivno utjecati na smanjenje i smirivanje međunacionalnih i međurepubličkih animoziteta, pa samim time i ojačati strukturu jugoslavenske države. K tome, interes Zapada bilo je promoviranje jugoslavenskog tipa socijalizma u drugim komunističkim zemljama istočne Europe. Konačno, Britanija je podržavajući Titov režim zadržala kontinuitet svoje višestoljetne politike onemogućavanja ruskog pristupa Mediteranu. Dakako, britanski diplomati bili su istodobno svjesni da socijalističku Jugoslaviju na okupu drži snažna kontrola komunističkog režima koji se, premda daleko popularniji od svojih istočnoeuropskih pandana, ipak velikim dijelom oslanjao na represivni aparat kako bi opstao na vlasti. Britanska politika svakako nije željela vidjeti komunizam sovjetskog tipa u Jugoslaviji, niti im je bio interes podržavati centralistička i unitaristička viđenja budućeg uređenja Jugoslavije, ali Zapadu nije odgovarala ni Jugoslavija zapadnog liberalnog tipa, niti su smatrali da je jugoslavensko društvo spremno za višestranačje i demokraciju. Stoga Velika Britanija nije bila spremna podržati reformska nastojanja koja bi ugrozila Titov režim i tako potencijalno destabilizirala jugoslavensku komunističku i nesvrstanu orijentaciju. Takva mogućnost na vrhuncu detanta nije bila realna politička opcija. Trebalo je proći sljedećih dvadeset godina i doći do propasti komunističkog bloka, odnosno kraja Hladnog rata, da bi se promijenile političke okolnosti, a samim time i stav međunarodne zajednice prema hrvatskom pitanju.

Rinna Elina Kullaa

US Intelligence estimates of 'The Crises in Croatia' and its relationship to détente in East-West relations across Europe 1971.– 1972.

Autorica u svom prilogu analizira događanja u Jugoslaviji za vrijeme Hrvatskog proljeća kroz perspektivu politike detanta, koja je već nastupila u odnosima dvaju blokova. Upućuje na zaključak američkih

obavještajnih agencija prema kojemu su Amerikanci bili svjesni potencijalnog slabljenja autoriteta Partije u slučaju političke i ekonomske decentralizacije, stoga su problematizirali mogućnost opstanka pluralnog društva u uvjetima *siromaštva, nazadnjaštva i balkanstva*. Iz perspektive CIA-e Beograd je morao odgovoriti na ključno pitanje: »Da li se reafirmirati kroz nametanje snažnog centralnog autoriteta, ili prepustiti republikama da krenu svojim putovima? Dotadašnje preživljavanje sistema mnogo je govorilo o budućnosti. Ujedinjujuća snaga sistema bio je Tito, ali također i strah od sovjetske intervencije. Kada okolnosti ne budu išle u prilog takvoj međunarodnoj politici i pokaže se da je i Tito smrtan čovjek, možda ćemo moći utvrditi da je trajanje sustava bilo samo prolazno.«

Aleš Gabrič

Slovensko-hrvatski odnosi u prijelomnim godinama

U svom prilogu autor kronološki analizira odnose između Slovenije i Hrvatske, polazeći od druge polovice 60-ih godina. Dvije su republike, unatoč načelnom jedinstvenom otporu centralističkim težnjama, povremeno različito ocjenjivale neke od temeljnih pitanja unutarnje politike savezne vlade. Pitanje jezika i *Deklaracije* jedno je od takvih pitanja. Naime, dok su za političko vodstvo Slovenije u odnosu prema federaciji bila aktualnija gospodarska pitanja, hrvatsko je vodstvo u prvi plan stavljalo pitanja političkog sustava i odnosa republika i federacije. U lipnju 1970. godine organiziran je sastanak predstavnika Slovenije i Hrvatske na kojem se raspravljalo o zajedničkim problemima, poput granica, Katoličke crkve, gospodarstva itd. Prvi sastanak nije rezultirao dugoročnim planovima suradnje, ali je ipak otvorio sva pitanja važna za dvije republike u ranijim i budućim vremenima, zaključuje autor. U narednom razdoblju odnosi su bili manje stabilni, zbog političke situacije u Hrvatskoj, ali i zbog načelne politike Slovenije koja je podrazumijevala nemiješanje u unutarnje poslove druge republike. U takvom kontekstu autor analizira odnose dviju republika u vrijeme Hrvatskog proljeća, ali i smjena koje su uslijedile, kako u Hrvatskoj tako i u Sloveniji.

Husnija Kamberović

Percepcija Hrvatskog proljeća u Bosni i Hercegovini

Autor na početku priloga naglašava da, barem u kontekstu odnosa bosanskohercegovačke elite prema *hrvatskom pitanju*, treba razlikovati kulturološke i političke aspekte. U političkom smislu ideja o reformi jugoslavenske federacije i »uspostavi politike čistih računa« izazivala je odobravanje među bosanskohercegovačkim narodom i elitom. S druge strane, ideje kulturne promjene, osobito nakon objave *Deklaracije*, za bosanskohercegovačku elitu nisu bile prihvatljive jer su strahovali za budućnost Bosne i Hercegovine. Nisu željeli paternalistički odnos susjednih država niti podražavanje međuetničkih razmirica, koje su tijekom '60ih godina uspješno ublažavane. Autor u nastavku analizira posljedice djelovanja kako na političkom, tako i na kulturnom planu, te zaključuje da je bosanskohercegovačka elita ipak na samom kraju obračuna centralnih vlasti s proljećarima odahnula i pružila ruku potpore novim vlastima u SR Hrvatskoj.

Milivoj Bešlin

»Liberalna koalicija« – između saradnje i nerazumevanja: odnos političkih elita Srbije i Hrvatske 1969.– 1971.

Autor se bavi odnosima između dviju najvećih republika, Srbije i Hrvatske, unutar jugoslavenskog državnog okvira, a promatra ih kroz prizmu njihovih rukovodećih struktura u periodu od Šestog kongresa SKS i SKH krajem 1968. do smjene hrvatskog rukovodstva krajem 1971. Polazeći od zajedničkih ciljeva reformski orijentiranih rukovodstava, predvođenih Markom Nikezićem i Savkom Dabčević-Kučar, odnosi službenog Beograda i Zagreba kolebali su od svijesti o zajedničkim interesima, obrane od arbitrarnog djelovanja saveznoga političkog centra, potrebe za proširenjem reformske baze u društvu, operacionalizacije politike »čistih računa«, usuglašavanja ustavnih promjena, daljnje liberalizacije i demokratizacije jugoslavenskog samoupravnog socijalizma, do različitog shvaćanja srpsko-hrvatskog dijaloga, nejednakog tretmana vlastitih nacionalizama, drugačijih pristupa Titu i dr. Ipak, usprkos neslaganjima, Nikezićovo rukovodstvo

jedino u Karađorđevu na 21. sjednici Predsjedništva SKJ ne prihvaća nasilnu smjenu vodećih ljudi CK Hrvatske i gušenje Hrvatskog proljeća, znajući da bi taj politički potez partijskih konzervativaca otvorio put promjeni kursa i dogmatizaciji političkih prilika u zemlji, ali i vodio kompliciranju srpsko-hrvatskih odnosa.

Latinka Perović

Prilog proučavanju Hrvatskog proljeća

Autorica u predgovoru teksta obrazlaže da je Skupu, a u konačnici i knjizi, priložila tekst o događajima u Hrvatskoj i Srbiji tijekom 70-ih godina, koji je napisala upravo tada. Smatra takav čin opravdanim s jedne strane jer se s tim događajima u svojoj karijeri nije profesionalno bavila, a s druge strane smatra iznimnim doprinosom faktografsku vrijednost tih tekstova, pisanih iz pozicije u kojoj se tada nalazila. Upravo zato što je tadašnje događaje proučavala iznutra i neposredno, njeni su zaključci bitni jer je ponudila kontekstualna obrazloženja i zaključke. U samom tekstu iznosi niz kronoloških događaja koji su imali značajno mjesto u razrješavanju nastale situacije, a zaključuje na kraju da su nakon 21. sjednice Predsjedništva SKJ postali svjesni autokratske stvarnosti tadašnjega društvenog uređenja, kao i *straha od velikosrpskih likovanja i zaokreta u odnosu na kakav-takav demokratski kurs*.

Goran Sunajko

Hrvatsko proljeće i načela ustavnih reformi

Ustavne reforme inicirane Hrvatskim proljećem, unatoč ocjeni kako nisu ništa promijenile, jer je politika centralizma i unitarizma ostala na snazi, što je i dovelo do raspada SFRJ, proizvele su ipak presudne učinke za afirmaciju hrvatske samostalnosti i suverenosti u 1990-ima. Amandmani na Ustav iz 1963. te Ustav iz 1974. bili su, čini se, jedini put kojim se moglo djelovati u autoritarnom političkom sustavu. Njima je stvorena formalna (ustavna) mogućnost Hrvatskoj, ali i drugim republikama i narodima u SFRJ, da ostvare svoju povijesnu težnju za stvaranjem vlastitih suverenih država. U tom smislu

koristan je zaključak Smiljka Sokola (2007: 141) koji zaključuje kako je ta ideja, u tadašnjim uvjetima, bila jedini način ozbiljenja hrvatskoga nacionalnog interesa na putu traženja vlastite države. Federalistička ideja Hrvatskog proljeća bila je ne samo uvod u pokret za stvaranje demokratske neovisne Hrvatske 1989. – 1991., već je svojim rezultatima, izraženima kroz ustavne amandmane 1971. i 1974. koji određuju pravo na samoodređenje republika i njihov izvorni suverenitet, omogućila međunarodno priznanje RH 1992. Sada, na pragu članstva RH u Europskoj uniji kao obliku složene državne asocijacije koja ima mnogih sličnosti s federalizmom u SFRJ, pitanje federalizma utemeljenoga u zahtjevima Hrvatskog proljeća i Ustavom iz 1974. kao njegovim rezultatom, ponovno postaje aktualno. Hrvatska ima iskustvo složene države koje mnoge članice EU nemaju, stoga iskustva jugoslavenskog federalizma, osobito onoga potaknutog Hrvatskim proljećem, koje je formuliralo njegove ideje, treba sačuvati, iznova razmatrati i iskoristiti kako bi se osnažio položaj RH u EU.

Iva Lučić

Političke kontroverze o popisu stanovništva 1971. godine

Autorica u svom članku navodi da su jednogodišnje rasprave unutar partijskog rukovodstva rezultirale dodavanjem nove kategorije, Musliman u nacionalnom smislu, bez oznake BiH kao republičke pripadnosti u obrascu za popis 1971. godine. Kategorija Jugoslaven zadržala se u popisu, s time da se koristi kao oznaka za politički identitet, a ne i za nacionalnu pripadnost. Ovakvom postavkom registracije stanovništva popis je uspješno apsolvirao svoj ponajprije politički značaj time što je dao i jednu društvenu dimenziju nacionalnom pitanju kao glavnoj paradigmi u političkim raspravama, na kojoj su se gradili politički legitimiteti republika i njihove državnosti. Najdublju promjenu popisom iz 1971. godine doživjela je društveno-nacionalna struktura u BiH. Prema Saveznom zavodu za statistiku, 1,7 milijuna ljudi se 1971. godine izjasnilo kao Musliman u nacionalnom smislu, potvrdivši time Muslimane kao konstitutivan narod Jugoslavije, a u SR BiH stvorivši znatno drugačiju statističku realnost u nacionalnoj raspodjeli. U 13 od 100 komuna ovim se promijenio odnos nacionalne manjine, odnosno

većine. Dok je 1961. godine 45 bosanskohercegovačkih komuna imalo srpsku nacionalnu većinu, deset godina kasnije njihov se broj smanjio na 39. Time se pokazao razlaz ne samo sa dotadašnjom tradicijom popisivanja stanovništva, već i početak jedne nove političke ere za SR BiH i za cijelu SFRJ.

Ivan Markešić

„Crkvena šutnja” u vrijeme Hrvatskog proljeća

Na temelju analize sadržaja pisanja hrvatskih i jugoslavenskih tiskovina: crkvenih (*Glasa Koncila*), ali i državnih (*Vjesnika*) i partijskih (*Komunista*), autor nastoji dati okvirnu sliku socioreligijskoga stanja u hrvatskome društvu sedamdesetih godina 20. stoljeća i (pro)naći odgovor na pitanje: je li se, i ako jest, zašto se Crkva u Hrvata »držala pasivno« za vrijeme Hrvatskoga proljeća? Jesu li u pitanju bili, kako navodi F. Franić: 1) strah od ponovnih progona ondašnjih socijalističkih (komunističkih) vlasti, 2) želja Crkve da bude uspješan »tajni«, a ne neuspješan »javni protivnik« boljševičkog sustava, 3) težnja da se sje-meništarci, bogoslovi i svećenici ne uvuku u studentske demonstracije kako bi ih se sačuvalo od progona, ili je pak u pitanju bila 4) ne samo procjena, nego i upoznatost vrha Katoličke crkve da je u ondašnjim prilikama bilo nemoguće ostvariti ideje koje su postavljali hrvatski sveučilištarci, radništvo i seljaštvo? Ako je to tako, zašto onda Crkva nije djelovala hrabro, proročki, bez sebičnih kalkulacija? Ili njezina upozorenja nitko nije slušao.

Krešimir Mićanović

Jezična politika s kraja 60-ih i s početka 70-ih: u procijepu između autonomije i centralizma

U proljeće 1967. objavljena je *Deklaracija o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika*, potpisana od strane hrvatskih kulturnih i znanstvenih institucija. Autor analizira učinak *Deklaracije* na širu javnost i zaključuje da je objava *Deklaracije* zapamćena kao prijelomni događaj koji je označio početak liberalizacije, jačanja republika spram centralne državne vlasti, osnaživanja i legitimacije hrvatskoga

nacionalnog identiteta, odnosno početak Hrvatskog proljeća. Savez komunista je oštro osudio tekst *Deklaracije* koji navodi kako se u praksi srpski književni jezik nameće kao jedinstveni jezik te osuđuje pojavu koncepta »državnog jezika«. Konstrukt jedinstvenoga književnog jezika je propao, a nakon sloma Hrvatskog proljeća protivnici jezične politike, temeljene na Novosadskom dogovoru, prokazani su i politički diskvalificirani. Ipak, Ustav iz 1974. usvojio je amandman kojim se određuje da je u javnoj upotrebi hrvatski književni jezik standardni oblik narodnog jezika Hrvata i Srba u Hrvatskoj, koji se naziva hrvatski ili srpski jezik. Ta činjenica, zaključuje autor, ide u prilog tezi kako su se tim Ustavom ostvarile neke težnje Hrvatskog proljeća, dok je jezik i dalje ostao važan dio nacionalne samopotvrde.

Suzana Coho

Pisanje/čitanje Hrvatskog proljeća – između mita i traume

Autorica svoj prilog započinje navođenjem teorijskih temelja na kojima će graditi interpretaciju s jedne strane književnosti u vrijeme Hrvatskoga proljeća, a s druge strane onoga što u književnosti Hrvatsko proljeće predstavlja. Pamćenje nije određeno ni ograničeno individualnim svijestima, već se oblikuje, čuva, prenosi i transformira u različitim društvenim skupinama, a književnost kao jedan od ključnih kanala transformacije neizbježno treba analizirati. Stoga je autorica analizom utvrdila prisutnost mitske i traumatične interpretacije događaja, navodeći da neki autori Hrvatsko proljeće nastoje reprezentirati čak i kao mobilizirajući politički mit. Odmićući se ka sadašnjosti na kraju rada daje preporuke za novo iščitavanje književnosti toga doba, kao i za njezinu revalorizaciju, ovaj put ne u potrazi i naglašavanju posttraumatskih simptoma.

Snježana Koren

Udžbenici iz 1971. i udžbenici o 1971.: udžbenički narativi i politike povijesti 1971.–2011.

Autorica u svom radu analizira na prvom mjestu udžbenik povijesti iz 1971. godine u SR Hrvatskoj, na temelju čega upozorava na oprav-

danost teze da svrhu, sadržaje i formu nastave povijesti, kao društveno konstruiranog znanja, u velikoj mjeri određuju one društvene snage koje su u danom trenutku ovlaštene definirati društvenu realnost. Na temelju takva zaključka nastavlja analizu interpretacijom udžbenika povijesti iz 70-ih i 80-ih godina, naglašavajući bitne razlike koje se pojavljuju u odnosu na razdoblje prije Hrvatskog proljeća. Posljednji dio posvetila je analizi knjiga iz 90-ih godina, kada se Hrvatska osamostalila, a time uputila na još jedanput izmijenjenu interpretaciju povijesnih događaja 20. stoljeća. Posebno je istaknula promjene koje se odnose na Hrvatsko proljeće i općenito na dio povijesti u kojem je Hrvatska bila dio Jugoslavije. S obzirom na potpuni zaokret u politici nakon osamostaljenja, analizom je autorica na kraju potvrdila i tezu da *ne postoji bolji pokazatelj karaktera nekog društva od historiografije koju to društvo piše ili ne uspijeva napisati.*

Tihomir Ponoš

Studentski pokret u Hrvatskom proljeću – zametci političkog pluralizma

Autor započinje svoj rad konstatacijom o postojanju pluralističkog duha unutar tadašnjega studentskog pokreta. Svoju će analizu temeljiti na proučavanju političkih putova i stranačkih sudbina četvorice lidera tadašnjeg pokreta. Retroaktivno će proučavati njihovu djelatnost jer smatra da je svjetonazorske razlike među sudionicima možda lakše uočiti ako se kao polazišna točka uzme osvit hrvatskog višestranačja, dakle 1989. i 1990. godina prije održavanja prvih višestranačkih izbora. Na kraju zaključuje da je uistinu postojala polarizacija tadašnjeg pokreta, ali naglašava njenu instrumentalnu vrijednost, naime, jedna strana ne bi se mogla politički konstituirati bez druge strane, isto tako i u obrnutom drugom smjeru.

Srđan Grbić

Čedo Grbić o Hrvatskom proljeću: prilog o ideologiji jednog vremena

Autor naglašava da je njegov prikaz djelovanja Čede Grbića u vrijeme Hrvatskog proljeća pokušaj da se na temelju njegova privatnog

arhiva iznese pregled njegova djelovanja i njegovo viđenje događaja i procesa koji su zahvatili Hrvatsku i ostatak Jugoslavije krajem 60-ih i početkom 70-ih godina. Autor zaključuje kako se sud Čede Grbića o posljedicama Hrvatskog proljeća može podijeliti u dva smjera. Kratkoročno je naglašavao značaj pritiska »Proljeća« za drugu fazu promjena koje rezultiraju Ustavom iz 1974. Dugoročno će, međutim, Čedo Grbić ostati duboko razočaran razvojem samoupravljanja i privatnog sektora, a takvo će ga razmišljanje do sredine 80-ih dovesti i do preispitivanja vlastite interpretacije marksističke ideologije, pa i konačnog odbacivanja komunizma.

Albert Bing

Hrvatsko proljeće (Miko Tripalo i Ivan Supek) i vrijeme promjena: kontinuitet demokratske evolucije hrvatske politike na prijelazu osamdesetih u devedesete godine 20. stoljeća

Autor problematizira pitanje povijesnog naslijeđa Hrvatskog proljeća u vremenu radikalnih promjena u Hrvatskoj devedesetih godina 20. stoljeća. Kao referentni okvir refleksija političkih i društvenih promjena uzeta su opozicijska stajališta prvaka Hrvatskog proljeća Mike Tripala i Ivana Supeka te drugih »proljećara«, koja ukazuju na pojedine aspekte kontinuiteta evolucije hrvatske političke kulture. Uz kratak osvrt na neka od obilježja društvenih zbivanja i povijesnih poveznica sedamdesetih i devedesetih godina, naglasak je stavljen na stavove i djelovanje Supeka i Tripala u devedesetim godinama te pružanje komparativne perspektive odnosa vlasti prema njima. Kao osnova kontinuiteta u djelovanju »proljećara« istaknut je autonoman i kritički odnos spram aktualnih političkih pitanja: konceptu nacionalne mobilizacije i integracije u uvjetima političkog pluralizma (posebice kritički odnos prema tzv. *pomirbi*), problemima međunacionalnih odnosa (Hrvata i Srba), pitanjima prevladavanja povijesnog i ideološkog naslijeđa (prije svega Drugoga svjetskog rata), odnosa prema demokraciji i ljudskim pravima itd.

Tvrtko Jakovina

Mozaik hrvatskoga reformskog pokreta 1971.

Tvrtko Jakovina u prilogu ukazuje na masovnost pokreta Hrvatskog proljeća. Pokret je bio masovan, zahvaćao je i provinciju i centar, radnike, novinare, lokalne vođe, kulturnjake, studente, generale, vrh političke elite. Dodirnuo je svakoga, pa je zato nužno bio pluralan. Masovnost mu je osigurala vidljivost i važnost u povijesti. Čak i po obilju naziva koje je pokret zadobio – Hrvatski reformski pokret, liberalizam u Hrvatskoj, Hrvatsko proljeće, euforija, maspok, kontrarevolucija – može se zaključiti koliko je povijesno bitan. Rasplet je bio brz, naglašava autor, ali se posljedice osjećaju i danas. I bez obzira što je nakon dovršetka sudskih procesa bilo malo govora o »proljećarima«, danas ipak imamo priliku pričati o tim posljedicama i otići tako daleko da se zapitamo jesu li devedesete na europskom Jugoistoku mogle izgledati drukčije da je reformski pokret s početka 70-ih uspio u liberalizaciji društva.

Hrvatska u EU: KAKO DALJE?

Centar
za demokraciju
i pravo
Miko Tripalo

Urednici:
Vlado Puljić
Slaven Ravlić
Velimir Visković

HRVATSKA U EUROPSKOJ UNIJI: KAKO DALJE?

Nakladnici:

Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo

Urednici:

Vlado Puljiz

Slaven Ravlić

Velimir Visković

Godina izdanja: 2012.

Vesna Pusić

Hrvatska u Europskoj uniji – kako dalje?

U svojevrsnom uvodu u cijeli zbornik Vesna Pusić upozorava na promjene u Europskoj uniji u nešto više od desetljeća, koliko je trajao naš put prema njoj, te koliko su promjene usložnile hrvatske pregovore mijenjajući i samu Hrvatsku. Osobito ističe suočavanje EU-a s korupcijom i nereformiranim pravosuđem u novim članicama primljenima 2007. godine, koje je dovelo do strožih kriterija za prijam i uvođenja novih mjerila i poglavlja, te suočavanja s političkom, a potom i ekonomskom krizom, koje su smanjile povjerenje u sposobnost europskih institucija da se nose s krizom i dovele do zamora proširenjem u državama članicama te zamora Europskom unijom kod hrvatskih građana. Međutim, upravo su te okolnosti pokrenule niz institucionalnih reformi i političkog sazrijevanja u Hrvatskoj, pa ona danas ima institucije, političke aktere i političku kulturu koji joj omogućuju da iskoristi prednosti ulaska u EU, kako u smislu razvoja gospodarstva tako i u smislu definiranja i ostvarivanja nove uloge u regiji jugoistočne Europe.

Siniša Rodin

Hrvatsko i europsko pravo godinu dana prije članstva u EU-u

Siniša Rodin u svom prilogu pravi inventuru dosadašnjih promjena, kao i onoga što Hrvatskoj predstoji, i u smislu usklađivanja i provedbe preuzetih obveza, ali i društvenih promjena koje iz te provedbe proizlaze. Pritom se autor usredotočuje na četiri područja pravosuđa: hrvatsko

procesno pravo, materijalno pravo, institucije pravosuđa te neovisnost i transparentnost pravosuđa. Pokazujući koje obveze stoje pred hrvatskim pravosuđem, sudovima i sucima, Rodin zaključuje da je jedan od bitnih zadataka izgradnja pravne kulture koja će omogućiti primjenu prava EU-a pred nacionalnim sudovima, što pretpostavlja izgradnju sudačke profesije kao samostalne, neovisne, otvorene i odgovorne javnosti, u čemu je uloga obrazovanja neprocjenjiva.

Zdravko Petak

Europeizacija javnih politika u Hrvatskoj

Zdravko Petak polazi od sustavnog razlaganja koncepta europeizacije, kako bi ga razlikovao od srodnih pojmova konvergencije i harmonizacije, te se potom usmjerava na tipologiju europeizacije javnih politika, ukazujući na više vrsta europskih politika, a ne tek jednu. Autor pokazuje da se smjer djelovanja europeizacije ne može svesti samo na utjecaj razine EU-a na nacionalne sustave javnih politika, već i na utjecaj nacionalne razine na europsku, jednako kao i na različite vrste horizontalnih odnosa europske i nacionalne razine. Usredotočujući se na utjecaj europskih politika na nacionalni kontekst i djelotvornost implementacije europskih javnih politika, Petak pokazuje specifičnosti procesa europeizacije u Hrvatskoj i u drugim državama jugoistočne Europe.

Josip Kregar

Načela dobrog upravljanja (Hrvatska i EU)

Josip Kregar pokazuje da se u Hrvatskoj dosta toga promijenilo u zadnjem desetljeću, osobito u izgradnji institucija i načina mišljenja, ali da je hrvatska situacija opterećena starom logikom i odnosima. Autor upozorava na način djelovanja upravno-političkog sistema (birokracije) koji uzmiče racionalnom uvidu i mjerenju rezultata, te na produžavanje logike etatizacije u kojoj je prevelik broj ljudi ovisan o državi i u kojoj država preuzima sve nove poslove i ulaže resurse (osnova institucije), a ne pita se što se skriva iza fasade novih institucija, koje često nastaju kao dio procesa permanentnog mijenjanja kako se ništa ne bi promijenilo. Ti su procesi povezani s tradicionalno negativnim stavom prema

politici i javnim poslovima, negativnom selekcijom osoblja za javne službe, odsustvom dijaloga s akterima koji promoviraju ideje, kao i s još nedovoljnom transparentnošću i otvorenošću donošenja odluka, ali i s tradicionalnim, autoritarnim samodovoljnim pristupom vlasti koja ne teži društvenom konsenzusu i širem uključivanju marginaliziranih skupina u proces odlučivanja.

Goran Radman

Funkcionalna Europa – u rakursu pristupajuće Hrvatske

Goran Radman razmatra pitanje funkcionalne Europe iz rakursa pristupajuće Hrvatske, pokazujući da se EU kao političku zajednicu može shvatiti i objasniti kao stvarni institucionalni izraz povijesno ostvarenog stupnja europske integracije te time kao realnu formalno-institucionalnu konstrukciju. Za njezinu analizu najprikladniji je funkcionalno-strukturalni pristup s četiri osnovne komponente – vrijednosti, akteri, institucije i postupci odlučivanja. Autor ispituje funkcionalne dosege EU-a kao političke zajednice kroz njezinu bitnu komponentu - vrijednosti EU-a. Nakon pomne analize vrijednosti, misije i ciljeva EU-a, Radman uspoređuje europske vrijednosti i ciljeve s nacionalnim hrvatskim vrijednostima i ciljevima te zaključuje da Hrvatska treba posebnu pozornost posvetiti boljem razumijevanju misije EU-a te uspjeti artikulirati vlastite ciljeve europskog razvoja.

Dario Čepo

Odlučivanje u Europskoj uniji

Dario Čepo upozorava na nerazumijevanje, pogreške i zablude oko Europske unije te se usredotočuje na zakonodavno odlučivanje, posebno na ovlasti i ulogu Europskog parlamenta. Ta, u početku marginalna institucija, izrasla je u moćnog političkog aktera koji svoju legitimnost crpi iz izravnih izbora svojih članova kao oblika utjecaja europskih građana u političkom procesu EU-a, na temelju čega se promijenio odnos s dotad ključnim akterom – Vijećem EU-a. Analizom nastanka i primjene različitih procedura kojima Europski parlament danas djeluje, kao i načina i oblika djelovanja Vijeća EU-a, autor pokazuje kako je

zakonodavni proces vrlo složen i dinamičan te ga treba poznavati kako bi se iskoristili svi njegovi kanali i mogućnosti.

Velimir Šonje

Prije i poslije ulaska u EU: makroekonomski okvir kao pokretna meta

Velimir Šonje razmatra pitanje prihvaćanja eura i ulaska u eurozonu kao potencijalnu strategiju Hrvatske. Prikazuje formalne uvjete za prihvaćanje eura te pogrešna uvjerenja i institucionalne nedostatke koji su bili u korijenu krize, a koji su izazvali promjene u pravilima vođenja ekonomske politike u Europskoj uniji i eurozoni kao načinu rješavanja krize. Potom se usredotočuje na pitanje koji bi stav prema tim promjenama trebala zauzeti Hrvatska te kritički analizira tzv. strategiju oslonca na vlastite snage, koja podrazumijeva da se bitna europska pitanja zanemaruju ne bi li se stvorio dojam o samostalnosti, suverenosti i vlastitoj sposobnosti. Ta, u osnovi populistička ideja dominira među kreatorima hrvatske ekonomske politike, zbog koje Hrvatska nema vjerodostojnu makroekonomsku politiku s jasno definiranim ciljevima i instrumentima. Šonje smatra da je, unatoč svim opasnostima i neizvjesnom ishodu, institucionalni okvir eurozone koristan okvir za vođenje ekonomske politike u maloj i otvorenoj ekonomiji, s raširenom uporabom strane valute u različitim novčanim funkcijama. Iz toga proizlazi njegov zaključak da ulazak u EU predstavlja priliku da se prihvaćanje eura postavi visoko na listi strateških prioriteta, kako bi poslužilo kao okvir i motivator promjena, bez obzira kad bi se ulazak u eurozonu mogao objektivno dogoditi.

Sanja Crnković-Pozaić

Hrvatsko tržište rada: kako do konkurentnih znanja?

U empirijski temeljito zasnovanoj studiji o hrvatskom tržištu rada Sanja Crnković-Pozaić polazi od uvida da će Hrvatska ulaskom u EU biti suočena sa smjernicama razvoja na području obrazovanja, tržišta rada i socijalne skrbi, koje predviđaju do 2020. postizanje zahtjevnih ciljeva na razini zaposlenosti, obrazovanosti stanovništva, investiranja u znanost i inovacije te smanjivanja broja stanovnika s rizikom siro-

maštva, a mi ne znamo što nam treba, ne želimo se mijenjati i nemamo politiku koja bi značajne promjene mogla pokrenuti. Ispitujući ulogu znanja u razvoju, autorica razlaže koncept društva znanja i OECD-ovu klasifikaciju znanja te pokazuje da je u Hrvatskoj najmanje zastupljena najviša vrsta znanja: *know why* – spoznaju uzroka pojava, njihove povezanosti s drugim kompleksnim sustavima i propitivanje razvoja nečeg novog kroz inovacije i istraživanja. Za povećanje takvih znanja nije dovoljno samo povećanje upisa na fakultete i stjecanje formalnih kvalifikacija, već je potrebna kvalitetna primjena znanja u gospodarskom i društvenom okruženju te mehanizmi stvaranja novog znanja putem inovacija, ali i širenja novih znanja kroz obrazovni proces. Potom analizira barijere razvoju znanja u Hrvatskoj, ponajprije u obrazovnom sustavu, koji ne priprema mlade za ključne kompetencije, u odsustvu sustavne veze znanosti, obrazovanja i gospodarstva te u nedostatku konkurencije koja uzrokuje stagnaciju i zaostajanje. U drugom dijelu rada autorica elaborira polazne elemente analize potreba tržišta rada te pokazuje na nizu praktičnih primjera iz pojedinih gospodarskih sektora i županija kako bi se mogla mjeriti ponuda i potražnja za zanimanjima, zauzimajući se za uvođenje sustava prikupljanja i obrade informacija s tržišta rada kao nužan korak prema svjesnom razvoju vlastitih ljudskih resursa u funkciji rasta.

Ramona Franić

Hrvatska poljoprivreda u Europskoj uniji – problem ili rješenje?

Ramona Franić analizira hrvatsku poljoprivredu uoči ulaska u EU te perspektive njezina razvoja. Autorica ukazuje na zaostajanje sela (obrazovna struktura, pristup stanovništva temeljnoj infrastrukturi) i na slabo korištenje poljoprivrednih resursa. Tendencija smanjivanja poljoprivredne proizvodnje nije uzrokovana samo ratom, nego je i posljedica neshvaćanja dugoročnog značenja poljoprivrede u gospodarskom razvoju te dugogodišnje nekonzistentnosti u provedbi poljoprivredne politike. Učinjeni su pomaci u osnivanju novih institucija u poljoprivredi, funkcija kojih je provođenje novih proizvodnih, poslovnih i administrativnih standarda i procedura, ali one još u potpunosti ne ostvaruju svoju ulogu. Primjena europskih modela ne protječe bez

problema, zbog niskog stupnja samodostatnosti domaće proizvodnje, njezine niske konkurentnosti i zbog visokih proizvodnih troškova i nekontroliranog uvoza. Poljoprivrednici su suviše oslonjeni na državu i ne raspolažu poduzetničkim vještinama, ekonomskim znanjima i voljom za suradnjom, udruživanjem i pokretanjem inicijativa na lokalnoj razini, koje su nužne za uspješno korištenje modela potpore ruralnom razvoju. Na kraju autorica daje niz prijedloga za unapređenje uloge države u pokretanju aktivnosti u ruralnim prostorima.

Ana Maria Boromisa

Liberalizacija i privatizacija energetskega sektora u Hrvatskoj: za ili protiv?

Ana Maria Boromisa bavi se problemom liberalizacije i privatizacije energetskega sektora u Hrvatskoj te analizira ciljeve energetske politike i ulogu liberalizacije i privatizacije u njezinu provođenju; potom identificira glavna postignuća i probleme liberalizacije i privatizacije u Hrvatskoj te ocjenjuje utjecaj liberalizacije i privatizacije na mogućnosti ispunjavanja ciljeva energetske politike. Na temelju provedenih analiza zaključuje da učinci liberalizacije i privatizacije nisu jednoznačni – u slučaju INA-e povećala se učinkovitost, smanjena je uloga države, ali razina investicija je manja od očekivane, a postoje i sumnje u korupciju, dok u elektroenergetskom sektoru privatizacija nije provedena, a liberalizacija je omogućila pojavu novih subjekata koji su zauzeli niše koje nisu u fokusu HEP-a. Ulazak u EU podrazumijeva prihvaćanje ciljeva energetske politike Unije, što bi moglo dovesti do povećanja energetske učinkovitosti u kućanstvima i industriji, povećanja udjela obnovljivih izvora energije u strukturi potrošnje, te do ubrzanja restrukturiranja i promjene strukture zaposlenih, dok bi liberalizaciju mogli pratiti pozitivni učinci u primjeni najboljih raspoloživih tehnologija, smanjivanje uvozne ovisnosti, energetska intenzivnost i dr.

Sanja Tišma i Marina Funduk

Hrvatska budućnost – europska zelena paradigma

Sanja Tišma i Marina Funduk razmatraju perspektivu Hrvatske kroz europsku zelenu paradigmu te ukratko prikazuju razvoj politike

zaštite okoliša u Europskoj uniji i Hrvatskoj, usredotočujući se na ključne zakone i strateške dokumente. Autorice analiziraju stanje na ključnim područjima – gospodarenje otpadom, upravljanje vodama, zaštita zraka i očuvanje prirode (bioraznolikosti), te ističu da će za provođenje okolišnih direktiva EU-a u tim područjima trebati uložiti deset milijardi eura u idućih deset godina. Međutim, ulaganja u okolišnu infrastrukturu mogu pokrenuti niz investicijskih ciklusa, otvoriti brojna radna mjesta, a za veći dio njih mogu se iskoristiti europski fondovi. Autorice zaključuju da u Hrvatskoj nema sustavnih istraživanja mogućnosti zelenoga gospodarstva, a ono bi trebalo biti jedan od temelja hrvatske budućnosti – razvoja gospodarstva, očuvanja okoliša i poboljšanja kvalitete života građana.

Anđelko Akrap i Ivan Čipin

Hrvatska u europskim demografskim kontrastima: analiza fertiliteta

Tekst Anđelka Akrapa i Ivana Čipina razmatra problem Hrvatske u europskim demografskim kretanjima, a posebno je usredotočen na analizu fertiliteta. Autori uspoređuju izabrane demografske pokazatelje za Hrvatsku i za druge europske države, koji otkrivaju znatno zaostajanje Hrvatske za zapadnoeuropskim zemljama, kao i velike međuregionalne razlike – veliko zaostajanje Panonske Hrvatske za Jadranskom. Upozorava se na problem opadanja stope fertiliteta, posebno opadanja periodskog fertiliteta u 1990-ima i kasnije, što je rezultat niza nepovoljnih ekonomskih i društvenih čimbenika, a ako se nastavi, izazvat će ozbiljne probleme ekonomiji, tržištu rada, socijalnoj politici i društvu u cjelini.

Paul Stubbs i Siniša Zrinščak

Europeizacija i socijalna politika: između retorike i stvarnosti

Paul Stubbs i Siniša Zrinščak razmatraju odnos europeizacije i socijalne politike u široj i kompleksnijoj perspektivi. Nakon prikaza razvoja socijalne politike EU-a od Lisabonske strategije 2000. do nove strategije iz 2010. (Europa 2020.), autori se usredotočuju na razvoj i europeizaciju socijalne politike u Hrvatskoj, prikazuju njezin kontekst

(specifičan tranzicijski put i zakašnjela europeizacija, zarobljena socijalna politika i socijalni klijentelizam, institucionalna fragmentacija i paralelizmi, vrlo kontradiktorni stavovi o socijalnim troškovima) i analiziraju njezine dosege i mogućnosti (prvo kroz slučaj formuliranja politike prema siromaštvu i socijalnoj isključenosti, a potom analizom pokazatelja strategije Europa 2020.). Sugeriraju drukčiji pristup, koji zahtijeva povećanje stope zaposlenosti te smanjenje siromaštva i socijalne isključenosti (povećanjem troškova za siromašne i analizom njihove učinkovitosti).

Vlado Puljiz

Hrvatski mirovinski sustav u europskom kontekstu

Vlado Puljiz analizira hrvatski mirovinski sustav u europskom kontekstu, pokazujući njegovu evoluciju u zapadnoj Europi i Hrvatskoj te ključne probleme koji su izazov njegovoj održivosti: nepovoljni demografski procesi (dulje trajanje života, manji broj novorođenčadi), pritisak na smanjenje javnih mirovinskih izdataka zbog intenzivne međunarodne konkurencije i promjene na tržištu rada (fleksibilizacija, deregulacija i dr.). Iz toga su proizišle reforme u mirovinskim sustavima kojima se nastoji očuvati primjerena razina mirovina i pritom posebno poduprijeti najsiromašnije kategorije umirovljenika, a istodobno osigurati financijsku održivost mirovinskih sustava. Razmatrajući sadašnje stanje s njegove dvije temeljne značajke – vrlo nepovoljan odnos broja osiguranika i umirovljenika te nepovoljna struktura umirovljenika koja sadrži visok udio invalidskih i obiteljskih mirovina, kao i povlaštenih mirovina, autor predlaže uvođenje tzv. temeljnog mirovinskog stupa, namijenjenog solidarnosti i zaštiti siromašnih kategorija umirovljenika.

Duško Sekulić

Liberalne vrijednosti – od socijalizma do postsocijalizma

Duško Sekulić analizira stav prema privatnom vlasništvu i višestranačkom sustavu kroz pet istraživanja provedenih od 1985. do 2010. Ona pokazuju da je podrška višestranačkom sustavu uvijek bila veća nego podrška privatnom vlasništvu, s tim da je odbijanje privatnog

vlasništva 1985. iskazivalo 56% ispitanika, 1989. i 1996. prihvaćala ga je natpolovična većina ispitanika, a nakon 1996. prihvaćanje pada ispod 50%, dok višestranački sustav nikad (ni 1985., kad je odbijanje bilo najveće) ne odbacuje većina ispitanika, a smanjenje počinje kasnije, 2004–2010. Uočene su velike razlike između pojedinih socijalnih kategorija u različitim razdobljima, pa tako 1989. znatno raste prihvaćanje liberalnih principa onih na višim položajima, koji su ih 1985. odbijali, a kasnije se ta podrška gubi – razočaranost liberalnim vrijednostima raste jednako u svim kategorijama, pa više nema povezanosti podrške liberalnim principima i položaja na radnom mjestu ili obrazovanja. Razočaranje ekonomskim stanjem i političkom praksom prožetom korupcijom, prema autoru, dovodi do toga da oni obrazovaniji i na višim radnim mjestima ne predvode u prihvaćanju liberalnih principa.

Ankica Marinović i Ivan Markešić

Vjerske zajednice u Hrvatskoj pred europskim izazovima

Ankica Marinović i Ivan Markešić bave se pitanjem religioznosti i vjerskih zajednica u Europi i Hrvatskoj. U prvom dijelu ocrtavaju europsku religijsku situaciju, izdvajajući neke procese (erozija crkvenosti i rast osobne religioznosti, ekonomsko propadanje crkava, sve jača unutarcrkvena pluralizacija i individualizacija, porast muslimanskih vjernika i dr.) te pokazujući dimenzije islamskog izazova, dok u drugom dijelu daju osnovne komponente religijske situacije u Hrvatskoj, ističući povijesne i sociokulturne specifičnosti te suvremeni razvoj koji obilježavaju porast utjecaja religije, povećanje konfesionalne samoidentifikacije stanovništva, unutarcrkveno intenziviranje religijskog života te promjena pravnog položaja vjerskih zajednica.

Gvozden Flego

Znanost i obrazovanje – tendencije u Hrvatskoj i u EU-u

Gvozden Flego upozorava na tendencije u razvoju i položaju znanosti i obrazovanja u Hrvatskoj i EU-u. Autor smatra hrvatsku školu sadržajno, metodski i strukturno zaostalom, što pokazuju i rezultati vanjskog vrednovanja (nacionalni ispiti, državna matura, PISA pro-

jekt), a znanstveni i obrazovni sustav krivo postavljenim i manjkavim u svim segmentima. Obrazovni sustav i politika moraju se temeljito promijeniti, ne smiju biti usmjereni privatnom partikularizmu i profitu, nego javnim interesima, stjecanju kompetencija, inovativnosti i boljem životu sviju.

Zoran Malenica

Socijalna mobilnost i reprodukcija siromaštva u Hrvatskoj

Zoran Malenica razmatra pitanje socijalne mobilnosti i reprodukcije siromaštva u Hrvatskoj te pokazuje da u uvjetima krize koja vodi pogoršanju životnog standarda znatnog broja stanovnika, a koja će utjecati na povećanje broja siromašnih domaćinstava i pojedinaca, postaje iznimno važno pitanje koje će mjere socijalne politike poduzimati država kako bi smanjila broj siromašnih, te osobito kako se može nositi s opasnošću međugeneracijske reprodukcije siromaštva. Autor se usredotočuje na sustav stipendiranja učenika i studenata, ponajprije na primjeru strukture stipendija u Splitsko-dalmatinskoj županiji, pokazujući da neke njegove slabosti utječu na međugeneracijsku reprodukciju siromaštva, umjesto da je sprječavaju, te predlaže promjene tog sustava – veće uvažavanje socijalnog kriterija pri dodjeli stipendija (a ne tek prosjeka ocjena), povećanje iznosa stipendija učenicima i studentima iz obitelji slabijeg imovinskog stanja do razine da mogu pokriti osnovne troškove školovanja, uvođenje kreditiranja i dr.

Velimir Visković

Hrvatska kultura u razdoblju tranzicije: pred izazovima europske integracije

Velimir Visković naznačuje neke aspekte problematike hrvatske kulture u razdoblju tranzicije pred izazovom europske integracije. Autor analizira kako je valorizirana hrvatska kultura u tranzicijskom razdoblju, napose kroz njezin udio u državnom proračunu, te pokazuje da je stalno smanjivanje sredstava osobito pogodilo tzv. nezavisnu kulturnu scenu, a time bitni izvor kreativne energije, novih ideja i lica. U zaključnom dijelu Visković razmatra pitanje nove kulturne strategije,

koja bi se trebala zasnivati na tri faktora: razradi prilagodbe kulturne politike skorašnjem ulasku u EU, osmišljavanju koncepta kulture s obzirom na tehnološke promjene (ponajprije informatičke tehnologije), te definiranju koncepta kulture u situaciji intenzivne globalizacije i formiranja novih središta ekonomske moći i novih utjecajnih kulturnih sfera.

Biserka Cvjetičanin

Kulturna politika Europske unije i Hrvatska: djelovati u interkulturalnom dijalogu

Biserka Cvjetičanin razmatra kulturnu politiku Europske unije te daje obrise nove hrvatske kulturne politike. Pokazujući da europska kulturna politika kao svoj prvi, temeljni strateški cilj ima promicanje kulturne raznolikosti i interkulturalnog dijaloga, autorica razmatra različite aktualne programe kojima se teži ostvarivanju toga cilja – od programa *interkulturalnih gradova*, pokrenutog radi urbane obnove i socijalne kohezije, do programa za razdoblje 2014–2020. nazvanog *Kreativna Europa*, koji objedinjuje kulturu i medije. U zaključnom se dijelu pokazuje koji su to strateški elementi programa *Kreativna Europa* koje Hrvatska treba ugraditi u svoju novu kulturnu strategiju i politiku.

Zvonko Maković

U potrazi za identitetom

Zvonko Maković bavi se uvijek aktualnim pitanjem nacionalnog identiteta u kontekstu promjena u shvaćanju hrvatskoga europskog identiteta od 1990-ih do danas. Navodi slučajeve koji ilustriraju dominantno konzervativno nacionalističko stanje hrvatske kulturne svijesti na početku 1990-ih, te njezine značajne promjene, koje označava civilizacijskim i kulturnim sazrijevanjem i osvještavanjem Hrvata. Promjene se iskazuju u mnogo racionalnijem odnosu prema vlastitom identitetu i europejstvu, u kojemu se hrvatski identitet ne promatra samo kroz povijesnu vizuru, nego u žarište dolaze ekonomija i demokracija. Autor vjeruje da ta promjena ide prema uključivanju pitanja ljudskih

prava te da integracijski procesi postupno erodiraju granice koje su hrvatski kulturni identitet odvajale od europskoga, čime i konstrukcija hrvatskog identiteta, stvarana početkom 1990-ih, pripada prošlosti.

Snježana Banović

Hrvatska kultura i EU: kako do reformi u novim okolnostima?

Snježana Banović osvrće se na problem hrvatske kulture u kontekstu Europske unije i pita se kako provesti reforme u novim okolnostima. Autorica prikazuje modele kulturne politike u Hrvatskoj od 1990-ih, posebno analizirajući kulturnu politiku u razdoblju 2003–2011. za vrijeme HDZ-a i ministra Bože Biškupića. Smatra ju regresijom u odnosu na prethodno razdoblje koalicijske vlade, te povratkom na model 1990-ih, s jakim političkim arbitriranjem i klijentelizmom, s nejavnim i netransparentnim odlučivanjem, u kojemu se proračunskim rezovima gušila nezavisna kultura, a financirale »goleme količine raznih bizarnih sadržaja«, dok su se državne institucije obasipale milijunima bez ikakve evaluacije. U drugom dijelu rada autorica se usredotočuje na pitanje promjene kulturne slike Hrvatske kao konzervativne i nacionalno zatvorene zemlje u autonomnu, modernu europsku državu s jakim utjecajem nezavisne kulture, u kojoj je odlučivanje utemeljeno na rezultatima, javno i transparentno.

Zrinjka Peruško

Medijski sustav u Hrvatskoj: od autoritarnog do mediteranskog modela

U opsežnoj raspravi Zrinjka Peruško primjenjuje teorijski model D. C. Hallina i P. Macinija, kako bi analizirala hrvatski medijski sustav u usporedbi s drugim europskim medijskim sustavima na temelju komparativno primjenjivih indikatora: četiri medijska (karakter medijskog tržišta, politički paralelizam, medijski profesionalizam, odnos medija i države) te jednog izvanmedijskog (struktura političkog sustava s političkom kulturom). U pomnoj analizi svake od tih dimenzija autorica pokazuje da se u dugom razdoblju održavao autoritarni model, koji se u posljednja dva desetljeća transformirao u specifični mediteranski model

sa svim njegovim manama (naglašeni klijentelizam, jaka povezanost politike i medija, slaba profesionalizacija novinara, jaka uloga države). Iako još zadržava niz negativnih obilježja autoritarnog modela, a nosi i negativna obilježja mediteranskog modela te mu prijeti i opasnost upropaštavanja javne radiotelevizije kojoj su podložne države južne Europe (osim Francuske), hrvatski medijski sustav znatno je evoluirao, te može dalje evoluirati u smjeru povećanja racionalno-legalnog autoriteta, razvoja profesionalnog modela upravljanja javnim emitiranjem, profesionalizacije novinara, većeg stupnja autonomije te razvoja novih oblika javnih medija.

TRIBINE

MIKO TRIPALO – HRVATSKO PROLJEĆE I MODERNA HRVATSKA

Centar je 9. prosinca 2005. na Pravnom fakultetu u Zagrebu organizirao okrugli stol.

Moderatori:

Josip Kregar i
Slaven Ravlić.

U središtu pažnje skupa bilo je pitanje nacionalne države i problem složene države (višenacionalne). U vrijeme Proljeća glavna tema bila je decentralizacija federalnih ovlasti i oživljavanje državnih uloga pojedinih republika, radilo se o reformi države u smisli daljnje izgradnje političkog sistema i moderne ekonomije, kao pretpostavkama za afirmaciju i produbljenje ravnopravnosti naroda te socijalističke izgradnje nacija.

Raspadom sustava istočnoevropskih zemalja i Jugoslavije uloga države nije skinuta s dnevnog reda.

Država, demokratska, pravna i socijalna, je tema političkog programa Mike Tripala i nakon uspostave samostalne hrvatske države. Tripalo: *Sukobljavamo se oko toga kakvu Hrvatsku želimo. Želimo Hrvatsku samostalnu, socijalnu, pravnu i demokratsku. Državu za sve njezine građane, a ne samo za 'elitu' koja uzurpira naša prava i naša dobra, koja uzima Hrvatsku za sebe. Budućnost Hrvatske i njezinih građana ne može se izgrađivati na suzbijanju slobode mišljenja i javne riječi, na proganjanju onih čiji je jedini grijeh što misle drugačije, na kriminalu koji cvjeta pred očima javnosti, na politici koja se vodi u ime države, ali u funkciji probitka jedne stranke ili njenih čelnika.* (M.Tripala citirala Jasmina Popović za *Večernji list*, 19. 11. 2005.).

ZNAČAJ ARHIVA I ARHIVSKE GRAĐE ZA ZNANSTVENO TUMAČENJE POVIJESTI

Studenti Filozofskog fakulteta u Centru Miko Tripalo, 29. ožujka 2007. godine.

Moderator:

Tvrtko Jakovina.

Studenti (21) jednopredmetnog studija povijesti četvrte godine s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Seminar koji prati predavanje Svjetske povijesti 20. stoljeća, posjetili su Centar Miko Tripalo.

Razgovor su vodili:

Tvrtko Jakovina,

Slaven Ravlić, Pravni fakultet Zagreb i zamjenik predsjednika UO Centra Miko Tripalo,

Marina Škalić, viša arhivistica u Hrvatskome državnom arhivu, načelnica Odsjeka za arhivsko gradivo političkih stranaka i udruga, suradnica Centra Tripalo i

Anka Ranić, viša knjižničarka u Hrvatskome državnom arhivu, suradnica Centra Tripalo.

Teme razgovora: aktivnost Centra Miko Tripalo, značaj arhiva i arhivske građe za znanstveno tumačenje povijesti, Knjižnica i sadržaj Tripalove knjižne ostavštine.

O PROGRAMU RADA CENTRA MIKO TRIPALO - PROGRAMSKE SMJERNICE

Tribina je održana 18. veljače 2008. u Centru Tripalo.

Rasprava je imala za cilj utvrditi programske smjernice djelovanja Centra.

U radu Skupa sudjelovao je Predsjednik RH, Stjepan Mesić.

Nakon iznošenja načelnih prijedloga vođena je rasprava o svim aspektima socijalne države, posebno o političkim, društvenim, pravnim i gospodarskim problemima u Hrvatskoj.

Uvodna izlaganja:

Predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić,

Vesna Pusić,

Josip Kregar,

Vlado Puljiz,

Mihajlo Dika i

Mladen Vedriš.

Tribinu je otvorila predsjednica Skupštine Centra Vesna Pusić, koja je zahvalila Predsjedniku Republike Stjepanu Mesiću na dolasku i svesrdnoj potpori i sudjelovanju u radu Centra Miko Tripalo te predala riječ predsjedniku Upravnog odbora Josipu Kregaru, koji je odredio smjer radnoga sastanka.

Josip Kregar upozorio je na važnost uloge i angažmana intelektualaca u javnome diskursu koji se trebaju baviti više društvenim pitanjima, a manje politikom. Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo samo je jedno od brojnih mjesta u kojima se o takvim problemima može raspravljati. Upozorio je na važnost političke slobode i političke odgovornosti. U Hrvatskoj vlada nezadovoljstvo politikom, a oni koji su na vlasti to ne vide. Politika nije i ne treba biti upravljanje poduzećem i tehnologija vladanja, već smjelost za političke reforme radi poboljšanja života građana. Postoji zastoj u javnoj raspravi o vlasti i političkim reformama te defekt javnoga mnijenja. Politika upravlja javnim mnijenjem, najčešće putem medija koji su sveprisutni i lako dostupni, čime se sprječava javno promišljanje i kritika društvenoga stanja te se u drugi plan guraju ključni društveni problemi, poput zdravstva i školstva. Pojedinci preko političkih stranaka propagiraju svoje privatne interese i nameću ukupnoj politici probleme koji odstupaju od javnih problema, čime političke stranke sve više postaju sredstvo za postizanje privatnih ciljeva. U hrvatskome društvu stvara se arogancija i osjećaj lakoće, što je protivno stvarnoj slici teškoga političkog vremena koje predstoji i u kojemu se trebaju donositi teške i odgovorne odluke.

Vlado Puljiz izlagao je o suvremenim problemima socijalne države. Ona je definirana kao država koja jamči osnovne egzistencijalne uvjete svojim građanima, no određuje se prema tome uolikoj mjeri takve uvjete osigurava. Kao posljedica rata i tranzicije smanjen je BDP i do-

hodak, što je rezultiralo novim izazovima socijalnoj politici. Hrvatska treba usmjeriti razvoj socijalne države na tri opće razine: 1) Reprodukcijska društva kojoj je temelj politika razvoja obitelji i demografska politika; 2) Zaposlenost kojoj je od ključne važnosti aktivacija ljudskih resursa kroz povećanje postotka radno sposobnoga stanovništva; 3) Zdravstvo kojemu su najvažniji revizija politike transfera i usmjeravanje prema aktivnoj politici. Hrvatskoj je, kako bi pratila suvremene trendove, potrebno preusmjeravanje od pasivne prema aktivnoj socijalnoj državi, odnosno preusmjeravanje od transfera i obeštećenja prema aktivaciji i uključenju, što je trend u državama EU-a. Jedan od uvjeta kako bi se transformacija postigla jest stvaranje jedinstvene socijalne politike, koja je u trenutnim uvjetima rascjepkanosti socijalnih politika na više ministarstava i državnih sektora nemoguća.

Mihajlo Dika u svojem je izlaganju upozorio na probleme pravosuđa. Upozorio je na mnoge prigovore javnosti prema pravosuđu. Pravosuđe koje se sastoji od sudstva, odvjetništva i javnoga bilježništva u pojedinim dijelovima, poput javnoga bilježništva, dobro funkcionira. Naglasio je problem dejudicijalizacije (privatizacije) određenih funkcija unutar pravosuđa. Sudstvo je najveći problem i pred njega se postavlja kriterij neovisnosti i kompetentnosti (niska razina kompetentnosti). Sudovi imaju mnoštvo neriješenih slučajeva zbog nemogućnosti naplate potraživanja, koja koči ekonomsku aktivnost i sprječava daljnje gospodarsko planiranje. Mnogo je i problema koji se odnose na nemogućnost države da riješi svoje sporove, koji bi ujednačenjem i reorganizacijom znatno smanjili troškove unutar državnoga proračuna. **Mladen Vedriš** održao je izlaganje o suvremenom stanju u hrvatskoj ekonomiji. Hrvatska gospodarska politika treba se temeljiti na suvremenim gospodarskim politikama koje se zasnivaju na tzv. 5 E (ekonomija, energija, ekologija, edukacija i eksport). Tih pet točaka ključ su razvoja i njima ostale politike trebaju biti podređene.

Stjepan Mesić, Predsjednik Republike Hrvatske, istaknuo je važnost reformi koje moraju pratiti suvremena politička, ekonomska, pravna i društvena kretanja. Posebno se osvrnuo na problem koji na skupu nije spomenut, a odnosi se na vrlo prisutnu polemiku oko II. svjetskog rata i njegova ishoda. Ne smije se dopustiti njegova revizija koja bi Hrvatsku udaljila od pozicije antifašističkih pobjednika II. svjet-

skog rata niti nametanje tema iz toga razdoblja koje odvlače pažnju i zaustavljaju reforme. U takvim polemikama sudjeluju većinom otvoreni ili prikriveni euroskeptici, oni koji traže krivce za naše zaostajanje u provođenju reformi, kako bi lakše izbjegli istinu današnjega trenutka pred kojim su neminovne reforme. Reforme se trebaju izvršiti osobito u području sudstva, kojemu treba povećati kvalitetu, te gospodarstva u smjeru poticanja mogućnosti kreditiranja proizvodnje, od strane bankarskoga sektora za izvoz, a ne samo proizvodnje za domaće tržište. Hrvatska je unutar SFRJ bila generator industrijske proizvodnje sa snažnim industrijskim poduzećima, no pretvorba, privatizacija i rat uništili su takav status, koji treba obnoviti usvajanjem novih tehnologija. Reforma zdravstva treba ići u smjeru razvoja socijalne države koja bi omogućila dostupnost zdravstvenih usluga svim građanima. Treba olakšati proizvodnju i naručivanje u sektoru brodogradnje, koji ima osobito velike poteškoće u administrativnome dijelu naručivanja, ugovaranja i isporuke brodova. Jednako tako potrebna je liberalizacija viznoga režima, osobito prema državama Europske unije i građanima koji su prošli Schengensku granicu. Osobito je važan problem korupcije, koji se treba početi rješavati od razine javnih nabava, kako bi svi poslovi bili transparentni i utemeljeni na propisima.

Nakon kruga izlaganja uslijedila je kraća rasprava.

Dragutin Dimitrović upozorio je na problem korupcije kao rezultata neprohodnosti sustava i njegove pretjerane kompliciranosti. Propise treba učiniti prohodnima i funkcionalnima te efikasno primjenjivima za korisnike.

Ivan Šiber djelomično se složio s Dimitrovićem i podržao tezu kako je sustav svjesno komplicirano postavljen, međutim smatra kako sustav djeluje manje organizacijski, a više stihijski. Više se čini da birokracija iz same sebe, u funkciji svoga održavanja, regulira društvene odnose. Ključni problem, osobito u politici, je problem odgovornosti. Međutim, posljednjih godina, primjerice, ministri u nadzornim odborima nakon neuspjeha ne povlače nikakvu odgovornost, čak ni na razini da ponude ostavku. S druge strane takvi se problemi ne čine važnima u političko-me nadmetanju u razdoblju predizborne kampanje, dijelom zato što se nalazimo u poznatoj „ne talasaj“ situaciji, u kojoj se problemi rješavaju

slučajno, po inerciji. Mnogi komentiraju kako Hrvatska ima strategiju ulaska u EU, no čini se da nije tako. Jedino načelo koje postoji unutar 'Saveza za Europu' jest načelo 'nemojmo propitivati opravdanost ulaska u EU', a komentiranje onoga što se čini, kako bi udovoljili uvjetima ulaska, nije dovoljno prisutno.

Stjepan Mesić, Predsjednik Republike Hrvatske, dobio je riječ na kraju rasprave, on je naglasio važnost nastavka započetih procesa. Mnoge su poteškoće koje usporavaju same procese, stoga je na političarima, ali i na udrugama i znanstvenim forumima, poput Centra za demokraciju i pravo Miko Tripalo, da upozore na probleme i otvore prostor za javne, stručne i znanstvene rasprave. Probleme ne može rješavati jedan čovjek ili njih nekolicina, bez obzira u kojem su centru smješteni, prije svega jer su društvo i njegovi problemi umreženi i kompleksni, stoga je potrebna diskusija i šira inicijativa, a svaki segment društva mora obaviti svoj dio posla. Predsjednik Mesić osvrnuo se i istaknuo važnost predstojećega ulaska u NATO, koji ne treba biti shvaćen samo kao vojna organizacija, već i kao veliki prostor gospodarske djelatnosti, osobito proizvodnje. Najveća korist jest postojanje 'sigurnosnoga kišobrana', koji, osim što jamči vojnu sigurnost, osigurava kapital i tehnologiju. Odluka hoće li hrvatski vojnici sudjelovati u misijama NATO-a ovisi isključivo o odluci Republike Hrvatske na nacionalnoj razini. U tome bi smjeru trebalo voditi racionalnu raspravu o koristima i nedostacima pristupa. Jedan od načina izjašnjavanja svakako je referendum, no veliko je pitanje može li se on u uvjetima nesređenih popisa i biračkih mjesta doista i provesti, pa zato i o tome treba održati racionalnu raspravu. Stoga, zaključio je Predsjednik, i ova rasprava o reformama opravdava svoju svrhu.

AUTONOMIJA SVEUČILIŠTA

Skup je održan 19. svibnja 2011. godine, u Velikoj vijećnici Rektorata Sveučilišta u Zagrebu.

Organizatori:

Centar Miko Tripalo i

Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje.

Povod organizaciji ovakve tribine bili su prijedlozi novih zakona o visokom obrazovanju, znanosti i sveučilištima, upućeni u javnu raspravu pa potom vraćeni na doradu, koji su naišli na žestoku kritiku znanstvene javnosti, ali su i potaknuli niz pitanja o kojima je trebalo raspravljati. Jedno od njih je i različito tumačenje autonomije sveučilišta, odnosno autonomije znanstvenih istraživanja. Centar Miko Tripalo i Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje prepoznali su da se odgovor na to pitanje mora pronaći u dijalogu i dogovoru zainteresiranih strana o stupnju slobode koju sveučilišta moraju imati u kreiranju i propitivanju novih ideja, odnosno o stupnju odgovornosti koju akademska zajednica mora imati prema društvu i njegovim pragmatičnim potrebama. Ali, kako organizirati taj dijalog? Tko u njemu treba sudjelovati? Treba li se on zasnivati na nekim unaprijed dogovorenim jasnim etičkim načelima? Treba li postignuti dogovor biti temelj nekom novom zakonu, ili programskim ugovorima, ili je pak dovoljno džentlmenški se usuglasiti i to javno obznaniti? Kakva će biti jamstva da će obje strane poštivati dogovoreno, odnosno da će sveučilišta sačuvati potreban dio svoje autonomije, a da će javnost imati pravo potpunog i jasnog uvida u djelatnost visokog obrazovanja i znanosti? Do odgovora na ta pitanja pokušala je doći ova tribina.

Moderatori:

Slaven Ravlić, Pravni fakultet i Centar Miko Tripalo i

Vedran Mornar, Fakultet elektrotehnike i računarstva u Zagrebu, predsjednik Nacionalnog vijeća za visoko obrazovanje.

Uvodna riječ:

Neven Budak, Filozofski fakultet u Zagrebu, Centar Miko Tripalo i Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje i

Mihajlo Dika, Pravni fakultet u Zagrebu i Centar Miko Tripalo.

Govornici:

Hrvoje Šikić, zamjenik predsjednice Sveučilišnog savjeta Sveučilišta u Zagrebu,

Dalibor Čepulo, Pravni fakultet u Zagrebu,

Gvozden Flego, Filozofski fakultet i Centar Miko Tripalo,

Milorad Milun, Institut za fiziku i Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje i

Goran Radman, dekan VERN'-a i Centar Miko Tripalo.

Zaključci:

Zaključci tribine u nastavku trebali bi služiti kao principi koji, ako se uspješno primijene, mogu unaprijediti proces donošenja novih zakona i javnih politika s područja znanosti i visokog obrazovanja, kao i procese reformi:

1. Zakonodavac i izvršna vlast moraju u praksi poštovati ustavna načela o autonomiji sveučilišta.
2. Akademska zajednica mora u potpunosti prihvatiti svoju odgovornost prema državi i studentima za kvalitetu istraživanja i studijskih programa.
3. Akademska zajednica mora imati dovoljan stupanj funkcionalne odgovornosti za provođenje kontrole kvalitete nastave i istraživanja.
4. Kod predlaganja novih zakona iz područja znanosti i visokog obrazovanja dijalog i dogovor s akademskom zajednicom moraju biti integralni dio tog procesa.
5. Vlada treba jasno definirati strateško usmjerenje RH prema razvoju znanosti i visokog obrazovanja, zatim to usmjerenje u praksi primijeniti adekvatnim (većim) ulaganjima u visoko obrazovanje i znanost.
6. Potrebno je ustanoviti sustav financiranja znanosti i visokog obrazovanja koji će biti neovisan o dnevnoj politici.
7. Zakoni se moraju temeljiti na dogovorenoj i prihvaćenoj strategiji razvoja visokog obrazovanja i znanosti. U predizborno vrijeme ne treba požurivati donošenje zakona koji nisu dovoljno kvalitetni i koji ne nude dugoročne strateške pravce razvoja visokog obrazovanja i znanosti.
8. Država bi se trebala najmanje upletati u autonomiju unutarnjeg organiziranja, u izbor nastavnika i čelnika te u odlučivanje o kriterijima upisa studenata.

NAGRADA MIKO TRIPALO

Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo, dodjelom godišnje Nagrade Miko Tripalo, nastavlja vrednovati najbolja znanstveno-publicistička ostvarenja te objektivno i relevantno izvještavanje javnosti o temama koje promiču europske vrijednosti i stavove u hrvatskome društvu, aktivno promicanje uloge građana u političkom životu i borbu za jačanje vladavine prava. Godišnja nagrada može se do-dijeliti i zaslužnim pojedincima ili organizacijama koji u svojem znanstvenom radu postižu rezultate od posebnog interesa i za Centar Miko Tripalo.

Godišnja Nagrada Miko Tripalo dodjeljuje se za znanstveno ili publicističko djelo ili djelovanje koje pridonosi promicanju vladavine prava i demokracije te europskih vrijednosti u hrvatskome društvu.

Vesna Pusić, predsjednica Skupštine Centra Miko Tripalo, prigodom dodjele Nagrade *Informativnom programu Nove TV za doprinos razvoju demokracije, ljudskih prava i slobode medija*, 2009. godine, osvrnula se na razloge koji su ponukali Centar Miko Tripalo da uspostavi Nagradu. *Ove godine navršava se 15 godina od smrti Mike Tripala, hrvatskog političara i publicista, borca za ljudska prava, koji se djelovanjem i javnom riječju zauzimao za uspostavu demokratske, socijalne i pravne države te za slobodu medija.*

Nagrada Miko Tripalo dodjeljuje se za znanstveno i publicističko djelovanje (knjige ili članci, uredničke koncepcije, medijski projekti), koje pridonosi promicanju vladavine prava i demokracije te europskih vrijednosti u hrvatskome društvu. Nagrada je namijenjena novinarima i redakcijama koje simboliziraju vrednote otvorenog društva, društva slobode i kreativnosti.

Tripalo je već u šezdesetim godinama 20. stoljeća predvodio skupinu istaknutih političara koji su zagovarali ne samo ideje nacio-

nalne emancipacije, već i liberalizaciju i demokratizaciju političkog i gospodarskog života. Važnu ulogu u oslobađanju od realsocijalističke dogmatičnosti Tripalo je vidio u medijima koji neće biti puka transmisija komitetskih smjernica, već će njegovati slobodan i kritički odnos prema društvenoj stvarnosti. I devedesetih godina, kao istaknuti predstavnik oporbene političke scene, neprekidno je upozoravao kako stvaranje hrvatske države nije samodostatan cilj, već da hrvatsko društvo mora biti uređeno na demokratskim načelima, uz poštivanje nacionalnih i političkih manjina, zasnovano na poticanju kreativnosti i kritičnosti. Njegov publicistički rad u Novom listu i drugim novinama svjedoči o plemenitom nastojanju da upozori na negativne pojave autoritarnosti, nacionalističke isključivosti, primitivne tajkunizacije, nepotizma, štetnog utjecaja mafije i kriminala u gospodarstvu, osobito u privatizaciji. Svojim primjerom pokazao je kako novinarstvo može biti društveno odgovorno, duboko etično i iznimno važno u poboljšavanju demokratskih standarda društva. U današnje vrijeme, kad se pod pritiskom tržišnih problema i promjena izazvanih novim tehnologijama urušavaju profesionalni i etički standardi novinstva, treba se prisjetiti visokih ideala koje je Tripalo prepoznavao u novinarskom pozivu.

Nagrađeni:

Prvu nagradu **2005.** godine dobio je **Božidar Novak**, za knjigu **Hrvatsko novinarstvo u 20. stoljeću.** Ta opsežna povijest hrvatskoga novinarstva svjedoči o Novakovu zagovoru demokratskih vrednota i promicanju principa slobodnog, odgovornog i društveno angažiranog novinarstva.

Drugu nagradu Centar je **2006.** dodijelio **Radiju 101**, za **doprinos razvoju demokracije i slobode medija** u 2006. godini. Taj novi radio bio je simbol demokratske, liberalne, građanske Hrvatske. Radio 101 unio je izravnost kontakta s publikom, šarm kolokvijalne, ulične fraze, rušio je tabue zagovarajući slobodniji svijet.

Godine **2007. i 2008.** nagrada nije dodijeljena.

Za **2009.** godinu Centar je dodijelio dvije nagrade:

Nagrada Miko Tripalo za 2009. godinu **Internetskom portalu *Index.hr*, za doprinos razvoju demokracije, ljudskih prava i slobode medija.**

Neovisni mediji iznimno su važan čimbenik u izgradnji obrazovane i kritički nastrojene javnosti koja omogućuje opstojnost i jačanje demokracije. Mediji kao jamci zaštite javnog interesa i kontrolori djelovanja političkih, ekonomskih i širih društvenih elita još su važniji u tranzicijskim državama, poput Hrvatske. Uloga koju taj portal ima u formuliranju javnoga mnijenja i artikuliranju interesa javnosti, informirajući o hrvatskoj tranzicijskoj zbilji i komentirajući je, opravdava odluku Centra za demokraciju i pravo Miko Tripalo da Internetskom portalu *Index.hr* dodijeli nagradu za promicanje demokracije i ljudskih prava. Time će se dodatno ojačati interes za predstavljanje i obranu javnog interesa među pojedincima korištenjem novih tehnologija te potaknuti demokratizacija postojećega medijskog prostora, ističući neraskidivu vezu između aktivnih građana, slobodnih i neovisnih medija te održivoga demokratskog poretka. Nagradu je za *Index.hr* primio Matija Babić, autor i urednik projekta.

Nagrada Miko Tripalo za 2009. godinu **Informativnom programu Nove TV, za doprinos razvoju demokracije, ljudskih prava i slobode medija.**

Iako se programskim sadržajima tzv. komercijalnih televizija mogu uputiti brojni prigovori, valja istaknuti vrijednost Informativnog programa televizijske kuće Nova TV. Svojim priložima i angažmanima novinara (izvjestitelja) na terenu, ali i konkretnim akcijama, poput otvaranja »javnih« računa i telefona za pomoć teško ugroženim ili obespravljenim građanima, taj program svakodnevno upozorava na teške prilike u društvu, ali i mobilizira javnost na izravan angažman u rješavanju tih problema. Nova TV, kao nedržavna televizija, uspijeva javnosti predočiti aktualna politička zbivanja na visoko profesionalan način, izravnim prijenosima s mjesta događaja te angažmanom neovisnih sugovornika i stručnjaka u komentiranju političkih zbivanja i problema. Centar smatra kako je u posljednje vrijeme Nova TV svojim

informativnim programom prepoznala i osvijestila u javnosti, ali i među političkim elitama, neka važna pitanja zaštite ljudskih prava i razvoja demokracije u Hrvatskoj te da stoga zaslužuje Nagradu Miko Tripalo za doprinos razvoju demokracije, ljudskih prava i slobode medija, kao priznanje, ali i kao poticaj za daljnji rad i aktivni angažman u tome području.

Nagradu je za Novu TV primila Iva Gačić, news director.

Nagrada Miko Tripalo za **2010.** godinu dodijeljena je **GONGU**, za **promicanje demokracije i političkih prava građana te doprinos provođenju slobodnih i poštenih izbora.**

Za godinu **2011.** nagrada nije dodijeljena.

Nagrada Miko Tripalo za **2012.** dodijeljena je **Peteru Kuzmiću. Kuzmič je nagradu zavrjedio svojim ustrajnim zagovaranjem demokratskih vrednota, interreligijskog dijaloga te znanstvenom, teološkom, publicističkom i humanitarnom djelatnošću koja je prepoznata ne samo u Hrvatskoj, već i izvan granica naše države.** Kao istaknut borac za ljudska prava, Kuzmič se odlikuje posebnim pristupom i stilom uvjeravanja lišenim velike ostrašćenosti, zagovorom blagosti i razboritosti, inzistiranjem na razumijevanju sugovornika i neutraliziranju konfliktности. Iznimno je pritom važna njegova uloga u poticanju ekumenizma, dijaloga između različitih vjeroispovijesti, ali i vjerskog dijaloga s agnosticima i ateistima. Svojim ukupnim djelovanjem, Peter Kuzmič se zasigurno istaknuo kao jedan od najvećih moralnih i intelektualnih autoriteta suvremene Hrvatske te ova nagrada ide u prave ruke!

MEĐUNARODNA SURADNJA

POSJET *THINK-TANKOVIMA* U BUDIMPEŠTI I BRATISLAVI

Josip Kregar, predsjednik Upravnog odbora Centra Miko Tripalo, i Vanja Mladineo, izvršna direktorica Centra, bili su 15., 16. i 17. veljače 2010. godine u službenom posjetu nekolicini nevladinih organizacija i *think-tankova* u Budimpešti i Bratislavi. Cilj sastanaka bio je predstaviti Centar i njegove aktivnosti i planove, upoznati se s funkcioniranjem sličnih uspješnih institucija u susjednim zemljama, razmijeniti ideje i uspostaviti kontakte za eventualnu buduću suradnju. U Budimpešti su se Kregar i Mladineo susreli s predstavnicima Otvorenog društva, i to s direktorom Think Tank Fund-a Goranom Buldioskim i s Mašom Đorđević, Program Managerom u Local Government and Public Service Reform Initiative (LGI). Kregar i Mladineo su se također susreli i s Balintom Molnarom, zamjenikom direktora Freedom House, i Lisom Mootz, urednicom Nations in Transit, ključne publikacije te organizacije, kao i s Tiborom Dessewffyjem, direktorom DEMOS-a, lijevo orijentiranog *think-tank*a, koji je govorio o svojem iskustvu u vođenju organizacije i njezinu razvoju u jednom od vodećih *think-tankova* u Mađarskoj. U Bratislavi su se Kregar i Mladineo susreli s Ctiborom Košťalom, izvršnim direktorom Slovak Governance Institute (SGI), kao i s Grigorijem Mesežnikovom, predsjednikom Institute for Public Affairs (IVO), jednim od najstarijih *think-tankova* u Slovačkoj.

SUMMER PUBLIC MANAGEMENT INSTITUTE U LATVIJI

Vanja Mladineo, izvršna direktorica Centra Miko Tripalo, sudjelovala je u radu šestog *Summer Public Management Institute* u Latviji

potkraj kolovoza 2010. godine, u organizaciji UNDP RCPAR (*Regional Centre for Public Administration*) - UNDP-ovog projekta za reformu javne uprave. Taj projekt je plod suradnje Regionalnog centra UNDP-a u Bratislavi i grčke vlade, koji su se udružili s ciljem da potpomognu reforme javnog sektora zemalja u regiji. Tema ovogodišnjeg *Summer Institute* u organizaciji UNDP-ovog *Regional Centre for Public Administration* i latvijskoga *State Chancellery* bila je potreba za strateškim planiranjem javnih politika, s naglaskom na odabiru pravih alata i institucionalnih okvira. Nakon završetka *Summer Public Management Institute*, na pozive UNDP RCPAR-a, Centar Miko Tripalo pridružio se grupi vladinih institucija i organizacija civilnoga društva iz istočne, južne i jugoistočne Europe te zemalja bivšega Sovjetskog Saveza u mreži *Focal Points* UNDP RCPAR-a. Mreža *Focal Points* virtualna je zajednica vladinih i nevladinih institucija koje proučavaju i bave se reformama javne uprave, a omogućava svim umreženim članovima međusobnu suradnju i predlaganje projekata, pristup stručnim znanjima i informacijama iz prakse.

SUSRETI S UDRUGAMA CIVILNOGA DRUŠTVA, 5. - 6. SVIBNJA 2011., U BEOGRADU, SRBIJA

Susret s predstavnicima udruga civilnoga društva: *European Fund for the Balkans* (EFB), jednom od najznačajnijih donatorskih organizacija u regiji; *Centar za liberalno-demokratske studije* (CLDS), koji je jedan od vodećih *think-tankova* u Srbiji; PALGO (Center for Public Administration and Local Government) je također jedan od najznačajnijih *think-tankova* u Srbiji; Nacionalna alijansa za lokalni ekonomski razvoj (NALED) je nezavisna udruga kompanija, lokalnih samouprava i nevladinih organizacija koje rade zajedno na stvaranju povoljnog poslovnog okruženja.

Predsjednik Upravnog odbora Centra Miko Tripalo Josip Kregar i izvršna direktorica Centra Vanja Mladineo bili su 5. i 6. svibnja 2011. godine u službenom posjetu nekolicini nevladinih organizacija i *think-tankova* u Beogradu. Cilj svih sastanaka bio je predstaviti Centar i njegove aktivnosti i planove, upoznati se s funkcioniranjem sličnih

uspješnih institucija u susjednoj državi, razmijeniti ideje i uspostaviti kontakte za eventualnu buduću suradnju.

Kregar i Mladineo najprije su se susreli s Igorom Bandovićem, predstavnikom *European Fund for the Balkans* (EFB), jedne od najznačajnijih donatorskih organizacija u regiji. Razgovaralo se o funkcioniranju EFB-a, konkretnim programima pomoći i mogućnostima da se Centar prijavi na neke od natječaja EFB-a. Kregar je ukratko predstavio rad Centra i ključne projekte za koje bi se eventualno obratili EFB-u za financiranje. Sljedeći sastanak bio je s Borisom Begovićem, predsjednikom Centra za liberalno-demokratske studije (CLDS) i Markom Paunovićem, izvršnim direktorom CLDS-a. Begović i Paunović predstavili su CLDS, koji je jedan od vodećih *think-tankova* u Srbiji, te njihove glavne inicijative, programe i publikacije. Nakon što je Kregar predstavio Centar Tripalo, razgovaralo se o mogućim budućim područjima suradnje.

Kregar i Mladineo su se nakon toga susreli s predstavnicima PALGO-a, Mijatom Damjanovićem i Dušanom Damjanovićem. PALGO (*Center for Public Administration and Local Government*) je također jedan od najznačajnijih *think-tankova* u Srbiji. Na sastanku se razgovaralo o glavnim smjernicama rada PALGO-a te nekima od inicijativa poput pokretanja časopisa za javnu upravu i lokalnu samoupravu. Na kraju sastanka bilo je govora o tekućim projektima i budućim planovima Centra i izražena je međusobna otvorenost prema mogućoj budućoj suradnji. Nakon PALGO-a, Kregar i Mladineo sastali su se s predstavnicama NALED-a, Milicom Stefanović i Violetom Jovanović, izvršnom direktoricom NALED-a. Nacionalna alijansa za lokalni ekonomski razvoj je nezavisna udruga kompanija, lokalnih samouprava i nevladinih organizacija koje rade zajedno na stvaranju povoljnog poslovnog okruženja u Srbiji. Razgovaralo se o poveznicama i dodirnim točkama između Centra i NALED-a, osobito s obzirom na projekt Centra na temu decentralizacije. Neke od ideja i inicijativa NALED-a bile bi eventualno primjenjive i na primjeru tog projekta Centra. Posljednji sastanak bio je s Vladimirom Todorićem, izvršnim direktorom Centra za novu politiku, novoosnovanog *think-tank*a čije su inicijative također interesantne Centru Tripalo.

IDEJE ZA CENTAR: Časopis, Seminari za novinare, Siva knjiga – monitoring reformi (NALED)

Inicijativa: *Znaj svoje susjede (Know Your Neighbours)*

Organizatori:

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu,
Centar Miko Tripalo i
Studentska udruga ELSA (*European Law Students Association*).

Moderatori:

Antonija Petrićušić, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu i
Vanja Mladineo, Centar Miko Tripalo.

Centar Miko Tripalo u suradnji s Pravnim fakultetom i studentskom udrugom ELSA (*European Law Students Association*) tijekom 2011. i 2012. godine provodio je projekt pod nazivom *Znaj svoje susjede / Know Your Neighbours*. Projekt je činila serija predavanja namijenjenih studentima i mladim ljudima. U mjesečnim intervalima predstavljena je po jedna (potencijalna) kandidatkinja za članstvo u EU iz regije. Tematske večeri počele bi prikazivanjem dokumentarca iz serije *Return to Europe*, kojeg je pripremio *European Stability Initiative*. Nakon dokumentarca, koji bi predstavio državu iz bližeg ili daljeg susjedstva Republike Hrvatske, slijedilo je predavanje veleposlanika te zemlje. Cilj ovog projekta bio je upoznati studente zagrebačkih fakulteta te mlade znanstvenike s društvenom i političkom situacijom u regiji, približiti im susjedne zemlje i time pridonijeti smanjenju nivoa predrasuda te potaknuti razumijevanje, toleranciju i znanje među mladima.

Projekt *Znaj svoje susjede* započeo je 10. studenoga 2011. gostovanjem nekoliko predstavnika organizacija iz Austrije u Auli Sveučilišta u Zagrebu. Javna rasprava pod naslovom *Learning from the neighbours: knowledge and know-how on academic cooperation among Austrian and South-eastern European academic institutions* ugodila je prof. dr. sc. Zorana Paraća, dekana Pravnog fakulteta u Zagrebu, prof. dr. sc. Josipa Kregara, ispred Centra za demokraciju i pravo Miko Tripalo, prof. dr. sc. Josefa Marka, dekana Pravnog fakulteta u Grazu, dr. sc. Miroslava Polzera, čelnika Austrian Science and Research Liaison

Office Ljubljana, Kristofa Bendera iz *think-tank*a European Stability Initiative iz Beča i Robina Gosejohanna iz ERSTE fondacije iz Beča.

Kako je skorim hrvatskim članstvom u EU vjerojatno pozicioniranje hrvatskih znanstvenih institucija kao lidera u regiji, znanstveno-nastavnom osoblju Pravnog fakulteta predstavili smo iskustva suradnje austrijskih kolega s institucijama iz zemalja jugoistočne Europe, te projekte financirane od strane Europske unije koje su do sada provodili. Gosti iz Austrije podijelili su svoja iskustva i uspjehe u pozicioniranju austrijskih (znanstveno-istraživačkih) institucija u provođenju europskih istraživačkih projekata koji se bave područjem jugoistoka Europe. Centar Miko Tripalo i Pravni fakultet u Zagrebu još su jednom potvrdili reputaciju iznimne međunarodne suradnje i otvorili mostove za neke buduće zajedničke projekte s austrijskim institucijama (Pravnim fakultetom Sveučilišta Karl-Franzens u Grazu, *think-tank*om European Stability Initiative, te Zakladom ERSTE).

U prostorijama Pravnog fakulteta jednom mjesečno održavale su se projektne aktivnosti, koje su u prvom redu bile namijenjene mladima. 15. prosinca 2011. održana je projekcija dokumentarca o Turskoj *Istanbul - Truth, fear and hope* te predavanje turskog veleposlanika Nj. E. Burak Özügergina. Tom prilikom se studentima obratio i prof. dr. sc. Zoran Parać, dekan Pravnog fakulteta u Zagrebu. 19. siječnja 2012. predstavljena je Makedonija. Prvi dio događanja odnosio se na projekciju filma koji je sudionicima približio suvremene političke i društvene procese Makedonije, a nakon toga je Nj. E. Dančo Markovski, veleposlanik Makedonije, govorio o odnosima između albanske nacionalne manjine i Makedonaca te analizirao makedonske europske integracije. Događaju je nazočio i prof. dr. sc. Dalibor Čepulo, prodekan Pravnog fakulteta u Zagrebu. Veleposlanik Bosne i Hercegovine Nj. E. Vladimir Raspudić održao je gostujuće predavanje o bosansko-hercegovačkim iskustvima pristupanja Europskoj uniji 23. veljače 2012. Veleposlanik Republike Srbije Nj. E. Stanimir Vukićević održao je gostujuće predavanje o srpskim iskustvima pristupanja Europskoj uniji 22. ožujka 2012. Događaju je nazočio i prof. dr. sc. Zoran Parać, dekan Pravnog fakulteta u Zagrebu. Konačno, 19. travnja 2012. veleposlanik Republike Kosovo Valdet Sadiku, nakon prikazivanja dokumentarnog

filma o Kosovu, održao je gostujuće predavanje o izazovima mlade kosovske države te njezinim planovima pristupanja Europskoj uniji.

Svako od gostujućih predavanja veleposlanika bilo je iznimno posjećeno. U publici je u prosjeku bilo 50-80 studenata i studentica te mladih znanstvenika s različitih zagrebačkih fakulteta i znanstveno-istraživačkih ustanova. Nakon izlaganja slijedile su rasprave, gdje su veleposlanici odgovarali na mnogobrojna studentska pitanja. Projekt je bio solidno medijski popraćen, o njemu se izvješćivalo na internetskim portalima, ali i u tiskovinama zemalja čiji su veleposlanici gostovali.

PERSPEKTIVE CIVILNOGA DRUŠTVA: RAZLIČITI POGLEDI

Skup *Perspektive civilnoga društva: različiti pogledi* održan je 25. i 26. siječnja 2013. godine u Termama Tuhelj.

Organizatori:

Centar Miko Tripalo i
Otvoreno društvo za Hrvatsku.

Moderatori:

Tin Gazivoda, Otvoreno društvo za Hrvatsku i
Goran Sunajko, Centar Miko Tripalo.

Administrativno-logistička potpora:

Marko Kovačić, Centar Miko Tripalo.

Cilj konferencije bio je predstaviti različite poglede na perspektive civilnog društva u Hrvatskoj. Tijekom dva dana raspravljalo se o: promjenama u razumijevanju civilnog društva na međunarodnoj razini, ulozi (hrvatskog) civilnog društva u Europskoj uniji, institucionalnim dimenzijama okvira za razvoj civilnog društva, autonomiji i održivosti civilnog društva, potencijalima decentralizacije, strukturama moći u civilnome društvu i odnosima etabliranih organizacija civilnog društva te novih građanskih inicijativa/društvenih pokreta.

Program skupa:

Petak, 25. siječnja 2013.

Pozdrav organizatora:

Tin Gazivoda, savjetnik Mreže fondacija Otvoreno društvo (OSF) za Hrvatsku, moderator,

Jonas Rolett, regionalni direktor za Južnu, Centralnu i Istočnu Europu OSF-a, voditelj radne grupe za civilno društvo i

Goran Radman, Centar Miko Tripalo, predsjednik Upravnog odbora.

Uvodni govori:

Thomas Carothers, potpredsjednik za studije Carnegie Endowment for Democracy i predsjedavajući pododbora *Think Tank* programa OSF-a: *Changing International Ideas About Civil Society and its Support* i

Nenad Zakošek, dekan Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu: *Intervencija iz lokalne perspektive*.

Panel-EUROPSKA UNIJA I CIVILNO DRUŠTVO

Moderator:

Goran Sunajko, Centar Miko Tripalo,

Marina Škrabalo, GONG i članica Europskog ekonomskog i socijalnog odbora,

Gregory Czarnecki, voditelj programa OSF-a,

Rada Borić, Centar za ženske studije i

Toni Vidan, Zelena akcija i član Europskog ekonomskog i socijalnog odbora.

Radionice:

1. *Odnos etabliranih OCD-a i novih građanskih inicijativa/društvenih pokreta*

Moderatorica:

Sara Lalić.

2. *Autonomija civilnog društva: protiv države i tržišta*

Moderator:

Gordan Bosanac.

3. *Potencijali decentralizacije civilnog društva*

Moderatorica:

Katarina Pavić.

4. Strukture moći u civilnom društvu: generacijsko, hijerarhijsko ili neko treće pitanje

Moderatori:

Renata Ćuk i Marko Kovačić.

Panel-INSTITUCIONALNI MODEL(i) RAZVOJA CIVILNOG DRUŠTVA U HRVATSKOJ

Moderator:

Tin Gazivoda.

Govornici:

Slađana Novota, Savjet za razvoj civilnog društva, predsjednica, Cvjetana Plavša Matić, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva, ravnateljica i

Igor Vidačak, Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske, ravnatelj.

Radionice:

5. Održivost civilnog društva: mogućnosti i izazovi

Moderatorica:

Sanja Benčić.

6. Međunarodna suradnja /globalno civilno društvo: relevantnost hrvatskih iskustava

Moderator:

Vedran Horvat.

Završna rasprava:

Tin Gazivoda i Marko Kovačić, organizatori.

**KULTURNA RAZNOLIKOST, CIVILNO DRUŠTVO
I MEĐUNARODNA KULTURNA SURADNJA U
JUGOISTOČNOJ EUROPI**

Međunarodna konferencija održana je 3. i 4. lipnja 2013. godine u Muzeju Mimara.

Organizatori konferencije:

Culturelink/Institut za međunarodne odnose (IRMO) i

Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo.

Konferencija je organizirana u suradnji s Regionalnim uredom UNESCO-a za znanost i kulturu u Europi.

Pozdravni govor organizatora:

Sanja Tišma, ravnateljica IRMO i

Goran Radman, predsjednik Upravnog odbora Centra Miko Tripalo.

Moderatori:

Biserka Cvjetičanin, IRMO i Centar Miko Tripalo i

Vjeran Katunarić, Filozofski fakultet u Zadru i Centar Miko Tripalo.

Tema konferencije:

U središtu međunarodne konferencije *Kulturna raznolikost, civilno društvo i međunarodna kulturna suradnja u jugoistočnoj Europi* je rasprava o kulturnoj raznolikosti kao glavnom izazovu u 21. stoljeću. Kulturna raznolikost je zajedničko nasljeđe čovječanstva koje treba zaštititi, poštivati i promicati, ali i resurs kojim valja upravljati u interesu izgradnje trajnog mira i održivih oblika razvoja.

Četiri središnje teme obuhvatile su:

- a) Novu viziju integriranja kulturne raznolikosti u politike i strategije održivog razvoja,
- b) Ulogu kulturnih politika,
- c) Ulogu kulturnih i kreativnih industrija kao slobode izraza, promicanja kulturne raznolikosti i jačanja ekonomskog razvoja i
- d) Problematiku mobilnosti i angažman civilnoga društva.

Predviđa se objavljivanje radova sa skupa na engleskom i hrvatskom jeziku.

ARHIV I KNJIŽNICA MIKO TRIPALO

ARHIV

Upravni odbor Centra, na sjednici 4. listopada 2006., odlučio je da se utemelji Arhiv Miko Tripalo, koji djeluje kao dio aktivnosti Centra. Arhiv će za početak sadržavati građu iz ostavštine Mike Tripala. Otvorena je mogućnost primanja donacija i druge građe vezane za političko djelovanje Mike Tripala. Imenovan je Odbor Arhiva: prof. dr. sc. Neven Budak, docent dr. sc. Tvrtko Jakovina, Josip Šentija i Aleksandar Tripalo. Za izvršitelje imenovani su: Vesna Radaković-Vinchierutti, Marina Škalić, viša arhivistica, mr. sc. Ankica Ranić, viša knjižničarka i Vesna Bartaković, za popis arhivskoga gradiva.

U 2006. građa je identificirana, razdvojena na nekoliko osnovnih tematskih cjelina i napravljen je plan sređivanja.

U toku 2006. godine u potpunosti je sređena polovica konvencionalne građe, koja je nakon tehničkog uređenja privremeno odložena u 27 arhivskih kutija. Godine 2007. bilo je u toku sređivanje druge polovice građe.

Nakon toga pristupilo se izradi sumarnoga višerazinskog popisa, temeljenog na analizi djelatnosti stvaratelja, u skladu s ISAD(G), Međunarodnom normom za opis arhivskoga gradiva. Za izradu tako složenog popisa potrebno je bilo napraviti ili nabaviti (kupiti) elektonički program (poput programa ARHINET koji ima Hrvatski državni arhiv), pomoću kojega bi se na najbolji način izvršio upis velikog broja budućih inventarnih jedinica. Prilikom upisa podataka svaka opisana jedinica dobila je svoj upisni inventarni broj (arhivsku signaturu), koja se kasnije koristi za pretraživanje baze/inventara fonda, kao i za citiranje dokumenta ili serije dokumenata.

Također je u planu bila obrada bogate zbirke fotografija, koja se trebala identificirati, popisati i inventarizirati. Nakon toga bilo je po-

trebno fotografije digitalno obraditi u nekom od programa kojim se koriste arhivske ustanove.

Do kraja 2010. godine realizatorice programa Arhiva Marina Štambuk-Škalić, arhivska savjetnica u Hrvatskome državnom arhivu, i Anka Ranić, viša knjižničarka, ostvarile su većinu aktivnosti planiranih u okviru programa sređivanja Arhiva.

Prije sređivanja arhivski fond je iznosio otprilike 10 dužnih metara dokumentacije složene u fascikle i mape. U zatečenom gradivu nalazilo se nekoliko dokumentacijskih cjelina, od kojih je jedan dio već grupirao i popisao sâm Miko Tripalo: prvenstveno dio tekstova, govora i novinskih članaka iz razdoblja 1967-1972. Preostali, veći dio dokumentacije, nije bio sređen, što je jednim dijelom uzrokovano korištenjem dokumenata iz fonda za pripremu knjige *Spomenica*, kao i nekih drugih tekstova. Također je dio dokumenata naknadno umnožen pa su i te kopije opteretile poredak izvornoga gradiva.

Na početku sređivanja sveukupno gradivo je pregledano radi osnovne identifikacije, a zatim je napravljen plan sređivanja. Prema planu sređivanja dokumenti su grupirani u sadržajne cjeline, inventarne serije i podserije.

Na kraju je svaka cjelina dobila arhivsku signaturu, na temelju koje se nizao opis arhivskih jedinica u inventarnom popisu. Arhivska signatura je upisana na omotu/košuljici svakog predmeta. Izrađen je sumarni inventar fonda koji služi kao obavijesno pomagalo za buduće korisnike toga gradiva.

Ukupna količina fonda nakon sređivanja iznosi 91 arhivsku kutiju. Kutije su smještene u dva ormara u prostoriji koja je određena za Arhiv Centra.

Glavne sadržajne cjeline su sljedeće:

1. OSOBNİ DOKUMENTI

- 1.1. OSOBNİ SPISI I BIOGRAFSKI PODACI
- 1.2. ISKAZNICE
- 1.3. KORESPONDENCIJA
- 1.4. DOKUMENTI O ŠKOLOVANJU
- 1.5. DOKUMENTACIJA O PRIPREMI DOKTORATA
- 1.6. TEČAJEVI STRANIH JEZIKA
- 1.7. ODLIKOVANJA

2. POLITIČKA DJELATNOST DO 1971. GODINE
 - 2.1. DJELATNOST U OMLADINSKIM ORGANIZACIJAMA
 - 2.2. DJELATNOST U SAVEZU KOMUNISTA
 - 2.3. OSTALE POLITIČKE I DRUGE DUŽNOSTI
3. POLITIČKA DJELATNOST NAKON 1990. GODINE
 - 3.1. ANGAŽMAN U POLITIČKIM STRANKAMA I UDRUGAMA
 - 3.2. ZASTUPNIK U ZASTUPNIČKOM DOMU SABORA RH
4. TEKSTOVI-GOVORI-INTERVJUI MIKE TRIPALA
 - 4.1. BIBLIOGRAFIJA RADOVA
 - 4.2. TEKSTOVI I GOVORI
 - 4.3. KOLUMNA 'POLITIKA NA DLANU'
 - 4.4. PREDAVANJA, OKRUGLI STOLOVI, PROMOCIJE
 - 4.5. KNJIGE
 - 4.6. RAZGOVORI S NOVINARIMA
 - 4.7. J. ŠENTIJA, RAZGOVORI S TRIPALOM
5. RUKOPISNE BILJEŠKE I MARGINALIJE
 - 5.1. BILJEŠKE IZ TEKSTOVA I KNJIGA DRUGIH AUTORA
 - 5.2. ZNANSTVENI, STRUČNI, NOVINSKI I DRUGI ČLANCI DRUGIH AUTORA
6. FOTOGRAFIJE
 - 6.1. FOTOGRAFIJE
 - 6.2. ALBUMI
7. HEMEROTEKA
 - 7.1. HRVATSKA 1971. GODINE
 - 7.2. POLITIČKE KRIZE I SLUČAJEVI U JUGOSLAVIJI
 - 7.3. USTAVI JUGOSLAVIJE I HRVATSKE TE NEKE POLEMIKE O NACIONALNOM PITANJU
 - 7.4. OPĆA POVIJEST
 - 7.5. KOMUNISTIČKA PARTIJA / SAVEZ KOMUNISTA
 - 7.6. HRVATSKA NAKON 1990. GODINE
 - 7.7. PRIVREDA I EKONOMIJA
8. O TRIPALU NAKON 1995.
 - 8.1. O MIKI TRIPALU NAKON 1995. GODINE
 - 8.2. OSNIVANJE UDRUGE I USTANOVLJENJE NAGRADE
 - 8.3. SPOMENICA MIKI TRIPALU
 - 8.4. ČLANCI O TRIPALU
 - 8.5. GROBNICA NA MIROGOJU
9. NEKONVENCIONALNO GRADIVO – AUDIO ZAPISI

Status Arhiva Miko Tripalo 21. veljače 2013. godine

1. UVJERENJEM o upisu u Evidenciju stvaratelja arhivskog gradiva Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo, Zagreb, Ilica 5 (Oktogon/II) OIB: 39816322504, upisuje se u Evidenciju stvaratelja arhivskoga gradiva HDA pod oznakom C-52.
2. RJEŠENJEM o kategorizaciji stvaratelja arhivskog gradiva Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo, Zagreb, Ilica 5 (Oktogon/II) OIB 39816322504, upisan u Evidenciju stvaratelja arhivskoga gradiva HDA pod oznakom C-52.- razvrstava se u prvu kategoriju stvaratelja arhivskog gradiva.
3. RJEŠENJEM o upisu u Upisnik vlasnika i imatelja privatnog arhivskog gradiva RH Centar Miko Tripalo, Zagreb, Ilica 5 (Oktogon/II) OIB 39816322504, upisuje se s danom 19. 07. 2012. godine pod rednim brojem 92 u Upisnik vlasnika i imatelja privatnog arhivskog gradiva u RH kao vlasnik/stvaratelj/imatelj privatnog arhivskog gradiva.

Podaci o radu na fondu: Osobni arhivski fond Miko Tripalo.

KNJIŽNICA

Knjižnica je obrađena u Access aplikaciji, u skladu s knjižničnim standardima za formalnu i sadržajnu obradu dokumenata. Rezultat je e-baza koja sadržava 632 naslova. Sve knjige su inventarizirane i označene kao zbirka Mike Tripala. Nakon obrade knjige su signirane i postavljene na police prema stručnom rasporedu (Univerzalna decimalna klasifikacija).

Pretraživanje u katalogu je po naslovu, autoru, UDK oznaci i predmetnoj odrednici. Primijenjen je elektronički program za uređenje i organiziranje Knjižnice, izvršene su kontrole i ujednačavanje kataloških zapisa.

Stručnu obradu knjiga obavila je viša knjižničarka mr. sc. Anka Ranić.

Poslove elektroničkog programa obavio je Stjepan Šimara, knjižničar na FER-u.

**INTERNET STRANICA CENTRA ZA
DEMOKRACIJU I PRAVO MIKO TRIPALO**

www.tripalo.hr

Upravni odbor imenovao je 2010. godine članove Redakcije web stranice u sastavu:

Josip Kregar,
Slaven Ravlić,
Dragutin Dimitrović,
Goran Radman i
Vanja Mladineo.

Redakcija se sastala u lipnju 2010. godine i započela proces izrade web stranice. Na tom su sastanku definirane osnovne smjernice i izgled web stranice, nakon čega je izvođač i dizajner *Mrak usluge* pristupio izradi web stranice. Usluga dizajna i tehničkog rješenja obavljena je prema specifikaciji u Ugovoru od 20. svibnja 2010. Izvođač, dizajner *Mrak usluge*, je tijekom 2011. godine pružao Centru svu potrebnu tehničku podršku i nastavio obučavati Vanju Mladineo, koja će stranicu puniti sadržajima. Stranice Centra dostupne su javnosti od 24. veljače 2011.

Stranica je podijeljena na 6 kategorija:

1. POČETNA se stranica sastoji od
 - a) Prezentacijskog dijela (5 aktualnih vijesti)
 - b) Događanja (posljednje vijesti u kategoriji događanja)
2. O CENTRU
 - a) Članovi (popis i životopisi)
 - b) Dokumenti
 - c) Tijela Centra
3. AKTIVNOSTI
 - a) Godišnja nagrada
 - b) Projekti
 - c) Publikacije
 - d) Skupovi

4. KNJIŽNICA I ARHIV

5. O MIKI TRIPALU

6. KONTKAT

Također postoji i izbornik koji se sastoji od 5 kategorija podijeljenih prema temama:

- Politika i pravo
- Gospodarstvo i socijalna država
- Društvo i kultura
- Publikacije
- Centar u medijima

Tu se također objavljuju vijesti, ali kategorizirane prema navedenim kategorijama.

Ukupno je 13 kategorija. Do sada je objavljeno 90 postova.

DONATORI

PISMO DONATORIMA

Josip Kregar, predsjednik Upravnog odbora, obratio se potencijalnim donatorima neposredno nakon utemeljenja Centra Miko Tripalo.

Poštovani,

Vi imate moć, utjecaj i odlučujete o sudbinama mnogih ljudi. Iza Vas su uspjesi i društveni ugled. Pred Vama su problemi i izazovi. Vodite one tvrtke koje nose hrvatsko gospodarstvo. Za Vas veza sa svijetom nije zgodna fraza već realnost. Od Vas mnogi očekuju velika i važna djela. Vi ste javna ličnost i od Vas se očekuje da primjerom vodite ne samo svoju tvrtku. Poznati ste i po društvenom i po humanitarnom angažmanu. Uspjeli ste iako su počeci bili teški.

No što god napravili, ne počinjete od samog početka i ne činite to sami. Ne vrijedi samo za znanost tvrdnja da se dalje vidi s ramena naših velikih prethodnika (‘If I have seen further it is by standing on the shoulders of giants’, I. Newton, 5. veljače 1676.).

U mnogim zemljama svijeta postoje zaklade, ustanove i udruge koje potiču dijalog u društvu, koje pomažu talentima, koje promiču nove i dobre ideje, koje okupljaju izvrsne pojedince. One nastaju u suradnji između svijeta kapitala i novca, uz državnu potporu i zajamčenu političku neutralnost. Ne vode ih interesi zauzimanja vlasti, već potreba da se na javnu scenu postave presudna pitanja nekog naroda, društva. Kada potiču nove ideje u društvu, zaklade to čine boreći se za meritornost rasprave, toleranciju i stručnu razinu. U mnogim državama one su temelj za promišljanje trenutka (think-tank) ili osnova za društveno zagovaranje, lobiranje. Zaklade izdaju knjige, organiziraju savjetovanja, okrugle stolove, dodjeljuju stipendije za istraživanja i studij.

U Hrvatskoj je takva tradicija slaba, premda postoje izvjesni pokušaji. Mi smo osnovali Centar za demokraciju i pravo Miko Tri-

palo, čija je namjera prerasti u zakladu. Uzeli smo to ime jer je ono sjajan primjer odanosti idejama demokracije. Centar je neprofitna, nestranačka i nevladina udruga. Nadamo se oživjeti intelektualnu scenu Hrvatske. Nadamo se utjecati na sadržaj, ali više na način stvaranja politike i prava u našoj zemlji. U tome je i Vaša značajna uloga. Mi, naravno, kao i mnogi drugi, od Vas tražimo financijsku potporu. Znamo da postoje drugi kojima pomažete: u sportu, kulturi, humanitarnom djelovanju, no mi od Vas tražimo više od financijske potpore. Želimo da Vaša pomoć bude dobro iskorištena, korisno i štedljivo upotrijebljena. Želimo da primijetite i pratite naše inicijative, da predložite teme i iznesete ideje.

Konkretno predlažemo tri oblika suradnje:

a) sklapanje ugovora o donaciji, na tri godine, pod određenim uvjetima,

b) sudjelovanje u informiranju o programima, načinu trošenja sredstava i poslovanju i

c) pomoć u konkretnim projektima.

Mislimo da će naše zajedničko djelovanje biti najbolji način obilježavanja imena Mike Tripala, svakako jedne od povijesnih ličnosti hrvatske politike. Ne počinjemo od početka, počinjemo od ideja i ostvarenja koje je stvarao i koje simbolizira Miko Tripalo. Želimo pomoć u očuvanju, ali i više u novom buđenju ideja demokracije i prava.

Želimo Vašu pomoć i sudjelovanje.

DONATORI

AGROKOR, pomogao je objavljivanje knjige *Hrvatsko proljeće: 40 godina poslije* (2012. godine).

RADIMIR ČAČIĆ, financijskom potporom pomogao je Udruzi 2004. godine..

EKONOMSKI INSTITUT iz Zagreba, pomogao je objavljivanje knjige *Rad u Hrvatskoj: pred izazovima budućnosti* (2009. godine).

FRIEDRICH NAUMANN STIFTUNG (Die Stiftung für liberale Politik), opremio je Centar namještajem.

VIKTOR GOTOVAC, financijski je pomogao rad Centra 2013. godine. GRADSKA SKUPŠTINA GRADA ZAGREBA, pomogla je objavljivanje knjiga *Hrvatski nacionalni identitet u globalizirajućem svijetu* (2010. godine) i *Hrvatsko proljeće: 40 godina poslije* (2012. godine).

HRVATSKI AUTO KLUB (HAK), pomogao je objavljivanje knjige *Hrvatska - kako dalje* (2004. godine).

KONČAR INŽENJERING ZA ENERGETIKU I TRANSPORT d. d. (KET), pomogao je objavljivanje knjige *Rad u Hrvatskoj: pred izazovima budućnosti* (2009. godine).

MEBLO je darovalo dio namještaja za Centar

MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA I EUROPSKIH INTEGRACIJA, pomoglo je znanstveni skup na temu *Hrvatska u EU: kako dalje* (2011. godine), na temelju kojega je nastala knjiga *Hrvatska u EU: kako dalje?* (objavljena 2012. godine).

MINISTARSTVO ZNANOSTI, OBRAZOVANJA I ŠPORTA, pomoglo je objavljivanje knjiga *Primjena federalnog načela i pouke ustavne reforme 1971.* (2007. godine), *Hrvatska - kako sada dalje?* (2008. godine), *Rad u Hrvatskoj: pred izazovima budućnosti* (2009. godine) i *Korupcija i povjerenje /Corruption and Trust* (2010. godine), knjiga je nastala u okviru znanstvenog projekta MZOŠ *Stratifikacija i vrijednosne orijentacije u hrvatskom društvu*; financiralo je projekt i objavljivanje knjige *Decentralizacija* (2011. godine).

NACIONALNA ZAKLADA ZA RAZVOJ CIVILNOG DRUŠTVA, odobrila je financijska sredstva za: Institucionalnu podršku stabilizaciji i/ili razvoju udruga za 2012. i 2013. godinu, a u planu je i 2014. godina.

OBITELJ PEĆAREVIĆ, pomogla je objavljivanje knjiga *Hrvatska - kako dalje?* (2004. godine), *Primjena federalnog načela i pouke ustavne reforme 1971.* (2007. godine), financirala je projekt i objavljivanje knjige *Decentralizacija* (2011. godine), *Hrvatska - kako sada dalje?* (2008. godine) i *Hrvatski nacionalni identitet u globalizirajućem svijetu* (2010. godine).

OPEN SOCIETY INSTITUTE, financirao je projekt (2010. godine) i objavljivanje knjige *Decentralizacija* (2011. godine).

ORBICO, je pomogao objavljivanje knjige *Hrvatsko proljeće: 40 godina poslije* (2012. godine).

PODRAVKA je pomogla objavljivanje knjige *Primjena federalnog načela i pouke ustavne reforme 1971.* (2007. godine).

THINK-TANK FUND, jedan od fondova Instituta Otvoreno društvo u Budimpešti (2010. godine) čija je zadaća potpomagati razvoj *think-tankova*, odobrio je donaciju Centru Miko Tripalo za institucionalni razvoj i osnaživanje ljudskih potencijala. Centar je koristio temeljna i institucionalna sredstva za organizacijsko proširenje, uspostavljanje osnova organizacijske održivosti te pomoć u provođenju većih projekata kako bi se djelokrug rada i ugled Centra još jasnije definirali i profilirali u javnosti. Tri godine je imao 2 zaposlenika.

ZAKLADA HAZU, pomogla je objavljivanje knjiga *Primjena federalnog načela i pouke ustavne reforme 1971.* (2007. godine), *Hrvatska - kako sada dalje?* (2008. godine), *Hrvatski nacionalni identitet u globalizirajućem svijetu* (2010. godine), *Hrvati u BiH: ustavni položaj, kulturni razvoj i nacionalni identitet* (2010. godine) i *Hrvatska u EU: kako dalje?* (2012. godine).

ZM-VIKOM d.o.o. iz Šibenika, pomogao je objavljivanje knjige *Rad u Hrvatskoj: pred izazovima budućnosti* (2009. godine).

TIJELA UDRUGE

UDRUGA 2003. GODINE

Skupština

Osnivačka skupština održana je 2. srpnja 2003. godine, na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Prof. dr. sc. Josip Kregar otvorio je sjednicu i u ime Inicijativnog kruga uputio riječ dobrodošlice sudionicima. Naglasio je da je cilj Centra za demokraciju i pravo Miko Tripalo promicanje europeizacije hrvatskoga društva, demokratskih ideja i vrijednosti, te pravne države. Centar je utemeljen kao neprofitna, nestranačka i nevladina Udruga.

Osnivače Centra na djelovanje je potaklo nezadovoljstvo brzinom europeizacije hrvatskoga društva i potreba podizanja njegove pravne svijesti i političke kulture; Udruga će djelovati na razvoj civilnoga društva, napretka, slobode i jednakosti ljudi.

Dr. sc. Slaven Ravlić obrazložio je Program rada i naznačio tri aspekta programske orijentacije. Prvi, djelovanje Udruge u organiziranju rasprava, davanju prijedloga, pružanju intelektualnih usluga (*think-tank*). Drugi aspekt bit će istraživački i dokumentacijski rad, odnosno poticanje organiziranja, istraživanja demokratskih procesa i demokratske tradicije u Hrvatskoj, posebno Hrvatskog proljeća. Treći je aspekt djelovanje Centra kao zaklade, tj. davanje stipendija i potpore za specijalističke, magistarske, doktorske i postdoktorske studije.

U raspravi je podržana programska koncepcija. Božidar Novak posebno je naglasio važnost da se u Program unese i dio pitanja hrvatske demokratske tradicije kojima se Tripalo bavio tokom života: to su hrvatski antifašizam i hrvatska državnost. Josip Šentija je istaknuo da je ime Mike Tripala *eponim* u hrvatskoj povijesti druge polovice 20. st. Naglasio je da je Tripalo prisutan u svim dionicama hrvatskog *curriculum*a, što podrazumijeva i najraniju dionicu, tj. antifašizam,

kojemu je pristupio još kao gimnazijalac. Ta zavičajna dionica također treba biti predmet istraživanja. Posebno je naglasio da su motivi njegova djelovanja u Centru Miko Tripalo u činjenici što je na jednoj dionici hrvatske povijesti bio Tripalovim suradnikom. Prof. dr. sc. Davor Krapac, dekan Pravnog fakulteta, predao je Centru Plaketu *SIGNUM LAUDIS* Miki Tripalu. Podsjetio je na sve ono što je bilo odlučujuće da Pravni fakultet to učini. Tripalo je bio nastavnik na Pravnom fakultetu. Zauzeo se za vladavinu prava. Pridonio je da se Hrvatska razvija u smjeru demokratske i pravne države. Podsjetio je na doba kada je Miko Tripalo počeo predavati na Pravnom fakultetu: bilo je to doba velikog, emocionalnog zanosa studenata.

Završnu riječ prof. dr. sc. Vesna Pusić započela je simboličkom tvrdnjom da su osoba i angažman Mike Tripala politički zavičaj iz kojega smo krenuli. Tripalo je pobijedio fašizam, mi nastavljamo, uvodimo Hrvatsku u Europu. Naglasila je da Centar nije stranačka udruga, da ne uključuje sve političke opcije niti će ih promicati, nego će se zalagati za građanske, europske i uljučene odnose. Centar će promicati hrvatski nacionalni interes, a to je da Hrvatska bude uređena po europskim standardima, pomagat će naše europsko opredjeljenje, koje mora poprimiti konkretne institucionalne oblike i demokratske procese.

Zaključila je: U Zagrebu je 2. srpnja 2003. godine osnovana Udruga Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo.

Skupština je usvojila Statut (koji je izradio prof. dr. sc. Mihajlo Dika), Programska načela i Program za 2003-2004. godinu.

Skupštinu čine svi članovi Udruge.

Članovi Skupštine **2003. godine:** Zvonimir Berković, prof. dr. sc. Neven Budak, prof. dr. sc. Mihajlo Dika, mr. sc. Dragutin Dimitrović, Slavko Goldstein, prof. dr. sc. Ivo Josipović, prof. dr. sc. Davor Krapac, prof. dr. sc. Josip Kregar, Božidar Novak, Maja Pećarević, mr. sc. Vladimir Pezo, prof. dr. sc. Vlado Puljiz, prof. dr. sc. Vesna Pusić, prof. dr. sc. Slaven Ravlić, prof. dr. sc. Branko Smerdel, Josip Šentija, prof. dr. sc. Ivan Šiber, dr. sc. Vinka Tomić Tripalo, Aleksandar Tripalo, Branka Tripalo, Velimir Visković i prof. dr. sc. Vjeran Zuppa.

Izabrana su tijela Udruge.

Predsjednik i zamjenik predsjednika Skupštine

Predsjednica Skupštine je prof. dr. sc. Vesna Pusić a
zamjenik predsjednice Skupštine je prof. dr. sc. Ivo Josipović (do
izbora za Predsjednika Republike 18. 02. 2010.); zamjenik predsjednice
Skupštine (od 25. 02. 2010.) je prof. dr. sc. Gvozden Flego.

Upravni odbor

Predsjednik Upravnog odbora je prof. dr. sc. Josip Kregar,
zamjenik predsjednika UO je dr. sc. Slaven Ravlić, a
članovi UO su prof. dr. sc. Mihajlo Dika, Maja Pećarević i dr. sc.
Vinka Tomić Tripalo.

Nadzorni odbor

Predsjednik Nadzornog odbora je mr. sc. Vladimir Pezo,
zamjenik predsjednika UO je Božidar Novak, a
članica UO je Branka Tripalo.

Znanstveni savjet

Predsjednik Znanstvenog savjeta je prof. dr. sc. Vlado Puljiz,
potpredsjednici su prof. dr. sc. Neven Budak i prof. dr. sc. Ivan
Šiber, a
članovi ZS su prof. dr. sc. Vojmir Franičević, prof. dr. sc. Gvozden
Flego, prof. dr. sc. Ivo Josipović, Josip Šentija i Velimir Visković.

UDRUGA 2013.

Članovi Skupštine

Prof. dr. sc. Neven Budak, prof. dr. sc. Biserka Cvjetičanin, dr. sc.
Dario Čepo, prof. dr. sc. Mihajlo Dika, doc. dr. sc. Vedran Đulabić,
prof. dr. sc. Gvozden Flego, prof. dr. sc. Vojmir Franičević, Slavko
Goldstein, doc. dr. sc. Viktor Gotovac, prof. dr. sc. Vlasta Ilišin, prof.
dr. sc. Tvrtko Jakovina, prof. dr. sc. Ivo Josipović (od 2010. godine
članstvo u mirovanju dok obnaša dužnost Predsjednika Republike),
prof. dr. sc. Vjeran Katunarić, doc. dr. sc. Hrvoje Klasić, prof. dr. sc.
Davor Krapac, prof. dr. sc. Josip Kregar, Zoran Malenica, prof. dr. sc.
Zvonko Maković, prof. dr. sc. Ivan Markešić, Stjepan Mesić, mr. sc.
Vanja Mladineo, doc. dr. sc. Anamarija Musa, Božidar Novak, prof.

dr. sc. Petar Novoselec, Maja Pećarević, prof. dr. sc. Zrinjka Peruško, mr. sc. Vladimir Pezo, prof. dr. sc. Željko Potočnjak, prof. dr. sc. Vlado Puljiz, prof. dr. sc. Vesna Pusić, Goran Radman, prof. dr. sc. Slaven Ravlić, doc. dr. sc. Tereza Rogić Lugarić, Branko Roglić, prof. dr. sc. Anđelko Runjić, Goran Sunajko, Josip Šentija, prof. dr. sc. Ivan Šiber, dr. sc. Vinka Tomić Tripalo, Aleksandar Tripalo, Branka Tripalo i Velimir Visković.

Iz Udruge je istupio 1 član, jedan član je izbrisan iz članstva zbog neaktivnosti.

Na izbornoj Skupštini 23. veljače 2012. godine obavljeni su izbori za tijela Udruge (izbori se obavljaju svake 3 godine). Funkcija predsjednika Udruge uvedena je Statutom 25. 02. 2010. (S. Mesić je izabran za prvog predsjednika Udruge).

Predsjednik Udruge je Stjepan Mesić.

Predsjednik i zamjenik predsjednika Skupštine

Predsjednica Skupštine je Vesna Pusić, a
zamjenik predsjednice Skupštine je Gvozden Flego.

Upravni odbor

Predsjednik Upravnog odbora je Goran Radman,
zamjenik predsjednika UO-a je Tvrtko Jakovina, a
članovi UO-a Viktor Gotovac, Velimir Visković i Vinka Tomić Tripalo.

Nadzorni odbor

Predsjednik Nadzornog odbora je Vladimir Pezo,
zamjenik predsjednika NO-a je Petar Novoselec, a
članica je Branka Tripalo.

Znanstveni savjet

Prema Statutu, predsjednika i potpredsjednike ZS-a bira Skupština.
Predsjednik Znanstvenog savjeta je Neven Budak, a
potpredsjednici ZS-a su Željko Potočnjak i Ivan Markešić.
Upravni odbor, na prijedlog predsjednika ZS-a, bira 6 članova.
U Znanstveni savjet izabrani su:

Vlado Puljiz,
Slaven Ravlić,

Vojmir Franičević,
Zdravko Petak,
Vlasta Ilišin i
Zvonko Maković.

Upravni odbor utemeljio je ova radna tijela:

Savjet Arhiva Miko Tripalo

Predsjednik je Tvrtko Jakovina, a
članovi Neven Budak, Josip Šentija i Aleksandar Tripalo.

Povjerenstvo za dodjelu Nagrade Miko Tripalo

Predsjednik je Velimir Visković, a
članovi Tvrtko Jakovina i Slaven Ravlić.

Redakcija web stranice www.tripalo.hr

Goran Radman, Josip Kregar, Slaven Ravlić i Vanja Mladineo.

Zaposlenici Centra

Izvršna direktorica Vanja Mladineo (od 01.10. 2011.)

Marko Kovačić, tajnik Centra (2012.)

Studenti suradnici Centra

Petra Ravlić (2010. godine), Tea Šepak (od 2010. do 2013.), Ivan Bla-
žević (od 2011.), Ivana Buljat (od 2012.) i Ines Petra Strunje (od 2012.).

Umrli članovi Centra i suradnici

Zvonimir Berković, član Udruge, umro je 9. lipnja 2009. godine.

Dragutin Dimitrović, član Udruge, umro je 24. ožujka 2012. godine.

Vesna Bartaković, suradnica, umrla je 6. srpnja 2009. godine.

